ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

FAŞİZM

SÜPER EMPERYALİZM TEORİSİ

SOSYALİZM VE ULUSAL KURTULUŞ SAVAŞLARI

MUSTAFA SUPHİ VE 15 ARKADAŞINI ANIYORUZ

cilt 3 /sayı 14
1975 şubat

ilke

Şubat / 1975
Sayı : 14

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Sahibi : Oya Baydar / Yazıişleri Müdürü : Aydın Engin / Yazışma ve havale adresi : P. K. 71, İstanbul / Yönetim ve Dağıtım adresi : Çemberlitaş, Piyerloti cad. 37/c İstanbul / Abone şartları Yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi-Baskı : Murat Matbaacılık Kollektif Şirketi / İlân : Tam sayfa 500 lira. Diğer ilânlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih: 5 Şubat 1975

20 Aralık 1974'den 22 Ocak 1975'e

20 Aralık 1974

● Yıldız Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi öğrencisi Şahin Aydın'ın faşist saldırganlar tarafından öldürülmesini protesto eden binlerce öğrenci, İstanbul'da Beyazıt'tan başlayan bir yürüyüş yaptı. Şehrin iki yakasındaki öğrencilerin birleşmemesi için köprüler açıldı ve iki yakanın bağlantısı kesildi. Protesto yürüyüş ve gösterileri olaysız geçti.

● Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı, «yabancı petrol şirketleri ham petrol ithal fiyatını kabul etmeyerek ATAŞ'da çalışmayı durdururlarsa, devletin rafineriye el koyacağını» söyledi.

● Türk Sanayici ve İşadamları Derneği bir açıklama yaptı. Açıklamada, 1975'in gerek dünya gerekse Türkiye için çetin bir yıl olacağı, işsizlik ve pahalılığın hızla arttığı, kamu ve özel kesimlerde yatırımların durduğu, «öğrenci hareketinin» yeniden başladığı bildirildi. Vehbi Koç ise, «içinde bulunduğumuz politik durum memlekete çok pahalıya mal olmaktadır. Memleketi bir an önce bu çıkmazdan kurtarmak gerek» dedi.

«Tarabya Konferansı» ya da yerli finans kapitalin «açık sözlülüğü» üzerine

Sedat Özkol

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği «Tüsiad», tarafından 11 Ocak 1975 tarihinde İstanbul'da Tarabya Oteli'nde bir «toplantı» düzenlendi. Bu toplantıya katılan en kodaman parababaları, yerli finans kapitalin en «etkili ve yetkili» sözcüleriyle temsilcileri, Türkiye ekonomisi ve politikası üzerindeki görüşlerini kamu oyuna açıklamak fırsatını elde ettiler. Bu sözcüler ve temsilciler arasında, örneğin Koç, Sabancı, Yaşar, Berker gibi, anlı ve şanlı isimler yeralıyordu. «İlericiliği», «dinamikliği», «yaratıcılığı» kendisinden ya da kendisine tabî ağız ve kalemlerden menkul yerli finans kapitalin sözcüleri, doğrusu Tarabya Toplantısı'nda çok «açık sözlü», çok «içten» bir davranış içindeydiler. Söyledikleri, söylemek istedikleri ve de söylettikleri, finans kapitalin, hem uzun hem de kısa vadeli hedefler açısından neler düşündüğünü açıkça ortaya koyuyordu. Bu bakımdan, bu konferansa sunulan «görüş» ve «tebliğ» leri «irdelemekte» yarar «mülâhaza» ettik.

Tarabya Toplantısı'na katılan yerli finans kapital temsilcilerinin en ünlüsü ve etkilisi VEHBİ KOÇ «Türk Ekonomisi ve Avrupa Ekonomik Topluluğu» adlı tebliğinde özetle şu görüşlere yer veriyordu: «Mesele bugünkü hali ile sadece bir 'Ortak Pazar' meselesi olmanın ötesinde, önemli bir tercih noktasına gelmiştir: 'BİZ (Yani yerli finans kapitalistler) TÜRKİYE'NİN İSTİKBALİNİ NEREDE ARIYACAĞIZ? AVRUPA BİRLİĞİNDE Mİ, DIŞINDA MI?' Bu sualin cevabı, siyasi ve ekonomik menfaatlerimiz (Yine yerli finans kapitalin siyasî ve ekonomik menfaatleri sözkonusu ediliyor

burada) bakımından artık verilmiş olmalı ve Türkiye'nin yeri gerek siyasî ve ekonomik menfaatlerimiz, gerek millî savunma ve güvenliğimiz bakımından Batı Dünyası'nın (Yani Amerikan ve Avrupa finans kapitalinin yanında) ve Avrupa'nın İÇİNDE olarak tespit edilmiş bulunmalıdır. (Gerçekte bu tespit yerli - yabancı finans kapital ortaklığı tarafından yıllar önce yapılmış bulunuyor.)

Nitekim İkinci Dünya Harbinden sonra parlamentomuz ve hükümetlerimiz konunun ekonomik, politik, müşterek savunma, sosyal ve kültürel cihetlerini nazarı dikkate alarak ve Avrupa'nın adım adım bir AVRUPA BİRLİĞİNE GİDECEĞİNİ, İLERDE TEK POLİTİKA, TEK PARA, TEK PARLEMENTO ve TEK SAVUNMA OLACAĞINI, dünyada Amerika, Rusya ve Avrupa blokları bulunacağını düşünerek, tarafsız kalmamak için bu topluluğun içinde bulunmayı tercih etmişlerdir.»

Demek ki amaçlanan sadece ekonomik bir yakınlaşma değildi. İşçi sınıfımızın ve diğer emekçi kitlelerin bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi geliştikçe, yerli finans kapital, kendi çıkarlarını güvence altına alabilmek için, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile fiili bir bütünleşmenin ötesinde, Hukuki bir bütünleşmenin de gerçekleştirilmesini zorunlu görüyordu. Ancak böyle bir hukuki bütünleşme sayesinde, yerli finans kapital, Avrupa finans kapitalinin dolaysız etki gücünü yanında bulacak, işçi sınıfımızı ve diğer emekçi kitleleri bu defa yabancı finans kapitalle doğrudan doğruya karşı karşıya getirebilecekti. Nasıl Nato'ya kapılanarak, sözde «komünizim» tehlikesine, yani «dış düşman» a karşı, kendisini güvence altına almış idiyse, bu defa da Avrupa Ekonomik Topluluğu, ya da daha doğru deyimi ile Ortak Pazar Emperyalizmi'nin arkasına sığınarak «iç düşman» a yani işçi sınıfımız ve çalışan bütün emekçi kitlelere karşı «ipi sağlam kazığa bağlamak» istiyordu yerli finans kapital. Oynanan ve oynatılan oyun buydu işte.

KOÇ daha ilerde şöyle devam ediyordu : «Türkiye Ortak Pazara girmese de, sanayiin ihracat yolu ile dış pazarlara açılması bir zarurettir. Zira yurtiçi piyasa hacmı istenen seviyede sanayileşmeye yetecek kadar geniş değildir. Yeni kurulan bir sanayi başlangıçta piyasayı boş bulup rantabl olmaktadır. Ancak kısa sürede iç rekabet artmaya başlamakta, buna karşılık piyasa doyma noktasına gelmektedir.»

«Sayın» Koç, burada hem doğruyu söylüyor hem de söyliyemiyordu. Yerli finans kapitalin piyasayı «BOŞ» bulduğu doğruydu. «PİYASA» yerli finans kapitalin kontrolu altında olan bir piyasaydı çünkü. Bu bakımdan «koşullar» elverdiği zaman, belirli bir «sanayi» dalında yatırımlara girişiliyor ve büyük kârlar sağlanıyordu. Elbette ki, burada, genellikle, yabancı finans kapitalin iplerini çektiği, tüketime dönük, çok kereler montajcı nitelikte bir sanayi idi söz konusu olan. Fakat, Türkiye'ye egemen olan kapitalizm artık tekelci aşamada olan bir kapitalizmdi. Kapitalizmin yaratıcı, dinamik ve tasfiye edici dönemini yaşamadan, tekelci kapitalizmin en yoz, en asalak ve en mürteci özellikleri ile karşı karşıya bulmuştu kendisini Türkiye ve bu tarihi «buluşma» noktasında, binlerce yıllık bir geçmişi olan antika tefeci - bezirgân sınıfımızla Avrupa finans kapitali, asalaklık, ve gericilik baz'ı üzerinde, nerdeyse «mutlak» bir uyuşum ve «rezonans»

içinde can ciğer kuzu sarması olabilmişlerdi. Böyle bir «rezonans» beraberinde, üretim güçlerini geliştirmeyen bir yapıyı da kaçınılmaz olarak getirmiş ve tekelciliğin damgasını vurduğu iç piyasa yine kaçınılmaz olarak «dar» kalmış, «dar» tutulmuştu. Yeni kurulan bir sanayi dalında ve bütün sanayi dallarında göze çarpan, Koç'un ileri sürdüğü gibi, «rekabet» değil, aksine, rekabetin yokluğu idi. Bununla beraber, tekelci kapitalizmin asalaklığı ve geriсiliği, elbette ki, ham ervahların sandıkları gibi, geriye, serbest rekabetçi döneme dönülerelk ortadan kaldırılamazdı, kapitalizmin bir sistem olarak gelişmesi, geliştirilmesi sözkonusu değildi. Devrini tamamlamıştı tekelci kapitalizm ve çok belirgin bir şekilde can çekişiyordu. Burada gündemde olan, bu can çekişme sürecinde tekelci kapitalizmin provokasyonlarına ve çılgınlıklarına kapılmadan, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için mücadele vermekti ve kurtuluş da bu mücadelenin başarıya ulaşmasından geçiyordu.

Tebliğinin sonunda Koç «baklayı ağzından çıkarıyor» du : «Güçlü Ortak Pazar sanayii karşısında tutunabilmek için, sanayi ve ziraatte, Ortak Pazar memleketlerinin tatbik ettikleri hammadde, enerji ve vergi gibi mühim unsurlar eşit olmalıdır». Burada Koç, «başta hangi hükümet bulunursa bulunsun, hammadde ve enerji fiyatları düşürülmeli ve finans kapitalin ödediği vergiler azaltılmalı» demek istiyordu. Tekelci yapının egemen olduğu bir ekonomide, hammadde ve enerji fiyatları, finans kapital kontrolundaki devlet tarafından düşük tutulduğu ve yine finans kapitalden daha az vergi alındığı taktirde, tekelci kârlar daha da büyürdü. Burada, sözkonusu olan, gerek hammadde gerekse enerji girdilerinin fiyatlarının düşük tutulmasının faturasının kimlere ödetileceği idi ve yine açıktı ki bu fatura sadece işçiler ve emekçiler tarafından değil, «artı - değeri» nin bir kısmını tekelcilere devretmekle yükümlü vahşi kapitalistler tarafından da ödenecekti.

Koç'un ileri sürdüğü «temel» görüşler özetle bunlardı ve Koç'u, belki de daha «açık sözlü» bir başka finans kapital temsilcisi izleyecekti. Hem Akbank hem de Sabancı Holding adına konuşan bu temsilcinin, yani SAKIP SABANCI'nın görüşleri ise şu şekilde özetlenebilirdi : «Bilindiği üzere 1974 yılı, iktisat tarihine 1929 yılı gibi büyük bir bunalım yılı olarak geçecektir... Bu konuda OECD'nin yapmış olduğu incelemelere göre, yedi iktisaden gelişmiş üye memlekette (Kanada, A.B.D., Japonya, Fransa, Almanya, İtalya, İngiltere) gayrı safi millî hasıla binde 2,5'a düşmüştür. Bunalımdan Belçika ve İsveç gibi küçük devletlerin daha az etkilenmelerine rağmen OECD ülkelerinde 1974'de iktisadî gelişme ortalaması sıfırın altındadır...

Bütün dünyada ağırlığını hissettirmeye devam eden bunalımın etkisiyle 1930'lardan bu yana unutulan işsizlik problemi yeniden ve çok büyük bir çapta şahlanmıştır... İKTİSADÎ DENGESİNİ DIŞ ALEM İLE GELİŞTİRDİĞİ EKONOMİK MÜNASEBETLER İÇİNDE BİLİNEN TÜRKİYE'MİZİN DÜNYANIN İÇİNDE BULUNDUĞU BUNALIMIN DIŞINDA KALMASI BEKLENEMEZDİ. Nitekim öyle oldu. Memleketimiz bugün buhranın tamamen etkisi altına girmiş gibidir... Bir kelime ile, bugün Türkiye'de dünyanın içinde bulunduğu iktisadî buhranın tamamen içindedir ve buhranın dünyayı kar-

şı karşıya getirdiği problemlerle karşılaşmaktadır, hemen hemen her sektörde dar boğazlar mevcuttur... Buhranın dünyayı karşı karşıya bıraktığı ikinci bir problem veyahut ta dar boğaz devam edegelen enflâsyondur. Gerçekten de tüketim maddelerinin gelişmiş OECD ülkelerinde yıllık ortalama fiyat artışı 1973'ün % 7'sine mukabil 1974'de % 14'tür. Bu artışın başlıca nedeni bazı hammadde ve bilhassa ham petrol fiyatlarındaki anormal yükselmelerdir. OECD devletleri içinde enflâsyon ile mücadele % 7 ile en çok başarı gösteren ülke Batı Almanya olmuştur. Kendisini % 10 artış ile İsviçre, Avusturya, Norveç, İsveç, Lüksemburg izlemektedir. A.B.D. de bu artış oranı % 11,6, Kanada'da % 12,2 dir. Fransa, İspanya % 15 ile ortalamaya en yakın olan ülkelerdir. Kendilerini % 25,7 ile Japonya, % 26,2 ile İtalya ve Portekiz takip etmektedir. Yurdumuzda toptan eşya fiyatlarında yıllık artış oranı Kasım 1974 itibari ile % 23 civarındadır. Geçinme indeksleri bakımından ise bu artış oranı yine 1974 Kasım sonu itibari ile İstanbul şehri için % 23,83, Ankara şehri için ise % 16'dır.»

Sabancı da, tıpkı Koç gibi, doğruyu hem söylüyor hem de söyliyemiyordu. Diğer bir deyişle, «koşullar» onu, bir yerde «aşırıcı diyalektik» olmaya zorluyordu. Bir kere «dünya» nın genel bir ekonomik bunalım içinde olduğu doğruydu, ama, hangi dünyaydı bu dünya? Pahalılık, üretim düşüklüğü ve işsizlik içinde bunalıp duran bu dünyanın adını koymak zorunluydu ve bu ad yıllar önce konulmuştu : Periyodik krizlerle sarsılıp duran ve nihai krize kadar da sarsılıp duracak olan bu dünyanın adı KAPİTALİST DÜNYA idi ve Türkiye de bu dünyanın bir parçasından başka bir şey değildi. Yoksa, Kapitalist Dünya ile ticarî ve ekonomik ilişkileri de olsa, SOSYALİST DÜNYA'nın üretim düşüklüğünden de, enflâsyondan da, işsizlikten de etkilendiği söylenemezdi. Bütün bu kaçınılmaz sorun ve özellikler, kapitalizme ve özellikle tekelci kapitalizme özgü özelliklerdi ve hiç te alın yazısı ya da kader olarak benimsenmeleri gerekmezdi. İşçi Sınıfının bilimi ve mücadelesi kurtuluş yolunu apaçık ortaya koymuştu. Sabancı'nın akıl karıştırması, ne kısa ne de uzun sürede başarılı olacağa benzerdi.

Öte yandan fiyat artışlarını, işsizliği ve kapitalist dünyayı sarsan bunalımı ham madde ve özellikle petrol fiyatlarındaki artışlara bağlamak, hedef şaşırtmaktan başka bir şey değildi. Petrol fiyatlarını kim arttırmıştı? Petrol üreten ülkeler... Petrolü hangi ülkeler üretiyordu? Genellikle geri ülkeler. Bu geri ülkelerin çoğunluğu hangi ülkelerden oluşuyordu? Arap ülkelerinden. O halde, bunalımın başlıca suçlusu ve sorumlusu kimdi? Petrol üreten Arap ülkeleri. İşte böylesine «kurnaz», böylesine «uyanık» tı bizim yerli finans kapitalimiz ve doğrusu bu kurnazlığı ve uyanıklığı göstermek için ağababaları yabancı finans kapitalistlerinin uyarılarına hiç te muhtaç değildi. İçinden çıkıp geldiği tefeci - bezirgânlığın binlerce yıllık gelenekleri böyle bir «uyanıklık» için gerekli bütün olanakları sağlıyacak zenginliğe ya da kokuşmuşluğa sahipti.

Sabancı da daha ilerde «baklayı ağzından çıkaracak» tı : «İhracat bakımından durumumuz her ne kadar 1974 programının ön gördüğü 1.400 milyon dolarlık ihracat gerçekleşmek üzere bulunmasına rağmen nezaketini muhafaza etmektedir...

Bu «nezaket ihracatımızın 1973'e nazaran miktar bakımından çok az

olmasından ve takip edilen madde politikası ve dünyadaki buhran sonucu, genel ihracatımızın % 40'ını teşkil eden pamuk ve pamuklu ihracatımıza bu yıl çok bel bağlamak icap ettiğindendir.» Sabancı burada, yerli finans kapitalin genel çıkarları yanında, Sabancı Holding ve Akbank'ın, sözyerindeyse, «özel» çıkarlarını savunmak zorunluluğunu duyuyordu ve bu «özel» çıkarlarla «pamuk» arasında da çok «özel» ilişkiler mevcuttu.

Biraz ilerde ise, «Kredi» lere değinilecektir: «Bugün Özel Sektörün Merkez Bankasının reiskont ve diğer avanslar üzerine verdiği yaklaşık olarak 50 milyar TL. sı civarındaki krediden KOPARABİLDİĞİ NASİP sadece 7.5 milyardır... Diğer taraftan dışardan sağlanan özel kredilerin gerçekleşmesi de uygulanan idari tutum nedeniyle bir problem olmaktadır...» Görüldüğü gibi, finans kapital için, sözkonusu olan, kredi alınması değil «KOPARILMASI» dır ve Kredi'nin bir diğer adı da «NASİP» tir. Yani, işçi sınıfımızın ve diğer emekçi kitlelerin en amansızca sömürülmesinden, «KOPARILAN» NASİP'tir bu. Bütün bu deyimler de yerli finans kapitalin köken ve kaynaklarını çok duru bir şekilde ortaya koymuyor ve onun tefeci - bezirgânlıktan fışkırmış ve fışkırtılmış olduğunu da gözler önüne sermiyor mu?

Daha sonra, Sabancı «önerileri» ni sıralayacaktır: «1 — Her şeyden evvel, Türkiye'nin Ekonomik dengesinin dünya ile arasındaki ilişkilerle kurduğunu göz önünde tutarak dünya fiyat akışına ye aklı selime (bu aklı selim, elbetteki yerli finans kapitalin söz yerindeyse, «selim» değil, «habis» aklıydı) ters düşen yüksek taban fiyatı ve sübyansiyonlara son vermek gerekir. (Pamuğu pahalıya almayalım, ama bize sübyansiyon yapılabilir, demek istiyor.)

2 — Yirminci yüzyılın en güçlü ekonomik aracı kredidir. Fiyatlar üzerinde baskı yapmak amacıyla sadece Özel Sektörü bu araçtan mahrum etmek çağ dışı ve bugünkü ekonomi anlayışıyla bağdaşmayacak bir tutumdur. Mevzu kredinin yasaklanması değil, kötü etkilerinin önlenmesidir. Üretime giden kredinin enflâsyonist etkisi münakaşa edilebilir ama, PAMUK STOKLARI'na yatırılan donmuş kredinin enflâsyonist etkisi üzerinde en ufak bir tereddüt yoktur. (Yani, birliklerin elindeki pamuklar, kredili olarak ve ucuz fiyatla pamuklu sanayiine devredilmelidir; denilmek isteniyor.)

3 — Diğer taraftan özel sektörün çalışmak ve yaşamak için muhtaç olduğu kredinin sağlanması bakımından kolaylıkla tahvil ihraç etmesi ve dış özel kredilerden geniş çapta faydalanması şartlarının da gerçekleştirilmesinin bir zaruret halini aldığını burada belirtmek isterim (Yine, özellikle, yabancı finans kapitalle oluşturulacak yeni ortaklıklar karşısında, bürokratik işlemler azaltılmalı, bu ortaklıklar, devlet ve hükümet tarafından açıkça teşvik edilmeli, «kışkırtılmalı» dır, deniliyor burada).

4 — İŞÇİ VE İŞVEREN MÜNASEBETLERİMİZİN İŞÇİLERİMİZİN LEHİNE OLARAK GELİŞMESİ ZARURETİNE İNANMAKLA BERABER, İŞVEREN MÜESSESELERİNİN YAŞAMASINI TEHLİKEYE DÜŞÜRECEK ŞEKİLDE GELİŞMEMESİNE DİKKAT ETMEK LÂZIM GELDİĞİNE BİLHASSA İŞARET ETMEK İSTERİM. AKSİ TAKTİRDE YUMURTLAYAN TAVUK KESİLMİŞ OLABİLİR. (Yani, işçilerin değil siyasi mücadelesi, ekonomik mücadelesi, sen-

dikal mücadelesi bile sınırlandırılmalıdır. Örneğin, günümüzde olduğu gibi, grevler yasaklanmalı, toplu sözleşmeler ertelenmelidir, devrimci sendikacılığa ve hele hele siyasî mücadeleye zinhar izin verilmemelidir. Yoksa, yumurtlayan tavuk kesilmiş olacaktır, deniliyor burada. Oysa, bir zamanlar cılk yumurtlayan bu tavuk artık hiç humurtlamıyor. Asalak ve kısır bir tavuk bu ve tıpkı erken öten horoz gibi «mukadder» ve kaçınılmaz sonuna doğru hızla «ilerliyor» ve ilerletiliyor.)

5 — Tabii bütün bu kararların alınması için memlekette bir an önce SİYASÎ İSTİKRARIN TEESSÜSÜNÜN BİR ZARURET OLDUĞUNA değinmek isterim. Bu istikrar her şeyin başında gelmektedir. TÜRKİYE'NİN DEVAMLI VE AKILCI BİR HÜKÜMETE BUGÜN HER ZAMANDAN FAZLA İHTİYACI VARDIR. (Diğer bir deyişle, Sabancı'ya göre, bugünkü hükümet ne devamlıdır ne de akılcı. Tek kelimeyle gidici ve «irrasyonel» bir hükümettir bu.)»

Sabancı'nın ve Sabancı gibi düşünenlerin, kafalarındaki en istikrarlı, en devamlı ve en akılcı hükümetler 12 Mart'tan sonra kurulmuş hükümetlerdi. Ama köprülerin altından çok sular akmışa benzer, eski ağızların karşısına yeni taamlarla çıkmak gerekli artık. Bu yeni taamda ise, finans kapitale giderek daha yakınlaşmış, daha «ısınmış» bir CHP'nin tuzunun bulunması da bir zorunluk şeklinde belirginleşiyor. Fakat gerek A.P., gerek diğer bezirgân partilerde yuvalanmış, tefeci - bezirgânlık binlerce yılın «tecrübesi» ile direnmekten vazgeçmiyor, bütünüyle finans kapitale teslim olmaktan kaçınıyor. Yoksa, en istikrarlı, en güvenilir, en devamlı, en akılcı hükümetin bir «BÜYÜK KOALİSYON» hükümeti olduğu açıkça ortada değil mi?

Yerli finans kapitalin, daha «genç», daha «atak» bir kesiminin, Yaşar Holding'in sözcüsü ve temsilcisi, Selçuk Yaşar'ın «Sanayide Sermayenin Yaygınlaştırılması - Halka Açılma» adlı tebliğinde ise, özetle şu görüşlere yer veriliyor : «Hepinizin bildiği gibi, Halka Açılışda 3 yol vardır : Rusya misali, Yugoslavya veya Şili misali, bir de Batı misali... Türkiye'de Demokratik Solun sermayeyi yaygınlaştırma metodu ise, Ak Günlere adlı 1973 seçim bildirgesinde açıklıkla ifade edilmiştir. Bu metod, 'Halkın emeğinden ve üretiminden oluşan değeri gene halkın eliyle yatırımlara .... yönelecek halk girişimlerine öncelik tanıyan bir ekonomik düzendir'. Bu düzenin adına 'Halk Sektörü' denmektedir... Buraya kadar arz etmeye çalıştığım açıklamalar, bir noktayı belirli bir şekilde ortaya çıkarmaktadır. Sosyalist düzendeki —bu ister diktatoryalı Marksizm, ister DEMOKRATİK SOL olsun— sermayenin yaygınlaştırılması bürokratik ve özgür olmayan zorlamalara ihtiyaç göstermiştir.»

Görüldüğü gibi, yerli finans kapitalin bir kesimi için, Ortanın Solu, hiç değilse, son tahlilde, «Moskova'nın Yolu» dur. Böylece, kendisine «Milliyetçi Cephe» sıfatını yakıştırmağa çalışan, «Küfür - İttifakı» nın hem «manevi» hem de «maddi» temellerinde, yerli finans kapitalin bir bölüğünün «katkılarının» da bulunduğu da göze çarpıyor. Diğer kodaman finans kapital mihrakları tarafından, «marke» edilmesine rağmen, biraz «toy», biraz «görmemiş», biraz «ham» olan bu gibi finans kapital kesimlerinin ortaya fırlayıvermelerini engellemek gittikçe güçleşiyor. Tefeci - bezirgânlıktan «fırlayışı», nispeten yeni olan, bu gibi finans kapital kesimleri, hiç

değilse şimdilik, uzun vadeli hedef ve çıkarları bütünüyle kavrayacak «öngörüşlülük», «tecrübe» ve «basıret» ten yoksun görünüyorlar. Bu bakımdan provokasyonlara açık oldukları gibi, kendileri de provokasyonlara katkıda bulunmaktan pek kaçınmıyorlar.

Halk Sektörü'ne bütünüyle karşı olan, Selçuk Yaşar, sonunda, bezirgânlık geleneklerine uygun bir şekilde, bir uzlaşma önerisinde bulunuyor: «Sözlerimi bitirirken, HER SİSTEMİ BAĞDAŞTIRACAK TÜRKİYE KOŞULLARINA (ki bu sistem 12 Mart sonrası «olağanüstü Rejimi» nden daha «Olağanüstü» bir rejim de olabilir, «DOSTLARIN VE DÜŞMANLAR» ın dikkatini çekerim, demek istiyor; bir yerde, Tarabya Oteli'nin «muhteşem» salonlarında bile Aba altından sopa gösteriyor) ve politikacıların isteklerine uyabilecek bir teklifim var (Halkımızın isteklerine değil, finans kapital sözcüsü ve diğer bezirgân politikacılarımızın isteklerine uyabilecek bir teklif bu ve adını Selçuk Yaşar'ın kendisi koyuyor):

a — Yeni çıkacak Sermaye Piyasası kanunu gereğince batılı anlamda Halka Açılma,

b — Mevcut ve yeni özgür kooperatiflerin ki halen 3.000.000 üyesi vardır, gelişmesi ve eğitilmesi ve teşviki,

c — DEVLETİN ELİNDE KÂR EDEN FABRİKALARIN % 40 NİSBETİNDE HİSSELERİNİN İSME YAZILI OLARAK TESPİT EDİLECEK USULLERLE YALNIZ SENDİKA ÜYESİ İŞÇİLERE VE KÖYLÜLERE SATIŞININ YAPILMASI ve Toprak Reformunda uygulanan uzun vadeli çalışmalar paralelinde bir çalışma.

Bu şekilde hem demokratik sol'un fikirleri hem de batılı bir Türkiye özgür ekonomik politikası bağdaştırılmış olacaktır.»

Görüldüğü gibi, Selçuk Yaşar'ın son önerisi çok «ilginç». Demokratik Sol, Halk Sektörü'nü gerçekleştirmek istiyorsa, kâr eden fabrikalarının hisse senetlerinin % 40'ını, sendikalı işçilere ve köylülere satsın. Böylece hem kendisine yeni fonlar sağlamış hem de, şu ya da bu «kışkırtıcı» nın «tahrikleri» ile Devlet Baba'ya kafa tutup grev yapmağa kadar gidebilecek bir işçi kitlesini, daha da kuzulaştırmış olsun. Kapıp ta kaçan mı?

İşte Tarabya Konferansı'nın dökümü genel hatlarıyla bu şekilde. Büyük burjuva basınının sayfalarına sığınmış, kapıkulu satılmış ağızlardan çok daha «açık sözlü» bir tavrı var yerli finans kapitalin ve bu «açık sözlülük» ten çok «zengin» dersler çıkartmak hem mümkün hem de zorunlu.

— 21 Aralık 1974 —

- Şahin Aydın'ın öldürülmesiyle ilgili tepkiler büyüyor. Çeşitli kuruluşlar, katillerin bulunmasını isterken, Ülkü Ocakları «cinayetle ilgileri olmadığını» iddia etti.

- Milliyetçi Cephe'nin dört lideri buluştular. Toplantıda, daha çok seçim sisteminde yapılacak değişiklikler, özellikle AP, CGP, MSP, MHP'nin seçim ittifakı kurması ve seçime birlikte girme imkânları üzerinde duruldu. «Milliyetçi Cephe» nin seçimlerde oyların bölünmesini engellemeye yöneldiği görülüyor.

Milliyetçi cephe çıkmazı

Engin Dikmenoğlu

Irmak Hükümetinin kurulmasından hemen sonra CGP lideri Feyzioğlu tarafından ortaya atılan ve sırasıyla MSP, MHP ve AP tarafından benimsenen milliyetçi cephe girişimleri, Ocak 1975 sonlarında hâlâ gazetelerde haber olarak yer almakta, tartışılmakta, ancak Milliyetçi Cephe ve hükümet bir türlü kurulamamaktadır. DP dışında, parlamentonun bütün sağ kanat partilerini birleştirmeyi amaçlayan milliyetçi cephenin artık herkesçe gözlenebilen «çıkmazı» üstüne yapılan yüzeysel yorumlar, milletvekili hesapları, 226'yı bulup bulamama, Korutürk'ün subjektif tercihleri, DP ile AP'nin oy hesapları üstüne temellendiriliyor. Kuşkusuz, bu sayılanlar da etkendir milliyetçi cephenin kurulamamasına. Ancak temel sebebin daha derinlerde, daha sınıfsal ilişkiler içinde aranması gerekecektir.

Milliyetçi Cephenin kurulamayışının ana nedenini aramadan önce, bir kaç zorunlu tesbit yapalım :

Bugün Milliyetçi Cepheyi oluşturmak üzere çaba gösteren partilerin, cepheyi ele alışları, cepheden umdukları önemli farklılıklar göstermektedir. Günlük gazete yorumlarında bile sezilebilecek olan bu farklılaşmalarda Adalet Partisi, muhtemel bir erken seçim yenilgisini önlemek amacıyla sağ kanadın bütün olaylarını, temelini kendisinin oluşturduğu bir milletvekili listesine çekme hesabı içindedir. Bütün olumsuz etkenlere rağmen, CHP'nin, Kıbrıs olayları sırasında büyük ölçüde şoven eğilimlerin körüklenmesiyle doruğuna çıkan (Ecevit'in demek daha doğru tabii) «prestiji» nin bugünkü düzeyi, ona hâlâ, bir seçimi kazanmasını sağlayacak oy desteğini verebilecektir. AP ise aynı umudu taşıyamamaktadır. O zaman inatçı bir taktisyen olarak siyasî rakiplerini birer ikişer tasfiye eden Demirel, CHP'nin, oyların yüzde 40 - 50'sini toplayacağı bir seçimde, geri kalan oyların «tümünü» toplayabileceği liste hesapları yapmaktadır. Özetlersek,

Demirel, Milliyetçi Cephe girişimlerini seçim öncesi bir hükümet oluşturmak biçiminde değil, seçimlerde ortak liste ile yüksek oy toplama hesabına dayanan bir siyasî manevra olarak kavramaktadır.

Demirel'e bu konuda en yakın görünen ise CGP'dir. Bir avuç adam olarak görünmesine rağmen, taa 12 Mart'tan bu yana, bir çok hükümete damgasını vuran Feyzioğlu'nun partisi için tek kâbus vardır: Seçim...

Bir yolunu bulup parlamentoya girdikten —hele bir de grup oluşturduktan— sonra ne yapıp edip iktidar koltuğunun bir köşesine ilişebileceği umudundadır Feyzioğlu. 12 Mart'tan bu yana olup bitenler ona bu umudu vermektedir de. Gerçektende, ülkemizde işçi sınıfı hareketinin yükselme dönemlerinde, emekçi halk hareketinin demokrasinin sınırlarını zorlamaya başladığı dönemlerde, hele hele sosyalist hareketin geniş kitleleri örgütlü bir yapıya kavuşturma girişimlerinin başarılı olmaya başladığı dönemlerde, Feyzioğlu ve bir avuç sadık adamı finans kapitalin faşizan özlemlerine en iyi cevap veren parti olarak yeterli referansları edinmiştir. Finans Kapitalin yedek siyasi gücü CGP bir yandan seçimi kazasız belâsız atlatabileceği formülü «Milliyetçi Cephenin ortak listelerinde» görmekte ve bu noktada AP'ye yanaşmaktadır. Öte yandan bir an önce kurulacak bir hükümette yer alıp «misyonunu» yerine getirme gayreti içindedir.

Tekelci sermayenin Güney Anadolu - Kayseri kanadından tefeci bezirgân kökenli Anadolu orta burjuvazisine, kent küçük burjuvazisinin bir bölümünden tefeci - bezirgân kesimlerine, prekapitalist ilişkilerin tasfiye edilemediği kırsal kesimlerde, din faktöründen büyük çapta etkilenebilen köylü kitlelerinden Suudi Arabistan - ABD kökenli, teokratik devlet özlemli, petrol tekelleri destekli karanlık mihraklara kadar son derece karmaşık bir tabanı olan ve aynı karmaşık sınıfsal çıkarların sözcülüğünü üstlenmeye çbalayan Milli Selâmet Partisi ise, ne yapıp edip hükümetin kanatlarından birinde yer alma hesabındadır. CHP'nin ezici etkisi altında geçen koalisyon döneminin yaraları MSP'nin oturmamış kitle tabanını büyük çapta etkilemiştir. MSP tabanında büyük oy kaymaları bekleyenler pek de haksız değillerdir. Seçimi mümkün olduğu kadar geri bir tarihe attırıp hükümette yer almak ve Devlet'in kilit noktalarına sızmalar yaparak meşrutiyetini ve siyasal gücünü perçinlemek isteyen MSP, Milliyetçi Cephe konusunda AP'nin tam tersi bir tutum içindedir. Ortak listelerle seçime gitmek MSP için —mecbur kalmadığı sürece— en son tercih edilecek bir formüldür. Bu yüzden, MSP için Milliyetçi Cephe: Hemen kurulacak bir hükümet anlamına gelmektedir ve sadece bu anlama gelmektedir.

Faşist mihrakların legal örgütü olarak siyaset sahnesinde yeralan MHP ise, görünüşe göre cephenin en sakin kanadıdır. Türkeş için cephenin hemen kuracağı bir hükümet, CHP'den gerekli desteği bulamayan faşist komando yuvalarının pekiştirilmesi, «avanta» musluklarının onları besleyecek yöne akıtılmasıdır. Ortak listelerle girilecek bir seçim ise MHP' nin, devletin silâhlı ve sivil güçleri içinde tuttuğu noktaları pekiştirme ve yaygınlaştırma olanağıdır. Onun ötesinde, örgütlenmesini zaten burjuva demokrasisinin sınırları dışında —hem de rahatlıkla— yürüten MHP rahattır. Cephe kurulamazsa, yılgınlığa kapılmış bazı kitlelerin karşısına «komünizmi önleyecek tek ve tutarlı güç biziz» propagandası ile çıkabilecek-

tir. Cephe kurulursa, MHP ne parlamenter gücü ile ne de kitle tabanı ile ölçülemeyecek olan bir güce kavuşacaktır.

Cepheyi oluşturma çabasındaki partilerin hesapları kabaca budur. Ancak dikkatli bakılırsa bu hesapların çeliştiği değil, büyük ölçüde çakıştığı görülür.

Buna rağmen Milliyetçi Cephe kurulamamakta, her gün de biraz daha çıkmaza girmektedir. Bunun sebebi nedir?

Sanırsak sorunun asıl cevabını sınıfların iktidar mücadelesinin bir yansıması olan siyaset alanında değil, mücadelenin bizatihi kökünde, sınıflararası çelişki ve ilişkilerde aramak gerekecektir.

İlkin bir kaç gözlem yapalım: Finans kapitalin etkili kanatları Milliyetçi Cephe girişimlerine en azından «kayıtsız» durumdadırlar. Hele en etkili kanat olarak niteleyebileceğimiz TÜSİAD (Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği) çevreleri hemen hemen Milliyetçi Cepheye «karşı» dırlar. Yeni yıl dolayısıyla yapılan bir toplantıda Koç, DYO, Tekfen, Transtürk, Eczacıbaşı gruplarının sözcüleri, «istikrarlı hükümet» demişler de başka bir şey dememişler ve oldukça dolambaçlı ifadelerle de olsa tercihlerinin CHP - AP koalisyonu olduğunu belirtmişlerdir. Aralarında daha da ileri gidenleri (Güngör Uras, Can Kıraç) Baykal - Eyüpoğlu - Üstündağ ekibinin yönettiği bir ekonomi politikası izleyen CHP'yi tercih ettiklerini ima etmişlerdir.

Sermayenin finans kapital zümresi dışında kalan kesimlerinden henüz Milliyetçi Cephe konusunda belirli bir tutum açığa çıkmamıştır. Yani, savunduğu sınıf çıkarları bakımından Milliyetçi Cephe, bizatihi bu sınıfların sözcüleri tarafından primlendirilmemiştir.

Bu işin bir yanıdır. Bir de Milliyetçi Cephenin nasıl bir program önerdiği sorusu vardır. Cephe sözcülerinin onca «laf salatası» arasından nice çaba harcanırsa harcansın «ciddi» bir iktidar programının kaba çizgilerini bile tesbit etmek mümkün olmamaktadır. Sözünü ettiğimiz lâf salatasını ayıklarsak geriye: «Komünizme karşı kuvvetli bir hükümet» sakızından başka bir şey kalmamaktadır. Sermayenin, enerji darlığından, kredi kısıtlamalarından, siyasal istikrarsızlıktan, AET tercihinin netleşmemesinden söz eden sıkıntılarına karşı Milliyetçi Cephe, çıkara çıkara, kırk yılın siyaset demagojisini: Komünizm tehlikesini çıkarabilmiştir.

Toparlarsak, kısa erimde CHP'nin siyasal iktidarı almasını önlemek, uzun erimde işçi sınıfı ve emekçi halkımızın demokrasi, bağımsızlık, sosyalizm mücadelesini kırmak misyonu ile ortaya çıkan Milliyetçi Cephe kaçınılmaz bir çıkmazdadır. Sözünü ettiğimiz çıkmaz, önce tarihsel bir çıkmazdır. İşçi sınıfının ve diğer emekçi kesimlerin mücadelesinin önlenemezliğinden kaynaklanan bir çıkmaz.

Ancak bizim bu yazı çerçevesinde asıl üstünde durduğumuz çıkmaz, Milliyetçi Cephenin program adına önerdiği «komünizme karşı kuvvetli hükümet» amacının, bugünün koşullarında Milliyetçi Cephe'nin dayanmaya çalıştığı sınıf ve zümrelerin acil programını yansıtmaması olgusudur.

İşçi sınıfı diğer emekçi kesimler, bugün hızlı bir uyanış ve bilinçlenme içindedirler. Bir örgütlenme ihtiyacı ve susuzluğu sarmıştır bu sınıfları.. doğru. Ama gerçekçi bir yorum yani somut durumun somut tahlili

bize, emekçi sınıf ve tabakaların, bugün devrim aşamasında olmadıklarını, hemen iktidarı almak durumunda olmadıklarını gösterir. Yani, sömürücü sınıf ve zümrelerin, sömürüyü yıkacak işçi sınıfı ve müttefikleri karşısında, aralarındaki zümre çelişkilerini bir yana atıp birleşmelerini gerektirecek kadar «acil» bir durum yoktur. Sermaye partilerinin kenetlenip işçi sınıfı ve emekçi halkın karşısına «yek vücut - yek cephe» olarak çıkmaları **devrim konağına** yakın dönemlerde gündeme girecektir.

Kısa erimde ise Milliyetçi Cephe, CHP'nin siyasi iktidarı ele geçirmesini engellemeyi amaçlamaktadır. Hatta resmi açıklamalar ve yaygın propaganda daha çok bu noktada yoğunlaşmaktadır. Oysa CHP, sömürücü sınıflar, özellikle tekelci sermaye için bugün, karşısında bir cephe oluşturmayı gerektirecek kadar ciddi bir tehlike midir? Hatta bir «tehlike» midir? Milliyetçi Cepheyi oluşturma gayreti içindeki partilerin savunmaya çalıştıkları sınıf çıkarları açısından CHP'nin köklü bir tehlike olduğu söylenemez. Nitekim CHP'nin ekonomi politikasının en başta gelen hedeflerinden biri olacak DP'nin cepheye girmemesi anlamlıdır. Koalisyon döneminin son günlerinde, (Koç - Eczacıbaşı - Deniz Baykal görüşmesinin yapıldığı günlerdir) CHP'nin, kredi politikasından Kıbrıs politikasına kadar hemen her alandaki çizgisi, başta finans kapital olmak üzere sömürücü güçler için bir tehlike değil nerdeyse bir «güvence» haline gelmiştir. Özellikle Koç'un ağzından AET emperyalizmi bütünlüğünde yer almakta sabırsızlanan finans kapital, kimi noktalarda CHP'yi AP'ye bile tercih etmektedir.

Milliyetçi Cephenin çıkmazı buradadır işte : Bir yandan işçi sınıfı ve emekçi sınıfların ilerleyen mücadelesi ve bilinçlenmesi, öte yandan da, savunmaya çalıştığı sermaye (özellikle finans kapital ve ortakları) çıkarlarına bile tam anlamıyla cevap veremeyişi. Bu çıkarların Milliyetçi Cephe'nin düşman gördüğü CHP tarafından, belki de daha akıllıca ve daha **«çağdaş»** şekilde temsil edilmesi...

22 Aralık 1974

● Başkentte, hükümet kuruluşuna ilişkin tartışmalar, daha çok Milliyetçi Cephe üstüne sürüyor. CHP Merkez Yönetim Kurulu bir bildiri yayınlayarak AP'yi suçladı. Bildirinin bir bölümünde «Bu cephe içindeki bir küçük partinin militanları, büyük partiye yaslanmanın verdiği cüretle silâhlı eylemlere başladılar» deniyor. Öteyandan, Milliyetçi Cephe içinde birleşmek isteyen partilerin boy hedefi haline gelen Demokratik Parti lideri Bozbeyli, Celal Bayar'la bir görüşme yaptı. Feyzioğlu, «Ülkeyi hükümetsiz bırakmamak için elele verdik» derken, cephenin lideri durumundaki AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, «Güvenoyundan emin olmazsam görev istemem» şeklinde konuştu.

● İktisadî İşbirliği ve Kalkınma Vakfı (OECD) «Türkiye 1974» raporunda «1973 Seçimlerinin sonucu Türk demokrasisinde büyük bir aşamadır» deniyor. Genellikle «iyimser» görüşlere yer verilen OECD raporunda, Türkiye, «Sanayileşme hamlesinde bir ülke olarak» niteleniyor, «bu hamlede özel sektörün kapsadığı yer» konusunda övücü ifadeler kullanılıyor ve Türkiye'nin ihracatında rekor düzeyde artış olduğundan sözediliyor.

● Ankara'da 2 bin kadar toplum polisi, 12 saat çalıştıkları, fazla mesailerini alamadıkları için direnişe geçtiler ve göreve çıkmadılar.

● Faşist saldırganlar tarafından öldürülen DMMA öğrencisi Şahin Aydın'ın cenazesi, Sultanahmet Meydanında yapılan büyük bir törenden sonra Gaziantep'e gönderildi. Sultanahmet'teki törende İYÖKD, diğer bazı öğrenci kuruluşları, TÖB - DER ve Türkiye Sosyalist İşçi Partisi adına konuşmalar yapıldı.
● 1974 Yılında Sovyetler Birliği'nin, petrol üretiminde Dünya'da birinci sırayı aldığı açıklandı. Sovyetler Birliği'nin ABD'yi geçerek birinci olduğu petrol üretiminde üçüncülüğü Suudi Arabistan alıyor.
● Adana'da Ecevit'i dinlerken MHP'li faşist komandoların saldırısına uğrayan ve ağır yaralanıp komaya giren işçi Hüseyin Örek komadan çıkamadı ve öldü.
● Ecevit'in eşi Rahşan Ecevit'in öncülük ettiği «Köylü Kurultayı» 3 bin kadar delege ile toplandı. Kimin, hangi köyü, hangi seçim sonunda temsil ettiğinin belli olmadığı kurultayda, Bayan Ecevit gelmeden önce, CHP eski milletvekillerinden Nuri Çelik Yazıcıoğlu Kurultay başkanlığına seçildi. Ancak bu seçimin ardından salona giren Rahşan Ecevit, başkanın bir «köylü» olmasını istedi ve Nuri Çelik «feragat» ederek kurultay başkanlığından çekildi. Yerine, Rahşan Ecevit'in aday gösterdiği Kamil Muşlu adlı delege Kurultay Başkanlığına seçildi. Daha sonra, Bayan Ecevit bir konuşma yaptı. Konuşmasının sonunda, Bayan Ecevit, Kurultay'dan, oluşacak olan «Köylü Meclisi» ni kendisinin saptaması konusunda yetki istedi. Bu yetki oybirliği ile verildi. Bayan Ecevit delegelere teşekkür etti ve toplantı sona erdi.
● Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin düzenlediği Antifaşist Kampanya çalışmaları, İstanbul'da Yeni Tepebaşı Gazinosunda düzenlenen toplantıyla başladı. Kapalı salon toplantısına, kalabalık bir dinleyici kitlesi katıldı. Toplantıda faşizmin nitelikleri, antifaşist mücadelenin ilkeleri, antifaşist güçbirliği ve cephe üzerinde duruldu.

24 Aralık 1974

● Kurban Bayramı dolayısıyla, siyasal parti liderleri ve hükümet yetkilileri mesajlar yayınladılar. Ecevit son günlerde yoğunlaşan saldırılardan söz ederek, saldırıya uğrayanların karşı saldırıya geçmeden barış yoluyla kendilerini korumalarını istedi. Demirel ise, Büyük Türkiye başlıklı mesajında, Türkiye'yi Büyük Türkiye yapmak için «millî ve manevî değerlere bağlı kalarak, barış içinde aklın, fen'in ve bilimin imkânlarını kullanarak mümkündür» dedi. Genel Kurmay Başkanı Sancar'sa, dünyanın ve Türkiye'nin bu güç döneminde, «Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu problemleri görmezlikten gelemeyiz, müsbet ilerleyişlerin yerine, kışkırtıcı, bölücü ve huzursuzluk yaratıcı davranışları silâhlı kuvvetler olarak üzüntü ile karşılıyoruz», dedi.

● İstanbul ve Ankara'dan sonra, İzmir'deki toplum polisleri de direnişe geçti.

● Ecevit, «Türk toplumunun sorunlarını saptamaya gittiğini» söyledi.

26 Aralık 1974

● Şahin Aydın'ı öldürmekten sanık Hüseyin Kuleli Antalya'da yakalandı. Ancak, Aydın'ın katili bir türlü kesinlikle saptanamıyor. Sorusturma savcısı değiştirildi, iş uzatılıyor.

● Ecevit Kıbrıslı Türklere de bir bayram mesajı yayınladı ve «özgürlük yolunda artık dönüşü olmayan bir adım atılmıştır» dedi.

27 Aralık 1974

● Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI), yayınladığı yıllık raporda Türkiye'yi «otoriter rejimler» listesinden çıkardı. Enstitü raporunda, Avrupa'nın tek otoriter rejimi olarak İspanya yeralıyor.
● Mobil Oil şirketi, Enerji Bakanlığının saptadığı fiyatlarla petrol ithal edemeyeceğini bildirdi. Ataş rafinerisinin ortaklarından olan Mobil, hükümetin 10 dolar 95 cent olarak saptadığı fiyata karşılık 11 dolar 45 cent teklif etmiş, ancak teklif Ecevit Hükümeti zamanında da, Irmak Hükümeti zamanında da reddedilmişti. Bakanlık, tutumunda ısrar ettiği takdirde Mobil'in sermaye ihraç izninin iptal edilebileceğini açıkladı.

● Dört CHP'li İstanbul Milletvekili, Vahit Çalın, Necdet Ökmen, Metin Tüzün ve Engin Ünsal «devrimcilere yöneltilen faşist saldırılarla ilgili» bir meclis araştırması istediler.

28 Aralık 1974

● Demirel, Milliyetçi Cephenin hükümeti kurmaya talip olduğunu resmen açıkladı. AP Genel Başkanı ve Milliyetçi Cephenin gayrı resmi lideri, «Ya hükümeti kursunlar, ya da bize engel olmasınlar» dedi.
● İktisadî İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından yayınlanan son raporda Türkiye, örgüte dahil ülkeler arasında pahalılıkta dördüncü sırayı alıyor. Tüketim mallarının fiyat endeksleri esas alınarak hazırlanan raporda yüzde 41,4'lük bir fiyat artışı ile İzlanda birinci, yüzde 26,2 ile Japonya ikinci, 25,7 ile Portekiz üçüncü durumdalar. Türkiye'yi yüzde 24,8 ile İtalya izliyor. Türkiye'deki fiyat artışı oranı ise yüzde 25,4.

● Kıbrıs'ta askerî harekât sırasında ölen Türk Silâhlı Kuvvetleri mensuplarının ailelerine Kıbrıs'ta birer ev veriliyor.
● İran, Almanya'da Daimler - Benz (Mersedes) ve BMW'den sonra şimdi de İtalya'da Fiat'ın hisselerinin yüzde 50'sini almak üzere harekete geçti. Şahın listesinde daha 21 İtalyan şirketinin bulunduğu bildiriliyor. İran kaynakları ise haberi yalanlıyor.
● DPT'nin yayınladığı bir rapora göre, 1974 yılında özel sektör yatırımları üçüncü beş yıllık planın öngördüğü hedefleri aştı ve yüzde 123,8 oranında gerçekleşti. Kamu Sektörü yatırımları ise plan hedeflerinin ancak yüzde 83,2'sine ulaştı.

29 Aralık 1974

● Kilis'te Hacı Derviş Camii diye anılan eski bir camii yıktırmak ve yerine işhanı yaptırmak isteyen Kilisli bir işadamının evi, mağazası ve ayrıca Kilis Kaymakamlık Binası, binlerce Kilisli tlrafından taşlandı ve kısmen tahrip edildi. Bazı MSP'liler ve AP'lilerin önayak oldukları olaylar için gazeteler «minyatür bir 31 Mart Vak'ası» nitelemesini yaptılar.
● Milliyetçi Cephe tartışmaları, karşılıklı suçlamalarla ve sonuçsuz olarak sürüyor. Bozbeyli, bu girişimi «fesat cephesi» olarak adlandırırken AP Genel Başkan Yardımcılarından Sabit Osman Avcı da, Celal Bayar'ın AP'yi destekleyeceğini iddia etti. Ancak bu iddia Bayar'ın basın sözcüsü

tarafından hemen yalanlandı.

● Yunanistan'da geçen ay, 80 istinaf mahkemesi yargıcının topluca aldıkları karardan sonra, 1967 Darbesinden Cuntanın yıkılışına kadar, Faşist Yunan Cuntasında yeralanların yargılanmasına başlanıldı. Papadopulos, Pattakos, Makarezos, Ladas ve Rufogalis «vatana ihanet» ile suçlanıyorlar. Yunan Ceza Kanununa göre bu suçun cezası : ölüm.

● AP ve CGP Gençlik Kolları Başkanları, Ülkü Ocakları ile fikir birliği içinde olduklarını açıkladılar.

● Ecevit'in Kıbrıs gezisi yaklaşırken Rum basınında Ecevit'e karşı hücumlar arttı. Bu arada, Kıbrıs Rum yönetimi de, Türk jetlerinin Kıbrıs göklerini ihlâl ettiği gerekçesiyle Birleşmiş Milletler nezdinde bir protesto bildirisi yayınladı.



Sözde «milli» savaş sanayii

Ali Doğu

Kapitalist toplumda âcil yurt sorunlarına el atma zamanını, biçimini ve sırasını, burjuvazinin çıkarları belirler. Bunun en yeni ve açık örneklerinden biri, geçen ay yeniden alevlenen «millî (!) savaş sanayii» sorunudur.

«Millî savunmamızı güçlendirme» ve «millî savaş sanayiimizi kurma» yolunda ilk adımlar bundan beş altı yıl önce Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfının kurulmasıyla atılmıştı. Onun hemen ardından Deniz Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı ve geçen yaz Kıbrıs olayları sırasında da Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı kurulup faaliyete geçti. H. ve D.K.G. Vakıflarının ellerinde biriken paraların ilk elde kimin işine yarıyacağı o zamandan belliydi : bu paralarla dışardan, yani emperyalist ülkelerden bol uçak, gemi ve sair savaş araç ve gereçleri satın alınacaktı. Yani NATO sistemi çerçevesinde saptanan «yurt savunması» ihtiyaçları adına, emperyalist savaş sanayilerinin çoğu yükte hafif bahada ağır ürünlerine yeni bir tüketim pazarı sağlanacaktı. Ama bu «büyük işe» güçlendirme vakıflarının da gücünün yetmiyeceği biliniyordu. Sonunda asıl yük yine devlet bütçesine binecekti. Hem öyle bir yük ki, meselâ Kıbrıs çıkartmasından iki ay önce, Hava Kuvvetlerini «güçlendirme» yle ve bazı Batılı uçak şirketlerinin Türkiye'de «uçak sanayii» kurma teşebbüsleriyle ilgili bazı karışık pazarlama faaliyetleri basında tartışma konusu olduğunda, eski H.K.K. Muhsin Batur bile «güçlü» bir hava kuvvetine sahip olmanın gereğine değinirken, bu uğurda «Türkiye'nin ekonomisini mahvetmeye kimsenin hakkı olmadığı» nı söylemeyi uygun görmüştü.

Bu bakımdan başlangıçta sorun, bir yanıyla, «yurt savunması» adına

silâhlı kuvvetleri güçlendirme kaygusunun yurdun ekonomik ve sosyal kalkınmasını aksatıp aksatmıyacağı; bir başka deyişle, Türkiye halkının uzun vâdeli gerçek çıkarlarının —ve bu arada **gerçek** anlamında yurt savunmasının— NATO'nun siyasî ve askerî hedeflerine feda edilip edilmeyeceği idi. Bir başka yanıyla da sorun, daha geniş planda, yurdun ekonomik potansiyelinin tüm madde ve insan kaynaklarıyla yine «yurt savunması» adına emperyalist «dost» larımızın ekonomik çıkarlarına âlet edilip edilmeyeceği, o çıkarların tekerine bağlanıp bağlanmıyacağı idi.

Bir ülkenin savunma gücünün gerçekte o ülkenin ekonomik potansiyeliyle, özellikle sanayiinin üretim gücü ve bağımsız teknoloji düzeyi ile orantılı olduğu ortadadır. Yurt savunmasının gerçek ve kalıcı teminatı, yurdun ekonomik gücünün **yurt için** ve her bakımdan **tam kapasiteyle** harekete geçirilmesidir. Bunu aksatan, yani ekonomiyi türlü tezahürleriyle zaafa uğratan, kalkınmayı yokuşa süren, kalkınma sürecinin ekonomik ve sosyal önceliklerini erteleten her faaliyet —isterse savunma kaygusuyla olsun— uzun vâdede **yurt savunmasının da** zararına sonuçlar doğurmaya mahkûmdur. Bu tür «güçlendirilmiş» savunma gücü olsa olsa NATO'nun savunulmasına ve NATO hesapları çerçevesinde yer alan birtakım girişimlere yarar.

Öte yandan «savunma gücümüzü arttırma» gerekçesiyle girişilen her yeni dış harcama, emperyalist sanayilerin ürünlerine sürekli yeni talep yaratır. Bu bakımdan NATO çerçevesinde saptanan «savunma ihtiyaçları» nın, gerçekte, NATO'da başı çeken ileri sanayi ülkelerinin ekonomik ihtiyaçlarının bir fonksiyonu olması kaçınılmazdır.

Nitekim bundan iki ay önce Fransa ile ABD arasında bazı NATO ülkelerine pahalı savaş uçakları satma konusunda patlak veren kavga, savunma «ihtiyaç» larının ve «kıstas» larının ne gibi çıkarlara âlet edildiğini gözler önüne sermiştir. İleri sanayili kapitalist ülkeler yalnız NATO üyesi ülkelere değil, ellerinde her türlü lükse harcanacak bol para olan —İran, Suudî Arabistan, vs. gibi—, ya da başlarına mevzii soğuk ve sıcak savaş belâsı sarılmış —Mısır, Türkiye, Yunanistan, vs. gibi— ülkelere de silâh satmak için birbirleriyle kıyasıya yarışmaktadırlar. Bu yarıştaki ortak hedefe varabilmek, hep birlikte mümkün olduğu kadar çok silâh satabilmek için de (özellikle kapitalist ekonomilerde işsizlik ve enflasyon krizinin alabildiğine azdığı şu dönemde), müşteri durumundaki ülkeler arasında sürtüşmelerin canlı tutulmasına olağanüstü çaba harcanmakta, gerektiğinde yeni yeni sürtüşme ve çatışma konuları yaratılmaktadır. Dolayısıyla bu gibi ülkelerin savunma ihtiyaçlarını karşılamak için silâhlı kuvvetlerini «güçlendirme» çabaları, bu yolda giriştikleri büyük harcamalar —halklarının katlanmak zorunda kaldığı türlü fedakârlıklar—, emperyalist ülkelerin az gelişmiş ülkeleri kendi çıkarları (emperyalist ülkelerin çıkararı) doğrultusunda içine ittikleri «silâhlanma yarışı» nın doğrudan bir parçasıdır; aynı zamanda, az gelişmiş ülkelerin emperyalist çıkarlara aykırı düşecek bağımsız gelişme potansiyellerini baltalayıcı bir etken olarak değerlendirilmelidir. (Bak. «Silâhlandırma Yarışı», İLKE, sayı : 10)

Böylece Türkiye'nin «savunma gücü» nü arttırma ve Vakıflar sorunu bu emperyalist çıkarlar doğrultusunda ilk aşamada **tüketime** dönük bir

sorun olarak kendini dayatmaktaydı. Giderek Kıbrıs çıkartması sırasında ve hemen sonra, yeni bir aşamaya ulaştı. İş adamlarının, bankaların, büyük sanayi kuruluşlarının isimlerini reklâm ederek Vakıflara büyük paralar «ihsan» ettikleri, adı sanı bilinmeyen işçilerden, memurlardansa maaş bordrolarından kesintiyle zorla «bağış» toplandığı, grevlerin «gönüllü» ertelendiği o şanlı «millî birlik ve beraberlik» günlerinde, özel sektör yeni taleplerle ortaya atıldı. Bütün ülkede —işçisiyle, işvereniyle— topyekûn bir **ekonomik seferberlik** dönemi açılmalıydı! Özel sektör bu yolda kendine düşen görevi bihakkın ve lâyıkıyla yerine getirmeye hazırdı ve talipti!

Ve çok geçmeden, özel sektörün «bihakkın» yerine getirmeye hazır olduğu görevler arasında «millî» savaş sanayiinin kurulmasına katkıda bulunmanın da yer aldığı görüldü.

25 Ağustos 1974 tarihli **Tercüman**'dan : «Bir iş adamı Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına 180 bin, Donanma Vakfına 150 bin lira bağışladı. Yurtta uçak sanayii kurulduğu takdirde, bunun için karar alınmasından faaliyete geçilene kadar Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına her yıl yarım milyon lira bağışlayacak!» Aynı iş adamının demeci . «Türk ordusunun Kıbrıs'taki başarısı ile milletimizin böyle bir dâvada birlik beraberlik içinde olmasından gurur duyuyoruz. Kurulacak ağır sanayide de yine vatandaş olarak devletin yanında yer almayı böyle bir dâvada vazife addediyorum. Özel teşebbüsteki birçok maddî durumu kuvvetli şahıs ve şirketlerin de bu yolu benimseyeceklerini tahmin ediyorum. Türkiye dışa karşı beraberlik ve kardeşlik duyguları içinde daima muzaffer olacaktır.»

26 Ağustos 1974 tarihli yine **Tercüman**'dan : İstanbul Safra Köyünde İmbat Makine Sanayii A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanının demeci : «Tesislerimiz genel makine imalâtına dönük bir kuruluştur. Bu tesislerde Batı ülkeleri standartları ölçüsünde 3600 ton kapasiteye kadar hidrolik presler imal edilmektedir. Sanayi dalındaki bu güçlü kapasiteye dayanarak, ilgili makamlar gerek duyduğu ve bize talimat verdiği andan itibaren çok kısa bir sürede tesislerimizi ağır silâh ve uçak sanayiinin bazı önemli parçalarını seri hâlinde imal edecek duruma getirebiliriz.»

28 Ağustos 1974 tarihli **Yeni Ortam** gazetesinden : «İzmir Ticaret Odası Başkanı Hasan Güven yaptığı açıklamada refahın ancak kuvvetini ispat eden uluslarda devamlılık göstereceğini belirterek, 'Bu husus tüm ulusun maddî ve manevî olanaklarını birleştirmesi ile gerçekleşebilir', demiştir.

«Millî harp sanayiinin kurulmasını yalnız devletin imkânlarına bırakmanın arzu edilen sonucun kısa zamanda alınmasını sağlıyamıyacağı görüşünü savunan Borsa Başkanı şöyle demiştir : 'Askerî gücümüzün devamlılık arzedebilmesi için ağır harp sanayiinin kurulmasında bütün milletin imkânları nisbetinde yardımda bulunması gerekmektedir. Harp sanayiimizi en mükemmel hâle getirme zarureti ortadadır... Ekonomik bakımdan Kıbrıs ekonomisini millî ekonomimiz ile bütünleştirmemiz gerekmektedir. Bu konuda iş adamlarımıza yeni ve önemli görevler düşmektedir. Bir ülkenin siyasal ve askerî gücü büyük ölçüde ekonomik güce bağlıdır. Bu gerçeğin bilinci içinde, ekonomik gücümüzü yükseltmek en önemli sorunumuz olmalıdır. Kıbrıs barış harekâtının yeniden ve tüm heybeti ile bir

kere daha ortaya koyduğu millî beraberliğin ekonomik kalkınma savaşımızda da devam etmesi en içten arzumuzdur.'»

İrili ufaklı, tekelci ya da tekel - dışı sermaye çevrelerinin ne istedikleri açıktı: «yurt savunması» nı ve «savaş gücü» nü sağlama bağlama sorununun tüketim düzeyinin ötesinde, **üretim** düzeyinde ele alınması; bugün fiilen devlet tekelinde olan savaş sanayii alanının özel sektöre açılması; savaş sanayiini geliştirme çabalarına devletçe hız verilerek bu alanda da devlet - özel sektör işbirliğinin (yani devlet eliyle besleme özel sektörcülüğün) geliştirilmesi, korunup kollanması; «siyasî ve askerî gücümüzü» arttırma adına «ekonomik gücümüzü» n yükseltilmesi ve «iş adamlarımıza yeni ve önemli görevlerin düştüğü» bu «**en önemli** sorunda», «tüm ulusun maddî ve manevî olanaklarının birleşmesi» nin sağlanması, yani özel sektörü teşvik ve kayırma, genel çalışma hayatında disiplin : iş adamlarına her türlü «katkı» imkânı sağlanırken, işçi sınıfının ekonomik ve siyasî hareketinin zaptü rapt altına alınması!

Kısaca, üretimi ve tüketimi sağlam teminata bağlanmış bâkir bir alanda mutlak ve emin KAZANÇ! Sermaye sahiplerinin «imkânları nisbetinde» «bütün millet» adına para kazanmaları; emek güçlerinden gayri «sermayesi» olmayanların «imkânları nisbetinde» «bütün millet» adına ve Kıbrıs «barış harekâtı» nın «heybeti» nden gözleri yaşara yaşara, «ekonomik gücümüzü yükseltme» uğruna kendilerini harcamaları!

Lâkin iş adamlarının sözcülerinin o «millî birlik ve beraberlik» günlerinde patlattıkları bu demeçler boşa söylenmiş lâflar değildi. Nitekim aradan bir kaç ay geçtikten, CHP - MSP koalisyonu bozulup —ve anlaşılan, **biraz da,** yeni ekonomik seferberlikte ve yeni kurulacak savaş sanayiinde önü almak isteyen sermaye guruplarıyla onların arkasındaki yabancı sermaye çıkarları arasındaki çatışma nedeniyle bozulup— ülke ve yurt sorunları, Parlamentodan güven oyu alamadığı halde kimin güvenine sahip olup da iş başında kaldığı bilinmeyen (ya da çok iyi bilinen!) bir «hükümet» in eline kaldıktan sonra, Savunma Bakanı bütün iş âlemi temsilcilerinin katıldıkları bir seminer toplantısında, yeni «hükümet» in bu «en önemli» konudaki görüş, niyet ve «karar» ını açıkladı : «hükümet», Kıbrıs olayından sonra Yunanistan'la çıkan yeni durumu ve Amerikan askerî yardımının kesilmesi (!) sorununu da herhalde gözönünde tutarak, savaş «sanayii» ni kurma ve geliştirme yolunda gayretlere hız verecekti. Bunun için çalışmalara başlanmıştı. «Hükümet», ayrıca, «savaş gücümüz» ü arttırma gayretlerine özel sektörün de katılmasını sağlamak üzere, mevzuatta değişiklikler yapılması gerektiği görüşündeydi. Bu yolda da çalışmalar yapılıyordu. Bu arada Parlamentodan güven oyu almadan ülkenin «en önemli» bir sorununa el atan **müstafi** hükümetin Güven Partili Savunma Bakanının dediğine göre, «yurdun savunulması bir bakıma yurttaki sanayiinin savunulması demekti; dolayısıyla özel sektör bu savunma gayretinde kendine düşeni yerine getirmeliydi.»

Böylece, genel olarak yurt çıkarının özel sektörün çıkarında mündemiç, özel olarak yurt savunmasının özel sektör çıkarıyla özdeş olduğu görüşü bir kere daha, «en sorumlu» bir ağızdan dile getiriliyordu. Yurt savunması, sanayinin de savunulması demek olduğuna göre —hele savaş

sanayii alanı özel sektöre de açıldıktan sonra— artık özel sektör adına yapılacak ya da yapılmayacak herşey «yurdun savunulması» adına yapılmış ya da yapılmamış olacaktı! Vakıflarda toplanan paraların devlet - özel sektör karma girişimlerine, hazır sermaye olması «yurt savunması» adına olacaktı; özel sektörün doğrudan doğruya savaş sanayii alanındaki girişimlerinden gayri, savaş araç ve gereçleri üretimiyle ilgili özel yan sanayiilerin teşviki —vergi indirimleri, hazine sübvansiyonları, vs..— hep «yurt savunması» adına olacaktı; toplu sözleşmelerde işçi talepleri karşısında direnme, grev ertelemeleri, kimi «kanunsuz» grev yapan işçilerin üzerine polis ve asker sevketmeler, vs., hep «yurt savunması» nın bir gereği olacaktı; hattâ «millî güvenlik» gerekçesiyle grev yasağı olan iş kollarında özel sektöre yeni ve tatlı kâr alanları açılırken, işçilerin «aşırı» ücret taleplerinin ve bunu sağlamak için greve gitmelerinin «millî güvenliği tehlikeye sokabileceği» iş kolları listesine, yenileri eklenebilecekti. Ve bütün bunlarda iş adamlarıyla onların vefakâr, güvenilir dostları politikacılar, kendi bencil sınıf çıkarlarını değil, «yurdun çıkarı» nı gözetiyor olacaklardı!!!

Hesap ve hedef apaçık ortadadır. Devlet ve özel sektör çıkarlarının «özdeşliği» temeli üzerinde tekelci devlet kapitalizminin faaliyet alanı genişletilmek istenmektedir. Bu yoldan devlet - özel sektör iş ve elbirliğiyle kurulacak büyük karma sanayi kompleksiyle ülkede faşizmin altyapısı da oluşturulup sağlama bağlanacaktır. Ve bu da, yine, sermaye sınıfının **özel** çıkarı adına değil, «yurt çıkarı» ve «demokrasinin geleceği» adına olacaktır!

Bu arada soruna bir de, yukarda da değindiğimiz gibi, emperyalizmin kısa ve uzun vâdeli ekonomik çıkarları açısından bakmak gerekir. Zira Türkiye'de kurulması istenen savaş «sanayii» sadece özel sektöre yeni bir kazanç alanı açmakla kalmıyacak, emperyalizmin de çıkarına sonuçlar verecek, ülkeyi bütün bütün dışa bağımlı kılacaktır.

Herşeyden önce, özel bir uzmanlık konusu olan savaş sanayii alanında Türkiye'nin bugünkü ekonomik ve sosyal yapısıyla içerde üretime geçmek, emperyalist ülkelerden yatırım malı, hammadde ve teknoloji ithalâtının hacmini ve hızını arttıracaktır. Bu, emperyalizmin doğrudan çıkarınadır — özellikle, içinde yaşanılan büyük ekonomik kriz koşullarında. İkincisi, Türkiye «karma ekonomi» sinin sermaye ve teknoloji düzeyi, savunma ihtiyaçlarının tamamını karşılayacak bir üretim kapasitesi yaratmaya yeterli değildir. Bu nedenle yabancı sermayeye de ihtiyaç duyulacaktır. Nitekim Savunma Bakanı açıklamasında bunu itiraftan çekinmemiştir. Dolayısıyla emperyalist ülkeler sermayesi Türkiye'de bu alanda da doğrudan yatırımlara girişecek demektir. (Çeşitli yabancı «uzman» şirketlerin burda uçak sanayii kurmak için giriştikleri türlü karışık teşebbüsler ve pazarlıklar nicedir sürüyor.) Zaten konunun ne zamandır kapalı kapılar ardında oluşturulduktan sonra şimdi —Kıbrıs ve Kıta Sahanlığı sorunları nedeniyle Türkiye ile Yunanistan arasında gerginliğin türlü yollardan canlı tutulduğu bir sırada— piyasaya sürülmesinin ana hedeflerinden biri de budur. Devlet - özel sektör - yabancı sermaye elbirliğiyle Türkiye'de kurulacak savaş sanayii, Avrupa'nın kapitalist ülkeleri elinde birikmiş Euro-

dolarlarla İran ve Suudi Arabistan (hattâ Libya) gibi petrol zengini ülkelerin ellerine geçen ve daha da geçecek milyarlar tutarında petro - dolarlara aranan geniş emperyalist yatırım alanlarından birisidir.

Vaktiyle —daha bir iki yıl öncesine kadar— «savaş gücümüz» ün ve «savunmamız» ın teminatını NATO «müttefiki dostlarımız» ın «yardım» larında görenler, bunun tersini savunanlara en olmadık suçlamalar yöneltirlerdi; bugün millî ve bağımsız savaş gücü ve savaş sanayiinin mutlak zorunluluğunu savunmakta kimseden geri kalmıyorlar. Çünkü şimdi burjuvazinin önüne sözümona «millî» ve «bağımsız» savaş «sanayii» nden para kazanma fırsatı çıkmıştır!

Oysa burjuvazinin bu yeni alanda tatlı para kazanma hevesi, yurt ekonomisini daha da dışa bağımlı kılarak halkın günlük maişetini ve geleceğini büsbütün uluslararası kapitalizmin kuyruğuna takmaktan başka sonuç vermeyecektir. Mevcut ekonomik ve sosyal yapı çerçevesinde kurulup geliştirilecek savaş «sanayii», emperyalist sanayilerin taşaronluğunu yapmaktan öte bir anlam taşımıyacaktır. Buysa, gerçek anlamında kalkınmanın ve sanayileşmenin «sanayileşme» adına yokuşa sürülmesi, emperyalizmin yeni ihtiyaçları ve tercihleri doğrultusunda «sanayileşme»dir. Zira bizim tüm çıkarı yabancı çıkarlara bağımlı kıçıkırık burjuvazimiz, ağababası emperyalizme milyon kazandırmadan, Türkiye'nin emekçi halkının emek gücünü ve hünerini —maddî ve manevî enerjisinin tümüne yakın bir kısmını— yabancılara sömürtmeden kendisi bir kuruş kazanamaz. Kendisi kapitalist yeniden - üretim ve özel sermaye birikimi için muhtaç olduğu o bir kuruşu kazanırken de yabancı çıkarlara milyon kazandırarak yurdun sosyal yeniden - üretim ve sosyal birikim kapasitesini, yani gerçek anlamda sanayileşmesini, baltalamaya mahkûmdur.

Ama işin bu yanı, bizim ancak para kokusu aldıkları zaman «yurtseverlik» damarı kabaran iş adamlarımızla her «olağanüstü» durumun hacıyatmaz fedaileri siyaset adamlarımızı hiç mi hiç ırgalamıyor. Zira bütün bunlar, onların açısından, yurt çıkarını özel sektör çıkarıyla özdeş, özel sektörün çıkarını da emperyalizmin çıkarlarında mündemiç sayan işbirlikçi burjuva dünya görüşünün kaçınılmaz «olağan» tecellisinden başka birşey değildir!

30 Aralık 1974

● Bankaların halkın küçük tasarruflarını toplayabilmek amacıyla dağıttıkları ikramiye ve hediyeler sınırlandırıldı. Bankaların dağıtacakları ikramiye miktarı toplam tasarruflarının yüzde 2,5'unu aşamayacak. Karar, büyük bankaların, küçük bankaların rekabetinden kurtulmak için yaptığı baskılar sonunda alındı.

● MHP İstanbul il gençlik örgütü bir bildiri yayınladı ve «kapitalist» düzenin koruyucu militanı değiliz», «kiralık katiller değiliz» dedi. Bildiride «Yolumuzu ülkenin sosyo-ekonomik gerçeklerine uygun olarak çizdik» deniliyor.

● Başbakanlık bir açıklama yaparak öğrenci Şahin Aydın ve işçi Hüseyin Örek'in öldürülmeleri ile ilgili olarak 18 kişinin gözaltına alındığını bildirdi. Açıklamada, olaylar, «saldırı» olarak değil, «sağ - sol çatışmasının

sonuçları» olarak gösterildi.
● Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri, Leonid Brejnev'in, Mısır'a yapacağı gezi, ani bir kararla iptal edildi. Bazı kaynaklar, Brejnev'in gezisini iptal etmesine «Enver Sedat'ın ABD yanlısı politikadan vazgeçmemesinin» yolaçtığını belirttiler.
● ABD Başkanı Ford'un CIA'nın ülke içi faaliyetlerini yeren ve denetlenmesini isteyen konuşmasından sonra CIA üst kademelerinde istifalar patlak verdi. Karşı - Casusluk Bölümü şefi James Aggleton'dan sonra aynı bölümde görevli şef yardımcılarından Raymond Rocca, William Hood ve Newton Miller'in de istifa ettikleri bildiriliyor. Observer Dergisi «olay bir ikinci Watergate olabilir» şeklinde bir yorum yaptı.

1 Ocak 1975

● CHP Millet Meclisi Grup Başkanvekillerinden Necdet Uğur, bir hükümet kurma olanağını araştırmak üzere parti lider kadroları ile görüşmeye başladı. CHP'nin bu sürpriz girişiminden sonuç alınacağı sanılmıyor. Bunu Ecevit de kabul etti ve «Biz iyi niyetimizi ispatlamak istiyoruz» dedi.
● ABD'de, 1934 yılından beri yürürlükte olan altının serbestçe alınıp satılamaması yasası yürürlükten kalktı. Ancak altına «beklenen hücum» olmayınca altın fiyatlarında hızlı bir düşüş başladı. Bir ons altın 195 dolardan, 182 dolara düştü. Borsalar, bu fiyatın 150 dolara kadar düşebileceğini bildiriyor.
● Etyopya'da, 20 Ekim'de, askerî yönetim tarafından açıklanmış olan «sosyalleştirme» tedbirlerinin ilk adımı atıldı ve ülkedeki bütün bankalar, sigortalar ve benzeri malî kuruluşlar kamulaştırıldı. Askerî Konsey, toprakların da kamulaştırılacağını açıkladı. Etyopya'da toprakların yüzde 15'i devrik imparator Haile Selâsiye'ye, yüzde 20'si aşiret reislerine, beylere, yüzde 20'si kiliseye, geri kalan yüzde 35'i de devlete ait.
● Kahire'de binlerce işçi Sedat yönetimini protesto etti. Özgürlüklerin yok edildiğini, ücretlerin düşük olduğunu belirten protestocu işçiler, Başbakan Abdel Aziz Hicazi'yi kastederek, «Nazi idaresi, Hicazi idaresinden iyidir» şeklinde bağırdılar. Protestocular, kendilerine engel olmak isteyen polisi de taşlarla püskürttüler.
● İngiliz Hükümeti tutuklu bulunan 170 İRA militanını serbest bıraktı. Protestan azınlık hükümetin davranışını «Teslim olma» ve «Kandırmaca» olarak niteledi.
● Küba devrimin 16. yıldönümü kutlanıyor.

2 Ocak 1975

● Sıkıyönetim Ankara, İstanbul, İzmir ve İçel'de bütün partilerin milletvekillerinin oybirliği ile bir ay daha uzatıldı.
● Ecevit Kıbrıs'ta... CHP Genel Başkanı, Denktaş'ın davetlisi olarak çıktığı gezinin ilk etabı olan Magosa'da törenle karşılandı. Ecevit'e gezisi sırasında iki askeri muhrip refakat etti. Ecevit, Magosa'da yaptığı konuşmada, Makarios'un meşru bir lider olmadığını iddia eden deyimler kullandı.
● Watergate Skandalı ile ilgili dava sona erdi. Jüri, Ford tarafından affedildiği için yargılanmaktan kurtulan Nikson hariç dört

Watergate sanığını suçlu buldu. Sanıklar, eski Adalet Bakanı John Mitchell, H. R. Haldeman, Robert Mardian ve John Ehrilchman.

● Ankara Ticaret Odası tarafından düzenlenen «Türkiye Millî Harp Sanayii Semineri» nde, yasalarda gerekli değişiklikler yapılarak özel sektörün de silâh imal etmesinin sağlanması önerildi. Seminer'de konuşan Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar, aynı görüşü benimser yönde bir konuşma yaptı.

● Libya Başbakanı Abdüsselâm Callud, Türkiye.yi resmen ziyaret etmek üzere Başbakan Irmak'ın davetlisi olarak Türkiye'ye geldi.



Küba Devrimi'nin 16. yılı dolayısıyla Küba'nın iktisadî gelişmesini, devrimci iktidar altında sağlanan kazançları ve bunun elde edilmesinde Küba'nın sosyalist ülkelerle yaptığı geniş işbirliğini anlatan, Kübalı bir iktisatçının bir yazısını yayınlıyoruz.

Devrimci Küba'nın iktisadi gelişmesi

Onelda Alvarez

(Havana Üniversitesi Dış İktisadî Araştırmalar Merkezi Bölüm Başkanı)

Küba ekonomisini büyük çapta etkileyen iki olay vardır: Karşılıklı İktisadî Yardım Konseyi (ülkemizde COMECON adıyla tanınan örgüt) ile sıkı ilişkimiz, ve özellikle 13'üncü Sendika Kongresine uygun olarak iktisadî yönetimde gerçekleştirilen değişiklik. Bunlardan ilki dış iktisadî ilişkilerimizle ilgilidir, ikincisi de iç sorunlarımızla. Ama ikisi birbiriyle yakından bağlantılıdır ve iktisadî gelişmemizde bir dönemin sonu ve bir diğerinin başlangıcını temsil etmektedirler.

Ve devrim sonrası iktisadî gelişme, ancak Kuzey Amerikan emperyalizminin yarım yüzyıllık yeni-sömürgeci egemenliği çerçevesi içinde, doğru olarak algılanabilir. Devrimci hükümet, o yılların mirasını silmek ve bağımsız bir ekonominin temellerini atmakla başlamak zorundaydı.

ABD'nin iktisadî egemenliği siyasî bağımlılığa yol açıyordu 1958'de ABD, ithalâtımızın yüzde 70'ini ve ihracatımızın yüzde 60'dan fazlasını

elinde tutmaktaydı. Yüksek verime sahip ABD endüstrisinin ürettiği malların ülkeye serbestçe girmesi, kendi endüstrimizin gelişmesi için yer bırakmıyordu. Endüstrimiz en fazla, ABD endüstrisinin, ithal edilen (çoğu ABD'den) hammadde, yarı mamul maddeler ve makinelere dayanan bir eklentisi olabiliyordu. Hatta, Küba son derece verimli tarıma elverişli olduğu halde, yiyeceklerimizin bile yüzde 25'inden fazlasını ABD sağlamaktaydı.

Şu rakamlar da var : 1958'de Latin Amerika'daki tüm ABD yatırımlarının yüzde 11'ini (Brezilya'da da aynıydı) teşkil eden ABD'nin Küba yatırımları, bir milyar doları aşmıştı. Bir zamanlar gelişen ticareti destekleyen bu durum, emperyalizme iktisaden bağımlı olmamızda başlıca faktördü. Bu tersine dönmüş bir iktisadî yapı anlamına geliyordu : 1958'de Amerikan yatırımlarının yüzde 30'u (başlıca şekerkamışı olmak üzere) tarımda, yüzde 30'dan biraz fazlası hizmet endüstrisinde, yüzde 16'sı petrol rafinerilerinde, ve yüzde 12'si madencilik ve imalâttaydı. Bu, bizim iktisadî ihtiyaçlarımızın tümüyle haricindeydi. Endüstrimiz, olduğu kadarıyla geriydi, çoğu kez ABD fabrikaları için parça imal etmek zorundaydık ve bu düzen ne iş, ne de döviz getiriyordu.

Bu ülkeye emperyalizmin girişinin sonuçlarından sadece biriydi. Diğeri ise tekelci kapitalizme has bir sosyal ve iktisadî ilişkiler dizisiydi : 1958'de toprak sahiplerinin, yüzde 0.5'i (latifundistler) ekilebilir arazinin üçte birini, kontrol ediyor, buna karşılık yüzde 79'u toprağın ancak yüzde 15'ini elinde tutuyordu.

Devrimci hükümet 1959'da yönetimi devraldığı zaman, bu sorunlarla uğraşmakta tereddüt etmedi. İlk adımı 1959 ve 1963 kanunlarıyla resmileştirilen tarım reformuydu. Reform devrimci devlete toprağın yüzde 70'i ve tarımsal üretimin yüzde 80'i üzerinde denetim hakkı verdi. Engeller ortadan kalkınca tarım düzeldi ve köylü gelirleri oldukça arttı.

1960'da ABD hükümeti Küba şekeri için ithalât kotasını kesti ve yabancı petrol rafinerileri bizim tekel fiyatından daha düşüğe aldığımız Sovyet ham petrolünü işlemeyi reddettiler. Bunu ABD ve müttefiklerinin koyduğu iktisadî abluka izledi. Ama biz yılmadık ve sosyalist ülkelerin uluslararası dayanışması bize emperyalistlerin planlarını boşa çıkartma imkânı verdi. Sovyetler Birliği'nden petrol, diğer sosyalist ülkelerden hammadde, makineler ve gıda maddeleri alıyorduk ve Küba şekeri yeni ve daha avantajlı bir pazar bulmuştu.

İktisadî saldırı yenilgiye uğradı. Ablukaya cevabımız 1960 Ağustos ve Eylülünde başlıca ABD yatırımlarının ve bir ay sonra da, emperyalist boykota katılan Küba kapitalistlerinin başlıca işletmelerinin devletleştirilmesi oldu. Devlet böylece tüm endüstriyel kapasitenin yüzde 80'ini denetim altına almış oldu. 1963'e gelindiğinde Küba'nın iktisadî geriliğinin temel sebepleri olan emperyalist egemenliği ve latifundia sorununu ortadan kaldırmıştık.

Ancak, ekonominin maddi temelleri henüz belirgin olarak değişmemişti. Yapılacak ikinci iş, tek yönlü ve bölük pörçük olan iktisadî yapıyı, teknik geriliği, kalifiye işçi eksikliğini (halkın neredeyse yüzde 30'u okuma yazma bilmiyordu), dış ticaretimizdeki bağımlılığı ve sağlıksızlığı yen-

mekti. Ve bütün bu geçmişten miras kalan zorluklara yenileri eklendi. Bir kere, acınacak derecede yetersiz bir altyapı vardı — geçen 15 yılda tüm tarihimizdekinden daha fazla yol yaptık. Sonra, yakıtımız ve hidroelektrik enerjimiz hemen hemen hiç yoktu. İşte bu durumda, halkın çoğunluğunun durumunu hızla düzeltmeliydik ki, onlar da üretim ve kamu hayatında etkili katkıda bulunsunlar. Bu, sağlık hizmetlerini genişletmek, yeni çocuk - bakımı merkezleri açmak ve bunun gibi işler anlamına geliyordu. ABD emperyalizmine yakınlığımız da bizi savunmaya büyük çapta pay ayırmaya zorladı.

Durum böyleyken, kendimizi devrimi korumaya adadık. İktisadî analiz ve planlama için de fırsatlar pek azdı. Yine de, sosyalist dönüşümümüze ve uluslararası sosyalist işbirliğine güvenerek ve yeni devlet mekanizmasını kullanarak, halkımız bu «yaşama savaşı» devresinde bile istikrarlı bir gelişme planını izleyebildi. Uluslararası sosyalist işbirliğinin Küba'nın iktisadî gelişmesindeki rolünü işte bu ışık altında değerlendirilmelidir.

Sosyalist ülkeler bize kredi vermişler, araştırma ve proje planlamasında yardım etmişler, makine, araç ve uzman personelle desteklemişlerdir. Kredi anlaşmaları temeline göre inşa edilen işletmeler Küba'nın malıdır ve tabii, kâr transferi gibi bir sorun yoktur. Bunun yakın bir örneği 1 Ocak 1976'dan başlayarak Küba malları ile 25 yılda ödenecek olan 300 milyon rublelik Aralık 1972 kredi anlaşmasıdır.

Herşey bir yana, sosyalist ülkelerle işbirliği, bize dış borçlar sorunumuzu, çoğu gelişen ülkelerde büyük endişelere yol açan bu sorunu, çözmemize yardımcı olmaktadır.

Sosyalist ülkeler bize bilimsel ve teknik yardım göndermişlerdir. Sovyetler Birliği, Çekoslovakya, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya ve Bulgaristan'dan binlerce uzman 1967 - 71 arasında Küba'ya gönderilmiş ve bizim yüzlerce uzmanımız bu ülkelerde eğitim görmüştür. Genellikle başka ülkelere verilmeyen toplam 381 takım teknik bilgi sistemi aldık.

Ve böylece, Küba ekonomisi iyi bir yönde gelişmektedir. 1971 ve 1972 de gayrisafi millî hasılamız yüzde 8 oranında artmıştır.

Deneyler bizi inandırmıştır ki, bağımsız sosyalist ekonomimiz, ihracatı yükseltmek için önemli geleneksel bir ürün olan şeker üretiminin genişletilmesi, ağır endüstrinin temellerinin atılması ve tarımın çeşitlilendirilmesiyle birleştirmelidir. Bütün bu kollarda Küba, sosyalist ülkelerden kardeşçe yardım almaktadır.

Tarıma özel dikkat gösterilmektedir; çünkü tarım hem endüstriyel hammadde ve yabancı döviz kaynağı, hem de tüketim seviyelerinin yükseltilmesinde bir araçtır. Ve bu konuda da Bulgaristan, SSCB, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Çekoslovakya ve Macaristan'dan teknik yardım aldık.

Safra'nın (şekerkamışı hasatı) makineleştirilmesinin çok özel bir önemi vardır. SSCB'den bu konuda da değeri ölçülemeyecek yardım gördük. Kübalı personel ile birlikte çalışan Sovyet uzmanları harman kombinaları ve yükleme makinelerinin planlarını çizdiler ve inşa ettiler ve 1970'de kamış yükleme işi yüzde 89 oranında makineleşmişti. Gübreleme, tohumların

ilâçlanması ve iyi tohumlar daha fazla kullanılmaktadır; sığır cinsleri de geliştirilmiştir.

Şeker fabrikaları halâ başlıca endüstrimizdir. Bunun geliştirilmesi ve çoğu sosyalist ülkelerden gelen makinelerin artması için yatırımlar yapmaktayız. Örneğin, Polonya yeni teknolojinin uygulanmasında kullanılacak personelin eğitimi için Küba'da devamlı bir çalışma grubu bulundurmaktadır. SSCB, araç, uzun vadeli krediler ve uzman personel vererek 114 şeker rafinerisinin modernleştirilmesinde bizimle işbirliği yapmıştır.

Küba'nın devrim öncesi enerji sistemi yetersiz ve verimsizdi. Önce elimizdeki üretim kapasitesinin geliştirilmesiyle işe başladık, ama çok geçmeden artan talebi karşılamak için yeni enerji santralları inşa etmek zorunda kaldık. Çekoslovakya bir santral yapmış ve bir diğerini bitirmek üzeredir. SSCB iki santralın inşaatına yardım etmiş ve yeni anlaşmalar gereğince başka birini yaparken, bir üçüncüsünü genişletmek, ayrıca araç da vermektedir. SSCB aynı zamanda, ülkenin bir enerji şebekesine kavuşması için yeni, yüksek voltajlı transmisyon hatlarının kurulmasında işbirliği yapmıştır. 1972'de enerji üretimi devrim öncesi rakamının üç katıydı.

Sovyet yardımıyla Küba şimdi çelik üretmektedir. Sosyalist topluluk, metal, kimya, petrol, konservecilik, balıkçılık, dokuma, deri eşyalar, inşaat malzemesi, içki, tütün ve diğer bir çok endüstrinin gelişmesi için değerli yardımlarını esirgememişlerdir. SSCB, petrol rafinerilerinde işleme operasyonunun geliştirilmesinde araç ve ham petrol vererek büyük rol oynamıştır.

Bütün zorluklara ve tecrübesizliğimize rağmen hammaddelerin ve kalifiye işçi eksikliği bazı sanayi dallarımızı hâlâ düşük kapasitede tuttuğu halde genel olarak önemli bir ilerleme yaptık. Ama rakamlar çok ilginçtir: ortalama endüstriyel üretim artışı 1962 - 68'de yüzde 3'ken, 1968 - 71 de yüzde 5'ten fazlaya ve 1972'de yüzde 14'e yükselmiştir.

Stratejik yanı önemli olan inşaat sektörü de sosyalist topluluk üyeleriyle yapılan işbirliğinden faydalanmıştır. 1971'de inşaat hacmi 1958'inkinden yüzde 326 oranında fazlaydı. 1971 - 75 döneminde yılda yüzde 30'lu bir gelişme beklemekteyiz.

Ulaşım sisteminin bakımı ve geliştirilmesi devrimci hükümetin başlıca hedeflerinden biridir. Ülkenin her bölgesinin gelişmesinin temini için gerekli olan karayolu ulaşımının yanında, uzak pazarlarımız için etkili bir ticaret filosuyla özellikle ilgileniyoruz. SSCB ve Küba tam bir ulaşım sistemi, deniz limanlarımızın yeniden inşası, bir depo ve petrol limanının inşası, varolan limanlar için araç, Havana ve Camaguey havaalanlarının yeniden inşası ve modernleştirilmesi, Küba sivil havacılık hizmetleri için teknik imkânların geliştirilmesi konularında, planlar üzerinde çalışmaktadırlar.

Ticaret filosu ise, toplam 45.000 tonluk 14 eski gemiden 10.000 tonluk bazı gemileri de kapsayan toplam 580.000 tonluk modern bir filo haline gelmiştir.

Sosyalist ülkelerin kompüter teknikleri de dahil olmak üzere eğitim ve araştırma dalındaki bütün gelişmelere yardımları dokunmuştur. SSCB ve Bulgaristan'ın bu konuda değerli katkıları vardır.

Küba'nın dış ticareti değiştirilmiştir. Eskiden ABD ile ticaret sömürüye dayanıyordu ve iktisadî gelişmeyi engelliyordu; şimdi ise, sosyalist ülkelerle 1958'den beri büyük ölçüde gelişen ticaretimizin temelinde karşılıklı yarar sağlama, eşitlik ve çıkarcı olmayan yardımlar yatmaktadır. Bazı temel ihtiyaçlar için hâlâ kapitalist ülkelere dayanmak zorunda olduğumuz bir gerçektir ve bunun sonucu da ekonomimizin onların devresel dalgalanmalarıyla ve düzensiz gelişmeleriyle etkilenmesidir.

Karşılıklı İktisadî Yardım Konseyi üyeleriyle yaptığımız ticaret Küba'ya hem geleneksel ihracatı ve yeni ürünleri için istikrarlı pazarlar, hem de kesintisiz gelişmesinin temini için ihtiyacı olan makinelerle ham maddenin istikrarlı şekilde sağlanmasını garanti eden uzun vadeli planlama temeline dayanmaktadır.

Gerek makine ve ulaşım araçlarının satın alınması için gerekli cari kredilerden gerekse çoğu kez ihracat malları ve hizmetler şeklinde ödenebilen uzun vadeli, düşük faizli kredilerden yararlanmaktayız.

Uluslararası sosyalist işbirliğinin Küba için ne demek olduğu, 26'ıncı KİYK toplantısında Küba'nın KİYK'ye alınması ile ilgili olarak Dr. Carlos Rafael Rodriguez tarafından belirtilmiştir. Dr. Rodriguez, ilerlemenin temellerinin atıldığı zor bir devreden sonra, «uluslararası sosyalist iş bölümüne ortak olmanın imkân ve sorumluluğu Küba için çok önemlidir» demiştir. Konsey üyeliği bize, sosyalist iş bölümünde çok daha büyük bir rol vermiştir.

Konseye Küba'nın kolaylıkla elde edilebilen nikel yataklarının işletilmesine dayanan ortak bir program önerdik. Bu, tüm kaynaşmış sosyalist devletlerin ihtiyaçlarını garanti edecek ve onların büyük kapitalist nikel tekelleriyle rekabet edebilmelerini sağlıyacaktır. Küba için ise bu, özel bir çeliği üretmek için gerekli nikel ve krom cevherini kullanmak anlamına gelecektir. Konsey örgütleri şimdi nikel üretimi kapasitesini arttırmak imkânını araştırmaktadırlar. Nicaro ve Moa'da üretim şu anda varolan tesislerle yılda 130.000 tona, yani şu andaki dünya nikel ticaretinin dörtte birine çıkarılabilir. Başka bir proje daha vardır: şekerkamışı çöplerinden kâğıt ve inşaat malzemesi yapmak.

Böylece Karşılıklı İktisadî Yardım Konseyi'nin 26'ıncı toplantısında Küba, katkısının sosyalist topluluğun ihtiyaçlarına uygun olduğu her alanda, yükümlülüklerini yerine getirmeye hazır odluğunu belirtmiştir. Ayrıca Küba, kendi ulusal iktisadî planlarını, işbirliğinin her iki tarafa da yararlı olacağı bütün alanlarda diğer konsey üyeleriyle koordine etmeyi de önermiştir. Ancak bunun planlama örgütlerimiz tarafından çok ciddi şekilde incelenmesi gerekmektedir.

Küba'nın konsey ile bağlantısı iktisadî hayatımızdaki önemli değişikliklerle aynı zamana rastlamıştır. 1972'nin sonlarına doğru Parti'yi ve devlet iktisadî yönetim sistemini yeniden örgütlemeye başladık. Parti Merkez Komitesinin şimdi bir iktisat bölümü ve endüstri grupları vardır. Yıllık kalkınma planları şimdi üç yıllık bir planla tamamlanmış ve 1976 - 80 için beş yıllık bir plan hazırlıklarına başlanmıştır. Merkezi Planlanma Örgütüne yeni bir şekil verilmektedir ve geçen yılın başlarında yeni bir planlama yöntemi getirilmiştir: üretim planları şimdi sadece hacim olarak değil maliyet olarak da hazırlanmaktadır.

Fidel Castro'nun bir konuşma yaptığı 13 üncü Sendika Kongresi (Kasım 1973) iktisadî kalkınmamızda bir dönüm noktasıydı. Kongre, ücretlerin yapılan işin niteliği ve niceliği ile uyuşmasını vurgulamıştır.

Kullanılmayan kaynakların işe yarar hale getirilmesi için çok şey yapılmaktadır. Ham madde, yakıt ve enerji tasarrufu sıkılaştırılmış, daha sıkı iş disiplini ve işe devamlılık konusunda azimli bir kampanyaya girilmiştir. 1971'deki boş gezenlerle ilgili kanun, disiplinin düzeltilmesinde yardımcı olmuştur.

Para değişimi düzene sokulmuştur. Tütün, işçi, benzin ve kozmetik gibi mallara daha yüksek fiyatlarla getirdiğimiz karne dışı satışlar, genellikle düzelmiş olan mal ve hizmet arzıyla birlikte arz ve piyasa talebi arasındaki boşluğu daraltmıştır.

Sendikaların daha geniş fonksiyonları vardır ve endüstri ile yönetimde daha büyük rol oynamaktadırlar. 13'üncü Sendika Kongresi fabrikalardaki sendika toplantılarını, yönetim sorunları, personel, rasyonelleştirme önerileri hakkında tavsiyeler yayınlamakla yetkili kılmıştır. İş kotalarının getirilmesi ve geliştirilmesi sendikaların merkezi görevleri haline gelmiştir.

Küba'nın sosyalist iktisadî kalkınması son derece güç koşullar altında başlamıştır. Ama bütün engeller bir kenara koyulursa, devrimci Küba, sosyalist topluluğun kardeş ülkeleri tarafından denenen ve sınanan yolu izlemektedir. Ve Küba'nın, Konseye katılmakla, sosyalist ülkelerin, temel sosyal ve iktisadî sorunları çözme yolunda Marksizm - Leninizm temeline dayanan bütünleşmelerine (sosyalist entegrasyon) katkıda bulunduğunu bilmek özellikle kıvanç vericidir.

3 Ocak 1975

● Milliyetçi Cephe girişimlerinin ilk etabı başarısızlıkla sonuçlandı. Milliyetçi Cephe liderlerinin ortak bildirisinde, «Hükümeti kurmak için yeterli çoğunluğa sahip olunamadığı» belirtildi ve «Bizim dışımızdaki partiler Meclis'te hükümet kurmak veya seçim kararı almak için yeterli çoğunluğa sahiptirler» dendi.

● Petrol ithalâtını 11 dolar 45 cent üzerinden yapma önerisi Enerji Bakanlığı tarafından reddedilen Mobil Oil şirketi, ABD Savunma Bakanlığına, Türkiye'ye baskı yapması için başvurdu. Mobil, aksi takdirde, Türkiye'deki Amerikan üslerine petrol vermeyi durduracağını ileri sürdü.

● Adana'nın Haruniye bucağının Hacılar köyünde, üç sağcı öğretmenin teşviki ile okul duvarlarına orak çekiç çizen üç öğrenci gözaltına alındı. Haruniye ilköğretmen okulunda da bir süre önce gene sağcılar tarafından okul duvarlarına orak çekiç çizilmiş ve halk devrimcilere karşı kışkırtılmak istenmişti.

● Bakanlar Kurulunun bir kararı ile, İstanbul - İzmit arasındaki yatırımların, teşvik uygulamalarından yararlanamaması kararlaştırıldı. 36 il ve 50 ilçe kalkınmada öncelikli bölge olarak saptandı. Edirne, Malatya, Elâzığ ve Gaziantep «öncelikli bölge» statüsünden çıkarıldı.

● ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, «Batı ekonomilerini felce uğratabilecek acil bir durumda, petrol üreten ülkelere silâhlı

müdahalede bulunulabileceğini söyledi. Kissinger aynı konuşmasında, petrol üreten ülkelerin direniş amacıyla petrol kuyularını havaya uçurmaları halinde, ABD'nin ve müttefiklerinin teknolojik gücünün, kuyuları iki ay içinde yeniden üretime geçirebilecek düzeyde olduğunu da bildirdi. Gerald Ford, Kissinger'in konuşması için «Farazî bir duruma ilişkin yerinde bir cevap» dedi.

● Türkiye Sosyalist İşçi Partisi ve 18 demokratik kuruluş ve sendikanın hazırladıkları Referandum, grev, lokavt kanun tasarısı açıklandı.



TSİP'in grev ve lokavt kanunu önerisi

BIRINCİ BÖLÜM

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ

TANIM :

MADDE: 1 — Toplu İş Sözleşmesi, işçiler ile işverenler arasındaki iş sözleşmelerini ve diğer ilişkileri düzenleyen ve bu sözleşmelerin ve ilişkilerin başlaması, muhtevası ve sona ermesi konularını kapsayan bir sözleşmedir.

Bu sözleşmenin tarafları işçi sendikası ile işverendir.

Bu işletme veya kurum veya işyerinde işveren vekili durumunda olan veya temsilci sıfatıyla da olsa, TIS'de veya toplu görüşmede taraf olarak hareket eden kimse, bu kanunun uygulanması bakımından işveren sayılır.

ŞEKIL :

MADDE: 2 — TIS'nin yapılması, değiştirilmesi, feshi ve feshinin bildirimi yazılı olmadıkça geçerli değildir.

TIS'NIN HÜKMÜ :

MADDE: 3 — TIS, işçiyle işveren arasında akdedilmiş iş sözleşmelerinin yerini alır.

Toplu iş sözleşmesi imzalandıktan sonra akdedilmiş işçi lehindeki iş sözleşmelerinin lehteki hükümleri, TIS'ni kapsayan bütün işçilere kendiliğinden teşmil edilir.

TIS'NIN SÜRESI VE BITIMI :

MADDE: 4 — TIS bir yıldan uzun süreli olamaz.

Bir yıllık sürenin bitiminden itibaren yeni sözleşme tarihine kadar geçen sürede eski sözleşmenin şartları uygulanır.

Bir yıldan kısa süreli işlerde TIS'nin süresi işin bitimine kadardır..

TIS'NIN SONA ERMESINI GEREKTIRMEYEN HALLER :

MADDE: 5 — TIS'ne taraf olan sendikanın her ne surette olursa olsun tüzel kişiliğini yitirmiş olması, yada TIS'nin uygulandığı işyerinde işverenin değişmesi, TIS'nin sona ermesini gerektirmez. Ancak, işyerinde işverenin değişmesi halinde sendika isterse yeni bir TIS çağrısı yapabilir.

SENDİKADAN AYRILMANIN VEYA ÇIKARILMANIN SONUCU :

MADDE: 6 — TİS'ne taraf olan işçi sendikasının üyeliğinden işçinin ayrılması veya üyelikle ilişkisinin kesilmesi halinde, o işçi, sözleşmenin değiştirilmesi suretiyle getirilen hükümler dışında o sözleşme ile bağlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YETKİ, TOPLU GÖRÜŞME, UYUŞMAZLIK

GENEL YETKİ :

MADDE: 7 — Bir işyerinde çalışan işçilerin salt çoğunluğunu temsil eden sendika, o işyerinde TİS yapmaya yetkilidir.

SENDİKA LİSTELERİ :

MADDE 8—a) Bölge Çalışma Müdürlüğü yeni kurulan sendikaları derhal ilgili işkolunda kurulu sendikalara bildirir. Bunun dışında, her üç ayda bir, ilgili işkolundaki sendikalara o ilde kurulu sendikaların listesini göndermeke yükümlüdür.

b) Çalışma Bakanlığı, her altı ayda bir, ilgili işkolundaki sendikalara bütün illerde kurulu o işkolundaki sendikaların listelerini göndermekle yükümlüdür. Bu listelerden birer adedi, her ildeki yetki uyuşmazlıklarını çözmekle görevli iş mahkemelerine gönderilir.

YETKİ OYLAMASI :

MADDE: 9—a) Bir işyerinde çalışan işçilerin salt çoğunluğunu temsil eden ve kendini o işyerinde yetkili gören sendika, iş mahkemesine başvurarak o işyerinde yetki oylaması isteminde bulunur. Başvurmadan itibaren üç işgünü içinde, iş mahkemesi, oylamanın gün ve saatini tespit ederek yetki isteminde bulunan sendikaya bildirir. Oylama, sendikanın yazılı başvurmasından itibaren on gün içinde yapılır, bu süre hiç bir surette aşılamaz. Oylama yeri ilgili işyeridir.

b) Oylama günü bildirimini alan sendika bunu üç işgünü içinde aynı işkolundaki sendikalara ve ilgili işverene elden bildirir ve işyerinde bütün işçilerin görebileceği bir yerde ilân eder.

c) Oylama günü, oylama gününü tesbit eden iş mahkemesi yargıcı ile ilgili sendikaların yetkilileri yetkili olduklarına ilişkin belgeleriyle hazır bulunurlar. Yetki isteminde bulunan sendikanın, diğer sendikalara bildirim belgelerini, işyerine asılan ilânın tutanağını ibraz etmesi zorunludur.

OYLAMA ESASLARI :

MADDE: 10—a) Oylama, ilgili sendikanın iş mahkemesine başvurma günü itibariyle işyerinde çalışan işçilerin katılmasıyla yapılır,

b) Oylamada, işyeri polis kayıtları, işçi çizelgeleri ve bordrolar esas alınır.

c) Oy kullanan işçiler kimlik karnelerini göstererek tek tek oy kullanırlar.

ç) Oylama kapalı oy, açık sayım usulüne göre yapılır.

d) Oylamaya katılan her sendika açık isim ve amblemini gösteren oy pusulasını birlikte getirir.

e) Oylamada tek tip zarf kullanılır.

f) Üzerinde çizik ve yazı bulunan oylar geçersiz sayılır.

g) İş mahkemesi iki işgünü içinde oylamayı kazanan sendikaya yetki belgesini verir ve bu yetki kesindir.

TOPLU GÖRÜŞME ÇAĞRISI VE GREV :

MADDE: 11 — Yetkisi kesinleşen sendika yer, gün ve saatini belirterek iş-

vereni toplu görüşmeye çağırır. İşverenin toplantıya gelmemesi halinde bunu belgeleyen bir tutanak düzenlenir.

İşçi sendikası işvereni ikinci kez toplu görüşmeye çağırır; gelmemesi halinde sendika o işyerinde grev ilân eder ve dilediği an tamamen veya kısmen grev eylemine geçebilir. Ancak, işyerinde ilânla birlikte durumu mülki amire bildirir.

TOPLU GÖRÜŞME, UYUŞMAZLIK VE GREV :

MADDE: 12 — Görüşmeler başladıktan sonra işverenin toplantıya katılmaması veya görüşmelerde uyuşmazlık çıkması halinde de madde 11'deki hükümler uygulanır.

TIS'NİN UYGULANMASI, İHLÂLI VE GREV :

MADDE: 13 — Görüşmeler olumlu olarak sonuçlanarak TIS imzalandığı takdirde işveren bunu titizlikle uygulamak zorundadır. İhlâli halinde sendika işyerinde dilediği zaman grev yapar.

TIS'NIN GÖZDEN GEÇİRİLEREK DEĞİŞTİRİLMESİ :

MADDE: 14 — İmza edilen TIS bir yıl süreli olmakla birlikte fiyatların yükselmesi halinde bir işçinin ailesiyle birlikte geçimini sağlayacak oranda zam farkı ile sözleşme değiştirilebilir. Gözden geçirme prosedürü yetki kesinleştikten sonraki süredir. İmzalanan TIS Bölge Çalışma Müdürlüğüne iki nüsha olarak sendikaca gönderilir. Bölge Çalışma Müdürlüğü bir nüshasını Çalışma Bakanlığına gönderir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GREV

İŞYERİ GREVİ :

MADDE: 15 — Yetkili işçi sendikası, işyerinde iş güvenliğini, işçi sağlığını ve işçilerin çalışma huzurunu bozucu durumların doğması halinde de grev yapabilir, işi yavaşlatma veya kısmi durdurma eylemini dilediği zaman yapabilir, bu hakka sahiptir.

DAYANIŞMA VE SEMPATİ GREVİ :

MADDE:16 — Sendika, çalışanları ilgilendiren herhangi bir nedenle greve giden veya direniş yapanları desteklemek amacıyla dayanışma veya sempati grevini dilediği zaman yapabilir.

SİYASİ GREV :

MADDE: 17 — Sendika, işçilerin ve genel olarak emekçilerin aleyhindeki siyasi karar ve girişimlere karşı, siyasi grev yapar.

SAĞLIK HİZMETLERİYLE İLGİLİ İŞYERLERİNDE GREV :

MADDE: 18 — Sağlık hizmetleriyle ilgili bütün işyerlerinde sendika kısmî grev uygulaması yapar. Ancak acil müdahale bölümlerinde ve anında ilgili personelin çalışmaması yasaktır.

GREV HAKKININ KULLANILMASINI SAĞLAYICI YASAKLAR :

MADDE: 19 — a) Grev uygulamaları hiçbir kuruluş ve kişi tarafından hiçbir nedenle ertelenemez.

b) Grev sırasında üretim veya işyeri ile ilgili hiçbir madde işyerine sokulamaz. Grev sırasında işyerinden hiç bir şekilde ham, yarı mamul veya mamul madde ve benzerleri çıkarılamaz.

c) İşverenin grev sırasında işyerine girmesi sendikanın veya grev yürütme komitesinin iznine bağlıdır; izin verilmiş ise komiteden bir kişinin eşliğinde girip çıkabilir. Gerektiğinde bu izin kaldırılabilir; komite bu yolda karar alabilir.

Komitenin kararına rağmen işyerine girmeye çalışan işveren bu yasadaki cezaî hükümlerle cezalandırılır.

ç) İşverenin dışında işveren adına hiçkimse işyerine giremez.

GREVİN YÜRÜTÜMÜ VE GREV GÖZCÜLERİ :

MADDE: 20 — Grevi uygulayan sendika veya grev yürütme komitesi, işyerinin durumuna göre yeterli sayıda gözcü ve grevi yürütmekle ilgili görevli bulundurur.

MADDE: 21 — Grevin sona ermesi işverene ve mülki amire yazılı olarak bildirilir.

Sendikanın grevi bitirmesinden sonra en çok üç işgünü içinde işçilerin işbaşında olmaları esastır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÜKÜMLER, YASAKLAR VE CEZA HÜKÜMLERİ

GREV HAKKININ TEMİNATI :

MADDE: 22 — İş sözleşmelerine ve TİS'ne grev hakkını ortadan kaldırıcı veya sınırlayıcı hükümler konulamaz. Bu nitelikteki hükümler geçersizdir. Böyle bir sözleşme yapan işveren, 15.000 liradan az olmamak üzere para cezası ile cezalandırılır.

GREVCİ İŞÇİLERİN TEMİNATI :

MADDE: 23 — Grev, işçilerin her zaman kullanabileceği bir haktır. Grev kararı alınmasına katılan veya grev kararı alınmasını isteyen, grev yapan, grevin yürütümünde çalışan veya grev yaptıran işçilerin iş sözleşmeleri hiçbir surette feshedilemez. Böyle bir fesih geçersizdir. Böyle bir fesih yapan işveren 10.000 liradan az olmamak üzere para cezasına çarptırılır.

GREV KIRICILIĞI YASAĞI :

MADDE: 24 — Grevde olan işçilerin yerine hiçbir suretle sürekli veya geçici işçi alınamaz ve çalıştırılamaz. Aykırı hareket eden veya grev kırıcılığı için çalışan işveren üç aydan az olmamak üzere bir yıla kadar hapis ile cezalandırılır.

İŞYERİNDE İLAN :

MADDE: 25 — İşveren, imzalanan TİS'nin bir örneğini, çalışma şartları ve öbür hususlarla ilgili mahkeme kararlarının birer örneğini işyerinde, işçilerce görülebilecek uygun bir yere notere onaylatarak asmak zorundadır. Aykırı davranan işveren 5.000 lira para cezasına çarptırılır.

OYLAMADA HİLE, TEHDİT VE CEBİR YASAĞI :

MADDE: 26 — İşçilerin sendika seçimi oylamasının sonucunu etkilemek maksadıyla oylama sırasında hile, tehdit veya cebir kullananlar, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına çarptırılır.

GREV SIRASINDA İŞYERİNDEN AYRILMA YÜKÜMÜ :

MADDE: 27 — Grev başladıktan sonra işyerinden ayrılmayanlar, çalışmaya devam etmek isteyenler, çalışmaya zorlayanlar veya çalışmaya teşvik edenler ile bu yolda propaganda yapanlar üç aydan bir yıl kadar hapis cezasına çarptırılır.

GREV SIRASINDA İŞVEREN :

MADDE: 28 — İşverenin grev sırasında işyerine ham, yarı mamul veya mâmul maddeleri cebren veya hile ile sokması veya işyerinden çıkarması halinde veya grev komitesinin girmeme kararına rağmen içeri girmeğe çalışması veya girmesi halinde, işveren, altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına çarptırılır.

LOKAVT YASAĞI :

MADDE: 29 — Lokavt yasaktır. Aykırı davranan işveren en az üç yıl hapis cezasına çarptırılır.

Her türlü toplu işten uzaklaştırma dahi lokavt anlamını taşır.

- ABD Başkanı Gerald Ford, Amerika'nın Türkiye'den fındık ithalini durduran kanunu veto etti.
- 32 kuruluş Viranşehir katliamını kınadı.
- Libya Başbakanı Callud ile Başbakan Sadi Irmak, Libya ile Türkiye arasında çeşitli konularda işbirliğini ve yardımı kapsayan 5 ayrı anlaşma imzaladılar. Buna göre, 3 ay içinde ortak yatırım bankası kurulacak, Libya bu yıl Türkiye'ye 3 milyon ton ham petrol, 250 bin ton da fuel - oil verecek, işgücü anlaşmasına göre Libya'ya gidecek olan işçiler kazançlarının yüzde 60 - 90'ını Türkiye'ye transfer edebilecekler. Libya'nın Türkiye'den 600 bin işçi alacağı da söyleniyor. Bunu duyan binlerce kişi iş ve işçi bulma kurumu önünde Libya için kuyruğa girdi. Öteyandan Callud, gezisinin resmi bölümü bitmesine rağmen, Ecevit ile görüşmekte ısrar etti. Küçük çapta bir siyasi skandala yol açan bu istek, Ecevit'in ek bir feribot seferi ile Türkiye'ye dönebilmesi üzerine çözümlendi. Callud ve Ecevit, İstanbul'da Çınar Otel'de üç saat kadar süren bir görüşme yaptılar.

CALLUD VE «LİBYA UMUT KAPILARI»

Geçtiğimiz günlerde Libya Başbakanı Callud Türkiye'ye geldi ve hem iş adamlarımız hem de işçilerimiz için «büyük umut kapıları»ı açan anlaşmaları, güven oyu almamış bir hükümetle imzalayarak, bir miktar da turistik gezinti yaparak gitti. Tüm sermaye çevreleri tarafından bulunmaz hint kumaşı gibi karşılanan Callud basına aksedenlere göre, Türkiye'nin bütün tekliflerini kabul etti. Yapılan ve büyük siyasî başarı olarak yansıtılan anlaşmaların en önemli maddelerinde, Bir Türkiye - Libya Yatırım bankasının kurulması; Türk mallarının Libya'ya ihracı; Libya'da kurulacak bazı fabrikaların, demiryolu ve karayollarının yapımının Türkiye'ye verilmesi; 3 milyon ton petrol ve 250 bin ton fuel oil ithâli; buğday, koyun, gemi, graf kâğıdı alımı; kültürel mübadele, Libyalı askeri personelin Türkiye'ye gelerek eğitim görmesi de yer aldı. Ve yansıtıldığı kadarıyla, en önemlisi de, Libyanın 600 bin işçi ve teknisyene ihtiyacı olması bu ihtiyacının önemli bir kısmını Türkiyeden karşılamaya hazır olmasıydı. Açık İşsiz sayısının tekelci sermaye sözcülerine ve resmi rakkamlara göre bir buçuk milyonu aştığı Türkiye'de, bu hakim sınıflar açısından iyi bir haberdi.

Türkiye sermaye çevreleri bu işten çok memnun oldular. Bu, yeni tatlı kâr kapıları, üstelik de yine Türk işçilerinin emeğinden çıkartılan kârlar; aynı zamanda da Türkiye'deki işsizlik bunalımını biraz olsun hafifletecek ve sermayenin yeni sosyal bunalımlar korkusunu biraz giderebilecek bir çıkış yolu demekti. Odalar Birliği başkanı Dıblan'ın ağzıyla, «Libya Türk iş adamları için büyük pazar»dı. Fakat önce halledilmesi gereken ufak tefek bazı mahzurlar vardı. Libya'da çalışacak iş adamlarımızın hem orada hem de Türkiye'de vergilendirilmemeleri için tedbirler alınmalıydı. Kâr transferinde, bazı belgelerin alınmasında, kredilerin verilmesinde, Merkez Bankası ve bakanlıklar zorluk çıkarmamalıydı. Ayrıca «özel sektör kendi arasında Libya için rekabete girmemeli, fiyat kırmamalı» yani Libya'daki iş alanlarını kardeş kardeş paylaşmalıydı.

Libya'da halk henüz «işçileşmemiş» olduğu için Türkiye'den de bol miktarda işçi alınabilirdi. Ancak Libya'da 600 bin işçiye ihtiyacı olduğunu duyar duymaz iş ve işçi bulma kurumları nın önünde Libya kuyruğuna giren işçilerimiz ve işsizlerimiz, bu «ümid kapısı»nın ne menem bir kapı olduğunu henüz farketme-

mişlerdi.

Libya liman inşaatını üze rine alan Feyzi Akkaya büyük bir gazetede yayınla nan röportajında aynen şun ları söylüyordu:

«Yabancılar Libya'da bizimle rakebet edemez. Onlar üniversal makine getirirler biz ucuz kendi mamulümüz aletlerle iş görürüz. Üstelik *10 saat karşılığında ayda 3 bin liraya ancak, Türk işçisi «iyi para» diye çalışır.* Bu da yabancı firmalarla rekabette fiyatı kırar.» demek ki Lib ya vurgunu Türkiyeli işçinin sırtından çıkacaktı yine...

Hayaller bir yana bırakılacak olursa, Libya'da şimdilik ne öyle 600 bin işçiyi emebilecek iş vardır, ne de ücretler sanıldığı gibi yüksektir. Ancak çok kalifiye olan yahut teknisyen mühendis olarak gidenler 10 bin lira para alabilirler. Bu yapılan hesaplarla sabittir. Ama bol para kazanma hayaliyle avunan işsizler ve işçiler, daha şimdiden, simsarlarla dolandırıcılara binlerce para kaptırıp Libya'nın yolunu tutmaktadırlar. Libya ise işçiyi izni olmadan işe sokmamakta, çoğu kez geri göndermektedir. İşçilerin yaşama şartları Libya işçisinden çok daha kötüdür.

Hele evli olup karısını da götüren iyice perişan olmaktadır. Bekarlar ise, en kötü standartlar içinde çalışıp biraz para transfer edebilmektedirler. Bu arada Libya'da yatırım yapan Türk işvereni, işçilerimizin milli hislerini de kendi çıkarları için bol bol körüklemekte, sırasında «Türklerin şerefi kurtulsun arkadaşlar» diye parasız ve üç vardiyayla çalıştırmaktadır.

Yine de, durumu ve meşruiyeti bile tartışma konusu olan Irmak Hükümeti, Callud'a ve Libya hayaline bulunmaz Hint kumaşı gibi sarılmıştır. İşsizliğin, pahalılığın, yokluğun bir afet halini aldığı ve sosyal muhalefetin gitgide büyümekte olduğu Türkiye'de, emekçilere Libya «umut kapıları» bir boş hayal olacak ve hakim sınıfların, özellikle de tekelcilerin yeni bir aldatmacası, bir avutmacası olarak sunulmuştur.

İşte «onlar»ın bütün politikaları buna benzer aldatmacalar üzerine kuruludur.

6 Ocak 1975

● İstanbul Üniversitesi Merkez Bina'da devrimci öğrenciler gene komandoların silâhlı saldırısına uğradılar. Devrimcilerden Hukuk Fakültesi öğrencisi Mehmet Ali Eren kolundan kurşunla, faşistlerden Fikret Akıncı ise bıçakla yaralandılar.

● Bakanlar Kurulu Aliağa Rafinerisindeki grev uygulamasını durdurdu. Durdurma kararı kapsamında İpraş'ta alınmış, fakat uygulamaya sokulmamış olan grev kararı da var.

● Enver Sedat, Mısır'da «komünist avı» na girişti. Dört günde 400 komünist tutuklandığı bildiriliyor. Mısır Hükümeti tutuklamaları doğruladı ve şu gerekçeyi gösterdi: «Faaliyet göstermedikleri sürece komünistlere karşı herhangi bir harekete girişmemiz mümkün değildir».

7 Ocak 1975

● Milliyetçi Cephe liderleri ikinci bir girişimde bulundular ve hükümeti kurmaya «talip» olduklarını resmen açıkladılar. Bozbeyli Celâl Bayar'ı DP Genel Başkanlığına çağırırken, Bayar'da siyasi haklarına kavuşan eski Demokratları bir toplantıya çağıracağını açıkladı.

● Millet Meclisi, Irak Boru Hattı Kanunu Tasarısını onayladı.

● Uzun süren usul tartışmalarından sonra güvenoyu alamamış hükümetlerin de Meclise kanun tasarısı getirebilmeleri kabul edildi. Buna göre Irmak hükümeti

Meclislere kanun tasarısı getirebilecek.

● Ünilever Fabrikasında yapılan grev oylamasını DİSK üyesi Gıda İş Sendikası kazandı. Böylece Tek Gıda İş'in işkolu yetkisi bu fabrikada düştü. Grev oylamasından bir kaç saat sonra Ünilever Fabrikası yöneticileri fabrikanın margarin üretimine başlayacağını bildirdiler.

● Libya'nın, ikinci petro-kimya tesislerinin yapımı için Türkiye'de 120 milyon dolarlık yatırım yapacağı resmen açıklandı.

● Genç Sosyalistler Birliği adlı bir gençlik örgütü kuruldu.



Gençlik ve örgütlenme sorunu

Baykal Gürsoy
Genç Sosyalistler Birliği Başkanı

Bütün dünyada, 1960'tan, ve bilhassa 1967 - 68'den sonra, gençlik hareketlerinin gittikçe geliştiğini, ülke siyaseti üzerinde daha etkin rol oynadığını görürüz. Fransa'da 1968'de meydana gelen ve gelişen gençlik hareketleri, birçok Avrupa ülkesine sıçramış, daha sonra da sömürge, yarı - sömürge ülkelerin gençliğinin etkin kitle hareketleri görülmüştür. Burjuva toplumunun içine girdiği krizin sonuçlarının, kendisine büyük zararlar verdiğini gören kapitalist toplumların gençliği, gittikçe artan bir şekilde mücadeleye atılmaktadır.

Türkiye'de de gençlik hareketleri 1968 - 69 döneminden sonra hızla gelişmiş ve bu hareketler 12 Mart dönemine kadar, yani faşizmin açık bir nitelik kazandığı döneme kadar, yoğun bir şekilde devam etmiştir. 1968 - 69 döneminde Türkiye'de üniversite gençliği akademik bazı sorunlarını halletmek ve üniversite içindeki anti-demokratik uygulamaya son vermek amacıyla harekete geçmiştir. Bu hareketler, kısa zamanda gençliğe, kendi sorunlarının, ülke sorunlarından soyutlanamayacağı gerçeğini göstermiştir. Ve gelişim de bu yönde olmuştur.

6. filonun İstanbul ve İzmir'e gelmesinden doğan gençlik hareketleri, Nato'yu protesto ve Nato'dan çıkma yönünde düzenlenen gösteriler, kanlı pazar olayı, gençliğin anti - emperyalist niteliğini ortaya koyan hareketlerdi. Gençlik, bu mücadelesini sürdürürken faşist saldırıların, faşist baskıların yoğunlaştığına, kara listeler hazırlanarak yiğit unsurların teker teker «faili meçhul» cinayetlere kurban gittiğine tanık oldu. Her cinayetin arkasından, gençliğin şehitleri için düzenlediği, onbinleri kapsayan protesto yürüyüşleri, onun demokrasi mücadelesindeki yerini net bir şekilde ortaya çıkardı.

Bugün yeryüzü nüfusunun % 50'den fazlasının gençlerden oluştuğunu, bu oranın ülkemizde % 60 kadar olduğunu göz önüne alırsak ve yine gençliğin, anti - emperyalist anti - faşist mücadeledeki yerini unutmazsak, gençlik içindeki çalışmanın önemi bütün açıklığı ile ortaya çıkar. Bugün

bütün dünyada gelişen sınıf mücadelesi ve ulusal kurtuluş mücadeleleri, gençliği, kaçınılmaz olarak Sosyalizm mücadelesine katılmaya zorlamaktadır. Bugün, genç kuşak olaylara çok daha duyarlı olup, çağın büyük siyasal olaylarına, yaşlı kuşaklara göre daha dolaysız tepki göstermektedir.

İşte, bazı burjuva ideologlarının gençliği bağımsız bir «sınıf» olarak, hatta toplumun «en ileri sınıfı» gibi göstermek istedikleri, ve yine, bazılarının da gençliğin mücadeledeki yerini görmemezlikten geldiği bir ortamda, sosyal bir grup olan gençliğin özelliklerinin, toplumdaki ve devrimci süreçteki yerinin iyi bir tesbitini yapmamız gerekmektedir. Ancak doğru bir tesbit, bizim, gençliğe yaklaşmamıza, onun örgütlenmesi ve devrimci mücadeleye kazanılmasına, ışık tutabilir.

Sadece Türkiye'de değil bütün ülkelerde, gençliğe doğru bir şekilde yaklaşamayan, onu işçi sınıfı mücadelesine kazanamayan ve bu yönde örgütleyemeyen bir mücadele, gençliği burjuvazinin eline terk eden bir mücadele, gücünden çok şey kaybedecektir. 12 Mart öncesinde T.İ.P. yaklaşımı ve bunun doğurduğu ters yöndeki yaklaşım, Türkiye işçi sınıfı hareketine ve bizzat gençliğe büyük zarar vermiştir. Bu gözden kaçırmamamız ve ders çıkarmamız gereken önemli bir olgudur.

Gençliğin Yeri

Gençlik, kendine özgü karakteristiği ve izafî bir bağımsızlığı olan sosyal bir gruptur. Gençliğin bu karakteristik özellikleri belli bir ölçüde yaşının özelliklerine bağlıdır. Fakat biz gençliğin bu özelliklerini «genç kuşağın sosyal, ekonomik ve siyasal hayatının objektif koşulları ile bağlantılı olarak incelemedikçe» gençliğin sosyal hayattaki rolünü aydınlatmak mümkün değildir. Ancak Marksist - Leninist sınıfsal yaklaşım, ancak bu bakış açısı, gençliğin toplum içindeki yerinin ve rolünün analizinde tayin edici olabilir.

Gençlik, kendine özgü bazı özellikleri olan sosyal bir grup olarak izafî bir bağımsızlığı olmasına rağmen, homojen bir yapıya sahip değildir. Kapitalist ülkelerde, gençlik toplumdaki bütün çelişkileri, sınıf çelişkilerini bünyesinde taşır. Bundan da kapitalist toplumlarda, gençlik hareketlerinin sınıf mücadelesinin dışında gelişemeyeceği, sadece emekçi gençliğin değil ama öğrenci gençliğin de hayatî ihtiyaçlarının ve hedeflerinin, emperyalizme karşı mücadeleden geçtiği sonucu çıkar.

Sömürge ve yarı sömürge ülkelerin gençliğinin, ulusal kurtuluş mücadelesinin çoşkun atılım dönemlerinde bir bütün olarak hareket ettiği görülür. Fakat anti - feodal ve anti - emperyalist devrimlerden sonra, ulusal kurtuluş mücadeleleri giderek sömürüye karşı mücadeleye dönüştüğü anda gençlik içindeki sınıf mücadelesi ve gençliğin sınıf mücadelesindeki yeri daha bir açıklık kazanır.

Anlatmağa çalıştığımız bu noktalardan giderek şunu söyleyebiliriz: İşçi sınıfı sosyalistleri, bir yandan gençliğin izafî olarak bağımsız grup bütünlüğünü görmezlikten gelen ve gençlik içindeki sosyal gruplaşmayı, sınıf gruplaşmasını mutlak olarak kabul edenlere karşı, öte yandan da gençliğin bütünlüğünü abartanlara, toplumun sınıflara bölünmesine rağmen, gençliğin bu sınıflardan bağımsızlığını iddia edenlere karşı mücadele etmek zorundadır. Ancak bu sapmalara karşı mücadele ve gençliğin top-

lumsal yapı içindeki yerini ve rolünü doğru bir tesbit, gençliğe mücadelede hakettiği ve olması gereken yeri kazandırır.

Geçmişte ve günümüzde gençlik hareketlerinin yapısındaki çelişkileri görmezlikten gelen, gençliğin «tamamen devrimci karakteri» ni ileri süren görüşler olmuştur. Gençliğin atılganlığının sınıfsal çıkarlardan daha güçlü bir itici güç olduğuna inanmak, meseleye işçi sınıfının bilimiyle yaklaşmamaktır. Gençlik hareketlerini doğuran başlıca sebep olarak, gençliğin atılganlığını veya «devrimci geleneği» ni göstermek, meseleyi basite almak ve saptırmaktan öteye gidemez. Gençliği harekete geçiren güç, her yerde içinde bulunduğu maddi şartlar ve zorunluluklardır. Ülkedeki ekonomik sosyal bunalım, gençliği harekete geçiren başlıca etkendir. 1967 - 68'de bütün dünyada gençlik hareketlerinin başlaması ve özel olarak Türkiye'de 1968 - 69 sonrası gençlik hareketlerinin yoğunlaşması, bununla açıklanabilir.

Emperyalist dünyanın 1968'lerden sonra, gittikçe yoğunlaşan ekonomik bir bunalım içine girmesi ve bunun doğal sonucu olarak siyasî istikrarsızlığın meydana gelmesi ve bu bunalımdan gençliğin direkt zarar görmesi : işte gençliği harekete geçiren başlıca temel etken...

Bu da bize şunu gösterir : Eğer gençlik hareketleri çağın en ilerici temel sınıf ve düşüncesiyle geleceğini birleştirmezse, işçi sınıfı hareketinin bir parçası haline gelmezse, sonuçsuz kalmaya mahkûmdur. En güçlü gençlik hareketleri bile, bunu sağlayamazsa ya sonuçsuz kalır, ya da çoğu zaman burjuvazinin oyuncağı olmaktan, onun kendi çıkarları icin provoke edeceği bir hareket olmaktan öteye gidemez.

Türkiye'de 12 Mart öncesi gençlik hareketlerine bir göz attığımızda bu durumu açık bir şekilde görürüz. 12 Mart öncesinde gençliğin anti - emperyalist ve anti - faşist yönde geliştirdiği hareket, oldukça güçlü ve tüm ülke yüzeyine yayılan bir hareket olmasına rağmen, yine de gerçek hedeflerine ulaşamamıştır. Emperyalizm ve yerli hakim sınıflar tarafından gelişen sınıf mücadelesini ezmek ve durdurmak, faşizmi tezgâhlamak için bahane edilen bir hareket haline getirilmek istenmiştir. Şüphesiz gençliğin mücadeelsinin bu amaçlarla provoke edilmesi, gençlik hareketlerinin yanlış ve kötü olduğu anlamına gelmez. Bu duruma sebep olarak kişiler de gösterilemez. Bu şekilde bir değerlendirme, ancak kendi hatalarımızı görmezlikten gelmek ve ucuz bir eleştiri ile geçmişi mahkûm etmek olur. Bunların aksine 12 Mart öncesinde, işçi sınıfı hareketinin cılız olması, mevcut tek sosyalist siyasî kuruluş T.İ.P.'in, daha baştan gençlik hareketine ters tavır alması, bu hareketleri işçi sınıfının hareketine bağlayacağına, «aman faşizm gelir» uslu durun anlayışıyla, gençliğin gelişen hareketinden kendisini tecrit etmesi; işte bunlar 12 Mart öncesi gençlik hareketlerinin çıkmazıdır...

Gençliğin Örgütlenmesinin Gereği

Daha önce de söylediğimiz gibi, emperyalist dünya bugün gittikçe derinleşen bir ekonomik ve politik buhranın içine girmiştir. Emperyalist dünya içinde kutuplaşma gün geçtikçe daha belirgin hale gelmekte ve pazar mücadelesi kızışmaktadır. «Geri kalmış ülke» diye adlandırılan ülkeler,

ABD emperyalizminin askerî müdahale ve işgal tehdidi altındadır. Bütün kapitalist dünyayı ekonomik buhran kaplamış, işsizlik ve hayat pahalılığı bir tırmanış içine girmiştir.

Bu ekonomik ve politik buhran, yapılarının gereği olarak emperyalist sömürü ağı içindeki ülkelerde kendini daha da etkin ve tahrip edici şekilde hissettirmektedir. Bu ülkelerden biri olan ülkemizde, son Kıbrıs harekâtının ve olaylarının da perçinlediği bir şekilde, ekonomik durum iyice bozulmuş, hakim sınıflar buhranın bütün yükünü başta işçi sınıfı olmak üzere, emekçi halkımız üzerine yıkma çabası içine girmişlerdir. «Milliyetçi cephe» girişimleri ve paralelinde gelişen baskı ve terör uygulamaları, yoğunlaşan faşist saldırılar ve faşist güçlerin saldırgan eylemleri, çeşitli anti demokratik baskılar, demokratik mücadele sorununu, sınıf mücadelesinin yoğunlaşmasını ve bu arada GENÇLİK MESELESİ'ni bir kere daha gündeme bütün ciddiyetiyle getirmekte, gençlik meselesine daha da büyük bir önem ve ciddiyetle eğilmek gerektiğini göstermektedir.

Finans kapital, bugün, özellikle Üniversite gençliği üzerinde, eskiden de örnekleri görüldüğü gibi, yeni oyunlar oynamak hevesindedir. Üniversite ve yüksek öğrenim gençliğine karşı sistemli saldırılar düzenlenerek gençliğin öğrenci gençlik kesimi tahrik edilmektedir. Finans kapital ve ortakları, böylece, bir yandan sunî bir sağ - sol çatışması çıkartarak dikkatleri işsizlik, hayat pahalılığı ve yokluktan başka yerlere çekmek, diğer yandan ise, öğrenci gençliğin mücadelesini işçi sınıfı ve emekçi halkın mücadelesinden koparmak, ilerici, yurtsever, sosyalist öğrenci gençliği, sınıf mücadelesinden tecrit etmek amacını gütmektedir.

İşte bugün, bu şartlar altında, işçi sınıfı sosyalistlerine düşen en önemli görevlerden biri de, geçmiş pratikten ders alarak, gençliğin toplumdaki ve mücadeledeki yerini doğru şekilde tesbit edip, gençliği en doğru, işçi sınıfının mücldelesinde en etkili şekilde yer alacak biçimde örgütlemektir.

Nasıl Bir Örgütlenme

Gençliğin örgütlenmesinin ilkesi, bir yandan gençlik içindeki öğrenci gençlik, işçi gençlik, köylü gençlik vb. gibi kesimlerin her birinin kendi demokratik örgütlenmelerinin oluşturulup güçlendirilmesi, öte yandan da bir bütün olarak gençlik içindeki sosyalist unsurların, işçi sınıfının mücadelesinde yer alacak unsurların, işçi sınıfının partisine militan güç sağlayacak işçi sınıfı militanlarının ortak sosyalist örgütlenmesinin sağlanmasıdır. Böyle bir örgütlenmede, öğrenci gençlik, işçi gençlik, köylü gençlik ayrımları olmayacak, sosyalist gençlik bir bütün olarak örgütlenecektir.

Öğrenci gençliğin, işçi sınıfının ve emekçi halkın davasından ve mücadelesinden soyutlanmamasının, sonuna kadar giden tek yolu da budur.

Sosyalist gençlik örgütlenmesi gerçekleştirilirken, gençliğin çeşitli kesimlerinin demokratik örgütlenmesi asla ihmal edilmemelidir. Ama aradaki fark da bilinmelidir.

Gençliğin çeşitli tabakalarının çıkarları ve bunların elde edilmesi için gerekli mücadele yöntemleri bakımından, demokratik örgütlenmelerinin yani kendi mesleki örgütlenmelerinin oluşturulması, varolan örgütlerin ise güçlendirilmesi şarttır.

Bugün, işçi gençlik sendikalar içinde örgütlenerek, günlük mücadelesini, yani ekonomik ve demokratik talepleri doğrultusundaki mücadelesini yürütmektedir. Bunun dışında kalan emekçi gençlik ve orta öğretim gençliği, bugün hemen hemen tamamen örgütsüz durumdadır. Üniversite gençliği ise 12 Mart öncesi dönemde, en geniş bir şekilde, okul dernekleri içinde örgütlenmişti. 12 Mart faşizmi sırasında bu derneklerin tümü kapatılmıştır ve yine bu dönemde çıkarılan anti - demokratik dernekler kanunu ve polis tarafından kurdurulan faşist dernekler, üniversite gençliğinin, okul dernekleri içinde örgütlenmesini engellemektedir. Fakat biz, her şeye rağmen, üniversite gençliğini, değişik isimler altında kurulacak dernekler içinde örgütleyebiliriz ve örgütlememiz de gerekir. Bu konuda, mevcut dernekler arasında cidden yığın örgütleri olanların, güçlendiirlmesi yönünde, buralara mümkün olduğu kadar geniş öğrenci kitlesini çekme yönünde mücadele etmeliyiz. Gençliğin demokratik örgütlenmesini güçlendirmeliyiz.

Öte yandan, sendikalarda örgütlenmiş ve örgütlenmekte olan işçi gençlik dışında kalan, çırak, köylü, tarım işçisi kesimlerinden gelen gençliği de kendi meslekî - demokratik örgütleri içinde örgütlemek için önayak olmalı, çalışmalıyız. Mahallî Dernekler kurmalı, özellikle Anadolu'da kahve köşelerine veya faşist güçlerin eline terkedilmiş gençliğin demokratik örgütlenmesine yardımcı olmalıyız. Bu işin ve görevlerimizin asla ihmal etmememiz gereken bir yanıdır.

Diğer yana gelince...

Gençliğin Sosyalist Örgütlenmesi

Bugün, faşist saldırıların yoğunlaştığı bir dönemde, gençliğin en ileri unsurları yani sosyalistler bir dağınıklık içinde bulunmaktadırlar. Bu dağınıklığa son vermek ve toparlanmayı sağlamak için sosyalist gençlik örgütlerinin kurulması bir zorunluluktur. Gençliğin sosyalist, unsurlarını kendi bünyesinde birleştirmek, gençliğin, mümkün olan en geniş kesimlerini sosyalizm mücadelesine kazanmak için anti - emperyalist anti - faşist gençliğin, gençlik için sadece ideolojik planda değil ama örgütlü bir güç olarak, pratikte de öncülüğünü sağlamak için ve gençlik hareketlerinin, işçi sınıfı hareketiyle uyum içinde gelişmesini ve giderek onunla, bütünleşmesini sağlamak için, sosyalist gençlik örgütlerinin kurulması gerekmektedir :

Ve işte, bunu sağlamak için GENÇ SOSYALİSTLER BİRLİĞİ kurulmuştur. Genç sosyalistler birliği (GSB), işçi - emekçi gençliğin ve öğrenci gençliğin kaynaşmasını sağlamak, gençliği, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde doğru bir şekilde örgütlemek ve yönlendirmek, sosyalist hareketle uyum içinde gelişmesini sağlamak amacına yöneliktir.

Şunu da hemen belirtelim ki, sosyalist gençlik örgütleri Parti değildir ve hiç bir zaman bir sosyalist partinin görevlerini üstlenmezler. Bu örgütler, gençlik içinde bu türden yanlış eğilimlerin doğmasını engellemek, sosyalist örgütlenme ve çalışmada partinin önemini özellikle vurgulayarak, genç arkadaşları sağlıklı bir şekilde mücadeleye kazanmaya çalışmakla görevlidirler. Bunun dışında bir davranış, yani kendini bir parti gi-

bi görmek veya partiye alternatif gibi davranmak, ancak ve ancak sosyalist harekete zarar verir. Bu yanlış eğilim, ancak, gençlik içinde doğru bir çalışma ve güçlü bir işçi sınıfı hareketinin yaratılmasıyla yenilebilir. Yoksa bu gibi küçük burjuva eğilimler her zaman için görülecektir.

Aynı şekilde, sosyalist gençlik örgütlerini bir partinin yan örgütlenmesi veya gençlik teşkilâtı gibi görmek de hatalıdır. Gençlik örgütleri, partiden bağımsız örgütlerdir ve şimdiye kadarki devrimci pratik, bunun böyle olması gerektiğini göstermiştir.

Sosyalist gençlik örgütleri, bir yandan, örgütsel bağımsızlık, yani gençlerin kendi insiyatifleri ile çalışmalarını yürütmesi gerektiği ilkesine ve öte yandan işçi sınıfı partisinin yol göstericiliği ilkesine uymak zorundadırlar. Ustaların koyduğu gibi öz olarak belirtirsek : **«Örgütlenmede bağımsızlık, tavırda bağımlılık»**...

Bu ilkeden uzaklaşmak, bunun bir yanını ihmal etmek, bizi ya parti tanımazlığa, ya da partinin gençlik kolları gibi hareket etmeğe götürür. Yukarda da belirttiğimiz gibi, her iki durumda, yalnızca, sosyalist harekete zarar verir.

Hedefimiz, gençlik içinde güçlü bir kadro yaratmak, işçi sınıfı içersine, sağlam, yetişmiş kadrolar göndererek işçi sınıfı partisinin saflarını güçlendirmektir. Bu görev, zor, fakat yerine getirilmesi gereken bir görevdir. Bu görevi yerine getirmek için uzun ve sabırlı bir mücadele gerekmektedir. Hele şimdiye kadar, işçi gençlik ve emekçi gençlik içinde bir örgütlenme anlayışının olmaması, bu görevin yerine getirilmesini daha da güçleştirmektedir.

Ancak bu güçlükleri göze alarak ve adım adım yenerek, işçi gençlik ve emekçi gençliğin sosyalist örgütlenmesinin mutlaka başarılması gerekmektedir. Temel görevimiz, Genç Sosyalistler Birliği'ni, öğrenci gençlik kadar ve ondan daha da fazla işçi - emekçi gençlik arasında kökleştirmektir.

Bugün Türkiye'de gençlik, özellikle köy emekçi gençliği ve lise gençliği büyük bir arayış içersindedir. Anadolu'nun her tarafında, köy emekçi gençliği işsizliğin sancısını çekmekte, hayat şartları altında ezilmektedir.

Bugün Türkiye'de, özellikle Anadolu'nun çeşitli yerlerine dağılmış küçük büyük işyerlerinde, fabrikalarda, çok genç bir işçi kuşağı yetişmektedir. Bu genç işçiler sömürünün ve kapitalist mekanizmanın bilincine hergün biraz daha fazla varmakta, kendi sınıflarının mücadelesini vermeye hergün biraz daha yaklaşmaktadırlar.

Lise gençliği, liseyi bitirse bile Üniversiteye girip giremeyeceğini bilememekte, iş ve çalışma imkânlarının ne kadar dar olduğunu, kendisinin büyük bir ihtimalle ayaklığa mahkûm olduğunu görmektedir. Bırakalım bütün bunları bir yana, askere gitmeye kalksa, askere gitmek için bile sıraya girmesi ve aradaki süreyi işsiz geçirmesi gerekmektedir.

Gerek ülkenin genel ekonomik siyasal sorunları, gerekse kendi özel sorunları gençliği bir arayışa, bir çıkış yolu bulmaya zorlamaktadır.

Gençlik, genç işçisi, genç köylüsü, liselisi, yüksek okullusu, işsizi vb. ile her geçen gün biraz daha politize olmakta, ülke sorunlarıyla biraz daha fazla ilgilenmektedir.

Bu gençliği, hele milyonlarca Anadolu gencini kimler örgütlemeye ve yönlendirmeye çalışıyor?

Bugün birkaç büyük şehrin dışında, hakim sınıflar, gençliğin o büyük potansiyelini kendi kanatları altında tutmaya çalışmaktadırlar. Bir yandan gençliğin bir bölümü, kahve köşesi, esrar, içki, kumar, kapitalizmin çeşitli beyin yıkamaları ile pasifize edilmeye çalışılırken, diğer yandan bir kısım gençliğe faşist - şoven düşünceler yayarak, faşist ve halk düşmanı çevrelerin vurucu gücü haline getirilmeye çalışılmaktadır. Meselâ, Ülkü Ocakları adı verilen faşist örgüt, polisin de yardımıyla Anadolu'nun her yanında örgütlenmekte, bilinçsiz gençlik kesimlerinde, sömürücü güçler, hakim sınıflar, onların dinamizminden de yararlanmaya çalışarak faşist, ırkçı, şoven düşünceleri geliştirmektedir. Bunun birçok yerde, bir çıkış yolu arayan, henüz bilinçsiz bazı gençlik kesimlerini etkilediğini de kabul etmek gerekir.

Bunun karşısında, sosyalistler, gençlik içinde dağınık ve merkezî bir örgütlenmeden yoksun olarak çalışmaktadırlar. Faşistlerin gençlik içinde en güçlü oldukları yerler, genellikle sosyalistlerin örgütlü olmadıkları, dağınık oldukları yerlerdir.

Anadolu gençliğine, doğru bir sosyalist ajitasyon ve propaganda götürmek, onlara gerçek ve tek kurtuluş yolunun sosyalizmde olduğunu anlatmak, onları kendilerine el atmaya çalışan faşist saldırganlardan veya kahve köşelerinden kurtarmak, onları sosyalist mücadeleye kazanmak görevimizdir. Örgütlenmemizin temel hedeflerinden biri de bu olmalıdır.

Bugün başlıca görevin, işçi sınıfının merkezi otoritesini güçlendirmek ve işçi sınıfı içinde alabildiğine örgütlenmeye gitmek olduğunu; bu görevi yerine getirmeden diğer görevlerin yerine getirilmesinin mümkün olamayacağını bir an bile unutmadan; gençliği örgütleme çabasına girmek ve daha baştan gençlik hareketinin, sosyalist hareketle bağlantısını kurmak ve uyum içinde gelişimini sağlamak gerekmektedir.

GSB'nin başlıca amacı bu olacaktır.

8 Ocak 1975

- Demirel'in eski Demokrat Partililere verdiği yemek soğuk bir hava içinde ve bazan da tartışmalarla geçti. Sıtkı Yırcalı ve beş arkadaşının, eski DP'lileri AP saflarına çekme girişimleri ve «emrivakileri» tepkilerle karşılandı.

- 19 Kasım'dan beri sendika seçme özgürlüğü için direniş halinde olan Epengle işçileri Vali ve Bölge Çalışma Müdürü ile görüştüler ve işverenin kanunsuz lokavtının önlenmesini istediler.

- Yunan Hükümetinin yaptığı bir resmi açıklamada, CIA'nın Yunanistan'daki en tanınmış ajanının 1967 Darbesinin lideri ve bir ara devlet başkanlığı da yapmış olan Albay Papadopulos olduğu belirtildi.

- Sovyetler Birliği, petrolden sonra, kömür üretiminde de Dünya'da birinci sırayı aldı. Sovyetler'in yılda 459 milyon tona ulaşan kömür üretimine karşılık ABD 450 milyon ton kömür üretti.

9 Ocak 1975

● OPEC ülkelerinin geçtiğimiz yıl 47 milyar dolarlık dış yatırım yaptıkları belli oldu.

● Yunanistan'da devrimciler, Karamanlis hükümeti tarafından hazırlanan yeni Anayasa taslağını protesto ettiler. Atina'da düzenlenen ve çok kalabalık bir halk kitlesinin katıldığı mitingde göstericiler «Cuntayı halka verin», «Yeni faşizme de hayır» yazılı pankartlar taşıyorlardı.

● Şahin Aydın'ın öldürülmesi ile ilgili olarak 16 öğrenci gözaltına alındığı ve 13'ünün mahkeme kararıyla tutuklandığı resmen bildirildi. 7 Sağcı öğrenci ise halen aranıyor. Tutuklananlar arasında yer alan 3 devrimci öğrencinin, kavgaya sebebiyet vermekten sanık tutuldukları, diğer sağcı öğrencilerin ise cinayet suçundan sanık oldukları öğrenildi.

● Celal Bayar, gazeteci Turhan Dilligil aracılığıyla yapılan Demirel'in görüşme isteğini «gündemini bilmeden kabul etmem» diyerek reddetti.

10 Ocak 1975

● Silâhlı Kuvvetler mensuplarına ödenecek yan ödemeler belli oldu. Buna göre Genel Kurmay Başkanının net maaşı 9 bin 176 liraya çıktı. Kuvvet Komutanları 8 bin 805 lira, Orgeneraller 7 bin 354 lira net maaş alacaklar.

● Federal Almanya'da işsizlerin sayısı 950 bine ulaştı. İşsiz sayısı son 16 yılın en yüksek düzeyine varmış durumda. Yüzde 4,2 olduğu bildirilen işsizlik oranı, yabancı işçiler arasında daha yüksek : 5,6.

● Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Başkanı Yaşar Kemal düzenlediği bir basın toplantısında, Kültür Bakanlığının kitap yasaklama kararını kınadı. Yasaklanan kitapların zincire vurularak gazetecilere gösterildiği basın toplantısında Yaşar Kemal 1000 Temel Eser Danışma Kurulu üyeliğinden de istifa ettiğini bildirdi.

● Kissinger'in, petrol üreten ülkelere silâhlı müdahalede bulunabileceği yolundaki demecine karşı özellikle ilerici Arap rejimlerinden gelen sert tepkiler devam ediyor. Bumedyen, «Bir silâhlı müdahale, petrol kuyularının havaya uçması demektir» şeklinde konuşurken, Kuveyt Petrol Bakanı da «Kissinger'in müdahale tehdidi bütün dünyayı savaş alanına çevirir» dedi.



ABD emperyalizminin Orta-Doğu'daki çıkmazı

Hikmet Alican

Kapitalizmin genel bunalımı gün geçtikçe daha da derinleşirken, emperyalist kapitalizmin en güçlü temsilcisi ve jandarması ABD, bu bunalımdan en çok etkilenen ülke olma durumunu sürdürüyor. Büyük başın

derdi büyük olur misali, sistemin bütün çelişkileri ABD ekonomi ve politikasında kolayca yüksek boyutlara erişebiliyor.

Son günlerde ABD emperyalizminin temsilcisi, Orta Doğu'ya yapılacak bir askerî müdahaleden söz etmeye başladılar. ABD emperyalistleri benzer sözleri, 1973 petrol ambargosu sırasında da etmişler, ama o günlerin kargaşasında bu sözler fazla yankı uyandırmamıştı. Şimdi ise, ortada henüz somut bir durum yokken; önce Kissinger, ardında da Ford, ABD'nin Orta Doğu'da petrol üreten ülkelere, eğer bunlar yeniden ambargo uygularlarsa, doğrudan silâhlı müdahalede bulunabileceğini söylüyorlar. Aslında ortada somut çok şey var. Petrol ambargosu şeklinde ortaya çıkan Arapların petrolü siyasi baskı aracı olarak kullanma çabaları, daha çok Arap - İsrail savaşı yüzünden gündeme gelmiştir.

Son günlerde Arap İsrail kuvvetleri arasında yeni yeni çatışma belirtileri görülmeye başlamış, İsrail başbakanı Rabin, Amerika seyahatinden daha yeni dönmüş ve üstelik Filistin Kurtuluş Örgütü Birleşmiş Milletler de ezici bir çoğunluk tarafından, İsrail ve ABD'nin arzusu hilâfına, Filistin halkının meşru temsilcisi olarak kabul edilmiştir. Filistin sorununa nihai bir çözüm bulunmuş değildir. İsrail, işgal ettiği Arap topraklarından çıkmamakta, ABD emperyalizminin Orta Doğu'daki doğrudan uzantısı görevini yerine getirmeye devam etmektedir. Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler ile dostça bir dayanışma içinde bulunan ilerici Arap devletleri, ABD emperyalizmine ve İsrail siyonizmine karşı uzlaşmaz bir tavır almakta ve Filistin halkını güçlü bir şekilde desteklemektedir. Diğer türlü renkten Arap rejimleri de Filistin halkını türlü biçimde desteklemektedirler.

Bütün bunlar İsrail ve Arap halkları arasında çıkabilecek yeni bir çatışmada Arapların bir kere daha şu veya bu şekilde petrol meselesini ele alabileceklerini göstermektedir. İsrail'in saldırganlığı doğrudan ABD emperyalizminin varlık şartıdır. Emperyalizm, içinde bulunduğu durumda İsrail saldırganlığını geliştirmek zorundadır. İşte ABD emperyalizminin yürütücülerini, Orta Doğuya silâhlı müdahale yapma tehdidinde bulunmaya zorlayan nedenlerden **biri** bu durumdur.

1973 - 74 petrol ambargosu şu gerçeği göstermişti : Emperyalizm hammadde üreticisi ülkelere artık eskisi gibi kolayca sözgeçirememektedir. Hammadde fiyatlarının tamamen emperyalist tekeller tarafından tespit edilmesine son verilmiştir. Petrol üreticisi ülkelerin çoğunun gerici rejimler tarafından yönetilmesine, bunların bir kısmının el altından emperyalist tekellerle işbirliği yapmasına rağmen, emperyalizm, kapitalist dünya pazarındaki tek belirleyici olmaktan çıkmıştır. Bu emperyalizmin somut olarak gerilemiş olması demektir.

Emperyalizm petrole bağımlıdır, her emperyalist ülke değişik ölçüde; ama bir emperyalist ülkede bozgun başlarsa bu hepsine sıçrayacaktır. İşte bozgunlara yeni bozgunlar katmak istemeyen Kissinger ve Ford akıllarınca tedbir aılyorlar şimdi. Ve tedbirleri o en eski tedbir : zulüm ve baskı tehditi. En gerici Arap rejimlerinden Kuveyt'in dışişleri bakanı bile

bu tehdite son derece sert bir şekilde karşı çıktı. Bu, ABD'nin işlerinin pek de iyi gitmediğini bir kere daha gösteriyordu.

ABD emperyalistlerinin tehditlerine birkaç gün sonra Nato genel sekreteri Luns da katıldı ve Amerika'ya hak verdiğini söyledi. «Boğulmakla karşı karşıya kalan birisi için bu doğal bir haktır» dedi. Aynı boğulma meselesini, bir kaç gün sonra Gerald Ford da söz konusu etti. «Bizi boğmak isteyenlere izin veremeyiz» diyordu. Halkları ve emekçileri boğmak, iliğine kadar sömürmek ve ezmek üzerine kurulu bir sistemin, emperyalizmin temsilcilerinin şimdi utanmadan kendi boğulmalarından söz etmeye başlamaları oldukça ilginç olsa gerek.

Emperyalizm şimdi denize düşen yılana sarılır misali, bu tehditlerle birlikte Orta Doğu'da yeni girişimlere girme hevesinde. Vietnam'dan ders almamışa benzer. Orta Doğu'da henüz partiyi kaybetmemiş olduğunu sanıyor ve bu kadar rahatça kuru sıkı atıyor.

Emperyalizmin ipleri elinden kaçırdığının bir başka işareti de petrol zengini Arap ülkelerinin ve İran'ın bir çok emperyalist - kapitalist ülkede büyük sermaye yatırımlarına girişmeleri. Bu durum kapitalist sömürünün, baskı ve zulmün niteliğinde hiçbir değişiklik yapmasa da, kapitalizmin temelinin üretim araçlarının özel mülkiyeti olduğu hatırlanırsa, bu mülkiyetin el değiştirmesinin, bir çok şeyi de oldukça değiştireceği açıkça ortaya çıkar.

ABD emperyalizmi Orta Doğu'daki girişimlerine yeni bir düzen vermek için tehditlerle birlikte İran şahını da piyasaya sürüyor : Halk düşmanı şah, Mısır'ın Sovyetler Birliği'nin kendisine yeterli silâh vermemesinden şikâyetçi olduğunu açıklamasından hemen sonra Mısır'a gitti. İran'ın Mısır'a yardımda bulunacağını açıkladı. Zaten ABD'ye oldukça yakın olan Enver Sedat yönetimi şimdi İran'la birlikte Orta Doğu'da yeni düzenlemelerde emperyalizm lehine rol almak durumunda. İran'ın ABD elçisinin eski CIA şefi Helms olduğu ve bir Amerikalı gazetecinin geçenlerde İran ile CIA arasında çok yakın ilişkiler olduğunu ve İran'ın CIA'nın finanse edilmesine katıldığını açıkladığı düşünülürse, İran'ın, eski misyonunu, yani emperyalizm uşaklığını sürdürmede kararlı olduğu kolayca anlaşılır. Son olarak İran Başbakanı Huveyda yaptığı bir açıklamada İran'ın petrol üreticisi ülkelerin girişecekleri yeni bir petrol ambargosuna katılmıyacağını, üretici ülkelerin buna hakkı olmadığını söyledi. Öte yandan Basra Körfezi şeyhlerinden Kabus'un Amerika'ya, körfezde bir üs vereceğini açıklaması, ABD emperyalizminin Orta Doğu girişimleri hakkında başka bir bilgi vermektedir.

ABD emperyalizmi dış politikada bu açık gerici girişimlerini sürdürürken iç politikada da oldukça önemli açmazlarla karşı karşıya. Önce, büyük finans grupları arasındaki çıkar çelişmesi, diğer bütünçelişkilerle birleşince Amerikan politika sahnesinde önemli olaylara yol açıyor. Kongre ile başkanlık ve hükümet arasındaki uyuşmazlık her konuda açıkça ortaya çıkıyor. Birinin ak dediğine öteki kara diyor. Ford Kongreden sürekli olarak dış politikada kendini rahat bırakmasını talep ediyor. Son zamanlarda bu duruma paralel olarak CIA örgütünün faaliyetleri üzerinde tartışmalar

çıktı. Bir devlet kendi gizli servisi hakkında soruşturma açmak zorunda kaldı. Bu iki şeyi göstermektedir: önce, CIA'nın, yani bizzatihi emperyalizmin pislikleri, üzeri örtülemiyecek hale gelmiştir ve ülke içindeki ilerici kamu oyunun baskısıyla bütünün bir parçası feda edilecek, şamar oğlanı olacaktır. İkincisi, CIA tekel grupları arasındaki mücadeleye paralel olarak deşifre ve kötü bir şekilde lanse edilirken, el altından daha üst düzeyde yeni bir gizli servis, emperyalizmin acil taleplerini karşılayabilecek yeni bir örgütün temelleri atılmaktadır. CIA kamuoyunda yıpratılırken, yeni CIA, elaltından tezgâhlanmaktadır. Yıpranan harcanır ilkesi işlemekte, vadesini doldurmuş olan CIA yerini yeni bir kuruluşa bırakmaktadır.

ABD'de şu anda Cumhuriyetçi Parti iktidardadır. Ama meclislerdeki çoğunulk Demokrat Partidedir. (Watergate olayının mağdur partisi). İsmi demokrat olmasına rağmen, Demokrat Partinin şu özelliği vardır: ABD emperyalizminin bütün saldırgan dönemlerinde, dünya halklarına karşı açık saldırıya geçtiği dönemlerde iktidarda hep Demokrat Parti olmuştur. Aynı partinin Cumhuriyetçi yönetimin giriştiği yumuşama politikasına karşı çıktığı ve bu politikayı baltalamaya çalıştığı da bilinmektedir. Öteyandan mevcut savunma bakanı Schlesinger ile dışişleri bakanı Kissinger arasında da belli çelişkiler olduğu, bunun bir yandan da silâh tekellerinin talepleri ile ilgili olduğu da açıktır. Bütün bunların gösterdiği şey şu ya da bu finans grubunun daha iyi ya da daha kötü olduğu meselesi değil, tam tersine emperyalist kapitalizmin kendi iç çelişkilerinin derinleştiği ve bu durumun dış politikaya da yansıdığı ve ABD emperyalizmini yeni faşist girişimlere zorladığıdır.

Politik istikrarsızlığı ile atbaşı giden ekonomik istikrarsızlığa çare bulmak da ABD için oldukça güçleşmiştir. Son aylarda ülkedeki işsizlik hızla artmaktadır. Altının karşılık para olma durumunu Uluslararası Para Fonunu son ay içinde kaldırtmayı başaran ABD, elindeki altınları da satışa çıkararak, doların değerinin düşmesini önlemeye çalışıyor. Ama nasıl yokuş aşağı yuvarlanan bir taş kendiliğinden duramaz ve yukarı çıkmaya başlayamzsa emperyalist kapitalizmin bunalımının derinleşmesi de böyle tedbirlerle duramaz ve kapitalizmin yaraları sarılamaz. Bu son ekonomik tedbirlerden sadece bir kaç gün sonra Amerikan dolarının, son bir buçuk yıldaki en düşük düzeye indiği ve süratle değer kaybetmeye devam ettiği görüldü. Ford yaptığı basın toplantısında «Hükümet harcamalarının 75 milyar dolar açık vermesi beni dehşete düşürüyor» diyor, öte yandan da Kongreyi, Saygonlu hainlere 300 milyon dolar yeni yardım yapmaya zorluyordu.

Sosyalizmin, uluslararası işçi sınıfının ve ezilen halkların güçlenen mücadelesi emperyalizmi hergün daha da geriletmekte, sonuna yaklaştırmaktadır. ABD emperyalizmi hem bu devrimci güçlere karşı gerilememe mücadelesi vermekte, hem de emperyalist kamptaki liderliği kaybetmemeye çalışmaktadır. Ama bütün bu çabalar boşa çıkacaktır. Çağımız kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıdır ve her yeni gün sosyalizmin bir adım daha ilerlemesi, gericiliğin teslim bayrağını çekmeye hazırlanması demektir. Zafer devrimci proletaryanın ve ezilen dünya halklarınındır.

● Kıbrıs Askerî Harekâtının resmî bilânçosu açıklandı. Her iki harekâtta toplam 484 ölü var. Yaralı ve kayıplarla birlikte bu sayı 1231'e ulaşıyor.

● Merkez Bankası Genel Müdürü Memduh Güpgüpoğlu istifa etti. Güpgüpoğlu'nun istifasına Maliye Bakanı ile aralarında patlak veren görüş ayrılığının sebep olduğu söyleniyor.

● Kuzey Vietnam ve Güney Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesinin ortaklaşa yürüttükleri askerî harekât tırmanarak gelişiyor. Bir çok önemli eyaletin başkentleri, gerici Saygon hükümetinin denetiminden çıktı. ABD Başkanı Ford, müdahale etmeyi düşünmediklerini açıkladı.

● Eritre Kurtuluş Cephesi ile Etyopya hükümeti arasında görüşmeler yeniden başladı.



Eritre kurtuluş cephesi genel sekreteri ile röportaj

Habeşistan'a karşı 12 yıldır bağımsızlık mücadelesi veren Eritre'de iki kurtuluş örgütü vardır; Eritre Kurtuluş Cephesi ve Halk Kurtuluş Cephesi. Bunlardan ilki çoğunlukla müslümanlara, ikincisi ise ortodoks hıristiyanlara dayanmaktadır. Her iki örgüt Habeşistan ordusunun muhtemel bir saldırısına karşı güçlerini birleştirmiş durumda. İmparator Selâsiye'yi deviren ve sonra kendi içinde ikinci bir darbe hareketini gerçekleştiren Askeri Cunta, şimdi Eritre sorununu görüşmeler yoluyla çözümlemek istediğini açıklamış bulunuyor. Başka bir ilerleme henüz yok. Aşağıda Eritre Kurtuluş Cephesi genel sekreteri Osman Salih Sabbi ile bir Fransız gazetecisinin yaptığı bir röportajı, bu hareket hakkında okuyucularımıza bir bilgi vermek ve Kurtuluş Cephesinin görüşlerinin niteliğinin anlaşılmasına yardımcı olabilmek amacıyla bir belge olarak yayınlıyoruz.

Gazeteci — Eski rejim gibi yeni rejimle de güçlükleriniz olduğu zannediliyor.

Osman Saleh Sabbi — Biz, imparatorun devrilmesinin ve ileri-ci görünüşlü askerlerin iktidara gelmesinin Eritre sorununun çabuklukla çözüme bağlanmasına imkân vereceğini ümid ediyorduk. Yanılmışız. İktidara geçmesini takip eden ilk haftalarda, Askerî Komite müzakerelere başlamayı denemiştir. Bu mantıklı görünmekteydi : Eti-

yopya bütçesinin 1/3'ü Eritre'ye karşı savaşa ayrılmıştır! Açlığın hüküm sürdüğü, yapılacak çok şeyin olduğu bir ülkede halkın hizmetinde olduklarını iddia eden yeni Etyopya yöneticilerinin, kendilerine pahalıya malolan bu savaşa çabucak son vermeleri ve meseleyi çözümlemeye çalışmaları bize normal gibi gözüküyordu.

G. — Görüşme yapılmadı mı?

O.S.S. — Teşebbüs edildi. Sudanlılar aracı olacaklardı, fakat askerler Eritre'ye bir çeşit iç özerklik vermek istiyorlar. Bu kabul edilemez. Birleşmiş Milletler Teşkilâtı ulusal Eritre hareketini tanısa bile, yalnız tam bağımsızlık sözkonusu olabilir. Bağımsız bir Eritre'de, özellikle limanlarımızın kullanılması konusunda Etyopyalılara kolaylık sağlamaya hazırız. Halbuki askerler kuvvet kulanma yolunu tercih etmişlerdir.

G. — Bundan korkuyor musunuz?

O.S.S. — Bu duruma üzülüyoruz. Bu hiçbir şeyi çözümlemeyecektir. Baskıya, gerillalarımızın sürdüreceği suikastlerin ve ani saldırıların artmasıyla cevap verilecektir. Fakat Etyopya yöneticileri bilmeliler ki, onlar için Eritre meselesinde askeri çözüm yolu yoktur. Burada durum Vietnam'daki gibidir.

G. — Geniş bir Etyopya baskısına karşı koyacak güçte misiniz?

O.S.S. — Gerillalar her yerde aynıdır. Toprakları çok iyi tanıyoruz ve halkın desteğine sahibiz. Eritre'lilerin % 78'i kurtarılmış topraklarda yaşamaktadır, yalnız birkaç şehir Etyopya'nın kontrolü altındadır. Fakat şehirlerde bile halk pasif direniş yapmaktadır.

G. — Size kim yardım ediyor?

O.S.S. — Özellikle Arap dünyası. Silâhlarımız doğu ülkelerinden geliyor. Şimdi Afrika Birliği kanalıyla Afrikalıların desteğini kazanmaya çalışıyoruz. Rabat'da sesimizi duyurduk ve Birleşmiş Milletler Teşkilâtına güveniyoruz, Uganda Cumhurbaşkanı İdi Amin Eritre'nin bağımsızlığını isteyen ilk Afrikalı liderdir. Çok yakında diğerlerinin onu takip edeceğini ümit ediyoruz.

G. — Kurtarılmış bölgelerde nasıl bir kontrol uyguluyorsunuz?

O.S.S. — Devrimimizin amacı, halkımızın bağımsızlığı ve eğitilmesidir. Köylere kadar her düzeyde ihtilâl komiteleri vardır. İlk hedefimiz, toprağı ekmeyi, okumayı öğreterek ve sağlık bilgileri vererek göçebeleri yerleştirmektir. Bütün ulaştırma yolları kontrolümüz altındadır. Yabancı toprak sahipleri bize vergi vermek zorundadırlar. Mallarını kamulaştırma zamanı henüz gelmemiştir. Fakat onları, işçilerine uygun bir ücret vermeye zorluyoruz. Yabancı şirketleri, özellikle İtanyanlara ağır vergiler yüklüyoruz. Bir örnek : Birkaç ay önce bir Japon şirketi Asmara'dan 70 km. uzaklıktaki bakır madenlerini işletmeye başlamıştı. Bize vergi ödemeyi reddetti. İki ay sonra bütün tesisleri havaya uçurduk.

Eritre kıyılarında petrol arayan bütün şirketler için davranışımız aynıdır. Shell 5 yıl içerisinde 25 milyon dolarlık yatırım yapmıştır. Petrol varsa (şüphesiz vardır) daha iyi. Fakat, petrol şirketlerine ih-

tarda bulunduk: Eritre bağımsızlığına kavuşmadan önce işletme kurmak yok. Aksi halde tesisleriniz uçurulacaktır! Bağımsızlığımıza kavuştuğumuz zaman bazı ayrıcalıklar tanınacaktır. Çünkü biz bağımsızlığımıza kavuşmadan önce petrol fışkırırsa, bu Etyopyalıların Eritre'ye daha fazla sarılmaları için bir ek neden olacaktır.

12 Ocak 1975

● Merkez Bankası 11 Avrupa ülkesinin dalgalı kur sistemine tabi paralarına göre Türk lirasının değerini düşürdü. Merkez Bankası yeni kararını, «Devalüasyon yapılmadı, Türk lirasının değeri biraz düşürüldü» şeklinde açıkladı.

● CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, beklenmedik bir çıkış yaptı ve Hükümeti, «Ege'de petrol aramalarına gereken önemi vermemekle» suçladı. CHP Genel Başkanı «Ege'yi ihmalimizden Yunanlılar cesaretlendi» dedi.

● Merkez Bankası Başkanı Memduh Güpgüpoğlu çeşitli söylentilere yol açan istifası hakkında açıklama yaptı. Genellikle CHP çizgisine yakın bir maliyeci olarak tanıtılan Güpgüpoğlu, «Hükümetin pamuk, şeker, buğday, et, yağ fiyatlarında izlediği politika, bütçe açıklarının Merkez Bankası kaynaklarından karşılanması eğiliminin ağırlık kazanması, fiyat kontrol komitesi çıkmazının önlenmemesi, istifamın sebeplerinden bir kaçıdır» dedi.

● İngiliz Sunday Times Gazetesi, Yunanistan kaynaklı bir haberinde Türkiye ile Yunanistan'ın, Ankara, Atina, Londra, Lefkoşe ve Brüksel gibi başkentlerde sürdürülen temaslar sonunda «Kıbrıs konusunda anlaştıklarını» yazdı. Gazete coğrafî federasyon tezinin kabul edildiğini bildirdiği haberinde, Magosa limanının kontrolü ve Rum mülteciler konusunda ise «henüz» anlaşma sağlanamadığını belirtti.

13 Ocak 1975

● Ege Ekici Tütün Piyasası açıldı. Baş fiyat 33 lira olarak tesbit edildi. Dünya piyasalarındaki çok uygun durum nedeniyle yüksek tutulabilen baş fiyat üretici tarafından genellikle iyi karşılandı. Tekel ve tüccar piyasada ortalama 34.60 kuruş üzerinden alım yapıyor. İyi kaliteli tütünlerin 41 lira 10 kuruşa kadar alıcı bulduğu söyleniyor.

● Merkez Bankası Başkanı Güpgüpoğlu'nun istifası ile su yüzüne çıkan, ekonomik politikada üst kademelerdeki görüş ayrılığı genişliyor.

● Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği bir açıklama yaparak, daha önce basında yer alan «Çankaya'ya yakın çevrelerden» kaynaklı haberleri doğruladı. Korutürk'ün yeterli çoğunluk elde edilmedikçe yeni Başbakan tayin etmeyeceği belli oldu.

● Epengle işçileri Aksaray'dan Vilâyet'e kadar bir sessiz yürüyüş yaptılar. İşçiler Tüm Dokuma İş Sendikasına yetki verilmemesini protesto ettiler.

14 Ocak 1975

● Kıbrıs'ta İngiliz üslerinde tutsak bulunan Türkler konusunda İngiltere ile Türkiye anlaştı. Bulunan formüle göre, üslerdeki Kıbrıslı Türkler ilkin Türkiye'ye getirilecek, oradan da Adanın

kuzeyindeki bölgelere gönderilecekler. Gelişme, Kıbrıs sorunu üstüne Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında anlaşmaya varıldığı söylentilerine güç kazandırıyor.

● Ege'de tütün piyasasının açılışının ikinci gününde tütünün yüzde 75'inin satıldığı bildiriliyor. Alımların 56 milyon kilosunu tüccar, 50 milyon kilosunu ise Tekel yaptı.

● Celal Bayar, eski Demokrat Partilileri 24 Ocak günü «karar toplantısına» çağırdı.



Eski Demokratlar bir siyasi güç mü, yoksa birer «siyasi mevta» mı?

Sinan Gölcüklü

Celal Bayar ve 293 eski Demokrat Partilinin 24 Ocak günü yapacakları yemekli toplantı, olayları çoğu zaman salt siyasal yansımalarıyla alıp değerlendirme eğilimindeki büyük basında «önemsendi». Celal Bayar'da önemli bir siyasal güç «evham» edenler, milliyetçi cephe gibi bir çıkmaz sokağı, Bayar'ın «bir tercihi» nin çıkar hale getireceğini sandılar. Gazetelerin birinci sayfaları haftalarca «Celal Bayar kaynaklı» dedikodu ve söylentilere ayrıldı. Sözün kısası eski demokratların siyasi tutum ve tercihlerine aydınlık kazandıracakları (sanılan) 24 Ocak günü, ülkenin siyasi yaşamını etkileyebilecek, hatta değiştirebilecek bir dönüm noktası gibi değerlendirildi.

24 Ocak günü geldi çattı ve Bayar, hiç de sürpriz olmayan görüşünü açıkladı. Kendisine tarihi bir misyon veren Bayar, milliyetçi cephe'nin bir başka tanımını yaparcasına konuştu ve «Aslında bir olması gereken partilerin birleştirilmeleri için çaba göstermelerini» önerdi ve eski arkadaşlarının «şimdilik şu ya da bu partiye girmeksizin bu birleştirici görevlerini yerine getirmelerini» istedi.

Ve başkentin ucu bucağı gelmez kulis labirentinde dolaşmayı meslek edinenlere göre : Dağ fare doğurdu!

Oysa fare, fare doğurmuştu.

Nedir eski demokratlar? Bir siyasi güç mü? Başkaları tarafından zorla kapatılmış ve fakat «hayatiyetini, varlık sebebini halâ koruyan» bir siyasi parti mi?

Bilinir, sosyal olaylar kesintisiz bir akış içindedirler. Bir çıkar grubu (sınıf ya da zümre) kendi aralarında **örgütlenip,** siyasi iktidarı almaya çabalar, ülkenin siyasetini yönlendirmeye, etkilemeye, kendi sınıfı çıkarları doğrultusuna getirmeye çalışır.

Bu örgütler : Parti'lerdir. 1946'larda kurulan DP de bunlardan biridir. İçinde çeşitli sınıf ve zümre çıkarlarını meczetmiş ve siyasi iktidara yö-

nelmiştir. 1950'de bu hedefine ulaşmıştır da. Finans kapitalin devlet fideliğinde yeterince ve gereğince semirtilmiş yerli ortakları ile tefeci bezirgânlıktan, büyük toprak sahipliğine kadar uzanan sosyal güçler, o döneme kadar iktidarı bölüştükleri, arkalarını dayadıkları «bürokrasi» nin etkisini azaltmışlar ve finans kapitalin «tayin edici» önderliğinde «iktidar» olmuşlardı.

1950 Sonrasında —bilinen— ekonomik politikalarla finans kapitalin gücüne güç katılmış, Bankaların ve büyük sermaye gruplarının ülke ekonomisi üstündeki hegemonyaları artmış, bunun kaçınılmaz sonucu toplumda önlenmesi güç patlamalar başlamış ve 27 Mayıs olmuştur. DP kapatılmış, yöneticileri (Bir parantez açalım ve yöneticileri derken sadece parlamentoda, bu sosyal sınıf ve zümreleri siyasal anlamda temsil edenleri kasdettiğimize dikkati çekelim) hapsedilmiş, yargılanmış ve cezalandırılmışlardır.

Ancak bugün sayıları 293'e indiği söylenen Demokrat Partinin dayandığı sosyal sınıf ve zümreler de yok edilmemiştir elbette. Finans kapital ve aynı sömürü ağı içinde yer alan ortakları —üstelik daha da gelişerek— varlıklarını sürdürmüşlerdir. Nitekim 27 Mayıs'tan kısa süre sonra kurulan Yeni Türkiye Partisi, sonra Adalet Partisi kamuoyunda Demokrat Parti'nin devamı olarak değerlendirilmişlerdir. Ve bu yargıda önemli bir gerçek payı vardır. Ancak burada «devamı» sözcüğüne dikkati çekmek gerekir. Devamlılık, bir değişimi, bir gelişimi de içinde taşır. Nitekim bu anlamda YTP ve özellikle AP «hem DP'dir, hem değildir». 1960 Sonrasında sosyal sınıf, zümre ve tabakalar da kendi tarihi gelişim ve değişimlerini yaşamışlardır. İktidarın kompozisyonunda değişiklikler olmuştur. Tekelci sermaye geçen süre içinde daha da güçlenmiştir. 12 Mart döneminde tek başına iktidar denemesine girecek kadar gelişmiştir. Topraklarını yarıcı - maraba yoluyla işleten büyük toprak ağalığının geleneksel siyasal gücü zayıflamıştır. Sermayedar sınıf içindeki «antimonopolist» zümrelerin, unsurların, durumları değişmiş, bu kesimlerden bazıları siyasal örgütünü —meselâ— CHP içinde aramağa başlamışlardır.

İçinde belli eksiklikleri barındıran bu kısa tarihçe, Celal Bayar ve arkadaşları olgusuna doğru bir yaklaşımı sağlamaya yeterlidir. Bayar ve 293 eski Demokrat «kendi başlarına» ne bir siyasal güç'türler, ne de bir siyasi örgüttürler. Onlar emperyalizme bağımlı ve emperyalizm güdümlü bir kapitalist gelişmenin belli döneminde görev almış ve aynı kaynaklar tarafından misyonlarını tamamlayınca itilmiş (hatta mahkum edilmiş) bir siyasi kadrodan ibarettirler.

Nitekim sadece siyasi temsilci olmaktan öte, özellikle finans kapital merkezleriyle dolaysız, ekonomik bağlılıkları olan, Medeni Berk (Odalar Birliğini, finans kapital adına Erbakan'dan «kurtaran» eski DP'li), Hayrettin Erkmen, Sıtkı Yırcalı (Ege Bölgesi Sanayi Odalarında etkin bir büyük sermayedar), Sadık Giz (İzmir'li bir büyük işadamı), Sebati Ataman gibi ünlü eski demokratlarla, bugün AP saflarında önde gelen siyasi temsilciler olarak varolan Selahattin Kılıçların, Kâmuran İnan'ların ağabeyleri, babaları ve hatta dedeleri zaten siyasi faaliyetlerine 27 Mayıs'ı izleyen bir kaç ay veya yılı saymazsak hiç ara vermemişlerdir.

Kimi akraba, oğlu, yeğenler aracılığıyla, kimi sermayenin örgütler ağının siyasi olmayan kesimlerinde kilit noktaları işgal ederek var olmuşlardır.

1974 Sonlarında siyasi haklarına kavuşan ve siyasi faaliyetlerine 10 yıl «ara verdikten» sonra yeniden başlama gayreti içinde olan Celal Bayar ile sayıları —meselâ— 200 civarında olan eski Demokratlar kadrosu ise, üzerlerinde koparılan onca fırtınaya rağmen birer «siyasi mevta» olmaktan öteye gidememişlerdir.

İttihat Terakkinin Galip Hocası da (Celal Bayar) işte bunu doğru teşhis etmiş olacak ki hiç bir siyasi tercihi belirtmeyen, zamanla sınırlı olmayan, etkinliği tartışılabilir bir demeçle vaziyeti kurtarma yoluna gitmiştir.

15 Ocak 1975

● Çapa Tıp Fakültesi kliniklerinde çalışan 1.700 sağlık işçisi, toplu sözleşmenin uygulanmaması ve kendilerine işçi statüsünün tanınmamasında işveren durumundaki Dekan'lığın ısrar etmesi üzerine direnişe geçti. İşi bırakan sağlık işçileri ile Dekan arasındaki görüşmeler sonuçsuz devam ediyor.

● Milli Selâmet Partisi, örgütüne gönderdiği bir genelgede «seçime hazır olunmasını» istedi. Aynı gün toplanması gereken Milliyetçi Cephe liderler toplantısına da, Erbakan, «üşüttüğü» gerekçesiyle katılmadı.

● Yunanistan'da Üniversite öğrencileri Karamanlis rejiminden istedikleri bazı uygulamaları gerçekleştirmek amacıyla gösteriler yapıyorlar.

● Sovyetler Birliği, ABD ile 1972 yılında imzaladığı Ticaret anlaşmasını, süresinin dolmasından yedi ay önce tek taraflı olarak feshetti. Sovyetler Birliği'nin bu kararına, ABD'nin, Sovyetler Birliğine en fazla kayırılan ülke (ticarette) statüsü tanımak için, Sovyetler Birliği'nden ayrılmak isteyen musevilere serbestçe göç hakkı tanınması şartını koşması gösteriliyor. Sovyetler Birliği, bunu içişlerine müdahale kabul ediyor.



Kapitalist dünyada işsizlik ve pahalılık

Esat Korkmaz

1975'e, kapitalist dünya, büyük bir işsizler ordusu ile giriyor. Kapitalist dünya enflâsyonist ve deflâsyonist politikalar içinde yuvarlanırken; devalüasyonlar ve revalüasyonlar birbirlerini kovalamakta; maliyetler ve fiatlar durmadan artmaktadır. Emperyalist kapitalizmin azamî kâr ilkesine

göre çalışan büyük tekelleri, paraların değerlerinin düşmesinden dolayı durmadan maliyetleri ve fiatları arttırmak zorunda kalırlarken, ayni zamanda paraların satın alma gücünün düşmesinden dolayı, mallarını satamamaktadırlar. Ölümle pençeleşen emperyalist tekeller, kurtuluşu üretimi kısıtlamakta bulmaktadırlar. Böylece, yeni işsiz orduları oluşmakta, dünya işçi sınıfı ve sömürülen halklar üzerindeki sömürü, daha da yoğunlaşmaktadır.

Emperyalist kapitalizm, yeni bir krizin içine yuvarlanıyor. Dünya halklarının bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm kavgası, dünya kapitalist pazarını durmadan daraltıyor. Daralan kapitalist pazar içinde şaşkına dönen emperyalist ülkeler; bir yandan geri kalmış, sömürge ve yarı - sömürge ülkeleri daha yoğun ve daha rasyonel sömürebilmek için aralarında her türlü yardımlaşmayı ve bütünleşmeyi sağlarlarken; diğer yandan, emperyalist şartlardaki eşitsiz gelişmeden dolayı, azami kâra göre çalışan emperyalist tekeller «büyük balık küçük balığı yer» misali durmadan didişmektedirler.

Emperyalist şartlardaki eşit olmayan gelişme ne demektir? Emperyalist dönemde kapitalizm bir bakıma, belki rekabetçi dönemden daha hızla gelişmektedir, ama, bu gelişme serbest rekabetçi dönemde olduğu gibi barışçı ve evrimsel değil; savaşçı, yıkımlar ve büyük buhranlarla içiçe olmaktadır. Bazı sektörler gelişmekte bazı sektörler çökmektedir. Bazı bölgeler ilerlemekte, bazı bölgeler geri kalmaktadır. Üretici güçlerden tam yararlanma ve üretici güçlerin gelişmesi hergün biraz daha yavaşlamaktadır. Özetlersek, artık çağımızda kapitalizmin gelişimi : emperyalist şartlardaki eşit olmayan gelişmenin bütün önşartlarının, ithaline ve ihracına dayanır. Yani kapitalizm, enflâsyonun, deflâsyonun, daha yüksek maliyetin, karşılıksız paraların ülkeler arasında ithaline - ihracına; bölgeler, sektörler arasında dolaşımına dayanır. Tefeciliğin, rantiyeciliğin ve faizciliğin eğemen kılınmasına; antika sömürü biçimlerinin yokedilmemesine dayanır. Daha yoğun sömürüye, çalışanların hergün daha fazlasının üretim dışına atılmasına dayanır. Ekonomik ve politik tehdide, savaşa ve buhrana dayanır. Bu gelişme midir? Hayır... Bu, kapitalizmin çökmesidir.

Şimdi kapitalist krizin temel unsurlarına inmeye çalışalım :

Büyük masraflar altına giren ABD, devamlı ödemeler dengesi açıkları vererek 1970'lere kadar gelebilmiştir. Sonra sosyalizmin, uluslararası işçi sınıfı hareketinin ve ulusal kurtuluş hareketinin anti - emperyalist mücadeledeki birlikte güçlenme ve ilerlemeleri sonucunda, ekonomik yapıda görülen sarsıntı ve doların 1944'lerdenberi gelen, altınla konvertibilitesi (değiştirilebilirliği) bozulmuş, dolar değer kaybetmeye başlamıştır. Amerikan ekonomisinin göstergesi olarak ele alınabilecek olan doların altın karşısında hegamonyasının yıkılmasiyle birlikte, iki önemli gerçek ortaya çıkmıştır : birincisi Amerikan malları dünya pazarlarında ucuzlatılmıştır ama, dolar krizi ile beraber, dolar kontrolundaki bütün paralar altın karşısında eski gücünü kaybettiğinden; ihracat gelirleri, ödemeler dengesini kapatacak yönde etkide bulunamamıştır. Bu durum ABD'de de enflâsyonu körüklemiştir. İkincisi, doların altın karşısında değer kaybetmesiyle birlikte, maliyetler şiddetle artmış, maliyet enflâsyonu ortaya çıkmıştır. Kri-

zin ilk dönemlerinde, altın karşısında eski konvertibilitesini koruyabilen veya daha yüksek bir konvertibilite gösteren ülkelerde, Amerikan malları nisbi ucuzluğunu koruyabilmişse de; maliyet enflâsyonunun kendisini göstermesiyle birlikte bu nisbi ucuzluk da ortadan kalkmıştır. Demek ki, dolar değer kaybedince, dolar kontrolundaki paralar da değer kaybetmiştir. Böylece dolar krizi, pekçok kapitalist emperyalist ülkede ve gerikalmış, sömürge ve yarı - sömürge ülkede enflâsyonun nedeni olmuştur. Maliyet enflâsyonu ortaya çıkmış, paranın eski satın alma gücü ortadan kalkmıştır. Emperyalist tekellerin elinde satılamayan büyük stoklar kalmıştır. Can çekişen tekeller, üretim kısıtlama yoluna gitmişler ve işsizler ordusu meydana gelmiştir.

Bu kısır döngü içerisinde, tekellerin hisse senedi değerleri düşmeye başlamış ve altına hücum artmıştır. Altın değerleri yükselmiştir. Enflâsyon hızından dolayı, paraların bankalara yönelimi daralmış, iddiahar (para biriktirme) geniş boyutlara ulaşmıştır. Bu yeniden altına hücumu ortaya çıkarmış, piyasaya yeni para çıkarma zorunluluğunu yaratmıştır. Enflâsyon yeniden üretilmiş, üretim biraz daha kısıtlanmıştır. Yeni işsizler ordusu ortaya çıkmıştır.

Amerika'da otomobil satışları % 23 düşmüş, 14 otomobil fabrikası kapanmıştır. G. Motors 65 bin, Ford 33 bin, Chrysler 70 bin ve A. Motors 13 bin işçi çıkarmıştır. Özetlersek Amerikan otomobil sanayi yeni yıla 200,000 işsizle girmektedir. En yüksek işsizler ordusu Amerika'dadır; ABD, 1975'e, 6.000.000 işsizle girmektedir.

ABD bu çıkmazdan kurtulabilmek için, tek çıkar yol gördüğü altın fiatlarının düşürülmesini tasarlamıştır. Bu maksatla, altının alım - satımını serbest bırakmış, piyasaya tonlarca altın sürmüştür. 1975'de, 25 milyon onsluk (775 ton) altını piyasaya sürmesi beklenmektedir. Bu altın fiatlarını düşürecek, dolara istikrar kazandıracaktır. Gerçekleşmiyecek bir hayaldir bu. Olsa olsa altın fiatlarında geçici bir düşme sağlayacak, altın fiatları tekrar yükselecektir. Bu durum Amerikan ekonomisinin krizini daha da şiddetlendirecektir.

Amerika'da böyle olan bu durum, diğer kapitalist - emperyalist ülkelerde bundan farklı değildir. İngiltere, Fransa, İtalya, Danimarka, Almanya, Japonya v.s. gibi ülkeler de aynı krizin içindedirler. İngiliz sterlininin devamlı değer kaybetmesi karşısında; uçak fabrikalarının girdi ve finansman masrafları artmış, bu da maliyet enflâsyonunu üretmiştir. Uçak fabrikaları hükümetten yardım istemişler ve üretimi kısıtlama yoluna gitmişlerdir. Pek çok işçiyi fabrikalardan çıkarmışlardır. İngiliz Leyland şirketi 800.000.000 lira zarar etmiştir. Binlerce işçiye yol vermiştir. Fiat artış oranı % 3 dolayındadır. Petrol gibi bazı hammadde fiatları, mamul mala % 17 civarında yansımaktadır. 1974'ün son ayında 60 bin kişi işinden olmuştur. Son bir ayda ithalât açığı 400 milyon sterline ulaşmıştır. Açığın 1975 de 6 milyar sterline ulaşması tahmin edilmektedir. Şu anda İngiltere'de 650 bine yakın işsiz vardır. Hergün de, binlerce işçi fabrikalarından atılmaktadır.

Almanya'da yalnız Kasım ayında 127 bin işçiyi işinden atılmıştır. 1975 e girerken Almanya'da işsiz sayısı, 945.900'e ulaşmıştır. Otomobil sanayi

büyük bir krizin içersine yuvarlanmış; Wolkswagen, Opel, Ford, BMW ve Audi - Nsu Auto Union fabrikaları 80 bin işçinin işine son vermişlerdir. Alman markının, diğer paralar karşısında değerinin yükselmesine rağmen; bu yükseliş, mallarının pahalanmasına sebep olmuştur. Ellerine geçirdikleri maliyet avantajı geçici olmuş; markın spekülâsyona konu olması ve yeniden piyasaya mark sürmek zorunluluğunun ortaya çıkardığı enflâsyon ve dışarıdan ithal edilen enflâsyon bu avantajı alıp götürmüştür. Üretimin kısıtlanmasına gidilmesi ile birlikte yabancı işçi alımı durdurulmuştur.

Fransa'da gelişme hızı 0,5'e düşmüş, işsiz sayısı 1 milyona yaklaşmıştır. İtalya'da, Fiat fabrikası 66 bin işçiyi işinden atmıştır. Devamlı ödemeler açığı vermektedir. İtalya'da işsiz sayısı 1 milyon 100 bindir. Danimarka'da işsizlik oranı % 11'e çıkmış, enflâsyon % 20'nin üzerine fırlamıştır. Dış ticaret açığı 1 milyon dolar civarındadır. Japonya'da ise durum bundan farklı değildir. İşsiz sayısı 900 binin üzerindedir.

Kapitalist emperyalist ülkelerin durumunu özetledikten sonra şimdi de, kısaca gerikalmış, sömürge, yarı - sömürge ülkelerin durumuna bakalım : bu ülkelerde ekonomi emperyalist ekonominin güdümünde ve kontrolunda olduğundan mal ve sermaye ihracı yoluyla enflâsyon ekonomiyi sarar. Zaten sağlıksız gelişen kapitalizm, artan maliyetlerin, artan fiatların ve yüksek enflâsyonun bütün önşartlarını yaratır. Sömürü yoğun, ücretler çok düşüktür. Bu ülkelerin paralarının konvertibiliteleri yoktur. Sağlam paralar karşısında değerleri çok düşüktür. Onun için uluslararası para dalgalanmalarından hemen etkilenirler ve değersizleşirler. Zaten açık ve gizli işsizliğin geniş boyutlara ulaştığı bu ülkelerde; mevcut kriz hemen etkisini göstermiş, işsizlik ve pahalılık yeni boyutlar kazanmıştır. Türkiye, 1975'e Amerika Birleşik Devletlerinden sonra en büyük işsiz sayısıyla giriyor. Türkiye'de açık işsiz sayısı, 1,5 milyonu aşkındır.

1975 yılı, kapitalizmin krizinin daha da derinleşeceği, işsizler ordusunun daha da artacağı, enflâsyonun ve pahalılığın daha da yükseleceği bir yıl olacaktır.

16 Ocak 1975

● Teknik Üniversite'de ihtar boykotu yapmış olan devrimci öğrencilere saldıran faşist komandolar, daha sonra İstiklâl Caddesine doğru bir yürüyüş yaptılar. Faşistler bu caddede genellikle sol yayınlar satan kitap sergilerini bastılar ve kitapları yırtıp parçaladılar. Yürüyüş sırasında ve özellikle kitap sergileri basılırken polis hiç bir müdahalede bulunmadı.

● Ege'de petrol arama konusu, Ecevit'in birkaçgün önce verdiği sert demeçten sonra birden gazetelerin baş sayfalarını işgal etmeye başladı. Bu arada uzun süre önce Ege'de sismik araştırmalar yapmak üzere çok üksek ücretle kiralanan Norveç gemisi de tartışma konusu oldu. Bazı kaynaklar geminin kasten petrol aramadığını ileri sürerken, başka kaynaklar ise Dışişleri Bakanlığını suçladılar. Bu arada gemi önce arızalı ilân edildi. Ancak daha sonra arıza «bir günde» giderildi ve gemi Ege'ye açıldı.

Ancak petrol arayıp aramadığı bilinmiyor.

● Faşist Yunan Cuntasının önde gelen liderlerinin yargılanmasına başlandı. Gizli Polis Örgütü Şefi ve perde arkası liderlerden Yuannidis ifade vermeyi reddetti. Cunta'nın başı Papadopulos ise «önceden kendisini mahkum eden bir yasa yürürlükte iken ifade vermek istemediğini» söyledi. Bir başka Cunta üyesi Makerezos ise yaptıkları ile öğündü ve 1967 faşist darbesini «devrim yaptık» diye andı.

● Bir süreden beri Türk İş'in politikasını şiddetle eleştiren ve bu politika devam ettiği takdirde, Türk İş'ten ayrılacağını açıklayan Sosyal Demokrat Oleyis Sendikası Başkanlar Kurulu'nun hazırladığı bir muhtıra Türk İş Yürütme Kuruluna verildi. Muhtırada Partilerüstü siyasetin terkedilmesi isteniyor.

17 Ocak 1975

● Amerika'nın ünlü 6. Filosu İzmir limanına geldi. İzmir'de TSİP, TÖB-DER ve diğer demokratik örgütler bir protesto mitingi düzenledi. Binlerce İzmirli'nin katıldığı mitingde Amerikan emperyalizmi protesto edildi.

● BEKO Teknik Fabrikasında çalışan 600 işçi, işyerindeki yetki uyuşmazlığını karara bağlayacak olan iş mahkemesine «DİSK'e bağlı Maden İş'e üye olduklarını» belirten dilekçelerini vermek üzere geldikleri Adliye binasının önünde kendilerine engel olmak isteyen polis tarafından coplandılar ve dövüldüler. 18 işçi gözaltına alındı. Polis, daha önce hiç bir uyarıda bulunmadan saldırıya geçti.

18 Ocak 1975

● Kıbrıs'taki İngiliz üslerindeki Türkler THY uçakları ile taşınmaya başlandı.

● Sadi Irmak, Cumartesi günlerinin tatil olması kararından vazgeçileceğini söyledi. Aynı gün bir açıklama yapan Sosyal Güvenlik Bakanı Sadık Şide ise kazanılmış hakların geri alınamayacağını söyledi ve Başbakanı yalanladı.

● Ankara'da assubay eşleri, ordu mensuplarının yan ödemelerini düzenleyen son kararı protesto etti. Panzerlerin ve coplu polislerin dağıtmak istediği yürüyüşte faşist komandolar da saldırdı. 29 Kişi gözaltına alındı.

● Viranşehir'de 18 yoksul köylünün jandarmalar tarafından öldürülmesini protesto amacıyla düzenlenen miting panzerlerin desteklediği polisler tarafından dağıtılmak istendi. Ses ve sis bombaları kullanan polis, kanuni süresi içinde yasaklandığı belirtilmediği halde mitingin izinsiz olduğunu iddia etti. Bu arada TSİP'nin Fatih ilçesinin bulunduğu bina ve aynı binada bulunan Genç Sosyalistler Birliği polis tarafından basıldı. Binada bulunan 53 TSİP ve GSB üyesi gözaltına alındı. Olaylarla ilgili olarak polisin toplam 78 kişiyi gözaltına aldığı bildiriliyor.

Viranşehir olayları ile ilgili TSİP Basın toplantısı bildirisi

18 Ocak 1975 günü, Viranşehir katliamını protesto yürüyüşü sırasında meydana gelen olaylar, yürüyüşün başlamasından önce Türkiye Sosyalist İşçi Partisi İstanbul ili ve Fatih ilçeleri binalarının basılması ve kanunsuz olarak mühürlenmesi, olaylar sırasında çoğu partili 80'e yakın kişinin gözaltına alınması ile ilgili olarak, TSİP Genel Merkezi'nin düzenlediği basın toplantısında, basına şu bilgiler verilmiştir:

«18 Ocak Cumartesi günü, Beyazıt Meydanında bir miting ve bir yürüyüş yapmak üzere üç kişilik tertip komitesi Vilâyete usulüne uygun bir müracaatta bulunmuştur. Düzenlenen miting ve yürüyüşün amacı, müracaat dilekçesinde de bildirildiği gibi Viranşehir'de bir süre önce meydana gelen ve bazı milletvekilleri tarafından Meclis'e de getirilen «katliam» olayıdır.

Miting tertip komitesi, Vilâyete 14 Ocak günü bir dilekçe ile müracaat etmiş, öte yandan, bu en demokratik protesto ve uyarı hakkını kullanmak üzere miting ve yürüyüş için gerekli duyuru ve hazırlıklara da başlamıştır.

Kanunen belirlenen süre içinde yetkili merci olan Sıkıyönetimden hiçbir resmî yasaklama kararı gelmemesi üzerine miting ve yürüyüşün yapılacağı kesinleşmiştir.

Ancak mitingin başlama saatinden önce ve miting başladığı sırada vukuu bulan polis saldırısı, bu saldırı sırasında halka karşı kullanılan elektrikli cop, panzer tankı, gözyaşartıcı bomba ve ses bombası gibi araçlar, yakalanarak ve pek çoğu dövülerek gözaltına alınan 80'den fazla kişi ve nihayet, bu 84 kişinin davasına ne sıkı yönetim mahkemesinin, ne devlet güvenlik mahkemesinin, ne de sivil mahkemelerin kendilerini yetkili saymamaları hem Türkiye'de varlığı iddia edilen demokrasi adına düşündürücüdür, hem de olayların ardında halk ve demokrasi düşmanı oyunların varlığının yeni bir kanıtı, son günlerde yoğunlaşan anti - demokratik gelişmelerin ve saldırıların yeni bir örneğidir.

Olayların ardındaki gerçekleri açıklayacak olursak: Viranşehir katliamını protesto mitingini yasaklama kararı, sıkıyönetimce tebliğ edilmediği halde, yürüyüş polis tarafından engellenmek istenmiştir. Doğu'daki bir anti - demokratik baskının daha da ötesi bir katliamın kamuoyuna daha etkili bir şekilde maledilmesi ve duyurulması, ne bahasına olursa olsun engellenmek istenmiş ve anti - demokratik baskılara bir yenisi eklenmeye çalışılmıştır.

Daha da önemlisi, Anayasa ve yasalar teminatı altındaki siyasal örgütlenme özgürlüğü de ayaklar altına alınmak istenmiş ve olaylar bahane edilerek, TSİP Fatih ilçesi ve İstanbul İli'nin bulunduğu binaya tecavüz edilmiş, bu merkezler basılmış, içerde bulunanlar yakalanmış ve ancak Anayasa Mahkemesi kararıyla kapatılabilecek Parti binası mühürlenmiştir. Bütün bunlara gerekçe olarak, yürüyüş sırasında bazı kişilerin bu binaya sığındıkları gösterilmiştir. Bu Gerekçenin tutarsızlığı, binanın yürüyüşün başlama saati olan 14'den bir saat önce, yani saat 13'de kuşatılması, içeri girilmek istenmesi, içerdeki partililerin karşı koymaları ve arama emri istemeleri üzerine abluka altına alınması ve dışarı çıkma izni verilmemesi ile, daha sonra da arama emri çıkartılarak binaya girilmesi ve içerdeki bütün evrakın ve demirbaş eşyanın, içerde bulunan 38 kişi ile birlikte götürülmesiyle sabittir.

Olaylar şöyle cereyan etmiştir :

18 Ocak 1975 günü saat 13'de, Emniyet görevlileri Partimizin İstanbul İl ve Fatih İlçe binalarının bulunduğu Ahmet Şuayip Sok. No : 33/1 adresindeki daireye girmek istemişlerdir. Henüz yürüyüş başlamamış olduğuna ve hiçbir olay cereyan etmediğine göre, polisin bu keyfî davranışı nasıl izah edilebilir? Binada bulunan Parti il yöneticilerinin arama emri ibrazı istemeleri üzerine, bina polis tarafından kuşatılmış, giriş ve çıkışlar yasaklanmıştır. Bu sırada Beyazıt meydanında olaylar başlamış ve sürmüştür. Parti binası olaylardan bir saat önce abluka altına alındığına göre, olaylar sırasında bazı kişilerin bu binaya gelmeleri imkânsızdır.

Öte yandan, 38 kişi Parti binasında mahsur tutulduğu sırada, durumu görmeye ve bilgi almaya giden Fatih ilçe başkanı, İstanbul İli Yöneticileri, İl Başkanı, bir avukat da, binanın önünde tutuklanmışlar ve nezarete alınmışlardır.

Saat 17 sıralarında, toplum polisi tarafından dört saattir kuşatılmış olan binaya İstanbul 7. Sulh Ceza Mahkemesinin 975/8 sayı ve 18/1/1975 tarihli yazılı kararıyla girilmiş ve içerde bulunan 38 kişi, partinin tüm evrakları, kitaplar, afişler, afiş yapıştırmada kullanılan tutkal ve sud kostik gibi maddeler, bir megafon ve bir serifraf aletine ve daktiloya el konularak götürülmüştür. O sırada olay yerine gelen Parti Genel Sekreteri, Merkez Yöneticileri ve avukatın tutanak tutmak için gösterdikleri gayretlere ve binanın mühürlenmesini engellemek için çabalarına rağmen, bütün bu istekler kanunsuz olarak reddedilmiştir. 7. Sulh Ceza Mahkemesinin kararı sadece arama kararı olduğundan ve sözkonusu mahkemenin parti il ve ilçe binalarını kapama yetkisi bulunmadığından, parti binasının mühürlenmesi ve o günden bu güne parti çalışmalarının engellenmesi emniyet görevlilerinin yeni bir usulsüzlük ve yeni bir anti - demokratik davranış örneğidir.

Gerek parti binasından gerekse binanın kapısından 40'dan fazla partili polisler tarafından hürriyetlerinden mahrum bırakılarak götürülmüşlerdir. Bunların arasında İstanbul İl Başkanı, İstanbul İl Yöne-

tim Kurulu üyeleri, Fatih İlçe Başkanı, Merkez Yürütme Kurulu üyeleri de vardır. Bu partililer 55 - 60 saat tutulduktan sonra, hiç bir mahkemenin davayı kabul etmemesi üzerine bırakılmışlardır.

Anayasal bir kuruluş olan, Anayasa'nın teminatı altında bulunan bir siyasal partinin il ve ilçe teşkilâtlarını çalışmaz hale getiren, kapılarını keyfî şekilde mühürleyebilen anlayış hangi mercilerden ve hangi demokrasi düşmanlığından kaynaklanmaktadır?

Anayasa teminatı altındaki anayasal bir kuruluşa açık bir tecavüz söz konusudur. Bu aynı zamanda demokrasiye, demokratik hak ve özgürlüklere de tecavüzdür.

Son günlerde, partimizin çeşitli teşkilâtlarına aynı türden anti-demokratik ve yasa dışı baskı ve saldırılar yoğunlaşmıştır. Bu saldırıların yoğunlaşmasının faşist saldırılarla birlikte gitmesi dikkat çekicidir.

Demokrasi kuralları ve Anayasa, bir kere daha açıkça çiğnenmiştir. Bir siyasal Parti, o partinin yöneticileri ve üyeleri, önceden hazırlanmış planlarla saldırıya uğramış, Partinin faaliyetleri kısıtlanmak ve durdurulmak istenmiştir.

Türkiye'de demokrasinin ayaklar altına alınması ve özgürlüklerin çiğnenmesinin bu açık örneği karşısında yetkilileri ve demokrasiden yana tüm güçleri göreve çağırıyoruz.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
Genel Merkezi

——— 19 Ocak 1975 ———

● Kıbrıs'taki İngiliz üslerinde bulunan Türklerin Adana'ya taşınmasına devam ediliyor. Olay basın ve yayın araçlarında geniş şekilde yansıtılıyor.

● Başbakan Irmak'ın bir gün önce «Cumartesi tatilinin kaldırılacağını» söylemesinden sonra, Sosyal Güvenlik Bakanı Sadık Şide, Başbakan'ı yalanladı ve «Verilen haklar geri alınamaz» dedi.

● Son faşist saldırı ve gençlik olaylarıyla ilgili olarak yayınladığı bildiride CHP Gençlik Kolları, saldırı olaylarının Milliyetçi Cephe olayı ile başbaşa gittiğini bildirdi. Türkeş ise, TSİP'e çattı ve «komünistler büyük olaylar hazırlığı içindedirler» dedi.

● TSİP Başkanlık kurulundan sonra Ankara il başkanı da, Partinin Eskişehir ve Bursa il merkezlerinin polis tarafından basılmasını kınadı. «Saldırganlar ezilecektir» dedi.

● Ecevit'in başlattığı, Ege'de Türkiye'nin haklarının tavizsizce savunulması tartışması sürüyor. Konuyla ilgili olarak Dışişleri Bakanı Melih Esenbel ve Millî Savunma Bakanı Semih Sancar birer demeç verdiler. «Ege'deki hakların sonuna kadar savunulacağını» bildirdiler. Yunan basınında «Ecevit'in Ege'de çatışmaları tahrik edici bir tutum içinde bulunduğu» yolunda yazılar çıkıyor.

● Viranşehir mitinginde 84 kişinin gözaltına alındığı belli oldu. Çoğu TSİP üyesi olan ve TSİP İstanbul ili binasından alınan bu kişilerin hangi mahkemede yargılanacağı belli değil.

VİRANŞEHİR YÜRÜYÜŞÜ VE SONRASI...

Viranşehir katliamını pro testo yürüyüşü sırasında ve sonrasında meydana gelen olaylar, hem hakim sınıfların en fazla korktukları ve çekindikleri bir olayın nasıl örtbas edilmek istendiğine, hem demokratik eylemlere karşı tavra, hem de son günlerde iyiden iyiye yoğunlaşan ve faşist saldırılarla paralel gelişen anti demokratik baskılara açık bir örnekti.

Bir süre önce, Viranşehir'de, kaçakçılık yaptıkları gerekçesiyle jandarma tarafından vurularak öldürülen, resmi kaynaklara göre 9, aslında 20 Doğu'lu yurttaşın «katledilmesi» ve sorumlularının hiçbir kovuşturmaya uğramaması olayını pro testo etmek için, üç kişilik bir tertip komitesi, Vilâyete 14 Ocak 1975 günü dilekçe vermiştir. Miting ve yürüyüş tarihi olarak 18 Ocak 1975 saat 14 tesbit edilmiştir. Verilen dilekçeye yetkili merci olan Sıkıyönetimden resmi bir yasaklama kararı gelmemesi üzerine, miting ve yürüyüş kesinleşmiştir.

Cumartesi günü saat 13'de yani mitingin ve yürüyüşün başlama saatinden bir saat önce TSİP'in Laleli'deki il binası polis tarafından kuşatılmış ve binaya girilmek istenmiştir. Binada bulunan partililer arama kararı istemişler, Polis bu kararı verememiş, bunun üzerine de polis binaya sokulmamıştır. Binaya giremeyen polis binanın çevresini kuşatmış ve giriş çıkışları engellemiştir. Böylece, daha yürüyüş başlamadan, bir kısım TSİP'liler ve yürüyüşe katılacağı tahmin edilenler binada muhasara altına alınmıştır. Sonradan, polis bülteninde, binanın bir kısım kimselerin yürüyüş sırasında buraya kaçtıkları için aranmak istendiği yazıldıysa da, İl binası yürüyüşten bir saat önce kuşatıldığına ve içeriye kimse sokulmadığına göre, bu imkânsızdır.

Saat 14'de bir dakikalık bir anonsla mitingin sıkıyönetimce yasaklandığı belirtildikten sonra, polis meydanda birikmiş binlerce kişi üzerine hemen saldırıya geçmiştir. Saldırı, Panzer tankları, göz yaşartıcı bomba ve ses bombaları, elektrikli cop, silah eşliğinde yürütülmüştür. Panzer tankları alarm düdükleri öttürerek, meydanda toplanmış olan halkın üzerine su sıkmışlar, polis meydandaki halkla çatışmış ve silah çekmiştir.

Viranşehir katliamını pro testo için meydanda toplanmış olan işçiler, emekçiler, gençlik dağılmak istememiş ve yürüyüş yer yer kesilerek ama her defasında yeniden başlayarak sürmüştür. Polisin saldırıları arasında süren yürüyüşte, bir süre sonra, mitingin düzenini sağlayabileceklerin büyük kısmı polis tarafından kuşatılmış olduğu halde slogan birliği ve genel düzen sağlanabilmiştir.

Bu arada polis sürekli olarak adam toplamış, sadece meydandan topladıklarıyla yetinmemiş, kuşatmış olduğu il binasına yaklaşanları da içeri almıştır. TSİP Fatih ilçe başkanı, Parti Avukatı, TSİP İstanbul İl Yönetim Kurulu üyeleri, ne olup bittiğini görmeye ve yetkililerle konuşmaya geldikleri bir sırada, bu şekilde gözaltına alınmışlardır.

Meydanda bulunanlardan, 50'den fazla kişi ise, coplanarak, sürüklenerek, dövülerek polis tarafından götürülmüştür.

Saat 17 sıralarında, saat 13'den beri kuşatılmış bulunan TSİP İstanbul İl merkezine, polis İstanbul 7. Sulh Ceza Hakimliğinin arama kararını getirmiş, ses bombaları atarak camları kırdıktan ve kapıyı da zorla kırdıktan sonra içeri girmiştir. Gerçek bir talan şeklinde cereyan eden olayda, İl binasında bulunan bütün evraka, serigrafi makinesine, daktiloya, afişlere ve çeşitli malzemeye el konmuş, binada, saat 13'den beri mahsur tutulan 38 kişi de götürülmüştür. Parti yetkililerinin bütün direnmelerine rağmen, polis daha sonra binanın kapısını da mühürlemiş ve buranın bir siyasî parti olduğu, ancak Anayasa mahkemesi emriyle kapatılabileceği yolundaki itirazlara «gidin derdinizi kime anlatırsanız anlatın» diyerek cevap vermiştir.

Gerek Parti binasından, gerekse olaylar sırasında meydandan alınan 84 kişi çeşitli karakollara, oradan da birinci ve ikinci şubelere götürülmüş, götürülme sırasında her türlü dayak ve ha

karet olayına rastlanmıştır, Götürülenlerden 72'si, 55-60 saat sonra, çeşitli mahkemelerin dosyayı reddetmesi üzerine salıverilmişler, diğerlerinin sorguları devam etmiştir.

Olaylardan üç gün sonra da, Çarşamba sabahı, Partililer usulsüz ve kanunsuz olarak mühürlenmiş binalarını açmışlardır.

20 Ocak 1975

- Ege denizindeki haklar tartışması sürüyor. Esenbel, «Kıbrıs ve Ege'de fedakârlık bizden beklenmesin» dedi.
- Millî Savunma Bakanı Sancar, Bütçe Komisyonundaki konuşmasında, «Amerikan askerî yardımının kesilmesi sonucunda, iki ülke arasındaki ikili anlaşmaların getirdiği üslere ve personele ait statüler, kamuoyundan gelecek baskılarla uygulamada belirli ölçüde aksamalara yol açabilecektir» dedi.
- Ankara asfaltı üzerindeki Cumhuriyet gecekondu mahallesindeki gecekondular, güvenlik kuvvetleri ve mal sahibinin adamları tarafından «toprağın kişi mülkü olduğu» gerekçesiyle yıkıldı.
- Yüksek Hemşire Okulundaki boykot 69. gününü doldururken, 10 öğrenci sorunları çözümleninceye kadar «ölüm orucu» na başladılar.
- Ankara Tıp Fakültesi kantinindeki olaylarda faşist saldırganlar üç öğrenciyi yaraladı.
- İran Şahı'nın CIA'ya para yardımı yaptığı, aradaki bağları, ABD'nin Tahran Büyük Elçisi CIA eski başkanı Helms'in sağladığı iddia ediliyor.

21 Ocak 1975

- İlâç sorunu ve Eczacılarla Sağlık Bakanlığı arasındaki anlaşmazlık devam ediyor. Hükümetin yeni eczacı boykotlarına karşı tedbir aldığı bildirildi. Sağlık Bakanlığına bağlı hastahaneler halka ilâç satacak.
- Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesi görüşülürken 700 bin çocuğun okuldan yoksun olduğu bildirildi.
- Viranşehir katliamını protesto mitingi sırasında göz altına alınanlardan 72'si dosyalarını ne sıkıyönetim, ne devlet güvenlik, ne de sivil mahkemelerin kabul etmemesi üzerine serbest bırakıldılar. 12 Kişinin sorguları devam ediyor.
- Dünyanın 10 dev şirketinden 8'inin ABD şirketi olduğu açıklandı.



Dünyanın en büyük çokuluslu şirketleri

Ünlü Amerikan iş ve ekonomi dergisi Fortune, **«Dünyadaki en büyük 10 firmadan 8'inin Amerikan sermayesine ait olduğunu»** açıklamıştır.

«Çokuluslu nitelikli dev firmaların önünde General Motors'un geldiğini» belirten Fortune dergisine göre, **«GM firması, 1973 yılında net 2 milyar 498 milyon dolar kâr sağlamıştır.»**

1973 yılı bulguları içinde, dünyadaki en büyük öteki şirketler şunlardır:

- **Standart Oil —EXXON—** yıllık net kârı: 2 milyar 443 milyon dolar,
- **Ford Motor,** yıllık net kârı: 907 milyon dolar,
- **Chrysler Corp,** yıllık net kârı: 255 milyon dolar,
- **General Elektric,** yıllık net kârı: 585 milyon dolar,
- **Texaco,** yıllık net kârı: 1 milyar 292 milyon dolar,
- **Mobil Oil,** yıllık net kârı: 849 milyon dolar,
- **IBM,** yıllık net kârı: 1 milyar 750 milyon dolar.

Bu firmaların yanı sıra, **İngiliz - Hollanda** sermayesine ait olan **Royal Dutch Shell** ve **Unilever,** en büyük 10 firmanın, **Avrupa** kesimini içermektedir. 1973'te **Royal Dutch Shell** 1 milyar 789 milyon dolar, **Unilever** 423 milyon dolar net kâr sağlamışlardır.

ÖTEKİ BÜYÜKLER

En büyük 10 firmayı izleyen ünlü firmalar şunlardır:

ITT (ABD), Gulf Oil (ABD), US Steel (ABD), Westinghouse (ABD), Standart Oil of Calif. (ABD), British Petroleum (İngiliz), Nippon (Japon), Wolkswagen (F. Alman) ve Hitachi (Japon).

Toplam olarak 10 en büyük firma dahil, varolan **çokuluslu** firmaların 39'u, Amerikan sermayesi'nin kontrolunda bulunmaktadır. **50 ülkede çalışan dev firmaların, toplam üretim değerinin 330 milyar dolara ulaştığını** belirten Fortune dergisine göre, **Bu oran, tüm kapitalist ülkelerin toplam ihracat değerinden 20 milyar dolar daha çoktur.** Aynı oranın, az-gelişmiş ülkelerin toplam ihracat değerinden 10 kat daha çok olduğunu belirleyen Fortune dergisi, **Yalnız General Motors'un, bütün Güney Amerika ülkelerinin ihracat değerinden 2 kat daha çok satış yaptığını** açıklamaktadır.

22 Ocak 1975

- «Milliyetçi Cephe» adını alan AP, CGP, MSP, MHP liderleri, yeniden bir araya geldiler. Hükümet bunalımının sona erdirilmesi için Cumhurbaşkanının bir an önce atama yapmasını istediler.
- Başbakan Irmak, eczacıların kâr oranları artırılmadığı takdirde yeni bir direnişe geçme ihtimalleri karşısında, «Eczacılar ileri gitmeseler iyi olur. Bence hepsi birer parfümeri dükkânına döndü» dedi.
- Siyasal Bilgiler Fakültesindeki boykotu polis dağıttı. Polisi Üniversiteye, Üniversite Yönetim Kurulu çağırdı. ODTÜ Hazırlık Okulunda da 3 bin öğrenci süresiz boykot kararı alarak boykota başladı.
- Aydınlık Dergisi sahibi bir açıklama yaparak, 14 Ocak tarihinden bu yana, Aydınlık Dergisi ile ilgili olarak 19 kişinin Devlet Güvenlik Mahkemeleri tarafından tutuklandığını bildirdi.
- CHP'li 5 milletvekili, Vahit Çalın, Metin Tüzün, Engin Ünsal, Doğan Öztunç ve Emin Sungur, toplum polisinin taraf tuttuğunu ileri sürerek İstanbul Toplum Polisi Müdürünün görevden alınmasını istediler. Toplum Polisi Müdürünün «Solcuları ezmek için millî cephe kurulmalıdır» dediğini, tarafsız

olmadığını bildirdiler.

● Birkaç gün önce İş Mahkemesinin kararını beklerken mahkeme kapısında polis tarafından dövülen ve tartaklanan 500'den fazla Beko işçisine iş mahkemesi «gizli oy açık tasnif» le REFERANDUM hakkı tanıdı. Bu karar üzerine Cevher - İş Sendikası yetki iddiasından vaz geçti ve Beko işçilerinin kendi seçtikleri sendika olan DİSK Maden - İş, işyerinde toplu sözleşme hakkını elde etti.

● İzmir'de, bir süreden beri sendika seçme özgürlüğü için direniş halinde bulunan ve Çimse - İş sendikasından ayrılıp Keramik - İş sendikasına geçmek isteyen KİMTAŞ işçilerinin «ölüm orucu» sürüyor.

Ölüm orucundaki iki işçi hastahaneye kaldırıldı. Ölüm orucuna devam eden 17 işçi sonuna kadar direneceklerini bildirdiler.

● Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Genel Merkezinde bir basın toplantısı yapıldı. Basın toplantısında, Viranşehir katliamını protesto mitingi sırasında meydana gelen olayların içyüzü açıklandı, partiye tecavüzler yerildi ve kanunsuz olarak mühürlenmiş bulunan İstanbul ili binasının mührünün partililer tarafından açılacağı ve binaya girileceği bildirildi. Basın toplantısından sonra, gazetecilerle birlikte Parti binasına giden TSİP'liler, mührü açtılar ve binalarına girdiler.

SAĞLIK BAKANLIĞI ECZACILAR SAVAŞI SÜRÜYOR

Sağlık Bakanlığı ve Eczacılar arasındaki savaş sürüyor. Geçtiğimiz günlerde, kâr oranlarının düşmesi yüzünden boykot yapan ve ilâç satmayan eczane sahiplerinin, yeni bir direnişe geçecekleri haberleri geliyor. Başbakan, konuyla ilgili olarak adeta eczacıları tehdit etti. Kamuoyu, halkın sağlığına değinen bir konu olduğu için eczacıları pek desteklemiyor ve direnişlerini yer yer kınıyor. Bütün bunlar olup biterken yabancı sermayenin ortağı tekelci ilâç şirketleri el ovuşturuyor ve kârlarına kâr katma hayalleri kuruyorlar.

Tekelci şirketlerin yeni bir oyunuyla sağlık bakanlığı ile eczacılar arasında bir sorun, hatta br savaş haline getirilen İlâç sorunu gerçekte bütünüyle tekelci ilâç ve kimya sanayicileri ne, kısaca Türkiye'deki tekelci sermayeye bağlıdır. Eczacıların karşısındaki gerçek düşman, Sağlık Bakanlığı değil tekelci şirketlerdir. Ancak bu tekelciler, aradan sıyrılmayı ve yanlış hedef göstermeyi her zamanki gibi başarmışlardır. Böylece eczacıların kâr oranlarının düşürülmesine karşı direnişleri, «halka» ve «Sağlık Bakanlığına» karşı bir direniş halini almıştır.

Türkiye'de tekelci ilâç şirketleri, hepsi şu veya bu biçimde yabancı sermayenin ortağı olan üç farklı kümede toplanır. Birincisi doğrudan doğruya yabancı bir şirketin Türkiye'deki yatırımıdır; ikinciler bir yabancı-yerli ortaklığıdır, nihayet üçüncüsü (meselâ Eczacıbaşı gibi) Türkçe bir ad altında doğrudan doğruya yabancı sermayeye, uluslararası finans kapitale bağlı kuruluşlardır. Bunların tümü, ham maddelerini dışardan ithal eder ve bura da bir şişeleme, kapsülleme, ambalajlama işleminden öteye geçmezler. Ham maddelerin ithali sırasında ise her türlü oyun döner ve ilâcın maliyeti bazan gerçek maliyetin 400-500 misli gösterilebilir. Aradaki kârlar tekelcilerin cebine gider.

Bunun dışında, orta sermaye sahiplerinin ecza depoları vardır ki, Tekelci firmalara kapılanmazlarsa bu rekabete dayanamayarak sık sık güç durumlara, ekonomik bunalımlara düşmek tedirler.

Halk yüksek ilâç fiyatlarına tepki gösterdikçe, ortaya günah keçisi olarak eczacılar sürülür. Halkın tepkisini önlemek, fahiş ilâç fiyatlarının biraz daha yükselmesinin önüne geçmek için, uluslararası sermayenin ortağı tekelcilere dokunulamadığına göre, ortada kalakala eczacıların kâr o-

ranlarını düşürmek kalır.

Ancak bu durumda, ecza cılar, oyunun ardındaki ger çek sömürücü güçleri görmemekte, onların çevirdikleri devlet çarkındaki kişileri karşılarına almakta ve boykotlarını halka karşı uy gulamaktadırlar. Oysa, gerek tekelci gidişten zarar gören küçük ecza depolarının, gerekse eczacıların asıl hedefi, boykot uygulamasının asıl yöneltileceği hedef, tekelci şirketler olmalıdır.

İlâç sorunu ve eczacılar la Sağlık Bakanlığı arasında sürüp giden çatışma, Türkiye'de tekelciliğin yüzünü bir kere daha göstermektedir. Tekelci şirketler Sağlık Bakanlığı yoluyla ve gayet mahirane bir şekilde hedef şaşırtarak eczacılarla halkı, eczacılarla Bakanlığı karşı karşıya getirmişler, kendi sömürülerini hiç değilse geniş kitlelerin ve bilinçsiz unsurların gözünden saklamayı bilmişlerdir. Tekelci ilâç sanayicilerinin en kodamanı ve Türkiye finans kapitalinin başta gelen sözcülerinden eczacıbaşı, «Türkiye'de ilâç fiyatlarının çok ucuz olduğunu» bile iddia edebilmektedir.

Gerçek hedef ortadadır. Bu hedefi ve asıl sorumluları gözden kaçırmamak, mücadeleyi kitlelere karşı, halka boykot uygulayarak değil asıl sorumlu olan tekelci ilâç şirketlerine karşı yürütmek, en azından bunun bilincinde olmak gerekir.

21 Ocak Lenin'in ölüm yıldönümüdür. Büyük Ekim Devrimi'nde Sovyet İşçi sınıfının öncüsü Lenin, 21 Ocak 1924'de bir beyin kanamasından ölmüştür.

Ölümünün 51. yıldönümünde dünyanın üçte biri sosyalizme kazanılmış durumda emperyalist kapitalizm, dünya işçi sınıfının mücadelesi, ve ulusal kurtuluş savaşlarıyla onmaz yaralar alıyor ve can çekişiyor.

Ölümünün 51. yıldönümünde Lenin'i iki yazısıyla anıyoruz. Marksizmi en kısa, açık ve özlü şekilde anlattığı yazılarından biri olan *«Marksizmin* üç kaynağı ve üç tamamlayıcı parçası» *ile, Sovyet Devrimi üzerine sağ eleştirileri cevaplandırdığı «Devrimimiz Üzerine» makalesi...*

Devrimimiz üzerine

V. İ. Lenin

Son günlerde Sukanov'un devrim üzerine anılarını karıştırdım. İlk bakışta göze çarpan, bizim küçük burjuva demokratlarımızın ve İkinci Enternasyonal'in bütün şık baylarının lâf ebelikleri... İnanılmaz korkaklıkları, aralarından en iyilerinin bile Alman modelinden en küçük bir ayrılma söz konusu olduğunda yan çizivermeleri bir yana bırakılsa; bütün küçük burjuva demokratlarının ortak niteliği olan ve devrimimiz boyunca gereği kadar ortaya koydukları bu özelliklerinden söz edilmese bile, hemen göze çarpan, geçmişi kölece taklid etmeleri oluyor.

Hepsi kendilerinin marksist olduğunu söylüyorlar; ama marksizmi bir bilgiçlik olarak anlıyorlar. Marksizmin devrimci dialektiğini, yani özünü hiç anlamamışlar. Marx'ın, devrim anlarında azamî esneklik gerektiği yolundaki özel açıklamalarını bile zerre kadar kavramamışlar; meselâ Marx'ın, hatırladığıma göre 1856'lardaki mektuplaşmalarında, Almanya'da, devrimci bir durum yaratmaya elverişli köylü savaşının, işçi hareketi ile birleşmesi umudunu belirttiğini bile fark etmemişler. Bu özel açıklamayı görmezlikten geliyor, sıcak çorbanın etrafında dönüp du-

ran kedi gibi, çevresinde dönüyorlar.

Bütün davranışlarıyla, burjuvaziden ayrılmaktan, daha da fazlası, burjuvaziden kopmaktan korkan ödlek reformcular olarak görünüyorlar. Ama, korkaklıklarını sınırsız bir lâfazanlık ve yüksekten atma altında gizliyorlar. Sadece teorik planda bile, hepsinde hemen göze çarpan, marksizmin şu düşüncesini anlamaktaki yeteneksizlikleri: Bugüne kadar, Batı Avrupa'da, kapitalizmin ve burjuva demokrasisinin belirli bir yol izlediğini gözlemişler. Bu yolun, ancak, ayrıntılarda bir takım değişikliklerle (Dünya tarihinin genel hareketi açısından tümüyle önemsiz) bazı değişikliklerle, bir model olarak kabul edilebileceğini havsalaları almıyor.

Birinci, devrim birinci emperyalist dünya savaşına bağlıydı. Böyle bir devrimde, yeni çizgiler, hiç değilse bu savaş yüzünden değişikliğe uğramış özellikler olması kaçınılmazdı. Çünkü, dünyada bugüne kadar, aynı şartlar altında benzeri bir savaş olmamıştı. Bu savaştan sonra, bugün hala en zengin ülkelerin burjuvazisi «normal» burjuva ilişkileri kuramıyor. Oysa bizim reformcularımız, kendilerinin devrimci olduğunu iddia eden bu küçük burjuvalar, normal burjuva ilişkilerinin (aşılmaz) bir sınır teşkil ettiklerini düşünüyorlardı ve hala da düşünüyorlar. Bu «norm»u da son derece dar ve sıradan bir şekilde kavrıyorlar.

İkincisi, dünya tarihinde, genel gelişmenin düzenliliğinin, bu düzenin gerek biçiminde gerekse sırasında özel durumlar yaratan bazı dönemleri reddetmediğini, aksine içerdiğini bilmiyorlar. Meselâ, medeni ülkelerle bu savaşın ilk defa olarak kesinlikle medeniyete vardırdığı ülkeler, —yani bütün Doğu, bütün Avrupalı olmayan ülkeler— arasında bulunan Rusya'nın, evrimin genel çerçevesi içinde kalan, ama kendi devrimini batı Avrupa'nın bütün önceki devrimlerinden ayıran ve Doğu ülkeleri söz konusu olduğunda kısmî yenilikler de yaratan bazı özellikler gösterebileceğini ve göstermesi gerektiğini akıllarından bile geçirmiyorlar.

Batı sosyal demokrasisinin gelişmesi sırasında ezbere öğrendikleri en sıradan bir kanıtı ileri sürüyorlar. Bu kanıta göre, henüz sosyalizm için olgunlaşmış değiliz: «Bilginlerinden» bazılarının deyimiyle, sosyalizm için objektif ekonomik öncüllere sahip bulunmuyoruz. Ve kimselerin aklına şu soruyu sormak gelmiyor: Birinci emperyalist dünya savaşında ortaya çıkan devrimci konum içindeki bir halk, çıkış yolu bulunmayan bir durum karşısında, kendisine, medeniyetin ilerlemesi için, gerekli şartları kazanma imkânı yaratan bir savaşa, —bu şartlar alışılmıştan farklı da olsa— atılamaz mıydı?

«Rusya, üretici güçlerin sosyalizmi kurmak için gerekli gelişme seviyesine ulaşmamıştır» İkinci Enternasyonalin şık baylarının, ve tabiî Sukanov'un, bu tezi, onları teşhir ediyor. Bu tartışılmaz tezi her tondan geveleyip duruyor ve devrimimizi değerlendirmek için yeterli sayıyorlar.

Evet... Ama ya çeşitli şartların özel bir bileşkesi, Rusyayı irili ufaklı bütün Batı ülkelerinin yeraldığı dünya emperyalist savaşına itmişse?.. Ya Rusyanın evrimini, Doğu'nun doğmakta olan ve kısmen başlamış devrimlerinin sınır noktasında Marx gibi bir «marksist»in 1856'larda Prusya için mümkün gördüğü, «köylü savaşı» ile işçi hareketinin birlikteliğini sağlayabileceğimiz şartlara bağlamışsa?

Ve hiçbir çıkış yolu bulunmayan bir durum, işçilerin ve köylülerin güçlerini birleştirerek, bize, medeniyetin temel öncüllerini Batı Avrupa'nın diğer devletlerinden farklı şekilde yaratma imkânı vermişse ne olacak? Bu olgu yüzünden evrensel tarihin gelişme çizgisi değişmiş mi oldu? Bu olgu yüzünden, evrensel tarihin genel hareketi içinde sürüklenen veya sürüklenmiş olan Devletlerin bir birindeki esas sınıfların temel ilişkileri mi değişti?

Eğer, sosyalizmi kurmak için belli bir kültür seviyesine ulaşmış olmak gerekiyorsa, (kültür seviyesi bütün batı ülkelerinde de birbirinden farklı olduğuna göre, kimsenin belirli «kültür seviyesi»nin ne olduğunu söyleyememesine rağmen), neden *daha sonra* bir işçi ve köylü iktidarıyla ve sovyet rejimiyle güçlenmiş olarak harekete geçmek ve diğer ülkelere erişmek üzere, önce bu belirli seviyenin önşartla-

rını devrimci bir şekilde elde etmekle işe başlamıyoruz?

II

Sosyalizmi kurmak için medenileşmiş olmak gerektiğini söylüyorsunuz. Çok iyi ama neden, büyük toprak sahiplerini, Rus kapitalistlerini kovarak, ülkemizde medeniyetun ön şartlarını yaratmakla ve sosyalizme doğru yürümekle işe başlamıyoruz? Alışılmış tarihsel sırada buna benzer değişmelerin imkânsız veya kabul edilmez olduğunu hangi kitapta okudunuz?

Hatırlıyorum. Napolyon şöyle demiş: «Önce işe girilir sonra... görülür» Biz de bunu yaptık: Önce, 1917 Ekiminde ciddi bir savaşa girdik, sonra olayların gelişmesi bizi Brest-Litovsk barışı NEP, vb. gibi bazı ayrıntılarla karşılaştırdı. (Dünya tarihi açısından süpheşiz bunlar birer ayrıntıdan ibarettir.) Ve bugün, işin özünde zafere ulaştığımız, bütün şüphelerin dışındadır.

Bizim Sukanov'larımız ve ondan da beteri, onlardan da daha sağda olan sosyal demokratlar, genel olarak devrimlerin başka türlü gerçekleşemeyeceğini düşünemiyorlar bile. Bizim Avrupalı küçük burjuvalar, çok daha kalabalık ve sosyal şartları çok farklı olan Doğu ülkelerinde gelecekteki devrimlerin, rus devriminde olduğundan çok daha farklı özellikler göstereceklerini hayallerinden bile geçirmiyorlar.

Kautsky'den ilham alınarak yazılmış el kitabı, zamanında yararlı olmuştu. Ama, bu el kitabının dünya tarihinin bütün gelişme biçimlerini içerdiğini düşünmekten az geçmenin zamanıdır. Böyle düşünenlerin budala olduklarını söylemeye bile gerek yok.

(30 Mayıs 1923

Toplu Eserleri, Fransızca baskısı, cilt 33, s: 489-494)

Marksizmin üç kaynağı ve üç tamamlayıcı parçası

V. İ. Lenin

Bütün uygar dünyada Marx'ın öğretileri, Marksizmi bir çeşit «muzır mezhep» olarak gören burjuva biliminin (gelığını ve nefretini kazanmıştır. Başka türrek resmî, gerekse liberal) azami düşmanlü bir tavır da beklenemezdi, çünkü sınıf mücadelesi üzerine kurulu bir toplumda «tarafsız» bir toplumsal bilim olamaz. *Bütün* resmî ve liberal bilimler şu ya da bu şekilde ücret köleliğini *savunur*, oysa Marksizm bu köleliğe karşı amansız bir savaş açmıştır. Ücret köleliğinin varolduğu bir toplumda, bilimin tarafsız olmasını beklemek, imalâtçıların, sermaye kârlarını düşürerek işçi ücretlerini yükseltme konusunda tarafsız olmalarını beklemek gibi budalaca bir saflık olur.

Ama dahası var. Felsefe tarihi ile toplumsal bilim tarihi Marksizm'de «sekterlik» denebilecek hiçbir şey olmadığını, Marksizm'in, dünya uygarlığı gelişmesinin ana yolundan *sapmış*, kalıplanmış ve taşlaşmış bir doktrin olmak anlamında hiçbir sekter yanı bulunmadığını gösteriyor. Tam tersine, Marx'ın dehası, insanlar arasında önde gelen zekâların daha önceden sordukları sorulara verdiği cevaplarla kendini göstermiştir. Onun doktrini, felsefe, ekonomi politik ve sosyalizmin en büyük temsilcilerinin öğretilerinin doğrudan doğruya, dolaysız *devamı* olarak doğdu.

Marksist doktrin, doğru olduğu için güçlüdür. Kapsamlı ve uyumludur, insanlara, batıl inançlarla, gericilikle ya da burjuva baskılarının savunulmasıyla hiçbir şekilde uzlaştırılamayacak bütünsel bir dünya görüşü sağlar. Ondokuzuncu yüzyılda insanlığın, Alman felsefesi, İngiliz ekonomi politiği ve Fransız sosyalizminde olduğu gibi, yarattığı en iyi şeylerin meşru varisidir.

Marksizm'in, aynı zamanda tamamlayıcı parçaları olan bu üç kaynağı kısaca inceleyeceğiz.

Birinci Bölüm

Marksizm'in felsefesi *materyalizm*'dir. Avrupa'nın modern tarihi boyunca ve özellikle de her çeşit ortaçağ süprüntüsüne, kurumlar ve fikirlerdeki serfliğe karşı kararlı bir mücadele yürütülen Fransa'da, onsekizinci yüzyılın sonunda, materyalizm, tutarlı, doğa bilimlerinin öğretileri ile orantılı, batıl inanç ve zırvalıklara karşı, tek felsefe olduğunu gös-

termiştir. Bu yüzden demokrasi düşmanları hep materyalizmi «çürütmek», temellerini sarsmak ve karalamak için çabalamışlardır, her zaman eninde sonunda dinin savunulması ya da desteklenmesine dönüşen çeşitli felsefi idealizm biçimleri önermişlerdir.

Marx ile Engels felsefi materyalizmi en kararlı şekilde savundular ve bu temelden her sapmanın ne kadar yanlış olduğunu tekrar tekrar açıkladılar. Bu görüşler, *Komünist Manifesto* gibi, sınıf bilincine varmış her işçinin elkitapları olan, Engels'in *Ludwig Feuerbach*'ında ve *Anti-Dühring*'inde açık açık anlatılmıştır.

Ama Marx onsekizinci yüzyıl materyalizmiyle yetinmedi: felsefeyi daha yüksek bir düzeye çıkardı. Klasik Alman felsefesinin başarılarıyla, özellikle de, sonradan Feuerbach'ın materyalizmine yol açan Hegel'in sistemiyle onu zenginleştirdi. Başlıca kazanç, *diyalektik*'ti, yani, en tamam, en derin ve en geniş kapsamlı biçimiyle gelişme doktrini, ebediyen gelişen maddenin bir yansımasını bize veren insani bilginin göreceliğinin doktrini. Doğa bilimlerinin son buluşları —radyum, elektronlar, elementlerin geçişleri,— eski ve yozlaşmış idealizme «yeniden» dönüş çağırıları yapan burjuva filozoflarının öğretilerine rağmen, Marx'ın diyalektik materyalizmini dikkate değer bir şekilde doğrulamışlardır.

Marx felsefi materyalizmi sonuna kadar derinleştirdi ve geliştirdi ve doğanın bilinmesini, *insan toplumu*'nun bilinmesini de içine alacak şekilde genişletti. Onun *Tarihi materyalizmi*, bilimsel düşünce içerisinde büyük bir başarıydı. Daha önceleri tarih ve politika üstüne görüşlere egemen olan kargaşalık ve keyfilik, yerlerini tamamen bütünsel ve uyumlu bir bilimsel teoriye bıraktılar; bu teori, üretim güçlerinin gelişmesi sonucu olarak bir toplumsal hayat sisteminden nasıl bir başkasının doğduğunu ve daha ileri sistemlerin geliştiğini —örneğin, kapitalizmin nasıl feodalizmden doğduğunu— gösterir.

İnsanın bilgisi nasıl kendinden bağımsız olarak varolan doğayı (yani, gelişen maddeyi) yansıtıyorsa, insanın *toplumsal bilgisi* de, (yani, çeşitli görüşleri ve doktrinleri-felsefi, dini, politik, v.b.) toplumun *ekonomik sistemini* yansıtır. Politik kurumlar, ekonomik temelin üstyapısıdırlar. Modern Avrupa devletlerinin çeşitli politik biçimlerinin, proletarya üzerinde burjuva egemenliğini güçlendirmeye yaradığını görüyoruz.

Marx'ın felsefesi olgun bir felsefi materyalizmdir ve insanlığa, özellikle de işçi sınıfına, güçlü bilgi araçları kazandırmıştır.

İkinci Bölüm

Ekonomik sistemin, politik üstyapının üzerinde kurulu olduğu temel olduğunu gören Marx, enerjisinin çoğunu bu ekonomik sistemin incelenmesine ayırdı. Marx'ın balıca eseri, *Kapital*, modern, yani kapitalist toplumun ekonomik sistemini inceler.

Marx'dan önce klasik ekonomi politik, kapitalist ülkelerin en gelişkini olan İngiltere'de evrilmişti. Adam Smith ile David Ricardo ekonomik sistem üstüne araştırmaları sonucunda *emek değer teorisinin* temellerini de atmışlardı. Marx onların çalışmasını devam ettirdi; teoriyi ispatladı ve tutarlı bir şekilde geliştirdi. Her metanın değerinin, üretilmesi için harcanan toplumsal olarak gerekli emek süresi niceliğiyle belirlendiğini gösterdi.

Burjuva iktisatçılarının şeyler arasında (bir metanın bir başkasıyla mübadelesi) bir ilişki gördükleri yerde Marx *insanlar arasında bir ilişki* olduğunu gösterdi. Meta mübadelesi, pazar içinde bireysel üreticilerin bağlantısını dile getirir. *Para* bu bağlantının gittikçe sıkılaştığını ve bireysel üreticilerin ekonomik hayatlarının tümünün tek bir bütün içinde birleştiğini gösterir. *Sermaye* bu bağlantının biraz daha geliştiğini gösterir: insanın iş-gücü bir meta haline gelmiştir. Ücretli işçi, iş-gücünü, toprağın, fabrikaların ve üretim araçlarının sahibine satar. İşçi, günün bir kısmını kendisinin ve ailesinin geçim maliyetini kazanmakla geçirir (ücretler), günün öteki kısmında ise karşılıksız çalışır, kapitaliste *artık-değer* yaratır; kârın kaynağı, kapitalist sınıfın servetinin kaynağı budur.

Artık-değer doktrini Marx'ın iktisadî teorisinin temel taşıdır.

İşçinin emeğiyle yaratılan sermaye işçiyi ezer, küçük üreticileri yıkar ve bir işsizler ordusu yaratır. Endüstride, büyük çapta üretimin zaferi hemen göze çarpar, ama aynı olaya tarım kesiminde de raslanır; burada büyük çapta kapitalist tarımın üstünlüğü kesinleşir, makina kullanımı artar ve para-sermayenin tuzağına yakalanan köylü ekonomisi kendi geri tekniğinin yükü altında gerileyerek yıkılır ve mahvolur. Küçük çaplı üretimin çöküşü tarımda değişik biçimlere girer, ama çöküşün kendisi tartışılmaz bir olgudur.

Sermaye, küçük çaplı üretimi yok etmekle emeğin üretkenliğini artırır ve büyük kapitalistler topluluğuna bir tekel durumu yaratır. Üretim kendisi gitgide toplumsallaşır —yüz binlerce ve milyonlarca işçi düzenli işleyen bir ekonomik organizma içinde birbirlerine bağlanırlar— ama bu ortak emeğin ürününü bir avuç kapitalist sahiplenir. Üretim anarşisi, buhranlar, pazar bulma telâşı ve halk yığınlarının yaşama güvensizliği şiddetlenir.

İşçilerin sermayeye bağımlılığını artırmakla kapitalist sistem büyük bir birleşik emek gücü yaratır.

Marx kapitalizmin gelişmesini, tohum halindeki meta ekonomisinden, basit mübadeleden, en yüksek biçimlerine, büyük çapta üretime kadar izler.

Yeni ve eski bütün kapitalist ülkelerin deneyleri de bu Marksist doktrinin doğruluğunu gittikçe daha çok sayıda işçiye kanıtlamaktadır.

Kapitalizm bütün dünyada zafer kazandı, ama bu zafer emeğin sermayeye karşı zaferinin sadece başlangıcıdır.

Üçüncü Bölüm

Feodalizm devrilip *«serbest»* kapitalist toplum dünyada ortaya çıkınca bu serbestliğin çalışan insanlar için yeni bir baskı ve sömürü sistemi olduğu çok geçmeden anlaşıldı. Hem bu baskıyı yansıtan, hem de baskıyı protesto eden çeşitli sosyalist doktrinler hemen ortaya çıktı. Ne var ki, bu erken sosyalizm, *utopik* sosyalizmdi. Kapitalist toplumu eleştiriyordu, mahkûm ediyor ve lânetliyordu, yıkılacağını hayal ediyordu, daha iyi bir düzeni özlüyor ve zenginlere sömürünün ahlâksızlığını anlatarak onları ikna etmeye çalışıyordu.

Ama utopik sosyalizm gerçek çözümü gösteremiyordu. Kapitalizmde ücretli köleliğin gerçek mahiyetini açıklayamıyordu, kapitalist gelişmenin yasalarını gösteremiyordu ve yeni toplumun yaratıcısı olmayı hangi *toplumsal gücün* başaracağını ortaya koyamıyordu.

Öte yandan, Avrupa'nın her yanında, özellikle de Fransa'da fırtınalı devrimlerle feodalizm, serflik yıkıldı ve *sınıf mücadelesinin* bütün gelişmenin temeli ve itici gücü olduğu açıkça anlaşıldı.

Feodal sınıfa karşı kazanılan her bir politik özgürlük zaferi ölümüne bir direnişe karşı elde edilmişti. Kapitalist toplumun çeşitli sınıfları arasında bir ölüm-kalım savaşı olmaksızın hiçbir kapitalist ülke az çok özgür ve demokratik bir temel üzerinde evrimini yapamadı.

Marx'ın dehası, bundan dünya tarihinin öğrettiği dersi ilk ve tutarlı bir şekilde uygulayan olmasında kendini gösterir. Çıkardığı vargı, *sınıf mücadelesi* doktrinidir.

İnsanlar her zaman politikada budalaca aldanmış ya da kendilerini aldatmışlardır; bütün ahlâkî, dinî, politik ve toplumsal lâkırdıların, bildirilerin, vaatlerin ardında şu ya da bu sınıfın *çıkarını* aramayı öğreninceye kadar da aldanmaktan kurtulamayacaklardır. Reformların, düzeni düzeltmenin savunuculuğunu yapanlar, eski düzeni davunanlar tarafından her zaman kandırılacaklar ve böylece bütün eski kurumların, ne kadar barbar ve çürük görünürlerse görünsünler, belirli egemen sınıfların gücüyle ayakta durduklarını anlamanın *yalnız tek* bir yolu vardır, o da, çevremizdeki toplumun içinde, eskiyi süpürüp yeniyi yaratacak gücü meydana getirebilen —ve toplumsal konumu gereği getirmek *zorunda olan*— sınıfları bulmak, bu güçleri mücadele için aydınlatmak ve örgütlemektir.

Bütün ezilen sınıfların şimdiye kadar içinde eridikleri mânevî kölelikten kurtuluş yolunu yalnız Marx'ın felsefî mater-

yalizmi proletaryaya göstermiştir. Yalnız Marx'ın ekonomik teorisi kapitalizmin genel sistemi içinde proletaryanın gerçek konumunu açıklamıştır.

Amerika'dan Japonya'ya ve İsveç'den Güney Afrika'ya kadar, bütün dünyada, proletaryanın bağımsız örgütleri çoğalıyor. Proletarya, sınıf mücadelesini sürdürürken aydınlanıyor ve eğitiliyor; burjuva toplumunun önyargılarından kendini kurtarıyor; saflarını sıklaştırıyor ve başarılarının büyüklüğünü ölçmesini öğreniyor; güçlerini çelikleştiriyor ve dayanılmaz bir şekilde büyüyor.

Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve 1920 Bakû Kongresi

İlke

Türkiye sosyalist hareketi tarihinin büyük bir bölümü, burjuvazinin çektiği kalın bir sis perdesinin ardında bırakılmıştır. Bilinenler bölük pörçük bilgilerden öteye gidememiş; bilenlere anlatma olanağı tanınmamış; genç sosyalist kuşaklar, döneklerin verdiği polis arşivlerine ve güdümüne dayalı sahte bilgilerle yetinmek zorunda kalmışlardır.

Burjuvazinin ördüğü duvarın en büyük tuğlası 141-142. maddeler, egemen sınıfların elinde bilimin sesini boğmayı hedefleyen birer silâh olarak kullanılagelmiştir. Burjuvazi, kendi koyduğu Anayasayı bile pervasızca çiğnemiş ve «bilimin serbestçe yayılıp öğretilmesi» ilkesini, bir «siyasî suç» saymıştır.

Olumlu yada olumsuz yanlarıyla, yenilgi ve yengileriyle, yanılgı ve doğrularıyla kendi tarihini bilimin ışığında gözlemekten mahrum bırakılan bir sosyalist hareket, «bu ülkede demokrasi biçimseldir, burjuvazi, burjuva demokrasisini bile gerçekleştiremeyecek kadar gericidir» Dediği zaman bu iddiasına, bir başka kanıt aramaya ihtiyaç duymayacaktır. Şimdi duymadığı gibi...

Türkiye sosyalist hareketinin tarihini öğrenmek, ona bilimin yanılmaz ve yanıltmaz ışığını tutmak, demokrasi mücadelemizin hedeflerinden biri, hem de önemli biri'dir. Türkiye Sosyalist hareketinin tarihini aydınlatmayı amaçlayan herhangi bir girişime karşı 142. maddeyi işleten zihniyet artık mer'i hukuku uygulamaktan bile öte bir anlam taşır. Böylesi bir tutum, engizisyon mahkemesinin odun yığınlarını tutuşturan ateşi üflemek, bilimin sesini, özgür düşünceyi ve aklın hakimiyetini boğmak demektir.

1920 Türkiyesin'de gelişen Türkiye sosyalist hareketinin üstüne de, burjuvazi, işte o sis ve suskunluk duvarını hayasızca örmüştür. Genç kuşaklar ne 1920 yılının 10 Eylül'ünde toplanan Bakû Kongresi üzerine, ne de 1921 yılının 28 Ocak'ını 29'a bağlayan gece Karadenizin sularına gömülen

15 sosyalist hakkında yeterli bilgi edineme mişlerdir.

Oysa 1920 ler, gerek Türkiye için gerekse Dünya için olağanüstü olayların yaşandığı, olağanüstü yıllardır. 1917 Büyük Ekim Devrimi, olanca tazeliği ve gücü ile ezilmiş halklarda, dünya proletaryasında en güçlü mücadele azmi ve umutları filizlendirmektedir. Birinci bölüşün savaşı sona ermiştir ve Dünya haritası kökten değişikliklere uğramaktadır. Asya'yı Avrupa ya bağlayan köprünün üstünde bir ulusal kurtuluş savaşının ateşleri yanmaktadır. Asya steplerinden emperyalist metropollere kadar bütün «halklar» bir uyanışın, «sö mürüye dur» deyişin heyecanını yaşamaktadırlar. Lenin sağdır. Çoktan vatansızlaşmış, emperyalizm aşamasına ulaşıp enter nasyonal bir sömürü ağı germiş olan kapitalizme karşı Enternasyonal yeniden ve en güçlü şekilde örgütlenmektedir.

Bütün çalkantı ve oluşum hiç kuşkusuz Türkiye'ye de yansıdı.

Bir yandan komprador burjuvazi Kemalist hareketin karşısına çıkıyor, bir yan dan Anadolu burjuvazisi sömürüden daha çok pay almak üzere hareketleniyor, bir yandan yenik ittihatçı subaylar, Sovyetler Birliği Bolşevik Partisinden, İngiliz Emper yalist mihraklarına kadar uzanan zigzaglar içinde destekler arayarak Anadolu'da bir milli hareket örgütlemeye çalışıyordu. Savaş ve mütareke yıllarındaki siyasal ik tidar boşluğunda (yokluğunda) İngiliz Mu hipleri Cemiyeti gibi en gerici örgütler, Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası gibi «gerçek» sosyalist örgütler kurulmuştur. Ankara'da toplanan 1. Büyük Millet Meclisi'nin ilk hükümetinde «ben sosyalis tim ve elbette marksistim. Mesleğim budur ve iftihar ederim» diyebilen bir milletvekili «İçişleri Bakanlığına» getirilebilmektedir. Ankara Büyük Millet Meclisi Hükümeti nezdindeki ilk resmi Sovyet temsilcisi, Başkırt Sovyet Cumhuriyetinden Şerif Ma natof, Mustafa Kemal'le uzun uzun görüşmekte, Ankara ve Eskişehir'de «bolşevik Devrimi üstüne» halka ve devlet ricaline konferanslar vermektedir. Aynı günlerde, ABD mandasını tezgâhlamak üzere gelen bir finans kapital temsilcisi, aynı hareket serbestisi içinde Anadolu'da dolaşabilmektedir. Bizzat Mustafa Kemal'in emriyle -mu vazaa amacıyla da olsa- adı Türkiye Komünist Fırkası olan bir parti kurulabilmekte ve bu partide Celal (Bayar), Refik (Koraltan), Fevzi (Çakmak), İsmet (İnönü), Kılıç Ali, Yunus (Nadi) gibi burjuva hareketinin önde gelen liderleri yer alabilmektedirler. Bir Bolşevik taburu milli kuvvetler içinde yeralıp Yunan birliklerine karşı sa vaşmakta, Yeşil Ordu Örgütü III. Enternas yonal'e «resmen» katılmaktadır. Aynı gün lerde Halide Edip (Adıvar) kurulmakta olan genç devletin (çok genç oluşundan dolayı) ABD mandaterliğine girmesi propagandasını yaymak misyonu ile Ankara'ya gelebilmekte ve o da kabul ve takdir bulmaktadır.

Böylesine bir çalkantıdır 1920'lerde ya şanan. Anadolu'nun göbeğinde yalnızca em peryalist saldırganlarla millici güçler değil, sağdan sola kadar bütün siyasi çizgi ve disiplinler de kıyasıya savaşmakta, çarpış maktadırlar.

İşte böyle bir çalkantının yaşandığı Türkiye'ye, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal Paşa'nın resmi çağ rısı ile gelen 15 kişi, Türkiye Komünist Partisi (TKP) Başkanı Mustafa Suphi, Ge nel Sekreteri Ethem Nejat, Merkez Komitesi üyesi olan arkadaşları ile birlikte, Sürmene açıklarında kiralık katil, Trabzon Ka yıkçılar Kahyası Yahta, besleme köpeği Faik ve adamları tarafından Karadeniz'in kara sularına gömüldüler.

Hemen ardından bu siyasi cinayet, ka lın bir sis duvarı ile çevreleniverdi. Cinayetten bir buçuk yıl sonra Kayıkçı Kâhyası Yahya «bilinmeyen» kişilerce öldürüldü. Tahkikatı yürüten Milletvekili Ali Şükrü Yahya'nın Mustafa Kemal'in Muha fız Birliği Komutanı Topal Osman'ın adam ları tarafından öldürüldüğünü tesbit etti. Topal Osman, Ali Şükrü'yü, boğarak öldür dü. Sonra da kendisi öldürüldü. Ve cinayet zincirinin halkaları koptu. Burjuvazi bundan sonrasını ustaca tezgâhladı. Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve arkadaşlarının «katli» bir siyasi cinayetin değil, bir polis vak'asının sınırları içine hapsolunmal istendi. Kısmen başarıldı da...

Kimdir Mustafa Suphi? Kimdir Ethem Nejat? Bakü'dan kalkıp, daha Erzurum'-

da iken kışkırtılmış yığınların hakaret ve saldırılarına rağmen Başkent Ankara'ya ulaşmak için yollarına devam eden bu on beş adam kimlerdir?

«15 maceraperest mi?» Yoksa sosyalizmin bilimine inanmış, emperyalizmin fiili işgali altındaki ülkelerinde «emperyalizme karşı tüm millici güçlerle omuz omuza savaşmak» üzere gelen 15 yurtsever mi?

Bu soruların gerçek cevabını bize tarihin belgeleri verecektir.

Mustafa Suphi

1883 yılında Giresunda doğdu. Babası Osmanlı İdaresinde yüksek memurluklarda bulunan Ali Rıza Bey'dir. İlköğrenimini Kudüs ve Şam'da, orta öğrenimini Erzurumda tamamladı. İstanbul Hukuk Mektebini ve Paris Siyasî Bilimler Yüksek Okulu'nu bitirdi. Anti-emperyalist ve anti-kolonyalist mücadelenin enternasyonal liderlerinden Jean Jaurès ile tanıştı ve etkilendi.

İstanbul'a 1911 (?) yılında döndü ve gazeteciliğe başladı. İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katıldı. Tanin, Servet-i Fünun ve Hak gazeteleririnde yazılar yayınladı. 1912 Yılında Ahmet Ferit'in (Tek) İfham gazetesinin yazıişleri müdürlüğünü üstlendi. İttihat Terakkinin her türlü demokratik ve ekonomik hedefli işçi sınıfı eylemini bastırmaya yönelik siyasetine karşı çıktı.

1913 Yazbaşlarında Mahmut Şevket Paşa'nın öldürülmesi bahanesiyle ittihatçıların giriştiği tasfiye hareketinde, Sinop'a gönderilen sürgünler arasında Mustafa Suphi de vardır. Henüz bir marksist değildir. Ama namuslu bir özgürlük savaşçısı, örgütçü nitelikleriyle daha o zamandan dikkati çeken bir siyasetçidir.

1914 de Sinop'tan firar plânları yapmaya ve diğer sürgünlerden uyuşabildiklerini bu amaç için örgütlemeye girişti. İlk kaçma girişimi başarısız oldu. Ama ikincisinde başardılar. Yalta'ya gittiler. Oradan Sivastopol'a. Birlikte kaçtığı siyasi Osmanlı sürgünleri Paris'e geçtiler. Mustafa Suphi ise devrim ateşlerinin tutuştuğu ve çarın zulmünün son kertesine dayandığı Rusya topraklarına daldı. Çarın polisi kısa zamanda yakaladı onu. Rusya ile Osmanlı Devleti, 1. Bölüşüm Savaşında düşman kamplarda yeralmışlardı. Kalûga kentine sürgün edildi. Oradan Uralsk'a gönderildi. Sürgün boylarında önce S.R. (Sosyal Devrimci) Parti daha sonra ise Bolşevik partisi militan ve liderleri ile tanıştı. 1915 de Sosyalizmin bilimini gereğince benimsemiş bir devrimci olarak Lenin'in partisinin saflarına katıldı.

1917 Büyük Ekim Devriminden sonra 35 yaşındaki Mustafa Suphi, devrimci bir yaşamının örneklerini vermeye başladı. Başkırt-Tatar Devrimcileriyle birlikte Moskova'da Yeni Dünya gazetesini çıkarıyor, savaş esirleri arasında propaganda ve örgütleme çalışmalarını sürdürüyor, çeşitli nedenlerle Sovyetler Birliği toprakları üstünde bulunan Türk asıllı kişileri tek bir sosyalist örgüt çevresinde toparlamaya çalışıyordu.

1918'in 25 Temmuz'unda Türk Sosyalistleri Birinci Kongresini topluyor, kongreye başkan seçiliyor, öteyandan Moskova, Kazan, Samara, Saratof, Rezan, Astrakhan gibi merkezlerde Türk Sosyalist örgütleri kuruyordu. Aynı yılın Kasım'ında Moskova'da düzenlenen Müslüman Komünistler Birinci Kongresine katıldı. Başında Stalin'in bulunduğu Milliyetler Halk Komiserliğine bağlı Doğu Halkları Merkezi Bürosu'nun Türk Seksiyonu Başkanı oldu. 1918 Aralık'ında Petrograt'ta toplanan Uluslararası Devrimciler Konferansında Türkiye delegesi olarak söz alan ve kürsüden Dünya'nın dört bir yanından gelmiş devrimcilere «Kapitalizmin beyni Avrupa'da olmakla birlikte vücudu Asya ve Afrika ovalarındadır» diye haykıran adam Mustafa Suphi'den başkası değildi. 1919 Mart'ında toplanan Üçüncü Enternasyonal'in ilk kongresinde Lenin'in, Stalin'in Clara Zetkin'in, Umberto Terracini'nin, John Reed'in, Valter Ulbricht'in, kısacası Dünya proletaryasının en seçkin temsilcilerinin arasında bir de Türkiye Delegesi vardı: Mustafa Suphi.

Ancak oy hakkı olmayan bir delege idi bu. Enternasyonal Kongresinde «partili» ülkelerin delegeleri oy kullanabiliyorlardı.

Başdöndürücü eylem aralıksız sürdü. Mustafa Suphi yeniden İdil - Ural bölgesi.

ne döndü. Yeni Dünya Gazetesi yeniden çıkmaya başladı. Kırım Haberleri adlı bir ek yayın vardı. Ayrıca broşürler halinde Anayasa ve program çevirileri de yayınlıyordu. Bir yandan da İngiliz ve Fransız emperyalizmleri tarafından tepeden tırnağa donatılan Denikin'in beyaz ordusu ile çarpışan kızılordu saflarında yer aldı. Denikin Kırım'a saldırınca Mustafa Suphi, Odesa'ya geçti.

Oluşturduğu grubu ile birlikte 1919 sonlarında Taşkent'e gitti. Dağınık kadroları yeniden toparladı. Türkistan Sovyet Cumhuriyetinin temellerine çok harç taşıdı. Devrim Azerbaycan'a sıçrayıp başarıya ulaşınca grubu ile birlikte Bakû'ya taşındı: 27 Mayıs 1920.

Bakû'da, Türkiye'den kaçmış ittihatçıların kurduğu Türkiye Komünist Fırkasındaki bütün ittihatçı unsurları temizledi. Fırka'yı yeniden kurdu.

1920 Eylül'ünün ilk haftasında Komintern kararı ile Bakû'da Doğu Halkları Kurultayı» toplandı. Kurultay'a 1831 delege katılmıştı ve en kalabalık delegasyon Türkiye'dendi: 235 kişi. 235 delegenin arasında Mustafa Suphi, Süleyman Nuri, Bahaddin Şakir, İsmail Hakkı, Cevat Dursunoğlu, Kazım Karabekir'i temsilen Binbaşı Arif ve Teğmen Asım, Salih Zeki, Ahmet Cevat (Emre), ünlü Enver Paşa, İttihatçıların polis Müdürü Azmi, Mustafa Kemal'in bizzat tayin ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisi temsilcisi Dr. İbrahim Tali (Öngören) gibi ünlü ünsüz bir çok Türk vardı. İstanbul'dan gelen delegelerden biri ise : Ethem Nejat'tı.

Ethem Nejat

1887 yılında doğdu. Sosyalist fikirleri edinmeden önce Ziya Gökalp'ın açtığı çığırda yürüyen bir Türkçü idi. 1908 Meşrutiyetinden önce ittihatçılığı yüzünden Türkiye'den kaçmak zorunda kaldı. İlkin Fransa'ya, sonra da Amerika'ya gitti. Meşrutiyet'te İstanbul'a döndü ve öğretmenliğe başladı. 1914-1918 yılları arasında (savaş yıllarıdır) Manastır, Bursa, İzmir Öğretmen Okullarında Müdürlük ve Maarif Müdürlükleri yaptı. Ancak artık bir Türkçü değil bir marksist, bir devrimci idi.

Savaş bitip Mondros Mütarekesi imzalandıktan sonra Ethem Nejat Almanya'ya gitti. Orada kendisi gibi sol fikirlerden etkilenen ve özellikle Karl Liebknecht, Rosa Lüksemburg, F. Mehring, Clara Zetkin gibi, İkinci Enternasyonal çizgisindeki Alman Sosyal Demokrat Partisinden kopup Spartakist hareketi oluşturan kadro ile —oldukça gevşek de olsa— bağlar kurar Osmanlı aydınları ile birlikte Kurtuluş adlı bir dergi yayınlamağa başladı. Hemen ardından da Almanya'da Türkiye İşçi Çiftçi Partisi'ni kurdular. Parti kurucuları arasında Vedat Nedim Tör (Sonra ihanet etti. Şimdi bir büyük bankanın kültür müşaviridir), Mehmet Vehbi Sarıdal, İlhami Nafiz Pamir, Nurullah Esat Sümer, İsmail Hakkı (Arap İsmail), Mustafa Nermi, Sadık Ahi (sonradan adını değiştirdi: Profesör Mehmet Eti) vardı.

Bu grup daha sonra İstanbul'a döndü. Fransa'dan gelen bir başka marksit Türkiyeli aydın Dr. Şefik Hüsnü ile birlikte, 22 Eylül 1919'da Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası'nı kurdular. Ethem Nejat kurucularдan biri idi.

Devrimci enternasyonal ruhun en coşkun hali ile sürmekte olduğu 1919-1920 yıllarında Ethem Nejat sosyalizmin bilimini yaygınlaştırmayı amaçlayan dizi yazı ve makaleleri ile Kurtuluş Gazetesinde yazıyor ve TİÇSF'nın çalışmalarını sürdürüyordu.

Ethem Nejat, TİÇSF'nin adayı olarak Eskişehir Mutasarrıflığına tanınan 5 kişilik Türkiye Büyük Millet Meclisi milletvekilliği kontenjanında yeraldı. Ancak Bekû'da Doğu Halkları Kurultay'ı toplanacaktı. 1920 Haziran'ında (?) Ethem Nejat, TİÇSF'nin itimatnamesi elinde olduğu halde, Bakû'ya gitti. 1920 Eylül'ünün ilk günü Doğu Halkları 1. Kurultayı toplandı. Delegelerden biri de: Mustafa Suphi idi.

Türkiye Komünist Partisi 1. Kongresi

Mustafa Suphi ve Ethem Nejat, 1920 Eylül'ünden Bakû'da buluştular. Mustafa Suphi ve Ethem Nejat, Doğu Halkları Kurultayı bittikten hemen sonra (iki gün sonra) Bakû'da, Kızılordu Klübünün salonun-

da 10 Eylül 1920 günü saat 17'de Türkiye'den ve diğer ülkelerden gelen 74 delege ile «Birinci ve Umumi Türk Komünistleri Kongresi»ne katıldılar.

Daha sonra Türkiye Komünist Partisi 1. Kongresi olarak anılacak olan toplantıya gelen 74 delege, 15 örgüt'ü temsilen gelmişlerdi. Tesbit edilebilen bilgilere göre 15 örgütten başlıcaları Ankara'dan Halk İştirakiyyun Fırkası, Dr. Şefik Hüsnü'nün kurduğu Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası, Mustafa Suphi'nin «ittihatçı» unsurlardan arıttığı Türkiye Komünist Fırkası, Yeşil Ordu, T.İ.U. İşçi Birlikleri bulunuyordu.

Katılan 74 delegenin 32'si gerçek oy hakkına sahiptiler. Geri kalan 42 delegenin oyları ise «danışma» oyu idi.

Mustafa Suphi ve Ethem Nejat tarafından hazırlanan ve Türkiye İşçilerine hitaben yayınlanan kongre bildirisinde şöyle deniyordu:

«Türkiye Komünist Fırkası, inkılap hareketinin yeni girdiği gayri müterakki (gelişmemiş) memleketlerde emperyalizme karşı mevcudiyetini müdafaa eden (varlığını savunan) *milli kuvvetlere* müzaheretle (yardımla), bu arada umumiyetle sermayedarlar idaresine karşı sınıfi mübareze hissinin (sınıfsal çatışma duygusunun) işçi-halk içinde derinleşmesine ait mücadelede bulunmalı ve herhalde teşkilatın istiklâlini (örgütün bağımsızlığını) muhafaza etmelidir»

Daha sonra Ethem Nejat ve Hilmi Oğlu Hakkı tarafından verilen bir önerge ile «Türkiye komünist teşkilâtlarının birleştirilmesi» istendi. Yalnızca gerçek oy hakkı olan deleglerin katıldığı yedinci oturumda kongre, TKP'nin ilk Merkez Komitesini seçti: Mustafa Suphi (Başkan), Ethem Nejat (Genel Sekreter), Mehmet Emin, Nazmi, Hilmi Oğlu Hakkı, İsmail Hakkı (Kayserili) Süleyman Nuri. Merkez komitesi yedek üyeliklerine Hüseyin Said, Asım Necati, Selim Mehmetoğlu seçildiler. Denetçiler ise Süleyman Sami, Lütfi Necdet ve İsrail Çitaoğlu oldular.

Mustafa Suphi ve Ethem Nejat Anadolu'ya Geliyorlar

Daha kongre toplanmadan Mustafa Suphi, Ankara hükümeti ile yazışmış ve «Türkiye Komünist Fırkası'nın (Mustafa Suphi'nin Bakû'de ittihatçılardan arıttığı parti) TBMM hükümetini, emperyalist devletlerle mübarezede (çatışmada) bulunduğu müddet zarfında bütün kuvvetiyle müzaherete, harp cephelerinde zaaf ve teşettüte (güçsüzlük ve ayrılığa) sebep olacak her türlü ifratkârlıktan (aşırılıktan) tevakkiye (uzak durmağa) karar verdiği gibi, zulüm ve iktisaba (haksız el koyma) karşı mübareze (çatışma, karşı çıkma) hislerinin halk sinesinde derinleşmesini temin etmek üzere fırka faaliyetine geçmeğe lüzum görmüştür ki bunun şekl-i kanunide (yasalar dahilinde) cereyanı için TBMM hükümetince dirig-i müsaade (iznin esirgenmesi) olunmayacağı memul (umut) edilmektedir.» demiştir.

Nitekim Kazım Karabekir de İstiklâl Harbimiz adlı kitabında 3 Ağustos 1920 günü ile ilgili olarak şöyle yazmaktadır: «Eğer Komünizm kabul edilmek lazımsa bunu ancak Millet Meclisi kabul edebilir... Bunu Bakû'ya da bildirdim... Onlar da kabul ve Ankara'ya adam gönderdiler. Mustafa Suphi de Ankara'ya gitmek için Millet Meclisinden müsaade istedi ve *kabul olundu*».

Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve TKP Merkez komitesi üyelerinden bazıları ve Mustafa Suphi'nin karısı yeni Sovyet Elçisi Budu Mdivani'nin kafilesi ile birlikte yola çıktılar. 28 Aralık 1920 günü Kars'ta, yani anavatandaydılar artık. Kars'ta törenle karşılandılar. Karabekir'in emri ile «Mustafa Suphi yoldaş için yer ayrılması» emri üzerine Ticaret Klubü konuklar için hazırlandı. Mustafa Suphi, Ethem Nejat, TKP Merkez Komitesi üyelerinin bir kısmı ve aralarında eski ittihatçı subayların da bulunduğu daha bir kaç kişi Kars'ta üç hafta kadar kaldılar. Ali Fuat Cebesoy ile çeşitli konular müzakere edildi.

Ve Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve arkadaşları «Ölüm yolculuğuna» çıktılar. Kars'tan Erzurum'a gidiyorlardı. Oradan da Ankara'ya...

Ancak devrim rüzgarları kadar faşizm rüzgarları da esiyordu Doğu Anadolu yaylasında. Cinayet yumağı ağır ağır

çözülüyor ve «şifre veren paşalar» 15'lerin ölüm fermanını yazıyorlardı.

Burada, iki belgeyi sunalım:

Erzurum Valisi Hamit'in, Şark Cephesi Kumandanı Kazım Karabekir'e 2 Kânunsani 1327 tarihli şifresi şöyle diyordu:

«... bendenizce memleketteki tesanüdü ve ahengi ihlale sa'i (dayanışma ve uyumu bozmaya çalışan) bu eşhasın hudut haricine çıkarılmaları zaruridir... Maamafih bu ihraç keyfiyetinin Kars'ta, Rusların gözlerinin önünde vaki olması mahzurdan gayri salim (Sakıncalı) bulunduğu için, keyfiyetin bendenize havale buyurulması eslem-i tariktir. (en doğru yoldur)»

3 Kanunsani 1327 günü Şark Cephesi Kumandanı Kazım Karabekir 3444 numaralı şifreli cevabında ise şunları yazdı Erzurum Valisi Hamit'e:

«Yapılacak teşebbüsat ve icraatın (girişim ve uygulamanın) komünist alemi ile bir temas ve münasebet tesis etmiş olan Mustafa Suphi ve rüfekasının (arkadaşlarının) hudut haricine çıkarılmasında bilhassa Rus'lar nezdinde bir sui - tesir (kötü etki) ve tevile (çevirme, düzeltme) imkân hasıl edememesi için memleketteki halk cereyan ve efkarının (akım ve fikirlerinin) doğrudan doğruya memleket inkilâbına muzır (zararlı) telakki edilen Mustafa Suphi ve refakatindekilerin *şahsiyetleri üzerinde gösterilmesini* ve bu husustaki tezahürat ve teşebbüsatın (gösteri ve girişimlerin) komünizm inkılap alemini *okşayacak* bir tarzda idaresine itina olunmasını haiz-i ehemmiyet (önem taşıma) görüyorum. Buna nazaran Mustafa Suphi ve rüfekasının hudut haricine çıkarılmasında berveçh-i ati (aşağıda olduğu gibi) bir *tertibin* icrası münasip görülmektedir. Mumaileyh ve rüfekasının (sözü geçen ve arkadaşlarının) Erzurum'a muvasalatları gününden itibaren gerek *gazete neşriyatı,* gerekse halkın münasip tezahürat ve tazyikatıyla (uygun gösteri ve sıkıştırması ile) daha içerilere seyahatin ve memlekette kalmak ve çalışmaklığın kabil olamayacağı hakkında kendileri ne lazım gelen tesirat (gereken etkileme) hasıl edilir. (Oluşturulur)... Yoldaki mevakide (duraklarda) ve Trabzon'da da aynı tezahüratın yapılması... Bilhassa Trabzonda Bolşeviklerin gözü önünde tezahürat-ı mezkûreden (belirtilen gösteriden) matlubu vechile (olumlu bir şekilde) idare edilmesi ve *Bolşeviklik aleyhinden ziyade* işbu şahsiyetler hakkında olduğunun izharını (gösterilmesini) münasip buluyorum...»

Kanlı ve faşist cinayet çetesinin mimarlarından Erzurum Valisi Hamit, kudretli (!) Kazım Karabekir'den aldığı bu fermana dayanarak Ankara'ya şu resmi bilgiyi hayasızca telgrafla gönderir:

«... Kazım Paşa ile bu babta cereyan eden (bu konuda yapılan) muhaberat (haberleşme) neticesinde takarrür ettiği (kararlaştırıldığı) üzere, halkın taarruzuna (saldırısına) meydan verilmeyerek, muma ileyhle maiyetini mahfuzen hudut haricine (sözü geçenle yanındakileri muhafız gözetiminde sınır dışına) sevk olunmak üzere Trabzon'a göndereceğim.»

Erzurum Valisi Hamit'in güdümündeki Erzurum Muhafaza-i Mukaddesat Cemiyeti (Mukaddesatı Koruma Cemiyeti) harekete geçti. Mustafa Suphi ve arkadaşları Erzurum'a sokulmadılar. Kazım Karabekir akılalmaz bir ikiyüzlülükle, onlara «kendilerini halkın galeyanından koruduğunu» söylüyordu. Salyalar saçan kışkırtılmış ve afyonlanmış kalabalık devrimcilere karşı tezahürat yapıyordu. 15'lerin üstüne. Ancak onlar Ankara'ya gitmekten vazgeçmeyeceklerini kesin bir dille söylediler. Silâhlı muhafızlar (gardiyanlar) nezaretinde garip bir rota çizildi. İlkin Trabzon gidilecek, oradan motorla İnebolu'ya geçilecek, oradan da Ankara'ya ...

Bayburt'ta, daha nice ihanetlere tanık olacak olan 15'ler, iki ittihatçı subay tarafından ölüm çemberinin iyice kucağına itildi. İki dönek, hastalandıkları gerekçesi ile Bayburt'ta tutuldular. 15'ler yola devam etti. Yol boyunca kışkırtılmış halk kitleleri üzerlerine saldırıyordu. Ancak hünerli bir el idare ediyordu saldırganları. Linç'in sınırına gelindiğinde, daha ileri gitmiyordu kalabalık.

Tezgâh inceden inceye işliyordu. Trabzonda'da bulunan Sovyet Temsilcisinin de şeref konuğu olacağı bir karşılama töreni düzenlendi.

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükü

metinin resmi davetlisi ve konuğu olarak Türkiye'ye gelen Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve arkadaşları, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin emrinde olması gereken askerlerin gardiyanlığı altında Trabzon'a girdi. «Komünistlere karşı gale yana gelen» aslında getirilen halk, birbirini ite kaka, tutsak konukların üstüne yürüyor, saldırıyordu. Kallâvi sarıklı hocalar tekbir getiriyor, binek taşlarının üzerinde hemen tedarik edilmiş müezzinler selâlar okuyor ve bir «mukaddes Cihad» havası estiriliyordu. Trabzon Müdafaayı Hukuk Cemiyetinin önce gelenleri (kan emici tefeciler, bezirganlar, beyler, ağalar) keyifle geriniyorlar ve Sovyet Temsilcisine dönüp «görüyorsunuz biz merasim bile hazırladık ama, halkın sizin mezhebe karşı tahammülü yok. Galeyan halindeler» diyorlardı.

Sovyet Temsilcisi (Konsolos olabilir) Vali ile ayaküstü görüştü ve 15'lerin Batum'a geri gönderilmesini rica etti.

Hazır tutulan bir motora bindirildi 15'ler. Motor hemen açıldı. Ama ardından daha yollu bir motor da açıldı aynı rota ya doğru.

Karadeniz'in kara suları üstünde Kayıkçılar Kâhyası Yahya, çocukluğu hamam külhanlarında, göbektaşlarında geçmiş Faik ve güruhu, elleri bıçaklarında yol aldılar hızla. Sürmene açıklarında ye tiştiler öndeki motora...

28 Ocak'ı 29'a bağlayan gece, Karadeniz, Kızıldeniz oldu. Yuttuğu 15 sosyalist'in kanı ve inancıyla boyandı.

Sonrası tarih biliminin sınırlarından çıkar, kimi yerde önünde saygı ile eğilinen 15 Sosyalist'in anısı olur, kimi yerde halkın yüreğinden fışkıran bir türkü!

1974'de Dünya'ya bir bakış

Mehmet Güven

1974'de EMPERYALİZM ve SOSYALİZM, Ulusal Kurtuluş Hareketi ve İşçi Sınıfı Mücadelesi

1974 yılı, emperyalizmin en büyük bunalım yıllarından biri, ekonomik sosyal ve politik çöküntünün hüküm sürdüğü bir yıl oldu. 1974 yılı, aynı zamanda, koyu faşist diktaların yerle bir edildiği, sosyalizmin, ulusal kurtuluş savaşlarının ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin büyük adımlar attığı, ve dünyanın tüm ilerici güçlerinin geleceğe büyük umutlarla baktığı bir yıldır, 1974'de kapitalizm ve sosyalizm arasındaki mücadelede emperyalizm oldukça gerilemiş, sosyalizmin güçleri ise kendini bir adım daha sağlamlaştırmıştır.

Kapitalizmin genel bunalımı derinleşmekte, sosyalist sistem güçlenmektedir

1974 yılına gelirken birçok burjuva politikacısı ve burjuva iktisatçısı çoktan «işler fenaya gidiyor» diye söylenmeğe başlamışlardı. Burjuva basınında 1929-32 buhranına benzer yeni bir buhranın gelmekte olduğuna dair çeşitli haberler çıkmaya, burjuva iktisatçıları bir dizi «yeni» tedbirler teklif etmeye başlamışlardı. Uzun yıllar bütçe açıklarıyla ve para politikalarıyla kapitalizmin devri buhranlarının ani gelen yıkıcı etkilerini ve durgunluğu, enflâsyonun sürekli artmasını sağlıyarak nispeten engellemeyi başarmış olan tekelci burjuvazi, artık bu yolun sonuna gelmişti. Enflâsyonun artması bile durgunluğu önleyemiyordu. Buhranların uzun yıllara böyle sunî bir şekilde dağıtılmış yıkıcı etkileri şimdi artık birikmiş şekilde sahneye çıkıyor ve kapitalizmin buhranını hızla derinleştiriyordu. Kapitalist ekonominin bu kendi iç çelişkilerinden gelen istikrarsızlık 1974 de, petrol meselesinin ortaya çıkardığı faktörlerle birleşince bütün emperyalist-kapitalist ülkelerde ve daha da fazla, em-

peryalizme bağımlı azgelişmiş ülkelerde, ekonomik bunalım uzun yıllardır görülmemiş boyutlara ulaştı. Burjuva politikacıları şimdi bütün suçu petrol üreticisi ülkelere yüklemeye, bunalımın asıl tayin edici sebebinin kapitalizmin bizatihi kendisi olduğunu saklamaya çalışıyorlar.

1974 başında petrol üreticisi ülkeler petrol fiyatlarına önemli zamlar yaptılar. Kurallar değişmişti artık. Emperyalist tekeller hammadde fiyatlarının belirlenmesinde tek tayin edici olma durumunu yitirmişlerdi. Petrol fiyatlarının artması, en çok Avrupa ve Japonya'yı etkiledi. Petrole ödenen yüksek paralar bu ülkelerin ödemeler dengesini altüst etmiş, enflâsyonu daha da hızlandırmış, işsizliğin son yıllardaki en yüksek düzeye çıkmasına yolaçmıştı. Fabrikalar sürekli işçi çıkartıyor, üretimi kısıtlıyor ve işsizler ordusu hızla büyüyordu.

1974 yılı AET bünyesinde de önemli değişikliklere sahne oldu. «Avrupa Birleşik Devleti», bütün Avrupa ülkelerinin politik entegrasyonu (bütünleşme) hayali suya düştü. Ekonomik krizin derinleşmesiyle AET üyelerinin hepsi kendi derdine düştü. Para birliği, siyasi birlik sözleri ortadan kalktı, her ülke kendi parasını koruma tedbirleri almaya bir yandan da diğerini biraz daha sarsmaya koyuldu. Lenin'in daha 1915'de, Avrupa Birleşik Devletleri'nin gerçekleşmesinin imkânsız olduğu teşhisi böylece pratikte bir kere daha ispatlandı. Emperyalistler arası kalıcı bir *birlik* hiçbir zaman kurulamazdı.

Petrol fiyatlarının artması kendi petrol üretimi oldukça yüksek olmasına rağmen ABD'yi de etkiledi. Birçok sanayi dalı hemen hemen felce uğradı. Avrupa ve Japonya'nın durumlarının oldukça sarsılmış olması ABD'yi dolaylı olarak etkiliyor, kapitalist dünyanın bir yerinde çıkan bir yangın çok kısa bir zamanda bütün kampı sarıyordu. Bu yüzden AET'nin çöküşü Avrupa kapitalizminin zayıflaması ABD'nin işine gelmezdi, tıpkı AET güçlenmesinin gelmediği gibi. Bütün iç çelişkilere rağmen kapitalist dünya bir bütündü ve Avrupanın çökmesi demek bütün kapitalist dünyanın çökmesi demek olurdu. Amerika bu yüzden petrol ambargosunun kaldırılması için büyük çaba gösterdi. So nuçta Avrupa ülkeleri her zamankinden çok ABD ye yaklaşıyor, AET birliği sarsılıyor ve ABD, kapitalist kampın liderliğini, eskisine oranla zayıflamış da olsa, sürdürmeye devam ediyordu. Amerikanın hazırladığı «Yeni Atlantik Bildirisi» Mayısta kabul edildi.

1974'de ekonomik bunalım siyasi üstyapıyı da büyük çapta etkiledi. Birçok ülkede hükümet değişiklikleri oldu. İngiltere de maden işçileri grevi Muhafazakar Parti'yi iktidardan etmeye yetti. İki kere yenilenen seçimler sonunda, iktidarda şimdi İşçi Partisi var. Ama «üzerinde güneş batmayan imparatorluk» şimdi sosyal huzursuzluklar, işsizlik ve pahalılık içinde. İngiliz emperyalistleri, kendi kaderini tayin hakkını tanımadıkları İrlanda halkının muhalefetiyle başedemez durumdalar.

1974'de Almanya da da hükümet değişikliği oldu. Sosyal Demokrat Parti lideri Willy Brandt, bu yılların efsane politikacısı, en yakın yardımcısının Demokratik Alman Cumhuriyeti güvenlik subayı olduğu ortaya çıkınca, bir günde istifa edip gitti. Fransa'da Pompidu'nun ölümüyle, De Gaulle milliyetçiliği de tarihe karışıyordu. Yeni seçimlerde sol cephe çok küçük bir farkla kaybediyor ve iktidara, Amerika'ya başkaldırmada daha uslu olacak D'Estaing geliyordu.

İtalya hemen hemen en istikrarsız batı ülkesi olma durumunu 1974'de de sürdürdü. Aylarca süren hükümet bunalımı ve ekonomik kriz, geniş halk muhalefeti ve yeniden azgınlaşan faşist örgütlerin eylemleriyle geçti bu yıl İtalya da. İtalyan egemen sınıflarının tek derdi, güçlü Komünist partisini iktidardan uzak tutmak.

«Uzak Doğu mucizesi» Japonya'da ekonomik büyüme hızı 1974'de sıfır cıvarındaydı. Kendisine büyük ümitler bağlanan Tanaka, adı yolsuzluklara karıştığı için istifa ediyordu.

1974'ün istifa etmek zorunda kalan diğer bir burjuva politikacısı da Nikson'du. 1972'den beri sürüp giden Watergate olayının etkileri, sonunda Nikson'un istifa etmesiyle sonuçlandı. Yardımcısı Agnew da daha önce bazı yolsuzlukları açığa çıkarıldığı için istifa etmiş olan Nikson, A-

merikan tarihinde istifa eden ilk başkan oluyordu. Son birkaç yıl içinde başta gelen Amerikan politikacılarının hemen hemen hepsinin rüşvet alıp verdikleri, vergi kaçırdıkları ortaya çıkıyor. Bunlar yeni şeyler değil Amerikan politikacıları bütün burjuva politikacıları gibi hırsızlık yaparlar. Ama şimdi çelişkilerin keskinleşmiş olması bütün bunların su yüzüne çıkmasını sağlıyor. Çeşitli burjuva klikleri karşılıklı birbirlerini deşifre ediyorlar. Halkın artan muhalefeti her türlü burjuva politikacısının itibarını çabucak yitirmesine yol açıyor. Kapitalizm süratle adam harcıyor.

1974 yılı aynı zamanda ABD içindeki farklı burjuva kliklerinin, tekel gruplarının arasındaki çelişkilerin keskinleşmesine de sahne oldu. Yönetimde olan cumhuriyetçilerle son seçimleri kazanan demokratlar, birçok konuda zıtlaşıyorlar. Sovyet ticaret anlaşması, Kıbrıs olayları ve Türkiye'ye yardım, Güney Vietnam'a yardım gibi konularda iki finans grubu arasındaki mücadele Amerikan siyaset sahnesinde önemli anlaşmazlıklara yolaçtı.

Bütün emperyalist-kapitalist ülkelerde 1974 yılı işçi sınıfı hareketinin yükselmesi ve çeşitli halk kesimlerinin artan talepleri ile geçti. Ekonomik kriz her yerde büyük grevler, gösteriler ve direnişlerle birlikte gelişti. Birçok Avrupa ülkesinde çeşitli genel grevlere gidildi.

Petrol satışı sonucu birçok Arap ülkesinin elinde muazzam paraların birikmesi kapitalist dünyanın başına yeni dertler açan başka bir olay oldu.

Petrol zengini azgelişmiş-çok paralı ülkeler emperyalist ülkelerdeki birçok işletmeleri parça parça satın almaya, bankalar üzerinde kısmi kontrol kurmaya başlıyorlardı. Üretim araçlarının mülkiyetinin böyle el değiştirmesi, emperyalistlerin hiç de işine gelmese gerek. ABD bu ülkeleri şimdi bir yandan tehditlerle sindirmeye, bir yandan da İran gibi ajanları piyasaya sürerek bölmeye çalışıyor.

Burjuva diktatörlüğü altında yaşayan ülkelerde ekonomik ve siyasi bunalımlar böylesine derinleşirken, sosyalizmin iktidarda olduğu ülkelerde bu dertlerin hiçbiri söz konusu değildi. Sosyalist ülkeler topluluğu, SSCB'nin önderliği altında biryandan sosyalist entegrasyonu (bütünleşmeyi) güçlendirmeye, karşılıklı işbirliği ve dayanışma temelinde gelişmeyi sürdürürken, bir yandan da dünya devrimci hareketine öncülük ediyor, dünyanın her yerindeki anti emperyalist mücadelelere destek oluyordu. 1974 yılı sosyalist sistemin bütün dünyadaki gücünü ve etkisini, belirleyici rolünü daha da geliştirdiği, yeni boyutlara ulaştırdığı bir yıl oldu.

Portekiz ve Yunanistan'da faşizmin sonu

1974'de iki zorba rejim, Yunan ve Portekiz faşist yönetimleri halkın mücadelesi sonunda devrildi. Bu iki olay bütün dünyadaki ilerici güçlerin büyük bir zaferiydi. Portekiz'de elli yıllık faşizmin yıkılması, ilerici bir hükümetin kurulması, aydınlık yarınların bir müjdecisiydi. 25 Nisan da radikal subayların gerçekleştirdiği darbe sonunda faşist Caetano iktidarı yıkıldı. Darbeden sonra kurulan hükümette sosyalist ve komünistler de yeraldı. Portekizde sonbahar da gerçekleştirilen ikinci bir hareket ile, ilk darbede etki kazanmış olan gerici Spinola ve adamları tesirsiz hale getiriliyor, demokrasi yeni bir zafer kazanıyordu. Portekiz de faşizmin yıkılması ile Sosyalist ve Komünist partiler serbest çalışma olanağına kavuştular. Çok uzun yıllardan beri faşizm altında, en güç şartlar altında mücadeleyi sürdürmüş olan Komünist Partisi, anti faşist darbenin gerçekleştirildiği günün akşamı başkent Lizbon'da bir kaç saat içinde yüzbinden fazla parti gazetesini (Avanti) dağıtabiliyordu. Günler geçtikçe dünya kamuoyu PKP'nin ne kadar güçlü bir örgüt olduğunu, Portekiz işçi sınıfı içinde ne kadar etkili bir örgütlenmeye sahip olduğunu —şaşkınlıkla— görüyordu. Parti darbeyi gerçekleştiren genç subayların büyük bir çoğunluğunu denetliyebiliyor ve halk içinde geniş itibar kazanıyordu. Parti genel sekreteri Alvaro Cunhal'in kişiliğinde, bütün dünya devrimcileri örnek ve fedakar bir liderle tanışıyorlardı.

Portekiz halkı şimdi ilkbaharda yapılacak seçimlere hazırlanıyor.

Kıbrıs olayları Yunan faşizminin çök

mesine yolaçtı. Zaten yıllardır sürdürülen mücadele Yunan faşizmini içi kof bir rejim haline getirmişti. Kıbrıs macerası amacına ulaşamayınca faşistler kolayca iktidardan indirildiler. Yoksa Yunanistan'da burjuvazinin iktidarı bütünüyle tehlikeye girecekti. Bir adım geri atıldı, faşistler feda edildi ve burjuva demokrasisi tercih edildi. Faşistler kendi kuyularını kendi elleriyle kazmışlardı.

Faşistlerin sürgüne gönderilmesinden sonra halka birçok demokratik hak tanınmış, siyasi partiler faaliyete geçmiş Komünist ve Sosyalist partiler serbest çalışma olanağı bulmuşlardır. Bizi seçim yoksa cunta geri gekir tehditleri altında yapılan seçimleri sağcılar kazanmış, gene bir burjuva hükümeti kurulmuştur. Burjuva ve işbirlikçi Karamanlis hükümeti herşeye rağmen, halkın baskısına karşı koyamamakta, cuntacıları yargılamaya başlamaktadır. Yunanistan'da faşizmin yıkılması, halkın soluk almasını ve emekçi sınıf partilerinin serbest çalışma hakkını kazanmasını sağlamıştır, bu yüzden dünya devrimci hareketi için önemli bir kazançtır. Öteyandan Kıbrıs olayları Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadından (göstermelik de olsa) çıkmasına ve Yunanistanda ABD emperyalizmine karşı geniş bir halk protestosunun doğmasına yolaçmıştır.

1974 yılında başka bir iktidar değişikliği daha gerçekleşmiştir. Habeşistan'da yılların hükümdarı Haile Selasiye, askeri bir darbe sonunda devrilmiş, yerine askeri bir cunta gelmiştir. Kısa bir süre sonra ordu içinde yapılan ikinci bir darbe sonunda iktidarın niteliği oldukça değişmiş, Selasiye tamamen etkisiz hale getirilmiştir. Yeni cunta bir dizi ilerici girişimlerde bulunacağını açıklamış, öteyandan Amerika bu ülkeye verdiği kredileri kesmiştir. Askerler feodaliyete karşı olduklarını söylemektedirler, ama şimdiye kadar henüz halkın çıkarları doğrultusunda bir eyleme girmiş değillerdir. Habeşistan'daki gelişmelerin yönünün açığa çıkması için daha bir süre beklemek gerekecektir.

Ulusal kurtuluş hareketinin yeni zaferleri

1974 yılında anti-emperyalist kurtuluş mücadeleleri yeni zaferler kazandı. Önce, Portekiz faşizminin yıkılmasında büyük katkıları olan Portekiz sömürgeleri Mozambik, Angola ve Gine-Bissaudaki halk kurtuluş mücadeleleri, Portekiz faşizminin yıkılması ile zafere ulaştılar. Yeni Portekiz hükümeti her üç sömürge halkının temsilcileriyle, gerilla savaşını uzun yıllardan beri sürdüren örgütlerin yöneticileriyle, yaptığı anlaşmalarla her üç halkın bağımsızlığını ve kendi kaderini tayin hakkını kabul eti. Afrika da uzun yıllardır sürdürülen bu silahlı devrimci mücadeleler böylece zaferle sona eriyordu. Şimdi her üç ülkede de halk temsilcileri nin denetimindeki geçiş hükümetleri bağımsızlığın yerleştirilmesine çalışıyorlar. Yıl sonuna doğru Mozambikteki gerici ayaklanma teşebbüsü Frelimo gerillaları ve portekiz askerleri tarafından başarılı bir şekilde bastırıldı.

1974 yılı, Filistin halkının mücadelesi nin yeni bir döneme geçmesine tanık oldu. Önce Rabatta yapılan Arap Zirve toplantısına, sonra da Birleşmiş Milletlere kendini Filistin halkının meşru temsilcisi olarak kabul ettiren Filistin kurtuluş Örgütü gerillar örgütleri arasında da önemli bir birlik kurmayı başardı. Birleşmiş Milletlerdeki konuşması dakikalarca ayakta alkışlanan Filistin Kurtuluş Örgütü başkanı Arafat, İsrail siyonizmini ve ABD emperyalizmini şiddetle yeriyor, İsrail halkına barış içinde, kardeşçe yaşanacak demokratik ve laik bir devlette birleşmeyi teklif ediyordu. Filistin halkının haklı davasının Birleşmiş Milletler tarafından resmen kabul edilmesi, Filistin halkının kazandığı siyasal bir zafer oldu.

1974 sonra ererken Vietnam ve Kamboçya halklarının mücadelesi de yeni bir genel saldırı dönemine giriyordu. Paris anlaşmasının satılmış Saygon yönetimi tarafından sürekli ihlâl edilmesi ve uygulanmaması üzerine Güney Vietnam Geçici Devrim hükümeti askerleri Saygon askerlerine karşı yeni bir saldırıya geçtiler. Kamboçya halk kurtuluş kuvvetleri de aynı anda gerici Lon Nol kuvvetlerine karşı saldırıyı artırdılar. Gerek Kamboçya da gerekse Güney Vietnam da büyük başarılar elde edildi, bir çok bölge düşmandan kurtarıldı ve devrim güçlerinin kontrolüne geçti.

Çağımız proleter devrimin zafer çağıdır

Çağımız emperyalizmin çöküş —Proletarya devriminin yükseliş çağı, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağrıdır. Çağımız emperyalizme karşı dünyanın dört bir yanında halkların topyekûn mücadele verdiği bir çağdır. Çağımız sosyalist sistemin uluslararası işçi sınıfı hareketinin ve ezilen halkların emperyalist burjuvaziyi ve onun diğer gerici müttefiklerini gerilettiği bir çağdır.

1974 yılı, işte bu gerçeğin yeryüzünde çok daha geniş kesimlerce görüldüğü, —emperyalizmin yeni gerilemeler— sosyalizmin ve dünya halklarının yeni ilerlemeler kaydettiği bir yıl olmuştur. 1974 yılı —kapitalizmin genel buhranının derinleştiği,— emperyalist burjuvazinin güçlüklerinin çoğaldığı —uluslararası finans—kapital grupları ve tekeller arasındaki çıkar çekişmelerinin kızıştığı, metropollerin sarsılmağa başladığı, emperyalist —kapitalist kamp içindeki tüm ülkeleri büyük bir enflasyon işsizlik ve pahalılık dalgasının sardığı— nisbi yoksullaşmanın yanısıra mutlak yosullaşmanın kristalleşmeğe başladığı bir yıl olmuştur.

Geniş emekçi kitleleri işçi sınıfı bilimi nin şaşmaz bir şekilde gösterdiği doğruların kimbilir kaçıncı kez ispatlandığını 1974 yılında çok daha yakından görmüşlerdir.

Böylece 1974 yılında, SOSYALİZM ekonomik— siyasi, kültürel ve ideolojik planda yeni yeni başarılar kazanmış dünya çapındaki zafere bir adım daha yaklaşmıştır.

World Marxist Review dergisi ve Irak Yurtsever Millî İlerici Cephesi'nin himayesi altında, Bağdat'ta, «Sosyalist Dünya Sistemi ve Millî Kurtuluş Hareketi arasındaki ittifak» konusunda teorik bir konferans yapılmıştır. Derginin ve Cephe'nin delegelerinden başka, konferansa, Cezayir, Arjantin, Bangladeş, Bulgaristan, Şili, Kıbrıs, Çekoslovakya, Alman Demokratik Cumhuriyeti, Macaristan, Hindistan, Endonezya, İran, Irak, Ürdün, Lübnan, Fas, Moğolistan, Filipinler, Polonya, Romanya, Senegal, Güney Afrika, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Suriye Komünist ve İşçi Partileri, Asya ve Afrika sol ilerici ve yurtsever partileri ile örgütlerinin temsilcileri; Arap Sosyalist Birliği (Mısır), Avami Birliği (Bangladeş), Gine Demokratik Partisi, Zimbabwe Afrika Millî Birliği, Zimbabwe Afrika Halk Birliği, Arap Baas Sosyalist Partisi (Irak) Kürt Demokratik Partisi (Irak), Kürt İlerici Hareketi (Irak), Kürt Devrimci Partisi (Irak), Kürt Sosyalist Partisi (Irak), Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti Millî Demokratik Birliği, Demokratik Halk Birliği (Yemen Arap Cumhuriyeti), Yemen Baas Partisi, Yemen Devrimci Demokratik Partisi, Halkın Öncüsü Partisi (Yemen Arap Cumhuriyeti), Madagaskar Bağımsızlık Kongresi Partisi, Umman Halk Kurtuluş Cephesi, Suudi Arabistan Millî Kurtuluş Cephesi, Suudi Arabistan Baas Partisi ve tanınmış Irak devlet adamları katılmışlardır.

World Marxist Review dergisi yazı işleri müdürü Konstantin Zaradov'un konferanstaki tebliğinin bir bölümünü yayınlıyoruz.

Dünya sosyalizmi ve ulusal kurtuluş Hareketi

Konstantin Zaradov
(World Marxist Review Dergisi Yazıişleri Müdürü)

Tartışmaya sunulan sorunlar çalışma odalarının inzivasında değil, emperyalizme karşı, yeni bir toplumun gelişmesi için verilen devrimci savaşların potasında ortaya çıkmıştır. Bu savaşlar, sosyalist topluluğun ve millî kurtuluş hareketinin ittifakını ağır ağır ama devamlı olarak geliştirmektedir. Emperyalizme karşı aktif ve sürekli olarak savaşan herkesin bildiği gibi, dünyanın ilerlemesinin geleceği ve kurtuluş hareketinin kendi siyasî başarıları bu ittifakın gücüne dayanmaktadır.

Tabii ki bunu düşmanlarımız da çok iyi bilmektedirler. Dünya kapitalizminin siyasî uşakları sömürge köleliğinden kurtulan ülkelerin objektif olarak tüm sömürü

biçimlerine karşı mücadeleye dönüşen anti_ emperyalist mücadele yolunda gelişmelerine devam etmelerini engelleme çabalarında hiç bir şey esirgememektedirler. Emperyalizmin ideologları ve politikacıları gelişmekte olan ülkeleri, kapitalizmin bunak vücudu için kaçınılmaz sonunu geciktiririz umuduyla «taze kan» kaynağı olarak görmektedirler. Sosyalist ülkeler ve ulusal kurtuluş güçleri arasındaki tarihin deneyinden geçmiş ve gelişen ittifakı durdurmak için özel çabalar harcamaktadırlar.

İşte bunun için uluslararası forumlarda ve dünya basınında, sosyalist ülkeler ve ulusal kurtuluş hareketi ittifakı sorunu üzerinde ateşli polemiklere girişilmektedir. İşte bunun için ittifakın çok büyük teorik ve politik bağıntısı vardır.

Bu çok geniş ve önemli konuyla ilgili bir kaç noktaya dikkati çekmek isterim.

Herşeyden önce, bu «sosyalist ülkeler ve ulusal kurtuluş hareketi ittifakı» kavramı hakkında birkaç söz:

Böyle bir ittifak ve bu ittifakın gelişmesi sözleriyle neyi kastediyoruz? Hükümetler arası bir anlaşmalar sistemini, yada uluslararası alanda ortak hareket etmek isteyen tarafların dikkatle resmileştirilmiş anlaşmasını mı kastediyoruz? Muhakkak ki bunlar karşılıklı taahhütlerin gözönüne alınmasını isteyen sosyalizm ve ulusal kurtuluş güçleri ittifakının çeşitli şekillerde dile getirilişleridir. Ama bilimsel bir yaklaşım, ittifakın bu biçimlerine dikkat ederken, ittifakın özünü ortaya koyacak bir analizin yapılmasını gerektirir.

Sosyalist ülkeler ve ulusal kurtuluş güçleri ittifakını bu açıdan incelersek, kanımızca, ittifakın başlıca içeriğinin ve temelinin, dünya devrimci sürecindeki üç tamamlayıcı unsurun objektif ve doğal etkileşiminden meydana geldiğini vurgulamak gerekmektedir.

Bu durum, uzak ve yakın tarihin gerçeklerinden doğmuştur.

Portekiz'deki son olayları ele alın. Oradaki ilerici güçler demokratik bir darbe yaptılar. Demokratik darbenin yolu, Portekiz işçilerinin, tüm çalışan halkın, faşist diktatörlüğün tüm düşmanlarının, kahramanca mücadelesi ile açılmıştır. Ama faşist rejimin ölümünü hazırlayan unsurun Portekiz ordusunun halkın tarafına geçmesi olduğu da açıktır .ve bunda, rejimin Afrika halklarına karşı yaptığı savaşlarda aldığı ağır yenilgilerin de etkisi vardır, Faşist sömürge diktatörlüğüne karşı iki cephede birleşik mücadele, metropol ülkede çöküşün, sömürgelerde yenilgiyi kabul etmeden önce gerçekleşmesiyle sonuçlanmıştır. Portekiz sömürgelerindeki ulusal kurtuluş mücadelelerinin olağanüstü rolüne hakettiği değeri verirken, sosyalist ülkelerin siyasi, iktisadi ve askeri yardımlarının bu mücadeleye yaptığı katkıyı da unutmamak gerekmektedir.

Portekiz'deki durum coğrafi bakımdan ayrı, fakat objektif olarak emperyalizme, gericiliğe ve sömürgeciliğin zulmüne karşı mücadelede ortak amaç ve çıkarlarla birleşen sınıf yapısı farklı devrimci güçlerin, birbirlerini etkilemelerinin son örneğidir. Bir kez daha, yakın tarihi damgalayan, ve sosyalizm ile ulusal kurtuluş güçlerinin bütünleştirilmesindeki aşamaları temsil eden önemli olaylarda uzun süredir açıkça belirgin olan genel bir kanunu bir kez daha onaylamaktadır.

Rusya'daki ekim 1917 sosyalist devrimi, sömürge sistemine bir darbe indirmiş ve sömürge ülkelerindeki kitlelerin dünya tarihinde bir faktör, emperyalizmin temellerini çökerten bir güç haline dönüştürülmesinde yardımcı olmuştur. Bu da, devrimin zaferine ve SSCB'de sosyalist yapının güçlendirilmesine yaramıştır.

Sovyetler Birliğinin temsil ettiği sosyalizmin kesinleştirici yardımı ile ikinci dünya savaşında Alman faşizminin ve Japon militarizminin ezici yenilgisi çok sayıda ülkenin kapitalist yörüngeden çıkması ile sonuçlandı ve bütün dünyada emperyalist mevzilerin zayıflamasını belirledi. Bu, emperyalizmin sömürge sınırlarındaki birçok ülkede başarılı ulusal kurtuluş devrimlerine yol açtı. Ve bu da sosyalizmin kapitalizm üzerindeki devrimci baskısını katmerleştiren ek unsurları oluşturdu.

Başlıca anti-emperyalist güç olan sosyalist dünya sisteminin oluşumu ve güçlenmesi, dünyadaki durumu kökünden değiştirmiş ve ulusal kurtuluş devrimlerinin güçlü saldırısı altındaki sömürge imparatorluklarının çökmesine büyük ölçüde yardım_

cı olmuştur. Ayrıca sosyalist güçlerin kapi talizm karşısında güçlenmelerine büyük katkıda bulunmuştur.

Şu halde, günümüzdeki olaylar gibi, ta rihten alınan dersler de, sosyalizm ve millî kurtuluş hareketi arasındaki etkileşimi ve ikisinin objektif ortak çıkarlarını doğru lamaktadır.

Bu noktaların teorik analizinde, biz Marksist - Leninistler, Marx ve Engels'in devamcısı Lenin tarafından mükemmelleştirilen ve gerçekliği kesin olarak ispat edilen kavramdan yola çıkıyoruz. Lenin'in bilimsel keşfinin büyüklüğü şuradadır: Yüzyılın başında, ilk muzaffer sosyalist devrimden önce, sömürgecilerin hâlâ sömürgelerine sıkı sıkıya yapıştıkları ve dünya nüfusunun üçte ikisini yönettikleri bir sırada, o, milli kurtuluş mücadelesinin heybetli gelişimindeki kaçınılmazlığı ve aynı zamanda proletaryanın devrimci hareketi ile kaynaşmasındaki zorunluğu ispat etmiştir.

Marks ve Engels'in fikirlerini geliştiren Lenin, kapitalizmin emperyalizme dönüşmesinin yarattığı tarihi koşulları dikkate almış ve dünya devrimci ve sosyal gelişiminin geleceği için hayati önemi olan bazı sorulara yeni bir açıdan yaklaşmıştır. Bu sorular nelerdir?

Lenin, sömürge ve yarı-sömürge halklarının kurtuluş hareketlerini, dünya burjuvazisinin, proletaryaya karşı sınıf çatışmasında, ihtiyat olarak kullanamayacağı bir sosyo-politik güç olarak tanımlamıştır.

Lenin, değişken sosyal yapısı ve içinde taşıdığı bazı çelişkilere rağmen, milli kurtuluş hareketinin müthiş bir devrimci potansiyele sahip olduğunu ve dünya çapındaki devrimci mücadelede aktif ve bağımsız bir güç olduğunu ispatlamıştır. Şu halde proletaryanın ve sosyalist güçlerin harekete karşı tavrı işbirliği ve ittifak yapmak olmalıdır.

Lenin, halkların emperyalizmden kurtuluş mücadelesinin, sadece özde milli ve eğilimde demokratik olmakla kalmadığını zaman içinde «Kapitalizme ve emperyalizme karşı geleceğini» göstermiştir. (İngilizce, Toplu Eserler, cilt 32, s. 482).

Lenin, sömürgelikten kurtulan halkların, yeni tarihi koşullarda kapitalist aşamayı atlayarak doğrudan doğruya sosyalizme geçme olasılıklarının da bilimsel açıklamasını yapmıştır.

Lenin, ulus ve sömürge sorununda, bir Marksist'in sadece ulusların kendi kaderini tayin hakkını tanımakla yetinmemesi gerektiği üzerinde durmuştur. Ulusal -kurtuluş hareketindeki devrimci unsurları eylemle, maddî ve manevî açıdan en kesin şekilde desteklemek gereklidir (Bak Toplu eserler, cilt 22, s. 151-152).

Bu yaklaşımın «ulus - sömürge» sorununa, ve devrim güçleri arasına, ilk kez Lenin'in ulusal - kurtuluş hareketini de soktuğu sosyalist dünya devriminin özüne, tek bilimsel yaklaşım olduğuna derinden inanıyoruz.

Lenin'in düşüncesi ulusal ve sosyal özgürlük için çarpışan halkların geleceğini açığa kavuşturdu; önce metropol ülkelerin proletaryası ile ulusal kurtuluş güçleri arasında, sonra da sosyalist devletlerin egemen işçi sınıfı ile, başta çalışan kitleler olmak üzere, gelişen ülkeler halkları arasındaki ittifakı sağlamlaştırmak için, güvenilir ideolojik, teorik ve politik temeller sağlamıştır.

Bu ittifak kavramı, Lenin'in, dünya devriminin öncüsü olarak yürüyen proleterya ve tüm anti emperyalist güçler arasındaki geniş sınıf ittifakı stratejisinin bir parçasıdır. Bu strateji sadece ulusal devlet çerçevesinde kısıtlı kalmamış, tüm dünya devrimci sürecine uygulanabilmiştir.

Lenin'in büyük fikirlerinin rehberlik ettiği Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri 1969 da şunların üzerinde durmuşlardır: «Anti-emperyalist mücadelenin geleceği için, sosyalist sistem, işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketi güçleri arasındaki ittifakın sağlamlaştırılması hayati önem taşır.»

Ulusal kurtuluş hareketlerinin bir çok belli başlı liderleri de sosyalizmle ittifakın inanmış savunucularıdır. Teorik başlangıç noktaları çoğu kez Marksist - Leninist'lerden farklıdır. Ancak, objektif olarak, ittifak konusundaki görüşleri bizimkine yakındır; çünkü hem dünyadaki güçlerin sırasını hem de anti-emperyalist mücadelede sosyalist sistemin rolünü doğru ölçmek ve bu dünya çapındaki unsurların analizini

temel alarak, ülkelerinin ulusal çıkarları uğrunda savaşın en iyi yol ve metodlarını araştırmak için, çağdaş tarihin özüne inmeye çalışıyorlar. Bu tutumun ulusal kurtuluş mücadelesinde yararı görülmüştür.

Ne var ki (bunu görmezlikten gelemeyiz), gelişen ülkelerdeki bazı etkili politik çevreler, bazı bazı, değişik düşünme ve davranma eğilimi göstermekte, objektif süreçlerin ciddî analizlerinden yola çıkmak yerine, tesadüfî dürtülerin ortaya çıkarıverdiği kararları benimsemektedirler. Ve şüphesiz, devrimci güçlerin uluslararası ittifakı için bu bir tehlike kaynağı olmaktadır. Ama yanlış ideolojik ve politik eğilimlerle etkilenen ulusal hareketler için tehlike daha da fazladır. Çünkü bunlar uluslararası sermaye ve emperyalizm karşısında gerilemeye mahkumdurlar.

İncelediğimiz ittifakın, bilimsel olarak daha iyi anlaşılabilmesi yolunda hangi yeni gelişmeler doğrultusunda teorik analiz yapılmalıdır?

Bunlar arasında en önemlilerinin, dünyadaki güçlerin sıralanışındaki yeni değişmeler, uluslararası ilişkiler sisteminde henüz başlayan yeniden biçimlenme, ulusal kurtuluş devrimlerinin günden güne artan bir sosyal içeriğe kavuşması, günümüz koşullarına uygun olarak emperyalizm ve yeni sömürgecilik stratejilerine getirdiği bazı değişimler olduğunu sanıyoruz.

Sosyalist ülkeler ve ulusal kurtuluş güçleri arasındaki ittifak, belirli bir dünya ortamında gerçekleşir. Hem bu ortamdan etkilenir hem de bu ortamı etkiler.

Son 10-15 yıl içinde, sosyalist ülkeler çok büyük iktisadî gelişmeler kaydetmişlerdir. Aralarındaki iktisadî işbirliği artmış ve siyasî birlikleri daha da yoğunlaşmıştır. Sosyalizmin savunma potansiyeli artmıştır. Bütün bunlar, sosyalist ülkelerin uluslararası itibarını güçlendirmiş ve uluslararası manivelâ gücünü ve etkisini büyütmüştür.

Ancak bu dönemde emperyalizmin de, hem askerî hem de iktisadî gücünü arttırmakta olduğu söylenebilir. Doğrudur bu; ama böyle olsa bile dünya güçler dengesi sosyalizm ve tüm devrimci güçler lehine değişmiştir. Emperyalizm artık cezasız kalmadan saldırgan plânlarını yürütemez, askerî maceralarının başarısına da güvenemez. Kahraman Vietnam halkının zaferi, Arap halkları tarafından İsrail militaristlerine ve emperyalizmin Orta Doğu'daki plânlarına indirilen güçlü darbeler, ayrıca bir çok başka örnekler, bunun kesin delilleridir.

Günümüzün önemli özelliklerinden biri de ulusal devrimlerin derinlik kazanması, ve gelişen ülkelerdeki sosyal hareketlerin, genel anti-emperyalist eğilimlerini kaybetmeden, her zamankinden daha belirgin bir sınıf karakterine büründükleri devreye girilmesidir. Ulusal devrimin derinlik kazanan içeriğinin çerçevesinde, gelişen ülkeler de hem sosyal farklılaşma hem de sınıf çelişkileri yoğunlaşmaktadır. Özellikle sosyalist yönelimli ülkelerde, kurtuluş mücadelesi hergün biraz daha açık bir şekilde hem feodal hem kapitalist sömürü ilişkilerine karşı yönelmektedir. Tabiî bu kapitalist olmayan yolun sadece «ilân edildiği» değil, gerçekten izlendiği yerlerde olmaktadır.

Dünya çapındaki bu süreçten başlayan ve sosyalizm ile ulusal kurtuluş güçlerinin ittifakının kaderini doğrudan doğruya etkileyen eğilimlerden biri de, anti emperyalist mücadelede ittifakı sağlamlaştıran ortak amaçların, gitgide daha yakın sosyal sınıf çıkarlarıyla tamamlanmasıdır. Gerçekten devrimci demokratik rejimlerin liderliğinde, büyük çapta anti-emperyalist reformların yapıldığı, sosyal ilerlemenin tümüne sosyalist bir yön verildiği, ve (bu çok önemlidir) birleşik -ilerici- ulusal - yurtsever cephelerin varolduğu ülkelerde, sosyalizmle ilişkilerin genişletilebileceği daha geniş bir sosyal ve siyasî temel oluşmaktadır. Bu, sosyalist ülkelerle artan iktisadî işbirliğinde, devletler arasındaki yakın ilişkiler de ve partiler arasındaki bağların gelişmesinde kendini göstermektedir.

Ancak farklı bir eğilimi de dikkatimizden kaçırmamalıyız: Bir çok gelişen ülkede de burjuvazi, iktisadî ve siyasî egemenliğini sağlamlaştırmaktadır. Bu durum, Emperyalist politikaya karşı sosyalizmle olan ittifakların kaçınılmaz şekilde yokolacağı anlamına mı gelir?

Daha ileri bir sosyal gelişmenin yolunun yönteminin seçiminin, bazı eski sömürge ve yarı sömürgelerde, hâlâ tartışılan bir

konu olduğunu aklımızdan çıkarmamalıyız. Bu konu etrafındaki siyasî sınıf mücadelesi, gelişmekte olan ülkelerde sosyal hayatın mihveridir. Bu mücadele bu ülkenin ulusal siyasî bağımsızlıklarını sağlamlaştırmak ve iktisadî bağımsızlıklarını kazanmak zorunda oldukları bir zamanda yapılmakta dır. Çeşitli sınıflar ve politik güçler bu işi başarmak için birbirinden ayrı yollar ve metodlar üzerinde ısrar etmektedirler. Fakat her durumda ulusal bağımlılık kalıntıla rını atmayı ilk görev olarak görmektedirler. Başka bir deyişle, uzlaşmaz sınıfların bile emperyalizme karşı çıkmakta ortak çıkarları vardır. İşte bu yüzden gelişen ülkelerin burjuvazisi arasında bile, hâlâ, günümüzün en büyük anti emperyalist gücü sosyalizm ile ittifak istenebilmektedir.

Olaylar göstermektedir ki, hergün, bur juva egemenliği altında gelişen daha fazla ülke Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle değişik ilişkilere girmektedir. Yerli burjuva sınıfı, sınıf içgüdüsünü kayıp mı etmiştir? Hayır. Bu, ciddi bir hesabın sonucudur, çünkü bu ilişkiler yerli burjuvazi nin iktisadî bağımsızlığını korumasını sağlamaktadır. Dahası da var, ulusal burjuvazinin büyük bir kısmı, dünya emperyalizminden bağımsız bir kapitalist gelişme umutlarını, sosyalizmle ittifaka bağlamakta dırlar. Şöyle bir soru sorulabilir: Bu tip gelişen ülkelerle sosyalizmin ittifakı kapitalist ilişkilerin tekrar doğmasına yol açıp kapitalizmin bir sosyal sistem olarak etkisini ve eylem bölgesini genişletmez mi? Şurası açıktır ki, sosyalizm ve emperyalizm arasında, dünyadaki gelişimin genel akışını tayin eden mücadelenin belirli çizgilerini ve geleceğini dikkate almadan, ve Afrika ile Asya ülkelerindeki bazı burjuva çevrelerinin anti emperyalist potansiyelini akıldan çıkararak böyle bir soruya doğru cevap verilemez.

Eğer gelişen ülkelerin, hem yurt içi hem yurt dışı bütün sorunları üzerinde düşünürsek, sosyal gelişmenin yolu konusun da bağımsız seçim yapabilme mücadelesinin, emperyalizmle ilişkilerinde baş yeri al dığı söylenebilir. Bu sonuca ulusal devrimlerin daha derin bir içerik kazanmakta olmalarından, ve emperyalizmin son zamanlarda, gelişen ülkelere karış stratejisini ye niden düzenlemesinden de varılabilir.

Artık emperyalizmin istediği zaman az gelişmiş ülkelerin iktisadî yapısını değiştirip, iktisadî gelişmelerini tamamen engelle diği günler geçmiştir. Bugün emperyalistler, uluslararası güçlerin yeni sıralanışı karşısında, yeni bağımsızlıklarını kazanan halkların ulusal ekonomilerini geliştirmek konusundaki dayanılmaz arzularına kendilerini uydurmak zorunluluğunu hissetmişlerdir. Dahası da var, günümüzün teknolojik üretim standartları karşısında, uluslar arası tekellerin kendi çıkarları da bu tekellerin pazar ve yatırım alanları olarak ellerinde tutmak istedikleri ülkelerin iktisa dî mekanizmasında bir derece modernleş tirme gerektirmektedir. Ayrıca, oradaki yabancı hükümet ve özel yatırımlar da, belirli koşullar istemektedirler. Bu faktörler, emperyalizmi gelişen ülkelere kredi verme ve teknolojik yardım yapma konusunda ce saretlendirmektedir.

Ama emperyalistler bu gelişen ülkelerin uluslararası kapitalist sömürü yörüngesinde kalacakları hakkında garanti isterler. Gelişen ülkelere karşı emperyalist politikanın temel ilkesi, kök saldığı yerde kapitalizmi desteklemek ve hâlâ zayıf olduğu yerde dayanak olmaktır.

Kısacası, emperyalizmin yeni sömürgecilik stratejisi sömürge olmaktan kurtulan halkın sosyal gelişim yollarını seçme özgürlüğünü çalmak üzere plânlanmıştır. Bu, meselenin özüdür. Çünkü siyasî bağımsızlıklarını kazandıktan sonra, gelişen ülkelerin uğruna savaştıkları özgürlük, sosyal seçim özgürlüğüdür.

Marksist - Leninist'lere göre, emek sermayenin boyunduruğundan kurtulmadan gerçek sosyal özgürlük olamaz. Şu halde, Marksistler sadece sosyalizmin gelişen ülkelerdeki kitlelerin temel çıkarları ile uyuşacağına inanırlar. Ancak, sosyalist ülkeler, sosyal gelişim yolunu seçmenin bir iç sorun olduğu kanısındadırlar. Bunun gerçekten özgür bir seçim olması için de emperyalizm ve dış tepkilerin müdahale ihtimalini imkânsız kılmak çok önemlidir. İşte bu yüzden, gelişen ülkelerin iktisadî bağımsızlığı da içeren ulusal bağımsızlıklarını sağlamlaştırma ihtiyacı vardır.

Bunun bir yolu da sosyalist ve gelişen

ülkeler arasındaki iktisadi ve teknik işbirliğini güçlendirmektir. Böylece bu ülkelerde Sovyetler birliği ve diğer sosyalist ülkelerin mali ve teknolojik yardımları ile inşa edilen yada inşa edilmekte olan projelerin ve teşebbüslerin değişik ve bağımsız bir ekonominin oluşmasına etkili bir şekil de katkıda bulunduğu kuşkusuzdur. Kredilerin ve teknik yardımların büyük bir kısmı, bağımsızlığın belkemiği olan üretim araçlarını yapan sanayiye akıtılmaktadır.

Bu işbirliğini zayıf göstermek için, burjuva propagandası, sosyalist ülkelerin kat kısının, fiziki hacim itibariyle çok gelişmiş kapitalist ülkeler ile gelişen ülkeler arasındaki iktisadî alışverişin altında olduğunu yayar. İstatistik açıdan gerçekten de öyledir. Ama uluslararası iktisadî hayatın karmaşık süreçlerinde, nitelik nicelikten daha önemlidir. En iyi analiz sayılarla uğraşan muhasebe metodlarıyla değil ekonomi politik bilimiyle yapılabilir. Soruna bilimsel açıdan yaklaşırken, istatistiki göstergelerin ötesine, sınıf çıkarlarının gerçekliğine, ulusal ve uluslararası konumdaki sosyal ve iktisadî çelişkilere bakmalıyız.

Sosyalizm ve ulusal kurtuluş güçleri arasındaki ittifakın, hem iktisadî hem diğer biçimleriyle, eşitlik, ortak dayanışma ve ortak yararlanma temelleri üzerinde geliştiği bir gerçektir. Bu ittifakın tarihi, sömürge yağmasıyla, emperyalizmin Asya, Afrika ve Latin Amerika halkları ile ilişkileri tarihindeki o silinmez lekeyle kirlenmemiştir. Bugüne kadar emperyalist tekellerin ve bankaların kredilerden muazzam kâr ve faizler almalarına imkân veren sömürge mekanizmasıyla hiçbir ortak noktaları yoktur. Ama en önemli nokta şudur: Emperyalizm gelişen ülke halklarının bu uluslararası sömürü sisteminden kurtulmalarına engel olmaya çalışırken, sosyalizmin politikası onların tüm zulüm biçimlerinden özgürleşmeleri için gerekli koşulları koyar.

Başka bir gurup sorun da, sosyalizm ve ulusal kurtuluş güçleri arasındaki ittifakın sağlamlaştırılması ve ilerletilmesindeki engeller ve zorluklardır. Ve burada, emperyalizmin dikmek istediği engeller üzerinde fazla durmamak sanırım yararlı olacaktır. Bunlar açığa kavuşturulmalı ve ortadan kaldırılmalıdır: Bundan başka bir çare yoktur.

Ancak, başka güçlükler de vardır: Sorunlar, farklılıklar ve belki yanlış anlamalar, iki ayrı devrimci akım çerçevesi içinde gelişebilmekte, ve ancak kendi çabalarımızla çözümlenecek hale gelmektedir. Bu sorunlar çoğunlukla sübjektif karakterdedir.

Bununla bağlı olarak ortaya çıkan ilk soru, ittifaka sınıf açısından yaklaşmak ihtiyacıdır. Bunun için ilkönce, sosyalizm ve ulusal kurtuluş hareketi güçlerini obejektif olarak birleştiren uluslararası mücadelenin temel gayelerini ortaya çıkarmak ve bireysel farklılıkların üzerinde fazla durmamak gerekmektedir. Amaçlar ortaklığını reddeden, ittifakın önemini küçümseyen, dar, bencil milliyetçilik, aynı zamanda, gelişen ülkelerdeki radikal anti-emperyalist çevrelerin gerçekten yurtsever ideolojilerine de karşıdır ve tabiatı itibariyle burjuva pragmatizmine kayar. Politik manevra taktiklerini mutlak olarak görür ve kurtuluş devriminin stratejik amaçlarını ihmal ederken yakın sonuçları tek değerli şey olarak ilân eder. «Ben belli bir sonuca ulaşmak için her türlü yolu denerim; uzun vadeli ulusal çıkarlara uygun olsa da olmasa da; ve bu taktikler anti-emperyalist ilkelere uysa da uyması da» mantığıdır bu.

Gelişmekte olan ülkeleri, sosyalist topluluk ülkelerinden soyutlamaya yönelik çeşitli kavramların doğmasına yol açan, işte bu türden bir milliyetçiliktir. Meselâ, bazı çevreler tarafından bir dünya stratejisi mertebesine yükseltilen sözde «Üç dünya» teorisini ele alalım. Bu teorinin bilimsel değeri, eski sömürgeci devletleri, yani emperyalist güçleri içeren «ikinci dünya»yı, eski sömürge halklarının, yani« üçüncü dünya»nın müttefiki saymasından da bellidir. Bu teori, gelişen ülkelerin asıl düşmanının, ulusal kurtuluş güçlerinin gerçek dostu Sovyetler Birliği ile emperyalist Amerika Birleşik Devletleri'ni içeren «Birinci Dünya» olduğunu ileri sürer.

«Üç Dünya» kavramının yaratıcıları, «üçüncü dünya»yı tamamen biçimsel bir yapı olarak görür, onun sınıf muhtevasına önem vermezler. O ülkelerin çeşitliliğini dikkate almazlar: Kapitalizmi bir sosyal sis-

tem olarak reddeden ülkelerle, anti emperyalist politika güden burjuva devletlerini, hatta açık faşist rejimleri, bir tutarlar.

Meselenin sınıfsal yönünü reddeden başka teoriler de vardır: «İki büyük devlet» teorisi, «Dünya şehirleri, dünya kırları» teorisi, «zengin ve yoksul ülkeler» teorisi, «eşit uzaklık» teorisi vb. bunlardan bazılarıdır. Sosyalizm için, mücadelenin ve Sosyalist ülkeler topluluğuyla dostluğun önerilmesi, savunulması ile, doğrudan veya dolaylı anti komünizm propagandası ve Sovyetler Birliği düşmanlığı nasıl bağdaşır? Bu gibi olgulara bile rastlanmaktadır.

Bir başka önemli sorun da, sosyalist ve gelişen ülkeler arasındaki karşılıklı iktisadi bağların etkili olup olmadığının bilimsel kriteri ile ilgilidir. Bu bağların değerini ve yeni devletlerin iktisadî potansiyellerini arttırmadaki rollerini kabul ederken bile, asıl önemli nokta gözden kaçırılmamalıdır. Bu da her ülkenin doğal kaynaklarına dayanan kendi bağımsız kalkınmasıdır. Burada sorun, bazan iki devrimci akım arasındaki ittifakı, işbirliğini küçümsemek için kullanılan, kelimenin sıradan anlamıyla «kendine yetme» sorunu değildir. Bilimsel ve teknolojik devrim çağında, kendi kendine yetme ve iktisadî izolasyon, bir ütopyadır. Yine de, her zorluğa çareyi dış yardımda bulan diğer bir aşırılıktan kaçınmak da önemlidir. Yardım, ancak gelişen ülkelerin kendilerinin iktisadî çabalarıyla birleştiği zaman gerçekten etkili olur.

Sosyalist topluluk ülkeleriyle gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerle ilgili çeşitli sorular da ortaya çıkmaktadır.

Çok sık sorulan bir soru şudur: Bu ilişkiler, emperyalizme karşı mücadelenin görevleriyle çelişmiyor mu, gelişmekte olan ülkelerle sosyalist ülkeler arasındaki ilişkileri zedelemiyor mu? Dünya devrimci süreci için en elverişli şartlar, halkların kazandığı uluslararası «yumuşama» (detant) için de sağlanmıştır ve ekonomik ilişkiler «yumuşama»nın en önemli parçalarından biridir.

Dünya ticareti, «yumuşama»nın onsuz edemeyeceği bir sosyalist politika aracıdır. Bu araç, düşmanlarımıza değil bize yarayacak şekilde kullanılmalıdır. Kapitalist tekellerin bu ticareti, sosyalist ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasında uçurumlar yaratmak için kullanmak isteyecekleri konusunda, en ufak bir kuşkumuz yok. Buna karşı mücadele etmeye hazır olmalıyız.

Sosyalist ülkeler topluluğuna dahil ülkelerin, topluluk içindeki ticaretleri, bütün dış ticaretlerinin üçte ikisini meydana getirmektedir. Böylece, kapitalist pazarda güçlü ve bağımsız bir durum elde edebilmekte, kendi çıkarlarını ve dost ülkelerin çıkarlarını koruyabilmektedirler. «Yumuşama» politikası ortamında, gelişmiş kapitalist ülkelerle ticaret gelişmektedir; ama ticaretin gelişmesi hiçkimsenin, özellikle de gelişmekte olan ülkelerin zararına olmamaktadır.

Sosyalizmin güçleri ve kurtuluş hareketinin birliğinin ilk şartı, gelişmekte olan ülkelerin ve sosyalist ülkelerin kendi aralarındaki birliktir.

Çok önemli bir sorun da kurtuluş hareketinin kendi saflarının sağlamlaştırılmasıdır. Bütün zorluklara ve aralarındaki farklılıklara rağmen, kurtuluş devrimlerinin genel demokratik görevlerinin - iktisadî bağımsızlık, egemenliği sağlamak - her zamanki gibi şimdi de doğru olduğu unutulmamalıdır. Ve daha önemlisi ortak düşman ortadadır: emperyalizm. Ulusal kurtuluş mücadelesinin değişik kollarının hem tek tek ülkelerde hem de bir bütün olarak hareketin çerçevesinde birleşmesi, sosyalist ülkeler ve ulusal kurtuluş hareketi arasındaki ittifakın devrimci potansiyelini yükseltir, ve birleşik anti emperyalist cepheyi güçlendirir.

Ancak sosyalist sistem, uluslararası işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş devrimleri arasındaki sağlam ittifak, bizim dünya tarihindeki amacımızın gerçekleşmesini mümkün kılar: Bu amaç emperyalizmin nihai yenilgisi ve tüm insanlığın sosyal kurtuluşudur.

İki Anti - Leninist sapma :
Çağdaş Troçkizm ve
Süper Emperyalizm Teorileri (II)

Süper Emperyalizm Teorisi

E. Korkmaz

Gerikalmış, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde hakim sınıfları savunmanın ve son tahlilde emperyalizmi desteklemenin teorik aracı olan; ülkemizde ise, «finans kapital solculuğu»nun kalkanı olarak ileri sürülen *çağdaş troçkizm'i*, İLKE'nin bundan önceki sayısında incelemiştik. Bu yazıda ise; son tahlilde emperyalizmin işine yarayacak sol sapmayı ve maceracılığı teorik olarak oluşturabilmek için, sınıflar dışında, ülkeler ve bölgeler üstünde emperyalizme karşı savaş plânları öneren, *«süper emperyalizm»* teorisini savunanların görüşlerini sergileyeceğiz.

Nedir süper emperyalizm teorisi? Marx'ın ekonomi teorisini reddeden; emperyalizmin siyasî meselelerini ekonomik meselelerinden koparan; emperyalizmin ekonomik karakteri karşısına bu karakterden kopuk bir «burjuva siyaseti» dikmeye çalışan ve bu sahte düşmanı esas düşman olarak gösteren; emperyalizmin ekonomik özünü barışçı ilan eden; emperyalizmin ekonomi temelini elinden tutan ve tekeller vasıtasiyle gücünü kuvvetini gösteren malî oligarşiyi görmezlikten gelen; *«Amerikan, uluslar ve bölgeler üstü devlet görevlileri topluluğunun uyguladığı, bazen silahlı bazen barışçı burjuva siyaseti»ni* esas düşman ilan edip, devrimin hedefini saptıran teoridir.

Diğer yandan, esas düşman olarak gösterdikleri bu «silahlı burjuva siyasetinin» karşısına; ezilen sınıfları değil de, bu «silahlı burjuva siyaseti»nin «gerçek» düşman olduğunun bilincine varan «öncü» bölükleri çıkaran, çağımızda baş çelişkinin bu öncü bölüklerle, Amerikan devlet görevlileri topluluğunun, uluslararası plânda uyguladığı, silahlı siyaset arasında olduğunu, sınıf mücadelesinin eski biçimlerinin ortadan kalktığını, artık emperyalizme karşı mücadele biçiminin dünyanın her yerinde bir olduğunu ve mücadelenin ülkeler ve bölgeler üstünde verileceğini iddia eden teoridir.

Lenin'in, emperyalist dönemde, kapitalist emperyalist ülkelerin ekonomik ve politik gelişimlerinin eşit oranda olmaması kanununu reddeden; çağımızda, ekonomik

entegrasyondan dolayı politik entegrasyona gidildiğini ve bundan dolayı da periyodik yeniden paylaşım şartlarının ortadan kalktığını ileri süren teoridir.

Kimlerdir süper empeyalizm teorisini savunanlar? Genellikle ABD de kümelenmiş ve öğretim üyeliği kariyerini üzerlerinde taşıyan, sayıları az, fakat uluslararası sermayenin de propagandasiyle etkileri bir hayli fazla olan çevrelerdir. P. Baran ve P. Sweezy bunların ünlüleridir denilebilir. Süper emperyalizm teorisini savunanların varlık şartı; özünde anti-marksizm, anti-leninizmdir. Türkiye'de de, özellikle son yıllarda, süper - emperyalizm teorisinin başlıca teorisyenlerinin ve yamaklarının kitapları yayın piyasasını kapladı. Bu çeviri kitapların, özellikle akademik çevrelerde, küçük burjuva entelektüelleri arasında yaygınlık kazandığı ve «finans-kapital solculuğu» na veya «kürsü solculuğu»na temel hazırladığı bir gerçektir.

Öte yandan bu çizgi, Türkiye'de yakın geçmişte «bir avuç öncü'nün oligarşiye karşı mücadelesi» temelinden kaynaklanan çeşitli yanılgılara yol açmıştır.

Genel olarak, sınıf karakterinden yoksun sosyal çıkarların sözcülüğünü yapan çevrelerde ve devrimci bilincin düşük olduğu küçük burjuva kadrolar arasında etkisini gösteren süper emperyalizm teorisini inceleyelim.

Süper Emperyalizm Teorisi

TEZ : «Kapitalizmin Marx'çı çözümlenmesi, son çözümlemede, hâlâ rekabetçi iktisadın varsayılmasına dayanmaktadır... Ama yine de, ne Lenin ne de onu izleyenler, kapitalist iktisadın altında yatan hareket kanunlarını ve bu iktisadın işleyiş ilkeleri bakımından tekelcilik üstünlüğünün ne gibi sonuçlar doğuracağını incelemeye girişmişlerdir.» (P. Sweezy; Tekelci Kapitalizm Nereye Gidiyor).

İleri sürdükleri tezden de anlaşılabileceği gibi, süper emperyalizm teorisyenleri; tekelci dönemde, kapitalizmin uymak zorunda kaldığı hareket kanunlarını tespit etmeye çalışıyorlar. Marx'ın ekonomi teorisini redden, emperyalizmin siyasi meselelerini ekonomik meselelerinden koparan, emperyalizmin ekonomik karekteri karşısına, bu karekterden kopuk bir «burjuva siyaseti» dikmeye çalışan ve bunu esas düşman olarak gösteren süper emperyalizm teorisyenlerinin, önemli konulardaki görüşlerini inceliyelim.

Tekelci Kapitalizm ve Süper Emperyalizm Teorisi

Tekelci kapitalizm hakkında Leninist görüşü açıklayalım: Kapitalizm, kapitalist emperyalizm haline, gelişiminin belli ve çok yüksek bir derecesinde, kapitalizmin temel özelliklerinden bazılarının kendi zıtlarına dönüşmesiyle geçebilmiştir. Yani, kapitalizmin ve genel olarak meta üretiminin temel niteliği olan serbest rekabetin deki yoğunlaşmayı tekellerin doğduğu yatimi saf dışı bırakan, büyüğün yerine daha büyüğü geçiren, üretimdeki ve sermaye, yerine; büyük üretime geçerek küçük üreda tekeleri doğuran bir noktaya kadar götüren, kapitalist emperyalizm geçmiştir. Artık ekonomik hayatta tayin edici rolü oynayanlar tekellerdir. Banka sermayesi ile sanayi sermayesi kaynaşmış ve ortaya çıkan mali sermaye, (Finans-kapital) temeli üzerinde, bir mali oligarşi diktası kurulmuştur. Sermaye ihracı, emtia ihracından ayrı, özel bir önem kazanmıştır. Dünyayı aralarında bölüşen tekelci birlikler doğmuştur. En büyük kapitalist kuvvetlerce dünyanın toprak bakımından bölüşülmesi tamamlanmıştır. Tekellerle devlet kaynaşmış, ortaya, kestikleri kuponlarla yaşayan rantiye bir sınıf ve mali oligarşi çıkmıştır. Devletin kudreti ile tekellerin kudreti; işçi hareketlerini ve ulusal kurtuluş mücadelelerini boğmak, kapitalizmi yaşatmak ve saldırı savaşları açmak için, kaynaşmıştır. Tekelci kapitalizm, tekelci devlet kapitalizmi haline dönüşmüştür. «Rantiye devlet», «tefeci devlet» tekelci kapitalizmin özellikleri haline gelmiştir.

Asalak ve çürüyen kapitalizm; rantiye, tefeci ve asalak devlet; serbest rekabetin kaldırılması ve mali oligarşinin korkunç diktası; her plânda gericilik... İşte emperyalist yükselişin ekonomik temeli ve siyasi karekteri.

Süper emperyalizm teorisyenleri, Lenin'in bu tahlilini ve özelikle tekelci kapi-

talizmin, *tekelci devlet kapitalizmi* haline dönüşmesi gerçeğini kabul etmiyorlar. Bunun için şu iki gerekçeyi ileri sürüyorlar: Birincisi, devlet, kapitalizmin gelişmesinde her zaman çok önemli rol oynamıştır. Bu rol nicelik olarak artmışsa da, nitelik olarak bir değişmeye uğramamıştır. İkincisi, devletin rolüne özel bir önem vermek, kapitalizmin ilk çağlarında devletin pek önemli olmadığı yargısına kapılmaktır.

Süper emperyalizm teorisyenlerinin, yukarıdaki gerekçelerle açıklamaya çalıştıkları emperyalizm tahlili, Lenin'in, kapitalist emperyalizm tahlilinin reddidir. Çünkü süper emperyalizm teorisinde devlet ya da devlet oligarşisi, «özel fazlayı» değil, «özel fazlaya eklenmiş olan «fazlayı», (2) yani «ekonomik fazlayı», (3) tekrar üretime sokmaya çalışan veya savaş gibi uygulamalarla, bu fazlayı tüketmeye çalışan bir kuvvettir. Süper emperyalizm teorisinde devlet, tefeci, rantiye, asalak değil, sabit gelirliler dışında herkese kısmi bir refah götüren, gereğinde hayırsever ve tekelci kapitalizmin asıl sömürücü yüzünü örten suni bir perde, bir denge unsurudur.

Süper emperyalizm teorisyenlerine göre, marksistler, içinde bulunduğumuz kapitalizmi, hala rekabetçi dönemin hareket kanunlarıyla tahlil etmektedirler. Halbuki, onlara göre durum değişmiştir: serbest rekabet kapitalizminden, tekel kapitalizmine geçilmesiyle beraber, banka sermayesinin önemi ortadan kalktığından; şirketlerin bankalar tarafından dışarıdan kontrol edilmelerinin de sonu gelmiştir. Bütün güç ve kuvvet şirketlerin içindedir.

Süper emperyalizm teorisyenlerine göre; banka sermayesi rekabetçi dönemden emperyalist döneme geçerken önemli ve etkindi. Bu önem, emperyalist döneme geçildikten sonra ortadan kalkmıştır. Artık «şirketler dünyası» vardır ve şirketler, dışarıdan, «Çıkar grupları» tarafından idare edilemezler. Burada çıkar grubu ile kas dedilen şey, banka ve bankalar kontrolundaki mali gruplardır.

Emperyalist dönemin ilk yıllarında şirketler, geçici olarak dışarıdan finansman ihtiyacı duymuşlar, fakat daha sonra sermaye bolluğu ile karşılaşınca, bu ihtiyaçları ortadan kalkmış, kendi kendilerini finanse etmeye başlamışlardır. «Kuvvet şirketin dışından içine geçmiştir. Banka ve bankalar kontrolundaki kurumların hakimiyet ve etkisi tamamen ortadan kalktığından; tekelci dönem kapitalizmini tahlil ederken, bankaların rolünü soyutluyoruz.»

İşte süper emperyalizm teorisyenlerinin bu konuda söyledikleri...

Süper-emperyalizm teorisine göre kapitalizmin temelindeki hareket kanunu

Bütün olanakları ve gücü kendi içlerinde taşıyan bu dev şirketler, hem kendi bulundukları metropol ülkelerindeki pazarları, hem de sahip oldukları uluslararası pazarları doyururlar. Bütün yatırımları, amortisman payları şeklinde ayrılan fonlarla ve ellerindeki dağıtılmamış kârlarla karşılarlar. Bir tarafta sürekli fazla üretim, diğer tarafta, kapitalist pazarın nisbi olarak daralması dev şirketlerin ellerinde satılamayan büyük stoklar bırakır. Metropol ülkelerinin ellerinde birikmiş olan bu fazla stoklar, ne metropol sınırları içinde, ne de metropol sınırları dışında emilebilirler. Bu andan itibaren, bu fazlaların üretimle bağları kopar ve «potansiyel fazla»lar olarak ortaya çıkarlar. «Potansiyel fazla» olarak ifade edebileceğimiz, bu fazla değerlerin, tekrar üretimle bağları kurulamadığı müddetçe; geçmişteki üretimleri de anlamsızlaşacağından, «üretilmemiş fazlalar» olarak ele alınabilir. Yani dev şirketler açısından yatırımlar sözkonusu olduğu zaman, her yatırım; hem en düşük maliyeti ve en yüksek fiatı, hem de yıpranma paylarını ve laboratuar masraflarını finanse eder. Ve kapitalizmin özündeki, sürekli fazla üretimden dolayı, her yatırımla, «özel bir fazla» üretilir. İkinci yatırımla beraber de, «özel fazlaya» eklenen bir «fazla» (2) üretilir. Bu «özel fazlaya» eklenen «fazla» üretildiği andan itibaren; «eklenen fazlanın», değişken ve değişmeyen sermayelerle bağı kopar. Tekelci kapitalizmin yükselişi nin bu noktasında, Marx'ın rekabetçi dönem için koyduğu, artı-değer kavramı ve azalan kâr oranı kanunu geçerliliğini yitirir ve onların yerine, «artan fazla» ve «artan fazla kanunu» geçer. Değişen ve değişmeyen sermayelerle bağı kopan fazla,

üretilmemiş fazla (3) olarak, ekonomik fazla (4) olarak durmadan birikir. Demek ki, süper emperyalizm teorisyenlerine göre, tekelci kapitalizm, fazlayı durmadan üretir ama üretilen bu fazlanan emilme yollarını üretemez. Böylece tekelci kapitalizmin fazla üretim buhranı başlar.

Süper-emperyalizm teorisyenlerine göre rekabetçi dönemde, kapitalizmin hareket kanunları böyle bir olguyu ortaya çıkarmıyordu; ama, emperyalist dönemde durum değişmiştir ve bu temel fenomen ortaya çıkmıştır. Artık emperyalizm için, bu «fazlayı» emecek talebi yaratmak şart olmuştur. Demek ki süper-emperyalizm teorisi yandaşlarına göre Marx'ın rekabetçi dönem şartlarında formüle ettiği *artık-değer* kavramı, emperyalist dönemde geçerliliğini yitirmiştir. Yerine *«artan fazla»* kavramı geçmiştir. «Artan fazla», »fazla» olduğu andan itibaren, üretimle bütün bağlarını koparır ve «potansiyel fazla», ekonomik fazla» olarak ortaya çıkar. Üretimle bağları kopan «ekonomik fazla»nın ve ya «potansiyel fazla» nın, tekellerin sabit sermayeleriyle olan bağları da kopar. Bu durumda, değişmeyen sermaye sabit olarak ele alınabilir. Tekeller mevcut pazarlar içerisinde, maliyetleri devamlı düşürerek, fiatları devamlı arttırarak yaşamaya bakarlar. Demek ki, Marx'ın rekabetçi dönem şartlarında formüle ettiği *azalan kâr oranı* kanunu da emperyalist dönemde geçerliliğini yitirmiş, onun yerine, *«artan fazla kanunu»* geçmiştir. Emperyalizm için iki yol kalmıştır: ya bu ekonomik fazlaya talep yaratacaktır ve yaşayacaktır, ya da talep yaratamayacktır ve bu durum da kesin bunalıma düşecektir. Sürekli fazla üretim, sürekli fazla üretim buhranını, o da sürekli faşizmi getirecektir.

Süper emperyalizm teorisyenleri, kapitalizmin temelinde yatan hareket kanunlarını, yukarıdaki tarzda tahlil ediyorlar. Bu görüşler üzerinde kısaca duracak olursak;

Bir kere, «rekabetçi dönemden sonra, kapitalizmin temelinde yatan hareket kanunlarını inceliyen çıkmamıştır» demek, elbette gülünç bir iddiadır. Lenin, emperyalist dönem marksizmini ve emperyalist dönemde, kapitalizmin temelinde yatan hareket kanunlarını, bu kanunların kazandığı ve kazanabileceği boyutları enine boyuna incelemiş ve kesin formülasyonlara bağlamıştır. Süper emperyalizm teorisyenlerinin «ekonomik fazla» ve «artan fazla» kanunları tamamen özel amaçlar için geliştirilmiştir. Çünkü, marksizm-leninizmde, *sürekli fazla üretim, sürekli fazla üretim buhranları* yoktur. Kapitalizmin özündeki çelişmelerden dolayı *devri buhranlar* vardır. Depresyon dönemlerinde fazla emtia üretimi had safhaya çıkar, çöküşle beraber, kronik düşük üretim ve işsizlik başlar. Kapitalizmin bu buhranı, kapitalist ülkelerin bütün yaşama alanlarını değiştirir (ekonomik alanı olduğu kadar politik alanı da) kapitalizmin genel buhranı ile kapitalist sistemden ayrılan ülkelerin sayısı artar, emperyalizmin sömürge sisteminde buhran ve dağılma başlar, tekelci devlet kapitalizmi ve militarizm artar ve emperyalist sistemdeki çelişmeler şiddetlenir. İç istikrarın bozulması ve kapitalist ekonomideki çürümenin şiddetlenmesiyle, üretici güçlerden tam yararlanma kabiliyeti gittikçe azalır. (Üretimi arttırma ritminin yavaşlaması, devri buhranlar, sürekli enfslâsyon, kronik işsizlik). Emekle sermaye arasındaki mücadelenin şiddetlenmesi ve kapitalist dünya ekonomisindeki çelişkilerin had safhaya ulaşmasiyle birlikte; bütün politik alanlarda, görülmedik şekilde geriye dönüş başlar, burjuva özgürlük hakları bile geriye alınmak istenir ve faşist rejimler kurulur.

Süper emperyalizm teorisyenleri, sürekli fazla üretim, sürekli fazla üretim buhranı, sürekli faşizm teorisini; sınıflar dışında, ülkeler ve bölgeler üstünde çalışma metotları önerebilmek için savunmaktadırlar. Biraz daha yakından görelim:

Fazlanın doğması ve emperyalist hiyerarşi

Süper emperyalizm teorisyenlerine göre : Tekelci dönemde bir fazla üretimin doğması, doğan bu fazla üretimin, üretimle bağlarının kopmasını getirir. Bu fazla üretim, tüketilemediği müddetçe bir değer değildir. Değer olmayan şey zaten üretilmez. Fakat, tekelci kapitalizmin işleyişin

den dolayı, hergün yeni bir fazla, üretimden bağı kopmuş olan bu fazlaya eklenir. Demek ki, tekelci kapitalizm, fazlanın üretilme yollarını üretir ama fazlanın özel emilme yollarını üretmez. Böylece kapitalizmin fazla üretim buhranı başlar.

Süper emperyalizm teorisine göre devamlı bir fazla üretim buhranı ile karşılaşan kapitalizm; kapitalist büyümenin ve gelişmenin görülmemiş uzunluktaki döneminin de sonuna gelmiştir. Savaş sonrası fazla üretim buhranı döneminde; ABD emperyalizmi, ABD devlet oligarşisi yardımı ile, fazla üretimi tüketecek yolları eline geçirmiştir. Böylece, ABD emperyalizmi; azgelişmiş, sömürge ve yarı-sömürge ülkeleri iktisadi ve politik ablukası altına alırken, ayni zamanda kendisi dışındaki kapitalist ülkeleri de ikinci dereceden sömürge metropolleri haline getirmiştir. Artık hergün, sömürge koşulları, ABD metropolüne ithal ediliyor. ABD bir sömürge imparatorluğu olarak karşımıza çıkıyor. Avrupanın kapitalist ülkeleri İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya ile Japonya, bugün, ABD sömürge imparatorluğunun, birer sömürge kapitalist üyeleridir. İçinde bulunduğumuz kapitalizmin fazla üretim buhranı döneminde; kapitalist gelişmenin görülmemiş uzunluktaki dönemi sona ermiştir. Bir ABD sömürge imparatorluğu ve onun dışında sömürülen tüm bir kapitalist dünya ortaya çıkmıştır. Artık, ABD sömürge imparatorluğunun, ikinci üçüncü dereceden üyeleri olan kapitalist ülkelerden; dünyanın periyodik olarak yeniden paylaşılması uğruna bir başkaldırı olmayacaktır. ABD metropolüne sömürge koşullarının ithali üzerine kurulan ekonomik entegrasyondan dolayı, ekonomik plandaki çelişkiler, politik plana çıkamaz. ABD nin kesin egemenliği vardır. Bir üçüncü dünya savaşının gerçekleşme şartları da ortadan kalkmıştır. Kapitalist ülkeler arasındaki çelişkiler artık önemini tamamen yitirmiştir. ABD emperyalizmi; kendi sömürge üyesi kapitalist, azgelişmiş, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde, kendisine bağımlı bir tekelci burjuvazi oluşturur. «Emperyalist üretim ilişkilerini», bu, yukarıdan aşağıya oluşturduğu tekelci burjuvazi kanalıyla yürütür. İçinde bulunduğumuz fazla üretim buhranı döneminde, ABD sömürge imparatorluğuna bağlı, üye ülkelerde, kapitalizmin bir iç dinamikle gelişmesinin sonu gelmiştir. Tek tek ülkelerin iç dinamiğinin hiçbir önemi kalmamıştır. Sömürge ülkelerde, gelişen kapitalizm, yukarıdan aşağıya emperyalizm dinamiğiyle yaratıldığı için, emperyalizmin dışsal bir olgu olmasının da sonu gelmiştir. Emperyalizm içsel bir olgudur.

Süper-emperyalizm teorisine göre temel çelişki olan emek ve sermaye çelişkisi, dünya çapında yeniden ortaya çıkar. Çünkü, ABD emperyalizminin bir sömürge imparatorluğu kurması, sömürüyü şiddetlendirmiş, kapitalist dünyanın tümünde maliyetleri, kendi kontrolunda, toplumsallaştırmıştır. Üretimin koşulları sömürge üretimi koşullarına indirgenmiş, bütün emek sömürge emeği düzeyine indirilmiştir. Artık dünyada birtek sömürge imparatorluğu ve sömürgeler vardır. İş süreci ve üretimin koşulları, dünya çapında bir ve aynıdır. İkinci dünya savaşı öncesinde, farklı farklı ülkelerde, farklı farklı olan iş süreci ve üretimin koşulları ve yine farklı farklı ülkelerde, farklı farklı olan emek düzeyi; ikinci savaş sonrasında, ABD emperyalizmi tarafından, sömürge koşulları ve sömürge emeği düzeyinde kontrola alındıktan sonra: emekle sermaye çelişkisi dünya çapında yeniden ortaya çıkmıştır. Emek ve sermaye çelişkisinin, dünya çapında yeniden ortaya çıkmasiyle birlikte; sınıf çelişmeleri de dünya çapında yeniden ortaya çıkmıştır. Dünya çapında sınıf mücadeleleri dönemine girilmiştir. Sınıf mücadelesinin eski yöntemleri, ortaya çıkan yeni şartlar karşısında terkedilmelidir. Savaş, dünya çapında, ortaya çıkan yeni şartların bilincine varmış halkın öncüleri tarafıdan yürütülecektir. Sömürge koşulları ve sömürge emeği düzeyinde çalışan, sömürülen dünya halkları, emperyalizme karşı dünya çapında verilecek mücadelede, üretimin koşullarından dolayı daima güçsüz kalacaklardır. ABD emperyalizmine vuracak, sömürülen halklara mücadele kıvılcımını atacak, «evrensel bilinç» almış öncülere ihtiyaç vardır. Artık, emperyalizme karşı mücadelede ulusal ve bölgesel sınırlar ortadan kalkmıştır.

Özetlersek, süper emperyalizm teoris-yenlerinin, fazlanın doğması tekelci kapitalizm ve emperyalist hiyerarşi konusunda söyledikleri özetle bunlardır.

Artı değer ve artı-değer sömürüsü, bilimsel sosyalizmin üzerine bina edildiği temel gerçektir. Azalan kar oranı kanunu ise kapitalist ekonominin temel kanunların dan birisidir. Bunların emperyalist dönem de geçerliliklerini yitirdiklerini iddia etmek bir yana, tam tersine, bu kanunlar emper yalist dönemde daha amansızca kendilerini duyuruyorlar. Lenin bunu, yanılgıya yer bırakmıyacak şekilde açıklamıştır. İkinci olarak, yeni bir paylaşım savaşının artık mümkün olmayacağını iddia etmek, ekono mik plandaki çelişkilerin, politik plana çık malarının tamamen ortadan kalktığını söyle mek, emperyalistler arasındaki çelişkilerin hiçbir öneminin kalmadığını ileri sürmek, Lenin'in, emperyalist dönemde; kapitalist ülkelerin gelişiminin (ekonomik ve politik gelişiminin) eşit oranda olmaması kanununu reddetmek demektir. Emek ve serma ye çelişkisinin, dünya çapında yeniden ortaya çıktığını ve dünya çapında sınıf çeliş meleri dönemine girildiğini ileri sürmek; emperyalizme karşı savaşın, ulusal ve bölgesel sınırların dışında, evrensel bilinç almış militanlar tarafından, dünya çapında verilebileceğini iddia etmek; emperyalizm lehine, uluslararası düzeyde «anarşizm»in teorisini kurmaktır.

Öte yandan malî grupların ve bankaların öneminin kalmadığını ileri sürmek, hem tekelci kapitalizmin tefeci ve asalak niteliğini inkar edip ona üretim yapan şir ketler şeklinde, ilerici bir nitelik tanımak, hem de finans kapital olgusunu inkâr ederek, hedef şaşırtmak, bankaların rolünü hasıraltı etmektir. Emperyalist ekonominin iplerini ellerinde tutan finans gruplarının asıl hedefi teşkil ettiğini saklamaktan ve bankaları korumaktan, onlara hizmet etmekten başka birşey değildir bu.

Fazlanın emilmesi ve ABD oligarşisi

Bu konuda süper emperyalizm teoris-yenleri şunları söylüyorlar: Sürekli fazla üretim buhranı döneminde, fazlanın büyüklüğü, tekelci kapitalizmin tahliline berraklık kazandırır. Tekelci kapitalizm, fazla üretimi devamlı arttırma eğiliminde olduğu halde, fazla üretimi emme yollarını üretmez. Tam tersine emme yollarını daraltır. Bugün kapitalist dünya sömürge imparatorluğunun başında, ABD metropolü bulunmaktadır. Ve tüm kapitalist dünyanın savunması da onun üzerindedir. Fazla üretim ABD metropolünün elinde birikmektedir. Bu fazla üretime talep yaratılmadığı müddetçe, emperyalizmin sonu gelecektir. Emperyalizmin ayakta kalabilmesi için (ki, bu ABD monopol kapitalizminin ayakta kal ması demektir); ABD metropolünün elindeki fazla üretime, dünya çapında talep ya ratılması şarttır. Bu görevi, dünya çapında, ABD devlet oligarşisi üzerine alacaktır. Çünkü, tekelci kapitalizmin kendi işleyişi fazla üretimi devamlı arttırdığı halde, bunu emecek talebi yaratmaz. Zaten üreti min dışına atılan, dolayısiyle da ğıtıma, değişime ve tüketime konu olmayan bu fazlanın, ABD devlet oligarşisi tarafından, ABD monopol kapitalizminin dünya çapında menfaatlerinin yaşaması için kul lanılması; dev şirketler açısından hiçbir zarar getirmez. Yani, ABD devlet oligarşisi, ABD metropolünün yapı taşları olan dev şirketlerle bütünleşmiş ve kaynaşmış değildir. ABD metropol kapitalizminin ürettiği veya ABD metropol kapitalizmine ithal olunan fazla üretimi, ABD emperyalizminin dünya çapındaki menfaati için kullanması, yani ona yardım etmesi sözkonusudur. Fazlaya talep yaratacaktır, emper yalizmin ekonomik ve politik hayatını uza tacaktır. Devletin, kapitalizmin gelişmesine yardımında emperyalist dönemde bir değişiklik meydana gelmemiştir. Ama bu yardım olmadan da emperyalizm yaşayamayacaktır.

Burada yeri gelmişken, süper emperya lizm teorisyenlerinin, oligarşi konusundaki, anti-leninist tahlillerine bir göz atalım: marksizm-leninizmde oligarşi, banka ve sa nayi sermayesinin kaynaşmasiyle ortaya çıkan, malî sermaye temeli üzerinde vardır. Ve kapitalist sınıf içinde bir zümre tahakkümü ve hegemonyasıdır. Yani malî oligar şinin varlık şartı, malî sermayedir. Süper emperyalizm teorisinde ise, «oligarşi»; ma-

li sermaye temeli, ya da dev şirketler ser mayeleri temeline dayanmaz. Tamamen bu nun dışında, tekelci kapitalizmin ürettiği fazla üretimi, emperyalizmin politik ve e- konomik olarak yaşaması için satmaya ça lışan, tekelci kapitalizmin asıl sömürücü yüzünü örten, uluslar ve bölgeler üstü bir devlet görevlileri topluluğudur. Anarşiz- min temsilcileri tarafından ortaya atılan bu tahlilin, leninist teoriyle bir ilgisi yok- tur. Emperyalizmi anlaşılmaz bir olgu ha- line getirmeye; asıl düşman yerine sahte düşmanlar yaratmaya hizmet eder.

Daha sonra süper emperyalizm teoris- yenleri şöyle devam ediyorlar: Fazla üre tim nasıl emilecektir. İç ve dış yatırımlar fazla üretimi emmeye çare olamıyor. Çün- kü, iç yatırımlar, yeniden fazla üretiyor- lar, dış yatırımlar ise fazla üretim ithal ediyorlar. Hakim sınıfların tüketim de, fazla üretimin tüketilmesine çare olamı- yor. Geriye emperyalist savaşlar için ge- rekli masraflar ve buna ilişkin yatırımlar kalıyor. Demek ki fazla üretimin tüketilme sinde en etkili yol bu oluyor. Ve bunu da ABD devlet oligarşisi dünya çapında kul- lanıyor. ABD emperyalizmi kendi sömürge imparatorluğunu devam ettirebilmek için kendi sömürge ülkelerinde, kendisine bağım lı oligarşileri yukarıdan aşağıya oluşturur ve silahlı ordular kurar. Her sömürge ü- yesi ülke kendi ordularının işgali altına girer ve sürekli faşizm hüküm sürer. Bu sömürge imparatorluğunun sevk ve idaresi için gerekli bütün masraflar, ABD mono- pol kapitalizminin elindeki fazla üretimle finanse edilir, Böylece, içinde bulunduğu- muz emperyalizmin fazla üretim bunalımı döneminde; emperyalizmin diğer safhala- rında görülmeyen, bazı temel gerçekler or taya çıkar.

Süper emperyalizm teorisinde, suni denge teorisi

Süper emperyalizm teorisyenlerine gö- re ABD monopol kapitalizmi, sömürge üye si ülkelerde kendisine bağımlı tekelci bur juvaziler yaratarak, yukarıdan aşağıya ka- pitalizmi geliştirirken; ABD oligarşisi de sömürge üyesi ülkelerde kendilerine bağım lı oligarşiler yaratarak bu sömürge impa ratorluğunu korumayı üzerine alır. ABD devlet oligarşisi, kendisine bağımlı oligar- şiler yaratarak, sömürge üyesi ülkelere gir diği zaman; sabit gelirliler dışında, tüm dar gelirli sınıflara kısmı bir refah geti- rir. Sömürge üyesi ülkelere girdiği zaman en yüksek vergiyi de alsa; vergiyi alma dan önce, elindeki fazla üretimi ekonomi nin içine, sokduğu için, daha fazla ge- lir ve daha fazla istihdam yaratır: Onun için, tüm dar gelirli sınıflara oligar- şik diktalar sevimli ve sempatik gözükür. Ama bu sempatiklik, bu sevimlilik ve bu kısmi refah tamamen sunidir, Çünkü, bu sevimliliğin, bu sempatinin ve bu kısmi re fahın altında, ABD monopol kapitalizmi- nin sömürücü yüzü yatar. Bu suni perde kaldırılsa, yani oligarşik diktalar parçalan sa, ABD emperyalizminin asıl sömürücü yü zü ortaya çıkacaktır. O zaman, sömürge halklar, emperyalizme karşı sıcak savaşa girebileceklerdir. Yani, sürekli fazla üre- tim bunalımı döneminde, ABD ekonomisi temeli üzerinde, bütün dünyaya hükmeden bir ABD monopol kapitalizmi vardır, bir ABD emperyalizmi vardır, bir de bu mo- nopol kapitalizminin dışında olmakla bera- ber, ona yardım eden ve onu koruyan bir ABD devlet oligarşisi vardır. ABD devlet oligarşisi, ABD emperyalizminin kendi sö- mürücü yüzünü örtmesi için kullandığı kan lı, silahlı ve aynı zamanda hayırsever, yar dımsever bir burjuva siyasetidir. Bu bur- juva siyaseti, «emperyalist üretim ilişkile- ri» temeli üzerinde bir suni denge meyda- na getirmektedir. Bütün mesele bu burju- va siyasetini bozmaktır, parçalamaktır. ABD emperyalizminin, ABD devlet oligar- şisi vasıtasiyle uyguladığı burjuva siya- setini yıkmaktır. Suni denge bozulduğu an- da, ABD emperyalizminin asıl sömürücü yü zü ortaya çıkacak, sömürge halkların emper yalizme karşı sıcak savaşı başlayacaktır.

Süper emperyalizm teorisyenlerinin yu karıdaki tahlillerinin, Marksist teori ve Marksist pratikle hiçbir ilgisi yoktur. Bu anti-marksist çizgi, Kautsky'nin ultra em- peryalizm teorisinde de vardı. Kautsky, emperyalizmin siyasi meselelerini onun e- konimik özünden ayırıyordu. Mali sermaye temeli üzerinde bulunan tekellerin karşı-

sına, ayni sermaye temelinden kaynaklan. dığını iddia etiği bir burjuva siyasetini (emperyalist siyaseti) çıkarmıştı, Ekonomideki tekelleri, siyasette tekelci olmayan, kaba kuvvet kullanmayan, ilhakçı olmayan, barışçı unsurlar olarak ortaya koymuştur. Emperyalizmin savunulması demek olan bu teoriyi, Lenin en sert bir şekilde eleştirmiş ve marksizm döneği olan Kautsky'yi mahkum etmiştir. Süper emperyalizm teorisyenleri tarafından savunulan teori Kautsky'nin savunduğu teoriden özün de farksızdır. Süper emperyalizm teorisyenleri de, emperyalizmin siyasi meselelerini ekonomik meselelerinden koparmakta dırlar. ABD ekonomisi temeli üzerinde, ABD monopol kapitalizmini, ABD monopol kapitalizmine yardım eden onu koruyan emperyalist burjuva siyasetinden ayırmakta asıl düşman olarak, bu burjuva siyasetini göstermekte, bunun yanında, ABD tekelci kapitalizmini eline silah almayan, kaba kuvvet kullanamayan, ilhakçı olmayan ama sömürücü olan bir güç olarak ilan etmektedirler: Sömürücü ama barışçı... Bizi sahte düşmanlarla döğüşmeye davet eden bu teoriyi, emperyalizm elbette ki özelikle yaymaya çalışacaktır; elbet ki pohpohlayacaktır: *«sahte düşmanlara karşı sahte döğüş»*.

Süper emperyalizm teorisinde : «Evrim - Devrim İçiçeliği»

Süper emperyalizm teorisyenlerine göre; ABD monopol kapitalizminin sömürücü ve kan emici yüzünü, ABD devlet oligarşisi örtmese (ABD emperyalizmi ile sömürülen dünya halkları arasında suni denge olmasa), sömürülen dünya halkları emperyalizme karşı çoktan ayaklanırdı.

Sömürülen dünya halkları, emperyalizme karşı niçin ayaklanamıyor, niçin sıcak savaşa giremiyor? Çünkü, sürekli fazla üretim, sürekli fazla üretim bunalımı ve sürekli faşizm döneminde sınıf mücadelesinin eski şartları ortadan kalkmıştır. Sınıf mücadelesinin eski şartlarının ortadan kalkması; sömürülen dünya halklarının, sömürge koşulları içine hapsedilmesi ve sömürge emeği düzeyinde sömürülmesinden dolayıdır. İş süreci dünya çapında ayni niteliği kazanmıştır. Maliyetler dünya çapında, ABD kortrolunda toplumsallaşmıştır. Emek ve sermaye çelişkisi yeniden ortaya çıkmıştır. *Emeği*, sömürülen bütün kapitalist dünya halkları, *sermayeyi* ise ABD tekelci kapitalizmi temsil eder. Sınıf mücadelesinin yeni şartları dünya çapında cerayen edecektir. Sömürge koşulları ve sömürge emeği düzeyinde sömürülen dünya halklarının, ABD emperyalizmine karşı doğrudan doğruya sıcak savaşa katılmaları ihtimali; üretimin koşulları, sömürülmenin koşulları ve ortaya çıkan sömürülen dünya halkları ile ABD emperyalizmi arasındaki suni dengeden dolayı, artık imkansızlaşmıştır. Üretimin koşullarının, iş sürecinin koşullarının ve emeğin sömürülen koşullarının dünya çapında aynı niteliğe bürünmesiyle birlikte; objektif devrimler dönemine girilmekle kalınmamış, her sömürülen ülke halkı, emperyalizme karşı ayaklanmanın sübjektif şartlarını da oluşturmuştur. Bütün dünyada, ayaklanmanın objektif ve sübjektif koşulları hem ekonomik hem de politik olarak tamamen oluşmuştur. Ve bir kıvılcım beklemektedir. Yani, ayaklanmanın şartları dünya çapında aynı niteliğe bürünmüştür. ABD emperyalizmine karşı, dünya çapında verilecek sınıf mücadelesine sömürülen sömürge halkların doğrudan doğruya katılma imkanlarının ortadan kalkmasıyle birlikte; bu mücadeleyi, «evrensel bilinç» almış *«öncüler»* dünya çapında yürütecektir. Demek ki, emek ve sermaye çelişkisinin yeniden ortaya çıkmasiyle birlikte, baş çelişki de ABD devlet oligarşisi ve ABD devlet oligarşisine bağlı oligarşik diktalarla, halkın öncüleri arasında olacaktır.

Sürekli fazla üretim, sürekli fazla üretim bunalımı ve sürekli faşizm dönemin de; emperyalizme karşı ayaklanmanın bütün şartları, dünyanın her yerinde oluşmuştur. Ayaklanmanın sübjektif koşulları ve politik olanakları dünyanın her yerinde birdir. Öncünün atacağı bir kıvılcımla, devrimin sıcak şartları başlayacaktır. Demek ki, *evrimle devrim içiçe girmiştir.*

Oligarşi ile halkın öncüleri arasındaki baş çelişki, dünya çapında tek ve değişmezdir. Öncülerle oligarşi arasındaki mü-

cadele; bir yandan emperyalimin pazarlarını daraltırken ve monopol kapitalizminin fazla üretim buhranını daha da arttırırken, diğer yandan, oligarşiye vurmakla, kapitalist emperyalizmin kan emici, sömürücü yüzünü halk yığınlarına göstermiş olacaktır. İçinde bulunduğumuz, emperyalizmin sürekli fazla üretim bunalımı döneminde, halk yığınlarının sıcak savaşa katılması, ancak, öncülerle oligarşi arasında başlayacak bir savaşa bağlıdır. Devrimci örgütlenmenin ve devrimci propogandanın da varlık şartı, öncülerle oligarşi arasındaki savaştır.

Düşüncelerini bu şekilde dile getiren, süper emperyalizm teorisyenleri, daha sonra şöyle bir senteze varırlar: Artık emperyalizme karşı mücadele, falan veya filan bölge ya da ülkede değil; dünyanın her yerinde sürecektir. Evet durmadan devam edecektir. ABD oligarşi imparatorluğu aldığı yaralarla sarsılacak, tekelci kapitalizmin kan emici yüzü ortaya çıkacaktır, ezilen dünya halkları öncünün ardından ve öncüyle beraber emperyalizme karşı ayaklanacaktır.

Süper emperyalizm teorisyenleri tarafından, *özel tahlil ve özel malzemelerle* ortaya atılan ve uluslararası planda oluşturulmaya çalışılan bu teori, anarşizmin hortlatılmaya çalışılmasından başka birşey değildir. Biz her şeyden önce şunu biliyoruz ki; mücadelenin biçimleri değişebilir, nitekim özel ve geçici sebeplere bağlı olarak değişmektedir. Ama mücadelenin *özü*, sınıflara ilişkin *muhtevası*, sınıflar mevcut oldukça değişemez. Bu gerçeğin üzerini atlayan süper emperyalizm teorisyenleri kapitalist emperyalizmin, ekonomik egemenliğinin *özü meselesinin* yerine; ekonomi ötesi bazı varsayımlar getirerek, uluslararası düzeyde sansasyon yaratmak istiyorlar.

Süper emperyalizm teorisinin Türkiye'ye yansıması

Yukarıda bütün boyutlarıyla açıklamaya çalıştığımız, süper emperyalizm teorisi, ülkemizde, tarihe mal olmuş bazı hata ve yanlışları etkilemiştir. Bugün de ayni teoriden esinlenen ve geçmişte yapılan hataları sürdürmek istiyen çevreler var. Onun için, süper emperyalizm teorisinin, geçmişteki hata ve yanlışlara sebep olan yorumunu, burada kısaca özetleyelim: Son yoruma göre emperyalizmin birinci ve ikinci genel bunalım döneminden sonra gelen, emperyalizmin üçüncü bunalım dönemi; sürekli fazla üretimin, sürekli fazla üretim bunalımının ve sürekli faşizmin hüküm sürmeye başladığı bir dönem olmuştur. Bu temel üzerinde bir Amerikan imparatorluğu kurulmuştur. Emperyalistler arasındaki çelişkinin hiçbir önemi kalmamıştır. Ekonomik çelişkiler, politik plana çıkamadığından; devamlı ekonomik entegrasyona gidilmiştir. Devamlı ekonomik entegrasyon üzerinde politik entegrasyon da gerçekleşmiş, dünyanın periyodik olarak yeniden paylaşılması için, yeni bir genel paylaşım savaşı şartları tamamen ortadan kalkmıştır. Amerikan isparatorluğu, bütün kapitalist dünyayı kendi sömürgesi altına almış; sömürge faşizmleri dönemine girilmiştir. Emperyalist işgalin şartları değişmiştir: ABD emperyalizmi, sömürge ülkelerde kendilerine bağımlı tekelci burjuvaziler oluşturmuş ve «yukarıdan aşağıya kapitalizmi», «yukarıdan aşağıya demokratik devrimi», uygulamaya başlamıştır. Diğer taraftan, kendisine bağımlı oligarşik diktalar oluşturmuş ve her sömürge ülke kendi ordularının fiili işgali altına girmiştir. Demek ki Emperyalizmin Üçüncü Bunalım Döneminde, emperyalizm dışsal bir olgu değil, içsel bir olgudur. Sömürge ülkelerde kapitalizmin ve demokratik devrimin bir iç dinamikle gelişme imkanının sonu gelmiştir. Yani, gerikalmış, sömürge, yarı-sömürge ülkelerin iç dinamiklerinin hiç bir önemi kalmamıştır. Bizim gibi ülkelerde oligarşi ile halkın düzene karşı olan memnuniyetsizliği ve genellikle bilinçsiz tepkileri arasında bir suni denge kurulmuştur. Bizim gibi ülkelerde bu suni dengeyi; ABD oligarşisine bağlı, oligarşik diktalar yürütür. *Halkın öncülerinin* bu suni dengeyi bozması lâzımdır. Zaten bütün dünyada ayaklanmanın sübjektif şartları tamamen oluşmuştur. Ayaklanmanın politik şartlarının başlaması; suni dengenin bozulmasına bağlıdır. Onun için baş çelişki, halkın öncüleriyle oligarşi arasındadır. Bütün

diğer mücadele biçimleri ve mücadele örgütlerini; öncünün oligarşiye karşı mücadelesi belirleyecektir. Bundan dolayı, öncünün oligarşiye karşı savaşı, askeridir ve politikleşmiş bir askeri savaştır. Öncünün oligarşiye vurmasiyle, «emperyalist üretim ilişkilerini» muhafaza etmek ve yeniden üretmek amacına yönelik sömürge faşizmi, temellerinden sarsılacak ve emperyalizme karşı sıcak halk savaşı başlayacaktır. Emperyalizmin Üçüncü Bunalım Döneminde evrimle devrim içiçe geçmiştir,

Türkiye'nin, yakın geçmişinde büyük bir gayretle ve büyük bir inançla savunulan yukarıdaki tahlil ve görüşler, gördük ki, süper emperyalizm teorisiyle bütün ana ve temel noktalarda birleşmekte ve bütünleşmektedir. Tarihin deneyi bu görüş ve tahlillerin yanlışlığını ispatlamıştır. Hala eski yanlış görüş ve tahlilleri savunma ve eski hataları devam ettirmek istiyenler, tarihin derslerinden de yararlanıp son tahlilde kime hizmet edebileceklerini iyice düşünmelidirler.

(1) F. Fanon, Baran, P. Sweezy gibi düşünürler tarafından savunulmaktadır.

(2) Süper emperyalizm teorisyenleri, «fazla» terimiyle; kapitalizmin özünden dolayı her an ortaya çıkan fazla üretimi anlatmaktadırlar.

(3) Süper emperyalizm teorisyenlerinde, «üretilmemiş fazla» kavramı; geçmişlerindeki üretimleri de anlamsızlaşan, «ekonomik fazla» veya «potansiyal fazla» durumuna düşmüş «fazlaları» ifade eder.

(4) Süper emperyalizm teorisyenlerinde, «ekonomik fazla» veya «potansiyel fazla» terimleri; her an ortaya çıkan fazla üretimin, üretimle bağları koptuktan sonraki birikmiş halini ifade ederler.

Faşizm

Halim Toğan

Burjuva ideologlar faşizmi hep varlığı kendinden menkûl bir olgu gibi görürler. Hem öyle görür, hem öyle gösterirler. Fa şizmi öyle görmek ve öyle göstermek her bakımdan işlerine gelir çünkü.

Onlara göre faşizmin idolojisi de, pra tiği de, aklî dengesi bozuk birkaç manya ğın kafalarında yaşattıkları bir hayal âle minden kaynaklanır. O hayalin peşinden sü rüklenen bu pek cerbezeli ve nedense pek becerikli manyaklar gürûhu (kaçık teoris yenler ve ağzı kalabalık demagoglar takı. mı), giderek yığınları da peşlerine takar götürürler .Bunu yaparken, tabiî, yığın. ların içinde bunaldıkları ekonomik sıkıntı lardan yararlanır, o durumu alabildiğine istismar ederler. Ama asıl malzemeleri, yığınların ruhunda kökleşmiş Yahudi düş manlığı, yabancı düşmanlığı gibi atavistik eğilimler; güce ve başarıya tapma içgüdü süyle karışık şan, şeref ve üstünlük özlem leri; ve bir de, özellikle, (yine burjuva ya. zarlara göre) insanın doğasında ve bilinç altında mündemiç şiddet içgüdüsü, vur-kır çağrısı, kan dökme özlemi ve savaş sevgi sidir.

Burjuva ideologlara göre faşizm bar. barlıktır; ama insanın insanlığının inkârı değil, insanın medenî vasıflarından soyu. nup tabiat halindeki kişiliğiyle ortaya çık masıdır. Yani insanın aslî kişiliğine dön mesidir.

Böylece, herşeyi göze almış, her kötü lüğü yapmaya hazır, yürekleri iktidar hır sıyla tutuşmuş bir avuç hilekâr, merha metsiz ve çılgın adamdan kurulu bir çete, insan denen mahlûkun en ilkel ve en aşağı lık içgüdülerine hitap ederek başa geçer. Başa geçtikten sonra da bir yandan yığın ları şan, şeref, fetih ve zafer hulyalarıyla oyalarken, öbür yandan herkesi en gözü kara cinayetlerle korkutup sindirerek ikti darını sürdürür.

Kimin adına? Kendi adına. Bir avuç manyak adına!

Burjuva özgürlüğünün, burjuva demok rasisinin taraftarlarınca öne sürülen bu fa şizm tanımına göre, faşizm toplumun eko nomik ve sosyal yapısı dışında bir olgudur. Topluma dışardan musallat olan bir belâ, durup dururken ortaya çıkan, nerden pey. dahlandığı bilinmeyen utanılası bir hilkat garibesidir!

Burjuva demokratlar faşizmi böyle ta nımak ve böyle *tanıtmakla* onu kapitalist üretim tarzından, kapitalist mülkiyet ilş. kilerinin genel ve çağdaş evriminden, sı nıflı toplumun en temel olgusu olan sı nıf mücadelesinden soyutlarlar. Faşist çe tenin başa geçmesini gangisterlerin gö. zü-karalığına ve kararlılığına bağlarken, o bir avuç adamın niçin tarihî evrimin *bel li* bir aşamasında, *belli koşullarda* başa geçtiklerini, onca gözü-kara olma cesare. tini nerden aldıklarını, neye güvenerek o kadar kararlı olduklarını, kararlarını han gi destekler sayesinde uygulayabildiklerini açıklamaktan kaçarlar. O bir avuç, aklî dengesi bozuk insanın, yığınları peşlerine takıp sürüklemelerini izah etmek için in sanoğlunun doğasını, yaradılışını kötüle meye neden gerek duyduklarını sorduğu

nuzda da burjuva ideolojisinin en temel, hacıyatmaz önyargılarından biriyle karşılık verirler size: «İnsan doğuştan kötüdür de ondan!»

Bütün bunlar gerçeği örtbas etmek için, yani faşizm olgusur un kapitalist üretim tarzı ve burjuvazinin sınıf hâkimiyetiyle organik bağını inkâr için uydurulan yalanlar, o yalanları gizlemeye yarıyán birtakım sözde teorik, sözde bilimsel kılıflardır. Bu yalanların ardında gizlenmek istenen gerçeği ortaya çıkarmalı, faşizmin içyüzünü, teşhir etmeliyiz; onun nereden ve ne *ne için* geldiğini, *neyin* belâsı olduğunu açıkça ortaya koymalıyız ki biz onu kapıdan içeri sokmamaya çalışırken, ya da defettiğimizi sandığımız sırada o yine bacadan içeri giriyor olmasın.

Bir kere, herşeyden önce şu noktayı açıklığa kavuşturmamız gerekir: faşizmin, burjuva ideologların her fırsatta ortaya sürmek istedikleri gibi öyle kendine özgü bir ideolojisi, dünya görüşü yoktur. Faşist ideoloji, burjuvaziye has dünya görüşünün belli koşullarda dışa vuran kokuşmuş iç yüzünden başka birşey değildir. Faşizm, burjuva ideolojisinin klinik vakasıdır. Kazanç hırsını ve bencil çıkarı insan eyleminin odak noktası kılan burjuva dünya görüşü, burjuva bireyciliğinin diyalektik özdeşi-karşıtı olan totaliter faşizmde kemâle erer. Faşizm, burjuva ideologların dedikleri gibi, barbarlıksa eğer (ki öyledir), insanın sözde doğal yapısında var olan barbarlığın belli koşullarda dışa vuruşu değildir bu; doğrudan doğruya özel mülkiyet ve kâr tutkusuyla şartlanmış burjuvazinin belli tarihî koşullarda kendi bünyesinden kusup «insan»a atfettiği kendi barbarlığıdır. Tarihî (geçici) bir kategori olan özel mülkiyet ilişkisinin belli koşullarda *insana rağmen* dayattığı barbarlıktır.

Faşistlerin «üstün ırk, üstün insan» teorileri de, bir yanıyla dünyanın mazlum ulusları karşısında emperyalist tavrın bir yansıması, Batı burjuvazisinin sömürge halkları üzerinde yüzyıllardır sürdürdüğü soygun, sömürü ve zulüm çarkının manevi gerekçesi; bir yanıyla da Avrupa millî burjuvazilerinin belli tarihî koşullara tepkisinin ifadesidir.

Sömürge ve yarı-sömürge, daha sonra emperyalizme bağımlı ülkeler üzerinde maddi ve manevi emperyalist tahakkümü, «ileri» kapitalist ülkelerin dünyaya «medeniyet götürme» misyonu ve «üstün Batılı»ya duyulan - türlü açık ya da sinsi yoldan ustalıkla beslenen - hayranlık duygusuyla herdaim birlikte gitmiştir. «İleri», «medeni» emperyalistler ellerindeki kaba kuvvete dayanarak bu Batı hayranlığının kendilerine sağladığı hareket serbestisinden kıyasıya yararlanmışlar, sözde «geri» yerli halklara her türlü zulmü reva görmüşler, rezilliğin her çeşidini de kendileri için bir «üstünlük» hakkı bellemişlerdir. Faşist hunharlık ve yüzsüzlük, bu aynı tavrın, Batı «medeniyet»inin kendini tehlikede gördüğü özel koşullarda had safhaya varmasından başka birşey değildir.

Üstün ırk ve üstün insan teorilerinin (ya da fantazilerinin)bir başka kökü, On Dokuzuncu Yüzyıl başında Alman aydınlarının Napolyon orduları karşısında yenik düşmekten ve millî bütünlüğünü çok geç gerçekleştirebilen Alman toplumunun ekonomik, sosyal ve kültürel geriliğinden doğan ezlklik duygusunda yatar. Ne ki bu ezlklik duygusunun kendisi de, palazlanmakta olan Alman burjuvazisinin elinde bir sosyal maniveladır. Alman burjuvazisi daha sonra, finans kapital döneminde, dünyanın emperyalist talanından yeterince nasibini alamamış olmaktan doğan ekonomik ve sosyal darboğazlarından yine bu «millî ezlklik» duygusunu alabildiğine istismar ederek kurtulmaya çalışacaktır. Başta Hitler olmak üzere bütün faşist ideologlar, özellikle Versailles Barışı koşullarında, Alman ırkının ve ulusunun «yüce»liği kavramı ile Almanya'nın ekonomik ve sosyal «lebensraum-hayat alanı» ihtiyacı arasındaki sıkı ilişkiyi açıkça dile getirmekten çekinmemişlerdir. Bu bakımdan Alman faşizminin üstün ırk, üstün millet iddiaları, Alman tekelci burjuvazisinin emperyalist saldırganlığına giydirilen kılıftan başka birşey değildir.

Sömürge paylaşımında Almanya gibi ayazda kalmış, ekonomik ve sosyal gelişmeleri nisbeten geri düzeyde İtalyan ve İspanyol burjuvazilerinin de yaptıkları budur. Onlar da İtalyan «kahraman»lığı ve «Mare Nostrum» özlemlerini, İspanyol «asalet»ini ve her iki ülkenin geçmiş şanlı dönemlerinin anılarını kendi sınıf hâ-

-kimiyetlerinin, emperyalist saldırganlıklarının bahanesi ve âleti olarak piyasaya sürüp körüklemişlerdir.

Üstün ırk, üstün insan teorileri Avrupa burjuvazilerince ayrıca Marksizme karşı ideolojik bir silâh olarak kullanılmıştır. Alman burjuvazisinin On Dokuzuncu Yüzyıl başlarında kültür alanında özellikle Fransa karşısında içine düştüğü aşağılık duygusu, On Dokuzuncu Yüz yıl Alman felsefesinin onca serpilip gelişmesinde büyük bir etkendir. Alman toplumunun maddî düzeyde geriliğine tepki kültür düzeyinde bir yandan Mark sizmin büyük tarihî senteziyle işçi sınıfının eşitlikçi ve enternasyonalci misyonu nu gündeme getirirken, öbür yandan Almanya'da *daha yeni palazlanırken gerici bir güç olmaya başlıyan* burjuvaziyi milliyetçi ve ırkçı bir felsefî yorumla bunun tersi yola itmiştir. İnsanlığın bilimsel sosyalizmde gerçek, somut ve çağdaş ifadesini bulan kadim eşitlik ve kardeşlik özleminin karşısına, özel mülkiyetin ve sermayenin hâkimiyetini sürdürmek için eşitlik kavramının inkârı olan «üstün millet», «üstün ırk», giderek «üstün insan» teorileriyle çıkılmıştır. Bu bakımdan da ırkçılık, işçi sınıfı ideolojisine karşı bur juvazinin yalnız Almanya'da değil, bütün Avrupa çapında tepkisinin bir ürünüdür. O çağda ve daha sonraları üstün ırk teorilerinin sadece Almanlar arasında değil, Fransız ve İngiliz «bilgin»leri arasında da revaç bulması bundandır.

Faşistlerin ünlü Yahudi düşmanlığına gelince. O da onların insanın «aşağılık» ruhunda yakalayıp kendi caniyane emellerine ram ettikleri, ya da kendi hastalıklı kafalarında icad edip önce sokağa, sonra dünyaya saldıkları birşey değildir; doğrudan doğruya Batı medeniyetinin ve kültürünün ekonomik nedenlerle durmadan bağrında yeniden üretip beslediği, sonunda getirip Hitler'in köpeklerine sunduğu armağandır.

Orta Çağda köylüler ve şehirli yarıproleter yığınlar üzerinde feodallerin hâkimiyetini sürdürmeye yarıyan bir zulüm ve tedhiş aracıydı Yahudi düşmanlığı; sonradan, çürüyen feodalitenin taze burjuvaziye karşı mücadele silâhlarından biri oldu; modern çağda, özellikle Birinci Dünya Savaşı döneminin ekonomik sıkıntı, keskin sınıf mücadelesi ve dağdağalı sosyal devrim ortamında, hemen bütün Avrupa ülkelerinde burjuvazinin günah tekesi ve gözdağı aracı olarak faşistler eliyle kullanıldı. Hâlâ da yer yer kullanılmak isteniyor. (1)

Faşistlerin devleti yücelten felsefî ve siyasî görüşlerinin, ve asıl önemlisi, «yüce ve muktedir devlet» *uygulamalarının* altında da yine burjuvazinin sınıf çıkarları ve burjuva devlet teorisi ve pratiği yatar. Sınıflı toplumda devlet hâkim sınıfın —kapitalist toplumda burjuva sınıfının— tahakküm aracı olduğuna göre, devletin sözde sınıflar-üstü «bizatihî gücü»nün yüceltilmesi, gerçekte burjuvazinin sınıf hâkimiyetinin güçlendirilmesidir. Nitekim On Dokuzuncu Yüzyıl Alman idealist felsefesinin *devlete* izafe ettiği «öncelik» ve «üstünlük» de gerçekte Alman millî birliğinin öncüsü Prusya burjuvazisinin öncelik hakkı ve üstünlüğü idi. Prusya devleti Bismarck'ın himmetiyle Almanya Devleti olduktan sonra devletin «sınıflar-üstü» konumu, ünlü Sosyalistlere Karşı Kanun çıkarılarak işçi sınıfının baskı altına alınmasında tecelli etti! Sonradan, Yirminci Yüzyılda, yine aynı «yüce devlet»in başta gelen işlevi, Alman tekelci burjuvazisi nâmı hesabına Alman toplumunu «disiplin» altına almak, ve Alman sanayiine başka ulusların topraklarında «hayat hakkı» sağlamak için otuz yılda iki kez dünyayı birbirine katmak oldu!

Bu bakımdan devlete «sınıflar-üstü» bir işlev yükliyerek «devletin âli menfaat leri» adına sınıf çıkarlarını uzlaştırma, sınıf mücadelesine son verme, vs. gibi (tipik olarak küçük burjuvalarca da paylaşılan) faşist özlemler ve ülküler, sınıf mücadelesini burjuvazinin (daha doğrusu, çağımızda, onun en azılı, en gerici, en asalak ve gözü-kara kesimi olan tekel ci burjuvazinin) çıkarı açısından en elverişli koşullarda kıran kırana yürütmenin, başta işçi sınıfı olmak üzere bütün emekçi kitleleri, hattâ burjuvazinin bazı başka kesimlerini ezmenin teorik gerekçesi, finans-kapital zulmünün ve barbarlığının bahanesidir. Bunun içindir ki bütün faşist partiler iktidara geldikten son-

ra eski vaadlerinden yalnız bir tekini tut. muşlardır: devleti güçlendirmek. Çünkü bütün diğer vaadleri bir tek bunda mündemiçtir, ya da bunu gerçekleştirmeye yöneliktir. Ve yine bunun içindir ki hemen bütün faşist partiler iktidara gelirken ve geldikten sonra kendi içlerinde ciddî bölünmelere uğramışlar, proğramlarında ve ajitasyonlarında yer alan bazı anti-kapita. list sloganlarla «Yeni düzen!» nâralarını ciddiye alan unsurları gerektiğinde kan dökerek tasfiye etmişlerdir. Bu tasfiye gerçekleştiği ölçüde, başlangıçta hiç de faşist olmayan, «insancıl» ve «demokrat» hâkim mihrakların —Merkez Partileri yöneticileri, yüksek bürokratlar, hüma. nist yazar, düşünür ve sanatçılarla iş âle. minin ünlülerinin— peyderpey faşizme «boyun eğdikleri», ya da faşizmin «gerçe ğine nihayet vâkıf oldukları» görülmüştür. Ve buna paralel olarak da faşist dev letin bütün «bağımsız» tercihleri, bu mih rakların temsil ettiği sınıf çıkarlarından yana tecelli etmiştir. Bu da faşist ülküler adına yüceltilen devlet gücünün kimler a. dına kullanıldığını, faşist gaddarlığını hangi çıkarlara âlet edildiğini gösterir. Faşizmle «kollaborasyon»un (işbirliğinin) altında her zaman bu olgu yatar.

Faşizmin ideolojik kökenini kısaca in celedikten, düşünce düzeyinde ne olduğunu ve ne olmadığını gördükten sonra, faşizmi tarihî gelişimi içinde izlediğimiz zaman —ki çok yakın ve yeni bir döne. min, kapitalizmin en son aşamasına rast lıyan bir dönemin olgusudur faşizm— ne görüyoruz?

Bir avuç cerbezeli, hilekar, gözü.kara adamın toplumun başına kendiliklerinden bela olmadıklarını, belâ edildiklerini görüyoruz. Faşist çetelerin iktidara tepeden inme gelmediklerini, tepeden inme getirü diklerini görüyoruz. Ve aynı zamanda faşistlerin iktidara el koymalarının kapi. talizmin büyük bir ekonomik ve sosyal bunalım içinde yüzdüğü, üretimin durduğu, işsizliğin alabildiğine arttığı, fukara lığın sefalete dönüştüğü, kapitalist üreti min kitlelerin ihtiyaçlarına ve özlemle rine cevap veremez hâle gelmesiyle işçi sınıfı hareketinin ve kitle muhalefetinin kabardığı, sosyal devrimin gündeme girdi ği bir dönemde gerçekleştiğini görüyoruz. Ve özellikle, ekonomik ve sosyal yapıların dan ve genel emperyalist sistem içindeki özel yerlerinden ötürü bunalımın kendini en büyük şiddetiyle duyurduğu ülkelerde gerçekleştiğini görüyoruz. Faşizmin klâ sik örnekleri olarak tarihe geçen her üç ülkede de —İtalyan, Almanya, İspanya— olan budur.

Bu bakımdan faşizm, herşeyden ön. ce, Birinci Dünya Savaşı sonrasında kapitalizmin içine düştüğü uzun ekonomik ve sosyal bunalım döneminin bir ürünüdür. Başta gelen emperyalist ülkelerin —İngiltere, Fransa ve ABD— bunalımı büyük sıkıntılara rağmen nisbeten kaza sız belâsız atlatabilmelerine karşılık On Dokuzuncu Yüzyıl sonu ve Yirminci Yüz yıl başı dünya sömürge yağmasından ye terince nasiplenemeyen, onun için de bunalımdan en büyük darbeyi yiyen bu üç ülkede faşizmin ortaya çıkıp hızla gelişe rek başarıya ulaşması bundandır.

Ne ki sözkonusu bunalım bir bakıma hâlâ sürüyor. 1929 büyük ekonomik krizi doğrudan doğruya savaş-sonu buna lımdan doğdu. 29 krizinin bir *anlamda* atla tılabilmesi ancak Keynes ekonomisinin kemâle erdiği İkinci Dünya Savaşı bâhası. na (savaşın ve savaştan sonraki yeniden. kuruluş döneminin özellikle ABD ekonomi sine sağladığı hızla) mümkün olabildi. İkinci Dünya Savaşı sonunda İtalyan ve Alman faşist rejimlerinin yıkılmasına kar şılık NATO emperyalizmi —Avrupa'da Franco, Salazar rejimlerine hiç dokunma- dan— dünya çapında devreye girerek faşizmin genel işlevini devraldı. Bu dönem aynı zamanda eski sömürge imparator. luklarının tasfiyeye uğradığı ve eski emperyalist dünya sisteminin ABD öncülüğünde yeni emperyalist dünya sistemine dönüştüğü dönemdir. Eski sömürge ve yarı.sömürgelerle yeni bağımlı ülkeler üzerinde bu sayede hâlâ sürdürülen sö. mürü, savaştan sonra uluslararası ticaretin yaygınlaşması ve hızlanmasıyla bir likte, emperyalist metropollerde faşist alternatiflerin gündeme girmesini erte. ledi. Buna karşılık emperyalizm faşist tercihlerini, kendine bağımlı kıldığı ülke-

lere aktardı. Oralarda ya açık faşist rejimleri başa geçirip destekleyerek, ya da faşizmin başka alternatiflerini (güdümlü çok-partili «demokrasi») tezgâhlıyarak hâkimiyet ve sömürüsünü sürdürdü. İkinci Dünya Savaşından sonra emperyalist metropollerde faşist rejimlerin gündem dışı kalması ancak bu sayede mümkün olabildi.

Şimdilerdeyse kapitalizmin kaçınılmaz ekonomik ve sosyal bunalımı yine olanca şiddetiyle su yüzüne çıkmıştır. Bunun baş ta gelen nedenlerinden birisi, sosyalist dün yanın varlığı ve zorlu bir ekonomik ve sos yal güç olarak hızla gelişmesidir; bir diğer neden de, emperyalizme bağımlı az gelişmiş ülkelerde millî kurtuluş hareketinin gittikçe daha ileri aşamalara varmasıdır. Bu yüzden emperyalizmin sömürü ve tahakküm alanı daraldıkça hem emperyalistler-arası çelişkiler giderek şiddetlenmekte, hem de emperyalist metropoller içinde emek-sermaye çelişkisi daha ileri boyutlara vararak sosyalist düzeni (ya da, yerine göre, sosyalist düzenin kurulmasına giden yolda *ileri demokrasi* aşamasını) gündeme sokmaktadır. Metropollerde hâkim güç olan tekelci emperyalist burjuvazinin buna karşı tepkisi ise, bir yandan Arap petrol kuyularını işgal önerileri ve tehditleri gibi açık faşist saldırganlık gös terileri, öte yandan metropollerde faşist kıpırdanmaların artması (İtalya, Fransa), ya da işçilere karşı grev-kırıcı görevler yüklenen özel komando ordularının kurul ması (İngiltere) biçiminde tezahür etmektedir.

Faşizmin kapitalist topluma dışardan ârız olan bir belâ, bir kaza değil, kapita lizmin şiddetli bunalım dönemlerinde her daim nükseden, onun yapısında mündemiç onulmaz bir illet olduğu böylece bir kere daha ortaya çıkmaktadır.

İkincisi, faşizmin başta gelen özel bir işlevi, gelişen sosyalist hareketin yolunu kesmek, kapitalist sömürü düzenini zorla sürdürüp kapitalizme bir süre daha rahat soluk aldırmaktır. Yine Birinci Dünya Savaşı sonunda İtalya, Almanya ve bir ölçüde İspanya gibi hem ekonomik krizden ötürü sınıf mücadelesinin çok kızıştığı, hem de güçlü ve atak işçi sınıfı hareketlerinin var olduğu ülkelerde başgös termesinin nedeni budur. İşçi sınıfının hareketliliği nerede artmış ve güçlenmişse ve buna rağmen işçi sınıfının siyasal örgütlenmesi çeşitli zaaflarla malûlse, orada kapitalizmin son çaresi faşizm o kadar gaddar olur.

Dolayısıyla faşizm, doğrudan doğruya 1917 Sovyet devrimine karşı kapitaliz min bir tepkisi olarak ortaya çıkmıştır da denilebilir. İşçi sınıfı iktidarının ütopya ol madığının ispatı, yani bilimin doğrulanması, bir yandan Avrupa işçi sınıfı hareketine büyük bir itilim sağlarken, öbür yandan Avrupa tekelci burjuvazisini çıkarlarını korumak için kendine *olağanüstü* çareler aramaya itmiştir. Sovyet deneyi dışardan ablukaya alınıp kendi alanında boğulmak istenirken, kapitalist zincirin en zayıf halkaları da içerden, faşizmle pekiştirilmeye çalışılmıştır. Alman faşizminin olanca açık sözlülüğüne rağmen burjuva demok rasilerinden hiç bir müdahaleye maruz kalmaksızın içerde «dâva»yı hallettikten sonra dünyanın o zamanki tek sosyalist ülkesi Sovyetler Birliğine saldırıya yönelmesi, tarihin o en büyük ve azgın emperyalist paylaşım savaşının, sosyalizmin «kökünü kazıma» savaşıyla içiçe yürütülmesi boşuna değildir. Bu bakımdan İtalya ve Almanya gibi ülkelerde faşist denemeler ve iktidarlar gerçekte millî hareketler değil, dolaylı yoldan da olsa emperyalizmin genel sistemi içinde yer alan hareketlerdir.

Buna karşılık günümüzde emperyalizme bağımlı ülkelerde yeri ve sırası geldikçe birbiri ardısıra tezgâhlanan faşist rejimler (Yunanistan, Şili vs...) *doğrudan doğruya* emperyalizmin genel stratejisinin bir parçasıdırlar. Bu tür faşist iktidarlara ortam hazırlanması, faşistlerin ba şa geçirilmeleri ve başta kalmaları *doğrudan doğruya* emperyalizmin, özel olarak da ABD emperyalizminin eseridir. (2) Ne var ki dolaylı ya da dolaysız yoldan genel emperyalist sistem içinde yerlerini alan faşist iktidarlar aslında emperyalizm için bir güç değil, bir zaaf emaresidir. Bütün dünyada her geçen gün biraz daha ilerleyen uluslararası emekçi hareketinin ve onunla diyalektik bir bağ için de gittikçe gelişen millî kurtuluş hareket lerinin önünde dikilen faşizm engeli, kapi-

talizmin çöküş evresinin bir ürünüdür.

Yunanistan, Şili ve diğer bazı Lâtin Amerika ve Asya örneklerinden de anlaşılabileceği gibi, faşizmin başlıca işlevi *özel olarak* sosyalist hareketin yolunu kesmekse, genel olarak *sosyal devrimi* geciktirmektir. Her ülkenin varmış olduğu sosyal gelişme düzeyine göre kimi yerde faşizmin somut hedefi sosyalist devrimi önlemek, kimi yerde emperyalizme karşı demokrasi ve bağımsızlık mücadelesinin başarıya ulaşmasını engellemektir. Bu bakımdan da faşizm yine kapitalizmin çöküş evresinin bir ürünüdür. Zira onca tarihî deneyle sabit olduğu gibi, bağımsızlık ve demokrasi için mücadelede gerçek ve kalıcı başarılar elde edilebilmesi, mücadelenin işçi sınıfı öncülüğünde verilmesini şart koşar. O da demokrasi ve bağımsızlık mücadelesini, çok somut bir anlamda, çağımızın yükselen sosyalizmi ile çürüyen kapitalizmi arasında dünya çapındaki mücadelenin ayrılmaz bir parçası kılar.

Bütün bunlar, üçüncü olarak, şu gerçeğe işaret ediyor: faşist iktidarlar faşist partilerin ya da onlara hâkim azılı çetelerin iktidarları değildir. Faşizm, tekelci aşamaya varan kapitalist toplumda işleri sarpa saran burjuvazinin hâkimiyet biçimlerinden birisidir. *Faşistler* ekonomik bunalımı, «sol tehlike» yi ya da «anarşi» yi vs... istismar ederek kendi adlarına iktidara *gelmezler;* ekonomik bunalımdan tekelci burjuvazinin en az zararla sıyrılmasını sağlamak, «sol tehlike»yi ve «anarşi»yi geçici bir süre için de olsa bertaraf edebilmek için tekelci burjuvazi tarafından kitlelerin ekonomik sıkıntıları türlü yollardan istismar edilerek, özellikle küçük burjuvazinin ezelî proleterleşme korkusu sonunadek işlenerek, aktif maddî destek ve gizli kapaklı siyasî manevralar sonucunda iktidara *getirilirler.* Dolayısıyla faşistlerin iktidarı, kendi iktidarları değildir; tekelciler nâmı hesabına iktidardır. Yukarda da değindiğimiz gibi, faşist partilerin muhalefetteyken kitlelere verdikleri sözlerin hiç birini (devlet otoritesini güçlendirme dışında) iktidara geldikten sonra tutmamalarının, ve kendi içlerinde bu gibi vaadlerin ciddiyetine inanmış unsurları derhal tasfiyeye yönelmelerinin altında yatan gerçek budur. Bununla birlikte tekelci burjuvazi ile pis işlerini gördürdüğü faşist gürûh arasında yine de belli bir mesafe vardır. Bu mesafe faşist partilerin «burjuva düşmanlığı»nda, burjuva yozluğunu dillerine dolamalarında, «yeni düzen» ve «devrim» nâralarında kendini gösterir. Faşist partiler tekelci burjuvazinin geçmiş ya da mevcut iktidar partilerini de kıyasıya eleştirir, yerin dibine batırırlar. Ama bu hiç bir zaman, faşistlerin kuracakları iktidarın gerçekte tekelci burjuvazinin gerici iktidarı olmıyacağı demek değildir. Bir başka deyişle, faşist partiler salt kendi gayretleriyle ve kendi adlarına iktidara geldikten sonra tekelci burjuvaziye teslim olmazlar. Faşist iktidar daha baştan, bizatihi tekelci burjuvazinin en gözü kara iktidarıdır.

Aradaki mesafe iki işe yarar: birincisi, faşistlerin mevcut ekonomik, sosyal ve siyasî bunalımı istismar ederek kitlelerin belli kesimlerini avlamalarını kolaylaştırır. Faşistler kitlelerin karşısına anti-tekel, hattâ anti-kapitalist sloganlar ve vaadlerle çıkar, kitlelerin kurulu düzene ve burjuvaziye karşı duydukları güvensizlik, bıkkınlık ve nefretten siyasî sermaye çıkarırlar. «Sosyalist» ya da toplumcu kılıklara bürünerek, kitle çapında muhalefetin ve hoşnutsuzluğun gerçek sol tercihlerde odaklaşıp devrimci bilince varmasını bir ölçüde engellerler; buna milliyetçiliği yada sözde «millî»liği katarak, kitle çıkarlarıyla tekelci burjuvazinin yabancı tekellere bağımlı çıkarları arasındaki uzlaşmaz çelişkiden doğan yaygın muhalefet potansiyelini nötralize ederler. «Hem kapitalist, hem kapitalist olmayan» bir Üçüncü Yol hülyasıyla özellikle küçük burjuvazinin telaşlı ve ürkek yüreğine serin sular serperler.

İkincisi, tekelci burjuvazi kendi pis işini gördürmek üzere faşist gürûhu öne sürerek kendi burjuva «saygınlığı»nı, «medeniyet geleneği»ni korur. Faşist zulme kendisi de «boyun eğmiş» görünerek yeri ve zamanı geldiğinde kitlelere hedef şaşırtıcı çıkışlar yapar; kendi adına işlenen bütün suçları faşistlerin üzerine yıkarak kendisi aradan sıyrılır. İkinci Dünya Savaşı sonunda faşist elebaşları Nurenberg'de hakkettikleri cezayı bulmuşlardır;

ama onları öne sürüp başa geçiren uluslararası sanayi ve banka kodamanları, «komünizme ve anarşiye çare» oldukları için onları en azından ehveni şer görenler, ya da Hitler'in yükselip azmasını yine «komünizme karşı» olduğu için hoşgörü ve «anlayış»la karşılayarak, sonunda kendi başlarına da sarılan faşizm belâsından kurtulmanın yükünü yine kitlelerin sırtına yıkmakla savaşta otuz milyon insanın heder olmasının suçunu paylaşanlar, hiç de hakketmedikleri bir biçimde paçayı kurtarmışlar, kendilerini temize çıkarmışlardır.

Nihayet faşizm, bütün bu niteliklerinden ötürü, ama asıl, tekelci sermayenin en gözü-kara ve «çaresizliğine çare arayan» iktidarı olduğu için, burjuva demokrasisinin de inkârıdır. Çünkü burjuva demokrasisi burjuvazinin sınıf hâkimiyetinin toplumda belli bir dengeyi gözeten biçimidir: bir yanda sermaye sınıfları arasında denge; öbür yanda sermaye sınıflarıyla işçi sınıfı arasında denge.

Gerçi burjuva demokrasisi de *özünde* burjuva diktatörlüğüdür. Faşizmin İtalya'da, Almanya'da, İspanya'da, Şili'de olduğu gibi, burjuva demokrasisini berhave edip yerine finans-kapital diktasını kurması, gerçekte, burjuva demokrasisinin bir anlamda karşıtına dönüşmesi, bir anlamda da kemâle ermesidir. Bu nedenle burjuva demokrasisinin inkârını salt faşizme özgü bir olgu sanmamak gerekir. Burjuvazinin burjuva demokrasisine inancı ve saygısı, burjuva demokrasisinin burjuva çıkarlarının teminatı olabilmesi şartına bağlıdır ve ancak oraya kadar sürer. Ordan sonra burjuva demokrasisine bin dereden yüz bin su getirilerek paydos denildiğinde, bunu diyenler yalnız faşistler değil, asıl *burjuvazinin kendisidir.* Zira ordan sonra burjuva demokrasisi burjuvazinin gözünde demokrasi olmaktan çıkar, «demagoji» ya da «anarşi» olur! Nitekim sosyalizme, yani özel mülkiyetin ve ondan doğan sermaye hâkimiyetinin inkârı demek olan düzene, burjuva demokratik yoldan geçilemiyecek olmasının temelinde de bu somut olgu yatar. Oysa sosyalist düzenin kurulması, burjuva demokrasisinin tarihî gelişim içinde nihaî ve doğal tecellisidir.

Burjuva demokrasisi soyut bir «nas», «ileri» Batı kafasının «güzel» ya da «âdil» bir buluşu değildir. Burjuvazinin bir yandan feodaliteye ve feodal artıklara, öte yandan yeni gelişen işçi sınıfına karşı kullandığı bir *sınıf mücadelesi aracıdır.* Bu niteliğiyle de tarihî, yani geçici bir kurumdur. Burjuvazi belli tarihî koşullar da kendi çıkarını geliştirip koruyabilmek için demokrasiye ihtiyaç duyar. O nedenle burjuva demokrasisi çerçevesinde kendi çıkarıyla demokrasiyi telif eder. Bu telifte işçi sınıfının ekonomik ve siyasî ağırlığı vazgeçilemez unsurlardan birisidir. Zamanla işçi sınıfının ağırlığı arttıkça demokrasinin alanı genişler, burjuva çıkarlarının alanı daralır. Süreç kendi hâline bırakılacak olsa, sonu kaçınılmaz olarak sosyalizme varacaktır. Oysa süreç kendi hâline bırakılmaz hiç bir zaman. Burjuvazi bu sonucu önlemek, kendi çıkarlarının alanını aynı genişlikte tutabilmek için demokrasinin alanını dar tutmaya, dolayısıyla da *büsbütün daraltmaya* yönelir: burjuva diktatörlüğü, burjuva demokrasisi kalıbını çatlatıp demokrasinin hepten inkârına, totaliter faşizme dönüşür. Zira demokrasi alanını gittikçe genişleten sınıf mücadelesi sürecinde burjuva demokrasisi artık burjuva çıkarlarının, yani azınlık çıkarlarının teminatı olmaktan çıkmıştır. Öylesine çıkmıştır ki, bu teminatı sağlıya bilmenin tek yolu artık faşizmdir; ve burjuva demokrasisinin demokratik yanı ne kadar ağır basmışsa, dolayısıyla burjuva demokrasisi burjuva çıkarlarının teminatı olmaktan ne kadar uzaklaşmışsa (en son örneği Şili'de olduğu gibi) onun yerini alan faşist rejim o kadar kanlı, o kadar gaddar ve o kadar gerici olur. Bu da işçi sınıfının tarih sahnesine çıkmasıyla burjuva çıkarlarının ne kadar *gerici* bir niteliğe büründüğünü, sosyalizmle bağdaşmayanın demokrasi değil, doğrudan doğruya burjuva çıkarları, ya da demokrasiyle bağdaşmayanın sosyalizm değil, yine doğrudan doğruya burjuva çıkarları olduğunu gösterir.

Bununla birlikte, yukarda da değindiğimiz gibi, çağdaş kapitalist toplumda burjuva demokrasisinin *faşizme* dönüşmesinden doğrudan doğruya ve en çok çıkarı olan zümre, tekelci burjuvazidir. Dolayısıyla faşist rejimle teminat altına alınan çıkarlar aslında uluslararası kapitalizmin

ülke içinde uzantısı durumunda olan çıkarlardır. Bir başka deyişle, faşizm bütün özel mülk sahiplerinin çıkarlarının değil, sadece uluslararası tekellerle bütünleşen özel mülkiyetin, yani son tahlilde uluslararası tekellerin özel mülkiyetinin teminatıdır. Faşizmde çıkarı olanlar kaderlerini bu bütünleşmeye bağlamış bir avuç azınlıktır. Geri kalanlar, başta emek gücünden gayri hiç bir özel mülke sahip olmayan proletarya olmak üzere, peyderpey faşizmin sillesini yemeğe mahkûmdurlar. Faşizme karşı birleşik cephe ve demokratik güç birliği kavramının hareket noktası ve geçerliliği de buradadır.

Bu bakımdan burjuva demokrasisini her *zaman için* ve *hepten* mahkûm etmek, işçi sınıfının sosyalizmi kurma yolunda belli aşamalarda yanına almak zorunda olduğu müttefikleriyle birlikte birtakım hayati demokratik mevzileri ele geçirmesinde burjuva demokrasisinin oynadığı ve daha da oynayacağı rolü inkâr etmek, yanlış ve boş sekter bir tutumdur. Özellikle içinde yaşadığımız, emperyalizme karşı millî bağımsızlık mücadeleleri çağında bu gerçeği çok iyi değerlendirmek gerekir. Emperyalizme bağımlı ülkelerde bugün burjuva demokrasisi emperyalizmin ve onun uydusu gayri millî tekelci burjuvazilerin hiç de işine gelmemektedir. Zaman zaman geçerli olduğu meselâ Şili gibi yerlerde sonradan ya faşist diktayla son bulmakta, ya da göstermelik güdümlü demokrasiye dönüşmektedir. Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin kalıcı tercihleri kesinlikle burjuva demokrasisi değildir. Yine yukarda değindiğimiz gibi, ileri kapitalist ülkelerin burjuvazileri de, son ekonomik krizle büsbütün keskinleşen sınıf mücadelesi koşullarında, kendi metropollerinde burjuva demokrasisi dışında tercihlere yönelme eğilimleri göstermektedirler.

Bu durum işçi sınıfının demokrasi mücadelesinin niteliğini ve yönünü belirler. Faşizmi geriletip sonunda gündemden silme, ya da alaşağı etme mücadelesi işçi sınıfının genel demokrasi mücadelesinin bir parçası ve veçhesidir, ve ancak işçi sınıfı öncülüğünde kalıcı başarıya ulaşabilir. İşçi sınıfının müttefikleriyle birlikte vereceği bu mücadelede burjuva demokratik talepler, her toplumun kendi spesifik koşullarına göre, gündemde olabilir. Ama bu, söz konusu mücadelenin *nihaî demokratik hedefinin* burjuva demokrasisi olduğu anlamını taşımaz. Mücadelenin ancak işçi sınıfı öncülüğünde başarıya ulaşabileceği gerçeği, açık ya da gizli faşizme ve her türlü göstermelik demokrasiye karşı verilecek mücadeleyi, burjuva demokrasisini gerçek demokrasi yönünde *aşan* hedeflere yöneltmiştir. Zira demokrasi için mücadelede başı çeken işçi sınıfının asgarî programı ile müttefiklerinin azamî programları arasında sadece nicelik bakımından değil, nitelik bakımından da fark vardır. İşçi sınıfının demokrasi mücadelesi, onun sosyalizm için verdiği mücadelenin bir parçasıdır. Öyle olduğu için de işçi sınıfının insanın insanı sömürmesine son verme ve dünyayı değiştirme mücadelesinde demokratik hedefleriyle sosyalist hedefleri arasında aşılmaz Çin seddi yoktur!

(1) Kadîm Yahudi düşmanlığı ile çağdaş İsrail «düşman»lığını tabiî ki birbirine karıştırmamak gerekir. Yahudi düşmanlığı Batı Hıristiyan kültürünün bir ürünüdür. İsrail «düşman»lığı ise Arap halklarının emperyalizme karşı mücadelesinin bir yansımasıdır; hiç bir anlamda Yahudi düşmanlığı değil, İsrail devletinin emperyalist sistem içinde oynadığı gerici role ve sırtını emperyalizmin gücüne dayayan İsrail saldırganlığına karşı bütün dünyada duyulan haklı tepkinin ifadesidir. Nitekim iki bin yıldır Yahudilerle aynı topraklarda yanyana kardeşçe yaşıyan Arap halkları arasında Yahudi düşmanlığı *hiç bir zaman revaç bulmamıştır. Müslüman ülkelerde Yahudi düşmanlığı, olsa olsa, emperyalizmin yardakçısı yerli burjuvazinin fedailiğine sıvanan birtakım grupların mal bulmuş mağribi gibi dört elle sarıldıkları* kökü dışarda *bir özentidir.*

(2) Şili'de faşist iktidarın başa geçmesinde CIA'nın ve çok-uluslu ABD tekellerinin oynadıkları rol sonradan bütün ayrıntılarıyla açıklandı. 1970'de Amerikan gizli istihbarat servislerinin çalışmalarını yöneten Henry Kissinger, Allende'nin seçim zaferinin hemen ardından, «Şili de komünist bir rejim kurulacağını, Arjantin, Peru ve Bolivya'nın da onun örnek alarak aynı yola gireceklerini, Halk Birliğinin başarısının yalnız Lâtin Amerika'da değil, Fransa ve İtalya'da dahi bir salgın yaratmasının her ne bahasına olursa olsun *önlenmesi gerektiğini» söylüyordu.*

ilke 10 LİRA
AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ